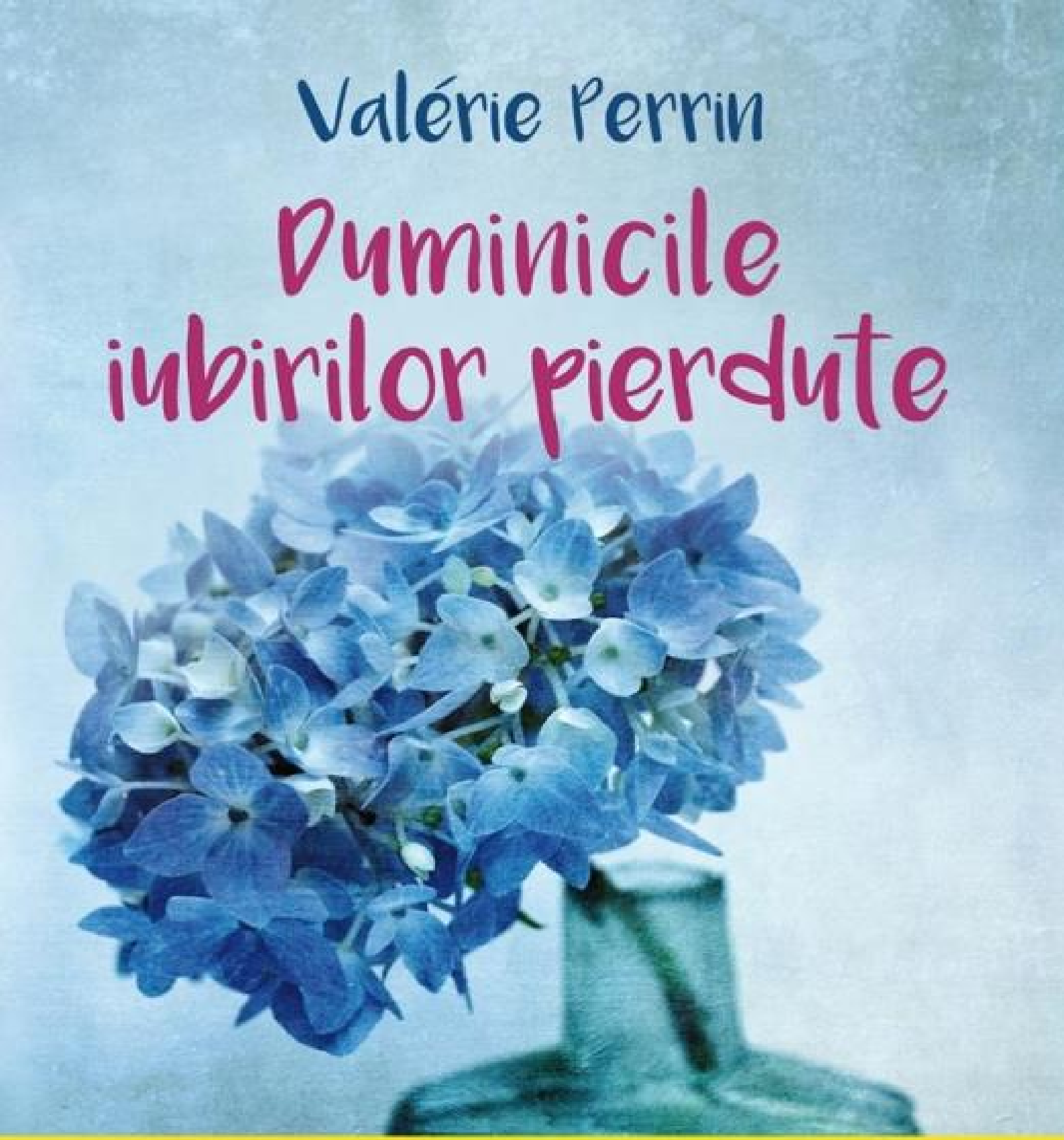
Valérie Perrin

Duminicile iubirilor pierdute

DE LA AUTOAREA SENZAȚIONALULUI ROMAN
APĂ PROASPĂTĂ PENTRU FLORI

Pentru Valentin, Tess, Emma și Gabrielle

„A fi bătrân înseamnă de fapt a fi tânăr de mai multă vreme decât alții.“

Philippe Geluck

1

M-am dus să cumpăr un carnețel de la magazinul universal al lui moș Prost. Am ales unul albastru. Nu voiam să scriu romanul lui Hélène pe un calculator, pentru că aveam de gând să-i plimb povestea în buzunarul bluzei.

M-am întors acasă. Pe copertă am scris: *Doamna de pe plajă*. Iar pe prima pagină:

Hélène Hel s-a născut de două ori. O dată pe 20 aprilie 1917, la Clermain, în Bourgogne, și a doua oară în ziua când l-a întâlnit pe Lucien Perrin, în 1933, chiar înainte de sosirea verii.

Pe urmă am ascuns carnețelul între saltea și pat, ca în peliculele alb-negru la care se uită bunicul duminica seara, la *Cinema la miezul nopții*.

M-am întors apoi la lucru, pentru că eram de gardă.

2

Mă numesc Justine Neige. Am douăzeci și unu de ani. De trei ani lucrez la căminul de bătrâni *La Hortensii*. Sunt infirmieră. De obicei, căminele de bătrâni poartă nume de copaci, precum *La Tei* sau *La Castani*. Dar al meu a fost construit pe niște tufe de hortensii. Așa că nimeni nu a mai căutat nume de arbori, chiar dacă întreaga clădire se află la marginea pădurii.

Două lucruri îmi plac în viață: muzica și oamenii de vârsta a treia. Sâmbăta, cam o dată la trei săptămâni, dansez la clubul *Paradis*, aflat la treizeci de kilometri de *Hortensii*. Clubul este un fel de cub din beton armat plantat în mijlocul unei câmpii, cu o parcare improvizată unde fac câteodată schimb de săruturi franțuzești cu băieții, pe la ora cinci dimineața.

Îi iubesc, desigur, și pe fratele meu Jules (de fapt, este vărul meu), și pe bunicii din partea tatălui meu decedat. Jules este singurul tânăr din casa unde mi-am petrecut copilăria. Am crescut cu persoane de vârsta a treia prin preajmă.

Am sărit peste o generație.

Viața mea se împarte în trei: am grijă de bătrâni ziua, îi ascult noaptea și dansez sâmbăta, ca să îmi redobândesc liniștea sufletească pierdută în anul 1996, din cauza vârstei a doua.

Vârsta a doua sunt părinții mei și cei ai lui Jules. Au avut proasta inspirație să moară împreună într-un accident de mașină, într-o duminică dimineața. Am văzut articolul decupat de bunica dintr-un ziar. Nu-l mai ascund acum de mine, dar cu o condiție: să nu-l recitesc. Am văzut și fotografia mașinii.

Din cauza lor, eu și Jules ne-am petrecut toate duminicile la cimitirul satului, ca să punem flori proaspete la mormântul lor. Un monument mare unde sunt puse, între doi îngerași, fotografia de la

căsătoria tatălui meu și cea de la căsătoria unchiului. Două mirese: una blondă și alta brunetă. Cea din urmă este mama. Blonda este mama lui Jules. În fotografie, mirele blondei și cel al brunetei par a fi un singur bărbat. Același costum, aceeași cravată și același zâmbet. Tata și unchiul erau gemeni. Cum se face că aparent același om s-a putut îndrăgosti de două femei diferite, în același timp? Și cum se face că două femei au simțit sentimente identice pentru același om? Iată veșnicele întrebări pe care mi le mai pun în timp ce trec de gardul cimitirului. Și nu găsesc pe nimeni să-mi răspundă. Așa se face că mi-am pierdut liniștea: pentru că-mi lipsesc răspunsurile lui Christian, Sandrine, Alain și Annette Neige.

În cimitir, morții mai vechi odihnesc în partea de jos, iar cei mai noi sunt amplasați în zone strâmte, cu toții un pic răsfirați. Ca și cum ar fi sosit cu întârziere. Familia mea se odihnește în partea de sus a satului. La cinci sute de metri de casa bunicilor.

Satul meu se numește Milly. Are vreo patru sute de locuitori. Ar trebui să iei o lupă ca să-l găsești pe hartă. Rue Jean-Jaurès este cea cu magazine. În mijlocul satului, o bisericuță în stil roman și curtea ei. Comerțul nu este foarte dezvoltat: pe lângă băcănia lui moș Prost, mai există o casă de pariuri sportive, un service auto și un salon de coafură care și-a închis porțile anul trecut pentru că patronul s-a săturat să nu facă altceva decât să vopsească și să coafeze părul. Magazinele de haine și florăriile au fost înlocuite de bănci și de un laborator de analize medicale. Sau, dacă nu, au fost lipite ziare pe interiorul vitrinelor ori s-au mutat oameni acolo, iar în locul pantalonilor de vânzare sunt acum perdele albe.

Aproape că sunt tot atâtea anunțuri cu „De vânzare“ câte case în sat. Dar, cum prima autostradă se află la mai mult de șaptezeci de

kilometri, iar prima gară la cincizeci, nimeni nu cumpără.

Mai este și o școală primară. Unde am învățat eu și Jules.

Ca să mergi la gimnaziu, la liceu, la un medic, la farmacie sau să îți cumperi pantofi, trebuie să iei autobuzul.

După plecarea patronului salonului de coafură, eu îi aranjez bunicii părul. Se așază în bucătărie cu părul ud. Îmi dă bigudiurile, unul câte unul, iar eu îi răsucesc șuvițele albe și le prind cu un elastic, ca să le țină strâns. Când termin, îi pun o plasă pe cap, îi usuc părul sub o cască, ea ațipește cinci minute, pe urmă desfac bigudiurile, iar coafura rezistă până săptămâna următoare.

De când mi-au murit părinții, nu-mi amintesc să-mi fi fost frig vreodată. La noi acasă nu sunt niciodată mai puțin de 40 de grade. Cum era înainte de moartea lor, nu mai știu. Dar despre asta voi povesti mai târziu.

Eu și fratele meu am crescut cu haine demodate, dar confortabile, spălate cu balsam de rufe. Nu am fost niciodată bătuți, am avut un studio pentru mixaj și discuri de vinil în beci ca să facem gălăgie când ne plictiseam de liniștea șoșonilor bunicii alunecând pe parchetul lustruit.

Mi-ar fi plăcut foarte mult să mă culc târziu noaptea, să am mizerie sub unghii și să cad pe maidan ca să-mi julesc genunchii, să cobor dealurile pe bicicletă cu ochii închiși. Aș fi fost înnebunită să mă doară ceva sau să fac pipi în pat. Dar cu bunica, era imposibil. Întotdeauna a avut la îndemână o sticlă de soluție dezinfectantă.

În afară de faptul că toată copilăria noastră ne-a curățat urechile cât mai adânc cu putință, folosind bețișoare cu vată, că ne-a spălat de două ori pe zi cu mănușa de baie și că ne-a interzis orice putea să fie periculos pentru noi, cum ar fi să traversăm strada singuri, cred că de la moartea gemenilor ei, bunica a așteptat ziua când Jules sau

eu vom ajunge să semănăm cu tații noștri. Dar nu s-a întâmplat niciodată. Jules are chipul lui Annette, iar eu nu semăn cu nimeni.

Chiar dacă se numesc bunica și bunicul, ai mei sunt mai tineri decât majoritatea locatarilor din *La Hortensii*. Dar eu nu știu de la ce vârstă te poți considera bătrân. Doamna Le Camus, șefa mea, spune că ești bătrân când nu te mai poți ocupa singur de gospodăria ta. Că bătrânețea începe atunci când trebuie să lași mașina în garaj pentru că devii un pericol public și se termină când ai fractură de col femural. Dar eu cred că începe cu singurătatea. Când partenerul pleacă. La cer sau la altcineva.

Colega mea, Jo, spune că devii bătrân când începi să delirezi și că aceasta este o boală pe care o poți dobândi de tânăr. Maria, o altă colegă, crede că bătrânețea vine când surzești și când îți cauți cheile de zece ori pe zi.

Eu am douăzeci și unu de ani și îmi caut cheile de zece ori pe zi.

3

1924

Hélène lucrează la lumina lumânării, în atelierul de croitorie al părinților, până noaptea târziu.

Crește singură, în mijlocul costumelor și al rochiilor. Fără frați, fără surori.

Face figuri din umbre pe peretele atelierului. Mereu aceleași. Își împreunează palmele și formează o pasăre care îi mănâncă din mână. Desenează ciocul cu arătătorul mâinii drepte. Pasărea seamănă cu un pescăruș. Când vrea să își ia zborul, fetița își unește cele două degete mari și bate din aripi cu palmele desfăcute. Dar înainte de a o elibera, fata îi încredințează o rugăminte – mereu aceeași –, pe care pescărușul să o ducă în cer, la Dumnezeu.

4

— Bunico?
— Mda.
— Unde se duceau tati și mami în dimineața când au murit?
— La un botez.
— Al cui?
— Al fiului unui prieten din copilărie al tatălui tău.
— Bunico?
— Da.
— De ce au avut accidentul?
— Ți-am mai spus de o sută de ori. Era polei. Probabil că au derapat. Pe urmă... era și copacul acela. Dacă nu ar fi fost copacul... ei niciodată nu... Hai, să nu mai vorbim despre asta.
— De ce?
— De ce, ce?
— De ce nu vrei niciodată să vorbim?

5

Atracția mea pentru persoanele în vârstă a început când profesoara mea de limba franceză, doamna Petit, ne-a dus cu clasa, când eram într-a șasea, să petrecem o după-amiază la căminul *Trei Brazi* (pe vremea aceea, *La Hortensii* nu exista în Milly). După ce am mâncat la cantină, am luat un autobuz și am mers cam o oră. Îmi amintesc că am vomitat de două ori într-o pungă de hârtie.

La cămin, bătrânii ne așteptau în sala de mese. Mirosea a supă și a dezinfectant, ceea ce m-a făcut din nou să vomit. Când a trebuit să îi salut, mi-am ținut respirația. În plus, duhneau. În ceea ce privește firele lor de păr, era un haos complet.

Clasa mea a pregătit un spectacol: trebuia să cântăm „Gimme! Gimme! Gimme!“ a grupului ABBA. Purtam costume din lycra alb și peruci împrumutate de la clubul de teatru al școlii.

După spectacol, ne-am așezat lângă ei ca să mâncăm clătite. Nici unul dintre aceștia nu a dat drumul șervețelului pe care-l strângea cu putere în pumnul înghețat. Dar pentru mine, acolo a început totul: ne-au spus povești. Bătrânii, cum nu le mai rămâne decât aceasta de făcut, povestesc trecutul ca nimeni altcineva. Degeaba cauți în cărți sau în filme: nu se compară cu ei.

În ziua aceea, am înțeles că pe cei în vârstă este suficient să îi atingi, să îi ții de mână, pentru ca ei să înceapă să povestească.

Ca atunci când faci o scobitură în nisipul uscat de pe malul mării și apa se ridică încet printre degete.

La Hortensii am povestea mea preferată. Se numește Hélène. Este doamna de la camera 19, singura care-mi oferă adevărate vacanțe. Iar când știi ce rutină zilnică are o infirmieră de la geriatrie, poți spune că tot ceea ce primesc eu este un lux.

Personalul o numește „doamna de pe plajă“.

Când am început eu să lucrez, mi s-a spus: „Își petrece zilele pe o plajă, sub o umbrelă“. Și, de la sosirea ei, un pescăruș și-a făcut cuib sub acoperișul clădirii.

În zona noastră nu sunt pescărușii. Ne aflăm în centrul Franței. Mierle, vrăbiuțe, ciori, grauri sunt peste tot, însă nu și pescărușii. Doar acela care trăiește deasupra capetelor noastre.

Hélène este singura pacientă căreia îi spun pe nume.

În fiecare dimineață, după toaletă, este instalată pe fotoliu în fața ferestrei. Și vă jur că ceea ce privește ea nu sunt acoperișurile din Milly, ci ceva incredibil de frumos, ca un zâmbet larg. Și totuși, ochii ei deschiși la culoare sunt la fel ca ai celorlalți pacienți de aici: au culoarea unui cearșaf spălăcit. Dar asta nu mă împiedică atunci când sunt deprimată să mă rog pentru ca viața să-mi aducă un sprijin ca al ei. Sprijinul se numește Lucien, soțul femeii. Adică, aproape soțul ei, pentru că nu au fost niciodată căsătoriți. Hélène mi-a depănat întreaga ei viață. Totul, dar ca pe un puzzle. Ca și cum ar fi vrut să-mi ofere cel mai frumos obiect din casă, dar l-ar fi spart în mii de bucăți chiar înainte de a mi-l înmâna, fără să o facă intenționat. De câteva luni vorbește mai puțin, de parcă întregul cântec al vieții ei ar fi ajuns la sfârșitul unui disc, iar sunetul devine din ce în ce mai stins.

De fiecare dată când ies din camera ei îi acopăr picioarele, în timp ce-mi spune: „Vreau să fac insolație“.

Lui Hélène nu i-a fost niciodată frig. Chiar și în plină iarnă, își permitea luxul să se încălzească la soare, în timp ce noi ne lipeam fundurile de caloriferele vechi din *La Hortensii*.

Singurul membru al familiei lui Hélène pe care-l cunosc este fiica ei, Rose. Pictoriță și desenatoare. A făcut multe portrete în cărbune ale părinților, a desenat mări, porturi, câteva grădini și

buchete de flori. Pereții lui Hélène sunt acoperiți cu desene. Rose locuiește la Paris. În fiecare zi de joi vine la gară și închiriază o mașină, ca să ajungă în Milly. La fiecare vizită este același ritual. Hélène o privește de la distanță, de acolo de unde pare că trăiește în lumea ei.

— Cine sunteți?

— Eu, mamă.

— Nu înțeleg, doamnă.

— Sunt eu, mamă, Rose.

— Nu-i adevărat... fata mea n-are decât șapte ani, a plecat să înoate cu tatăl ei.

— Așa deci... a plecat să înoate…

— Da. Cu tatăl ei.

— Și când se întorc?

— Nu întârzie prea mult.

— Îi aștept.

Pe urmă, Rose deschide un roman și-i citește mamei câteva fragmente. Cel mai adesea sunt romane de dragoste. Când termină de citit, îmi lasă cărțile. Acesta este felul femeii de a-mi mulțumi pentru că mă ocup de mama ei ca de a mea.

Cel mai nebunesc capitol din viața mea a început joia trecută, pe la ora 15. Am împins ușa salonului 19 și l-am văzut așezat lângă fotoliul lui Hélène. Era el. Am rămas ca proasta privindu-i, nici nu îndrăzneam să mă mișc: Lucien o ținea pe Hélène de mână. Iar ea avea o expresie pe care nu i-o cunoșteam. De parcă tocmai ar fi descoperit ceva incredibil. Bărbatul mi-a zâmbit. Și mi-a spus:

— Bună. Sunteți Justine?

Mi-a trecut prin cap: „Ia te uită, Lucien îmi știe numele. Așa-i normal, fantomele trebuie să cunoască numele celor vii. Și mai trebuie să știe o grămadă de alte trucuri de care habar n-am“. Și totuși, m-am gândit: „Iată de ce Hélène l-a așteptat

pe o plajă. Înțeleg de ce ea a oprit mersul timpului“.

Poți pricepe totul într-o clipită: un astfel de bărbat este un fel de cadou imens făcut de viața însăși într-o singură livrare.

Privirea lui… N-am mai văzut niciodată o așa nuanță de albastru. Chiar și după ce am scotocit bine cataloagele pentru produse prin corespondență ale bunicii.

Am bâiguit:

— Ați venit după doamna?

Nu mi-a răspuns. Hélène, nici atât. Și în ce fel îl privea! Ochii ei, cearșafurile spălăcite, totul dispăruse.

M-am apropiat de ei și am sărutat-o pe Hélène pe frunte. Pielea îi era mai caldă decât de obicei. Eram bulversată complet: zâmbeam, dar îmi venea să și plâng în același timp. Era ultima dată când aveam să o mai văd. Lucien ieșise, în sfârșit, din mare, ca să o ia cu el spre paradis.

I-am luat mâna lui Hélène în a mea.

— O să luați și pescărușul cu dumneavoastră? l-am întrebat, cu inima strânsă, pe Lucien.

După modul cum m-a privit, am văzut că nu înțelegea ce-i zic. Cel din fața mea nu era vreo fantomă.

În clipa aceea, mi-a fost o frică de moarte pentru viața mea. Tipul acesta chiar exista în carne și oase. M-am întors pe călcâie și am ieșit din camera 19 ca o hoață.

6

Lucien Perrin s-a născut pe data de 25 noiembrie 1911, la Milly.

În familia lui sunt orbi din tată în fiu – suferă de o boală ereditară, care se transmite doar pe linie bărbătească. Nici unul nu se năștea orb, devenea pe urmă. Tulburările de vedere începeau din fragedă copilărie și nimeni, de generații întregi, nu a apucat să vadă pâlpâirea a douăzeci de lumânări dansând pe tortul aniversar.

Tatăl lui Lucien, Étienne Perrin, și-a întâlnit soția, pe Emma, pe când era doar o copilă. Băiatul mai vedea pe vremea aceea. Pe urmă, puțin câte puțin, Emma a dispărut din câmpul lui vizual, de parcă un strat de noroi se depunea pe chipul lui. El o iubește din amintiri.

Étienne a încercat orice ca să-și salveze vederea. A pus de toate în ochi: elixiruri, apă de izvor din Franța sau din alte locuri, prafuri magice, zeamă de urzici, infuzie de mușețel, apă de trandafiri și de albăstrele, apă cu gheață, apă caldă, sare, ceaiuri, apă sfințită.

Lucien s-a născut din greșeală. Tatăl lui nu voia copii. Nu voia să își asume riscul de a perpetua blestemul. Iar când a aflat că tocmai i se născuse un băiat, și nu o fată, a fost disperat.

Emma i-a descris copilul: un prunc cu părul negru și cu ochi mari, albaștri.

Nimeni din familia Perrin nu a avut vreodată ochi albaștri. La naștere, sunt negri. Nu-ți poți da seama care este irisul și care pupila. Pe urmă, odată cu trecerea anilor, se deschid la culoare, până la gri-deschis, ca sarea grunjoasă.

Étienne a început să spere că ochii albaștri ai lui Lucien îl vor apăra de blestem.

La fel ca tatăl, bunicul și străbunicul lui, Étienne cântă la orgă și la armonică. Este solicitat la slujbe religioase pentru a cânta din operele lui

Johann Sebastien Bach și pentru a acorda orgile din zonă.

În plus, Étienne predă alfabetul Braille în cursul săptămânii. Cărțile lui sunt fabricate de un văr primar, el însuși nevăzător, într-un mic atelier din arondismentul V al Parisului.

În anul 1923, într-o dimineață, Emma îl părăsește pe Étienne. El nici măcar nu o aude cum închide, foarte încet, ușa în urma ei. Este ocupat cu un elev. Nu aude nici vocea unui bărbat care o așteaptă pe soția lui pe trotuarul din față. În schimb, o vede Lucien plecând.

Nu încearcă să-și rețină mama. Își spune că se va întoarce curând. Că a plecat să facă o plimbare cu mașina cea frumoasă a domnului și că așa este normal. Că tatăl lui nu i-ar fi putut oferi niciodată o astfel de plimbare. Că are și ea dreptul să se distreze puțin.

7

Înainte, bunica avea microbul sinuciderii. Părea că se simte bine o lună, poate chiar mai mult, și deodată înghițea trei cutii de medicamente, își băga capul în cuptor, se arunca de la primul etaj sau încerca să se spânzure în cămară. Ne spunea: „Noapte bună, puișorii mei!“, iar două ore mai târziu, din camera noastră, eu și Jules auzeam ambulanța sau pompierii venind în trombă spre casa noastră.

Tentativele ei de suicid aveau loc noaptea, de parcă aștepta ca toată lumea să adoarmă ca să o termine cu viața. Uitând fără îndoială că bunicul își caută somnul la fel de frecvent precum își caută ochelarii.

Ultima încercare a fost acum șapte ani. Reușise să obțină o rețetă cu două cutii de tranchilizante de la un medic venit să țină locul unui confrate și care nu citise mențiunea, scrisă totuși cu cariocă roșie pe dosarul medical al bunicii: „Depresii cronice, tentative de suicid“. În toate farmaciile din zonă, toată lumea știa că nu trebuie să i se elibereze medicamentele prescrise pe rețetă dacă nu vine însoțită de bunicul.

Moș Prost știe, de asemenea, că nu trebuie să îi vândă otravă pentru șoareci, lichide pentru desfundat țevile la baie sau orice alte produse corozive. Bunica șterge toată casa cu oțet alb, dar nu din motive ecologice, ci pentru că a rămas teama că va înghiți până la urmă detergentul de vase sau soluția de curățat cuptorul.

Ultima oară era cât pe-aci să-i reușească. Dar când a văzut lacrimile lui Jules (eu eram prea șocată ca să mai pot plânge), a promis că nu o să mai încerce niciodată. Nu înseamnă însă că în dulăpiorul de la baie avem alcool de 90 de grade sau lame de ras.

A fost de câteva ori la psiholog. Dar cum primul cabinet psihologic este la cincizeci de

kilometri de Milly și cum trebuie să aștepți câteva luni pentru o stabili o întâlnire, ea a spus că i-ar fi mai ușor să meargă să întâlnească unul în paradis, când va muri, și că, începând din acea clipă, jură să nu mai facă niciodată vreo prostie.

— Vă promit, puii mei, v-o jur, o să mor de moarte bună, dacă există.

Nu i-a promis niciodată nimic bunicului, ci nouă, nepoților.

În al zecelea an de la moartea părinților noștri, a sărit de la o înălțime mai mare decât de obicei și a suferit o fractură de șold. Aceasta i-a adus un ușor șchiopătat și un baston agățat mereu de mână.

Îi pun părul pe bigudiuri. Jules este lângă noi în bucătărie și mănâncă un borcan de Nutella pusă pe o baghetă de pâine. Bunicul, așezat în capul mesei, răsfoiește *Paris Match*. În sufragerie, televizorul urlă în fața canapelei goale despre lucruri pe care ajungi să nu le mai auzi.

— Bunicule, tu ai cunoscut-o pe Hélène Hel? îl întreb.

— Pe cine?

— Hélène Hel. Doamna care a avut cafeneaua lui moș Louis până în 1978.

Bunicul meu cel trist și ursuz își închide revista, plescăie din limbă și rostește stâlcit câteva cuvinte cu accentul oamenilor de pe aici:

— Eu n-am fost nișiodată plin cafeneli!

— Treceai totuși prin fața ei în fiecare zi, ca să te duci la uzină.

Bunicul mormăie ceva. Dacă, de la moartea gemenilor, bunica a tot sperat să-și regăsească fiii în trăsăturile noastre, ale lui Jules și ale mele, încercând din când în când să termine cu viața,

bunicul a încetat să mai aștepte ceva din clipa când cei doi au pierit. Nu l-am mai văzut niciodată zâmbind, deși în fotografiile din copilăria tatălui meu și a unchiului Alain purta tricouri colorate și părea adesea că se prostește cu cei mici. Părul i-a căzut, deși avusese o claie foarte bogată pe vremea când urcau toți trei dealul de la Milly, într-o duminică de iulie. Pe spatele fotografiei mele preferate, scrie: Iulie 1974. Bunicul avea treizeci și nouă de ani, părul negru și lins, un tricou roșu și un zâmbet demn de reclamă. Când bunicul era tată, avea o frumusețe aparte. Singurul lucru rămas din tinerețe sunt cei 193 de centimetri înălțime. Este așa de înalt, încât ai spune că este fost înotător de performanță.

A întors paginile revistei *Paris Match*. Oare înțelege ce-i spun? Și, mai ales, îi face bine să vorbim despre acest subiect? El, care este atât de departe de lume, de noi, de el însuși. Ar putea face diferența între un cutremur din China și unul din bucătăria lui?

— Îmi amintesc de câinele ei. Palcă era un câine-lup.

Lupoaica… Bunicul își amintește de Lupoaica.

— Aha, deci îți amintești de Lupoaica! Atunci, înseamnă că o ții minte și pe Hélène!

Se ridică și iese din bucătărie. Îi este teamă să-i pun întrebări. Îi este teamă de memoria lui. Amintirile lui sunt copiii, le-a aruncat în groapă în ziua când i-a înmormântat.

Îmi vine să-l întreb dacă își amintește de un pescăruș care trăia în sat pe când era copil. Dar știu deja ce mi-ar răspunde: „Un pescăluș? Cum să-mi amintesc de un pescăluș? N-avem pe aiși!“

8

Duminica, de ziua Domnului, Bijou, iapa cea bătrână, îi duce pe Lucien şi pe tatăl lui la Tournus, Mâcon, Autun, Saint-Vincent-des-Prés sau Chalon-sur-Saône. Destinaţiile se schimbă odată cu anotimpurile. Sunt mai multe înmormântări şi mai puţine nunţi iarna.

Lucien îşi însoţeşte tatăl acolo unde sunt orgile din regiune. El i-a devenit bastonul alb, îl ajută şi îl aşază în faţa clapelor. Adică, ce făcea Emma înainte. Mama nu s-a mai întors din plimbarea cu maşina.

Lucien asistă la slujbe, la căsătorii, botezuri şi înmormântări.

În timp ce Étienne acordează sau cântă, Lucien îi stă alături şi observă mulţimea care se roagă şi cântă.

Lucien nu este credincios. Pentru el, religia înseamnă doar frumuseţea muzicii. O chestie pentru supunerea oamenilor. Nu a îndrăznit niciodată să i-o spună tatălui şi îşi rosteşte rugăciunile în fiecare seară fără să crâcnească.

Étienne n-a vrut niciodată să-şi înveţe fiul nici alfabetul Braille şi nici să cânte la orgă. I-a fost mereu teamă că acestea îi vor purta ghinion. L-a rugat pe Lucien să practice tot ceea ce nu îi este interzis unui orb, de parcă ar fi vrut să alunge ameninţarea pierderii vederii. De parcă ar fi vrut s-o sperie. Ca să-şi liniştească tatăl, Lucien a făcut ciclism, alergare şi natație.

Merge la şcoala municipală, unde învaţă să scrie şi să citească la fel ca toţi ceilalţi copii. Dar, spre deosebire de Étienne, Lucien are sentimentul că într-o zi toate îi vor fi în zadar. Atunci se apucă să înveţe singur Braille, pe ascuns, ascultând meditaţiile private pe care Étienne le dă copiilor.

Pe la 13 ani, Lucien îşi însoţeşte tatăl la Paris. Se duce acolo ca să se aprovizioneze cu titluri noi de cărţi de la vărul lui. În timpul

deplasării, Étienne consultă un specialist care se uită multă vreme la fundul de ochi al băiatului. Medicul este categoric: Lucien nu are gena răspunzătoare de boala tatălui său, a moştenit vederea mamei. Étienne nu-şi mai încape în piele de bucurie. Lucien se preface că este foarte fericit. Dar ştie că într-o zi îi va veni şi lui rândul să meargă cu un baston alb şi că de aceea a plecat mama lui. Într-o zi, ceilalţi nu-i vor mai spune fiul orbului, ci doar orbul. La rândul lui, va deveni dependent de cel sau de cea care va face totul în locul lui. De aceea a învăţat alfabetul Braille fără să spună nimănui.

Din clipa când a plecat maică-sa, Lucien ştie să facă totul cu ochii închişi. Să frece oalele şi podelele, să scoată apă din fântână, să smulgă buruienile, să urce şi să coboare scările. Casa unde cei doi locuiesc se află mereu în întuneric. Lucien trage cu atenţie draperiile, fără să facă zgomot, ca să nu-l audă taică-său. De asta nu rezistă nici o floare. Din lipsa luminii.

La întoarcerea de la Paris, cu toate cuferele pline de cărţi noi în Braille, pe care i le va fura tatălui, una câte una, Lucien nu-şi va schimba obiceiurile.

9

— Spune-mi o poveste.

— Credeam că nu-ți plac poveștile mele de om bătrân.

Jules face o grimasă. Trage un fum și scoate apoi rotocoale spre tapet. Se pregătește să-mi pună să ascult „Subzero“ de Ben Klock, un DJ venit de la Berghain[1], din Berlin, îmi spune. Am deseori sentimentul că trăiesc cu un extraterestru.

Când mi-am găsit de lucru la *Hortensii*, Jules a început să țipe. Era pentru prima dată când se întâmpla. În casa noastră n-a urlat nimeni niciodată. Doar televizorul.

Cred că ceea ce l-a surprins cel mai mult a fost că lucrez la cinci sute de metri de casă. Pentru Jules, reușita în viață înseamnă să pleci din Milly. În septembrie, după bacalaureat, va pleca la Paris. Nu vorbește decât despre asta: Paris.

— Deschide fereastra! Nu suport mirosul țigărilor tale.

Se lungește cu toți cei 187 de centimetri ai lui și întredeschide fereastra din camera mea. Îl iubesc. Chiar dacă am câteodată senzația că îi este rușine cu noi, familia lui, tot îl iubesc. De fiecare dată când se mișcă, îl iubesc și mai mult. Zici că este un dansator cu mâini de pianist. Zici că a picat din cer și că bunicul l-a adunat din grădină. Că nu este din Milly, ci dintr-o mare capitală, unde ar fi fost crescut de un tată astronom și de o mamă licențiată în litere. Are atâta grație, de parcă lucrurile dansează în jurul lui. Mi-e mai mult decât un frate. Poate tocmai pentru că nu-mi este frate. Totuși, face zgomot când merge, nu-și pune lucrurile la loc, este egoist, capricios, pretențios, cu capul în nori. Fumează ca un turc, mai ales în camera mea.

Chiar dacă nu am nici un copil, cred că nici nu mă interesează, pentru că îl am pe el. Este mai frumos decât îi este permis unui muritor. Îi spun deseori că ar trebui să fie interzis să fii așa frumos. Îl sărut mereu. Ca și cum aș vrea să recuperez toate sărutările pe care bunicii noștri nu ni le-au oferit. La noi acasă, sărutările se dau din vârful buzelor, în schimbul unui cadou, la zi de naștere sau la Crăciun. Niciodată nu se oferă gratuit. În plus, cred că bunica și bunicul nu puteau să o înghită pe Annette, mama lui Jules. Bunicii nu-i plac blondele: când vede una la televizor, se strâmbă. O grimasă invizibilă, dar nu și pentru mine, eu am ochiul format.

Jules și-a pierdut părinții când avea doi ani. Jules crede că taică-său era mai bogat decât al meu, că își va face studiile la Paris cu banii pe care unchiul Alain, eroul imaginației sale, îi avea în contul bancar când a murit. Adevărul este că unchiul Alain era falit. Și că tot ce-am adunat eu, bănuț cu bănuț, lucrând la *Hortensii*, va fi folosit pentru plata studiilor lui. Dar aș prefera să crăp decât s-o știe. Câștig 1480 de euro pe lună. Un pic mai mult când fac și gărzi. În fiecare lună pun 600 de euro într-un cont. Am strâns deja 13800 de euro pentru el. Le mai dau și bunicilor câte 500 de euro, ca să-i ajut. Iar al treisprezecelea salariu îl cheltui la *Paradis*.

Jules vrea să devină arhitect și sunt sigură că mai târziu, când va construi castele, nu va mai veni să ne vadă. Și dacă se mai întoarce o dată pe an pe aici, va mai veni pentru el, nu pentru noi. Îi cunosc pe de rost comportamentul. Aș putea chiar să-l descriu ca pe o poezie.

Jules nu se atașează de cineva pentru că trăiește clipa prezentă. Ce-a fost ieri nu mai contează. Iar ce va fi mâine, nici atât. De cum trece dimineața pragul casei pentru a pleca la liceu, nu se mai gândește deloc la noi. Seara, când se

întoarce, este mulțumit să ne vadă, dar nu-i este dor.

Nu am știut niciodată care dintre tații noștri conducea mașina, pentru că pompierilor le-a fost imposibil să identifice șoferul. N-am știut niciodată ce n-a mers cum trebuie în acea duminică. Și cum ei împărțeau aceeași mașină, n-am aflat niciodată care dintre tați l-a omorât pe celălalt.

Jules se întinde din nou pe patul meu și mă privește de parcă ar vrea să spună:

— Hai, povestește!

Așa că încep:

— Doamna Epting s-a hotărât să vină la *Hortensii* în ziua când i-a murit cățelușul. Pentru că și-a spus atunci că nu va mai fi bună de nimic. Mi-a zis că a trăit de toate. A cunoscut războaie, restricții, frica de friți și a suferit o decepție din dragoste. Dar moartea cățelușului a fost bomboana de pe colivă. Îi dăduse numele de Van Gogh, pentru că foștii lui stăpâni îi tăiaseră urechea ca să-i elimine microcipul.

— Ce ticăloși! spune Jules aprinzându-și o țigară.

— Asta-i povestea zilei.

— S-a și terminat? mă întreabă.

— Nu încă. Am întrebat-o apoi: „Doamnă Epting, vreți să-mi povestiți

despre decepția dumneavoastră din dragoste?“ A început să râdă atât de tare, încât a trebuit să-și țină proteza dentară cu vârful degetului. „Se numea Michel.“ „Este un nume frumos Michel“, i-am răspuns. „Dar trebuie să plec, am întârziat deja.“ S-a uitat ciudat la mine și mi-a zis: „Ce-ai făcut?“ „Am întârziat. Adică am multe de făcut în această dimineață, așa că o să-mi povestiți diseară despre Michel.“ A făcut semn afirmativ din cap și am lăsat-o în camera 45 cu suferința din dragoste și cu animăluțul ei. Când m-am întors seara la ea, fotoliul și patul erau goale. Făcuse un AVC[2]. Așa sunt zilele mele la serviciu. Trebuie să asculți imediat pacienții, pentru că marea liniște nu este niciodată departe.

— La naiba, ce naspa!

— Să știi că mă și prăpădesc de râs aproape în fiecare zi.

— Între două paturi și un fotoliu rulant?

Mă pufnește râsul. Jules nu spune nimic. Se ridică și, ca orice prinț care se respectă, nu-și dă seama că locuiește într-un regat doar al lui. Se apleacă pe fereastră ca să-și arunce țigara în

grădină, iar eu îl bodogănesc pentru că face mizerie.

10

1926

Dumnezeu nu i-a ascultat rugăciunile: Hélène tot nu știe să citească.

În seara aceasta a decis să moară. Mai auzise vorbindu-se de sinucidere. Un bărbat din sat se otrăvise cu un an în urmă înghițind pastile. Hélène crede că tabla din clasa unde învață este otrăvită.

După ore, se ascunde într-un dulap, acolo unde sunt aranjate creta, cerneala, caietele și căciula de măgar[3]. Cu inima bătându-i cu putere, îi aude pe ceilalți copii plecând și pe învățătorul ei, domnul Tribout, cum tușește, își aranjează lucrurile, își închide geanta groasă, coboară de pe postamentul de la catedră și trage ușa în urma lui.

Când holurile și curtea devin tăcute, Hélène își pune căciula de măgar în buzunar și intră în clasa goală. Ce ciudat! Totuși, clasa goală îi este familiară, pentru că în recreații rămâne mereu acolo, fie pentru că este pedepsită, fie pentru că nu-și termină tema la timp. Dar, de obicei, aude strigătele celorlalți copii venind din afară. În seara aceasta, este o tăcere deplină.

Observă cărțile aliniate cu grijă lângă scaunul impunător al învățătorului. Simte o dorință nebună să le smulgă paginile, să le rupă, să arunce în pereți cu volumele acestea atât de atent așezate. Dar n-ar îndrăzni niciodată.

Este în fața tablei. Cu o ultimă speranță, încearcă să citească prima frază dintr-un paragraf scris de domnul Tribout cu cretă colorată și în care a subliniat câteva cuvinte: EA A SPART MICUL BOL DE LAPTE.

EASPAMIBOLDLAPT.

Așa citește Hélène.

Domnul Tribout nu mai încearcă să-i schimbe percepția asupra literelor. La început, se străduia să o ajute, insistând asupra fiecărei silabe și

punând-o să copieze de zece ori același cuvânt, dar nici așa Hélène nu putea să-l rețină. Ca și cum cuvintele ei erau tot timpul suflate de vânt.

În acest an, a mutat-o în fundul clasei. Singură. Cine ar vrea să se așeze lângă o colegă de la care nici măcar nu poate copia? Înainte, învățătorul scotea căciula de măgar. Acum, este însă mai rău. Hélène simte că îi e milă de ea și că și-a pierdut orice speranță să o aducă pe drumul cel bun. Atât timp cât o pedepsea, însemna că mai avea încredere în ea, că mai spera ceva.

EASPAMIBOLDLAPT.

Nu mai are nici lacrimi. De multă vreme durerea îi este secată. În primul an de școală, a plâns tot timpul.

Își lipește gura de tablă și începe să o lingă, asemenea unui pui de animal. Începe cu partea cea mai sus, stând pe vârfuri. Apoi, dându-și seama că fraza este mult prea sus scrisă, se cocoață pe scaunul învățătorului. Linge fiecare literă, chiar dacă este roșie, albastră sau verde. Le înghite, vrea să se omoare folosind această otravă. Se aruncă asupra lor, pentru ca ele să alunece mai bine în gura ei. Își freacă buzele de literele mici, de puncte și de virgule.

Când tabla este curată, iar gura îi este de culoarea curcubeului, Hélène se duce să se așeze la locul ei: în fundul clasei. În partea opusă sobei cu lemne. Și își așteaptă moartea. Așteaptă, așezată cuminte, ca toate cuvintele înghițite să o ucidă pentru totdeauna. Ca ele să sfârșească treaba începută în prima ei zi de școală.

Purta o rochiță roșie frumoasă. Ca aceea a Scufiței Roșii, cum i-a spus mamei în fața mașinii de cusut. Ceea ce ea nu știa era că lupul cel rău îi apărea sub aparența unei table școlare mari.

Dar moartea nu vine. EASPAMIBOLDLAPT nu are puterile magice ale unei pastile mortale. Iar ea credea totuși că se va termina tot la fel de

repede ca în cazul porcului sacrificat de vecinii săi o dată pe an, cu o lovitură la ceafă.

Nu o să iasă din clasă înainte să moară.

Se hotărăşte să înghită cerneala din toate călimările aşezate pe pupitrele micuţe din clasă şi să termine cu cea de pe catedră. În felul acesta, sigur va muri. Şi dacă nici aşa n-o să fie de ajuns, va înghiţi toate acele de cusut pe care le poartă mereu în buzunar, ca să-şi provoace durere în coapsă atunci când cea de burtă va fi insuportabilă.

Se ridică şi deschide călimara de pe primul pupitru. Cea a lui Francine Perrier, eminenta clasei. Prima la învăţătură. Reuşeşte la toate materiile şi nu este niciodată corectată de învăţător. Domnul Tribout i se adresează mereu cu un zâmbet. Scrisul ei seamănă cu un zbor de păsărele, iar vocea cu o melodie atunci când citeşte fără să se încurce vreodată, nici să se împiedice la prima virgulă.

În clipa când Hélène îşi înmoaie buzele în cerneala lui Francine Perrier, spunându-şi că mai sunt încă douăzeci şi şapte de băut, un zgomot o face să tresară. Ca şi cum cineva aruncase o pietricică în direcţia ei. Cineva o urmăreşte. Inima lui Hélène începe să bată mai tare. Pune la loc călimara lui Francine şi se ascunde sub catedră.

Trec zece minute. Nici un zgomot.

Până la urmă, iese din ascunzătoare şi se apropie de fereastră. Nu vede nimic afară. Curtea este goală. Castanul cel mare îşi leapădă ultimele frunze. Hélène urmăreşte cu privirea una dintre ele. Cade pe pământ în acelaşi timp cu noaptea. Frunza pare o pată albă. Hélène o fixează câteva secunde. Nu este o pată, ci o pasăre căzută la pământ. Încă mişcă. Hélène se năpusteşte spre curte. Traversează culoarul pentru lăsat paltoanele, rămas acum gol. Ca să nu-i observe nimeni prezenţa la terminarea orelor, nu şi-a luat dimineaţă pelerina.

Se oprește sub stejar, la câțiva centimetri de pasăre. Este un pescăruș. Pescărușul ei! Cel ce o urmează ca o umbră încă de când era mică. Pe care-l observă pe cer când vrea să-și limpezească ochii după frazele imposibil de citit. Pe care-l desenează cu umbra degetelor pe pereții atelierului. Pasărea există cu adevărat. Nu este fructul imaginației.

Pescărușul este rănit, dar viu. O fixează pe Hélène, cu ciocul întredeschis, cu respirația sacadată, ca și cum inima i-ar bate foarte tare. Pare că suferă. Hélène înțelege acum de ce pasărea s-a aruncat asupra ferestrei: pentru ca ea să iasă din școala aceea blestemată. Ori poate că și-a dorit să moară împreună.

Pescărușul și fata se observă reciproc. Îngenuncheată în fața lui, Hélène nu îndrăznește să îl atingă. Îi este frică să nu-i facă și mai mult rău. Dar nici nu o lasă inima să îl abandoneze. Hélène nu are nici un frate, nici o soră. Nu poate să-și abandoneze propriul eu.

Până la urmă, îl ia cu atenție în mână și îl bagă ușor în buzunarul cel mare din interiorul bluzei, lângă inimă.

11

Camera 19.

Fantoma cu ochi albaștri este acolo. Așezată chiar lângă Hélène. Închide cartea pe care i-o citea.

— Încă o dată, mii de scuze, v-am confundat cu Lucien.

— Și mie mi se întâmplă să confund oamenii.

Nu i se pare deloc straniu că îl pot lua drept un bărbat cu vârsta de aproape o sută doi ani. Își trece mâna prin păr. Este prima dată când îl văd făcând acest gest, banal pentru el, presupun.

— Cum știți dacă este zi sau noapte pe plaja ei? Pentru că astăzi nu mi-a adresat nici un cuvânt. Am senzația că doarme.

— Nu există dimineață pe plaja lui Hélène. Este continuu ziuă.

— Este de multă vreme aici? Adică, plecată în...

— Vacanță? Am cunoscut-o mereu acolo. Cred că este plaja unde a mers cu Lucien în anul 1936.

O privește lung. Apoi își ridică ochii cei albaștri către mine. Pe onoarea mea că albastrul mării lui Hélène este exact același cu albastrul ochilor lui și aceasta pentru că ea nu se va mai întoarce niciodată.

— De unde știți?

— Îmi vorbește mult.

— Și ce vă spune?

— Pe plaja ei... tații aleargă după mingi și mamele beau sucuri

răcoritoare. Tinerii stau cu urechile lipite de radiouri la emisiunile muzicale sau de casetofoane... Câteodată, se lovește cu degetele picioarelor de o bucată de piatră din nisip și o aud: „Au, pietrele sunt calde azi!“ Sau: „La naiba, mi-a intrat nisip în gură!“ Altă dată, discută cu voce tare cu trecătorii, cu vânzătorul de înghețată sau cu vreo femeie care-și pune prosopul de plajă aproape de al ei. Hélène spune: „Veniți des aici?“ Pune întrebări, dar rareori așteaptă răspunsurile.

Fantoma rămâne multă vreme tăcută, în timp ce toarnă apă proaspătă în carafă.

— Nu noi ar trebui să-i citim romane, ci ea.

Observația lui mă face să râd. Dar nu o fac. Din cauza albastrului din ochii lui. Mă impresionează din ce în ce mai mult. De obicei, mă adaptez repede cu oamenii. Dar cu el este diferit: cu cât mă privește mai mult, cu atât mă topesc.

— Dar ce face pe această plajă?

— Citește romane de dragoste, în așteptarea lui Lucien și a micuței, plecați să înoate cu puțin timp în urmă.

Pare uimit de răspunsul meu. De altminteri, nici nu se aștepta să îi ofer vreunul. Cred că a pus

întrebarea într-o doară, ca și cum te-ai adresa pereților.

— Micuța?

— Da. Rose. Mama dumneavoastră. Adică, Rose este mama dumneavoastră, nu?

— Da.

Îi dau lui Hélène să bea cu înghițuri mici. Îmi spun că el trebuie să ne considere două nebune.

— Ce romane de dragoste?

— Cele pe care mama dumneavoastră i le citește la fiecare vizită.

— Este ca și cum ați veni să-mi citiți prospectul unui produs într-o formă poetică.

Mi-o spune ca și cum ar fi din aceeași lume cu a noastră, unde nu crezi decât ceea ce vezi. Cea a fraierilor, a naivilor, a optimiștilor.

12

Când împinge ușa magazinului ținut de părinți, Hélène vede o femeie în cabina de probă, iar pe mama ei, îngenuncheată în fața clientei, însemnând tivul rochiei. Tatăl este în spatele tejghelei și scoate un strigăt când își vede fata.

Hélène îl minte. Idioții clasei mint mereu. Minciuna este a doua lor natură. Și aceasta pentru că au mai multă imaginație decât ceilalți. Îi spune tatălui că elevii au legat-o la ochi și au obligat-o să mănânce cretă. Că nu mai vrea să meargă niciodată la școală, că toată lumea este dură cu ea și că nu ajută cu nimic să o silească. Va lucra la atelier. Va fi cuminte. Iar dacă nu vor fi de acord, ea se va omorî.

Îi lasă pe părinți să discute în altă cameră și să ia o decizie. Știe foarte bine ce vor spune. A și surprins conversații în șoaptă: „Domnul Tribout spune că nu o să termine niciodată opt clase...“ „Nici măcar dacă rămâne repetentă...“ „Nu va ajunge niciodată la examenul de capacitate...“ „Nici măcar nu știe să citească ora... la nouă ani...“

Urcând treptele spre camera ei, Hélène simte pescărușul mișcând în buzunar. Îl atinge: este cald. Inima îi bate normal. Aripile nu-i sunt frânte. Hélène îl hrănește cu pâine înmuiată în lapte. Niciodată nu a mai văzut ceva atât de frumos ca această pasăre cu ciocul portocaliu. Până și copacii sunt mai puțin drăguți. Și rochiile de mireasă. Chiar și contesa care vine câteodată în atelier cu mașina ei frumoasă, cu picioarele superbe și cu un chip de păpușă. Nici un peisaj. Nimic nu se compară cu pasărea. Hélène deschide fereastra ca să o elibereze.

— Tu, care poți atinge cerul, ai putea să-i ceri lui Dumnezeu să-mi

vindece ochii și să mă
învețe să citesc, te rog?

Pasărea zboară în cercuri. Luna plină o face să scânteieze ca orice stea.

13

În acea dimineață, fantoma mă aștepta în fața ușii de la camera 19. Am fost aproape respingătoare. Câteodată, prea multă frumusețe și prea mult albastru mă enervează. Și apoi, nu-mi place să fiu deranjată. Și simt că o să mă tulbure cu totul. Este genul de persoană care dă peste cap toate obiceiurile cuiva cât ai pocni din degete.

— Bună, Justine. Putem vorbi cinci minune?

Am auzit-o pe colega Jo râzând pe înfundate pe la spatele meu și, înainte de a scoate eu vreun sunet, a și zis:

— Du-te, Juju, mă ocup eu de restul.

Juju. Exact așa a spus. Juju. Nasol. Când suntem în fața cuiva care ne place, ajungem mereu să detestăm obiectul adorării noastre. Din pricina acestei apropieri create între noi, deși nu am fi vrut-o, mai ales când nu-i momentul potrivit.

— Nu pot sta prea mult, pentru că dimineața sunt prinsă cu treburi.

Exact așa am spus: prinsă! Și am roșit. Parcă mă bătea vântul din toate părțile și am simțit că-mi pierd echilibrul. Rușine! Rușine maximă...

I-am propus să mergem în camera mică a personalului, chiar vizavi de oficiu, unde se află o cafetieră, un cuptor cu microunde, un frigider, o masă și câteva scaune. În mod normal, nu se permite intrarea în micul nostru spațiu nici pacienților și nici membrilor familiei acestora, dar în cazul lui nu este „în mod normal“. Având așa un chip, a primit o excepție pe viață.

Am mers pe trei holuri, iar două etaje mai sus, l-am poftit să intre.

Dimineața, holurile sunt zgomotoase. Ușile camerelor rămân deschise pentru că personalul de îngrijire tot intră și iese. Așa că auzi câteodată

„dependenții“ cum delirează, jignesc pereții sau cheamă pe cineva în ajutor.

Prin ușile deschise, poți vedea pacienții mai vechi ca întorși din lumea de dincolo, cu privirea îndreptată nu spre o fereastră, ci spre un vid abisal.

Charles Baudelaire a descris un azil de nebuni ce devine înspăimântător la căderea nopții, din cauza strigătelor venite de acolo. În căminele de bătrâni, spiritele se încing la sosirea dimineții.

Nu era nimeni în camera noastră. Am umplut filtrul de cafea și am turnat apă. S-a așezat. Am luat două cești desperecheate și l-am servit. Fără să tremur.

— Zahăr doriți?

— Nu, mulțumesc.

Am pus două cuburi în ceașca mea înainte de a mă așeza în fața lui. A aruncat o privire pe posterele agățate pe pereți și la un calendar vechi, pe anul 2007, unde pompierii se dezbrăcau pentru o cauză nobilă.

— Ați putea să-mi spuneți ce este pe noptiera bunicii mele? Ați ști să-mi faceți, din memorie, o listă cu toate obiectele aflate pe și în noptiera ei?

Am închis ochii și i-am spus:

— O fotografie cu Lucien, cu Rose, cu Janet Gaynor, o carafă de apă, ciocolată rămasă nemâncată, hortensii într-o vază de cristal.

— Cine este Janet Gaynor?

Încă aveam ochii închiși, dar îi simțeam privirea trecând pe deasupra pleoapelor mele, exact ca atunci când închizi ochii din cauza soarelui prea puternic.

— O actriță. A primit Oscarul în anul 1929.

— Iar în sertar? Știți ce se află în sertar?

— Câteva pagini de ziar strânse cu un elastic de păr, un degetar pentru cusut, o fotografie cu Lupoaica, o pană albă, șervețele din hârtie și un disc de Georges Brassens, *Saboții lui Hélène*.

— Ați putea să scrieți toate aceste lucruri cunoscute despre ea? Să o faceți pentru mine?

Am deschis ochii. În ai lui nu era decât albastru. Un albastru infinit. Iar eu aveam roșu în obraji.

— Puneți-vă o dorință.

— De ce?

— Aveți o geană pe obraz.

Mi-am atins obrazul stâng, geana mi-a căzut pe masă.

În acea clipă, doamna Le Camus a intrat în cameră, sufocată de nervi. Ne-a privit fără să ne vadă, s-a dus glonț la cafetieră și a început să bea cu înghițituri mici, mormăind:

— Iar începe. Familia este jos. Vrea explicații, iar eu nu am ce explicații să-i dau. Iar începe...

Am întrebat-o pe doamna Le Camus dacă a primit un nou apel telefonic.

A fixat data de 1 ianuarie 2007 pe vechiul calendar cu pompierii dezbrăcați pentru o cauză nobilă, a tras aer adânc în piept și a răspuns ca pentru ea:

— De data aceasta, m-a sunat cineva azi-noapte. La ora 23. Ca să-mi spună că domnul Gérard a murit de o embolie pulmonară.

Fantoma m-a întrebat din priviri, sorbind ultimele picături de cafea. I-am răspuns că cineva suna familiile celor abandonați, făcându-i să creadă că rudele lor muriseră. Ochii lui m-au privit întrebători din nou. I-am lăsat să o facă.

Chiar înainte de a pleca, s-a uitat la mine de parcă eram o magiciană care tocmai și-a pus bunica într-o cutie ce urmează să fie tăiată. M-a lăsat singură cu șefa preocupată să fixeze fila cu 1 ianuarie și bustul unui pompier, mai degrabă musculos.

De la ultimul Crăciun, doamna Le Camus arată întotdeauna de parcă tocmai a trecut o linie de sosire. Este așa de contrariată, încât suflă greu în permanență. E într-un du-te-vino între camere și conducere, ridicându-și ochii spre cer ca și cum plafoanele banale ar putea să îi aducă răspunsuri prin intermediul neoanelor.

Totul a început pe data de 25 decembrie a anului trecut, când trei familii au fost contactate prin telefon în legătură cu moartea unui pacient. Iar când familiile au ajuns, pe 26 dimineața, ca să organizeze funeraliile, bunicul lor le-a zâmbit, fericit pentru această vizită neașteptată.

De atunci, directoarea face anchetă pentru a afla de unde provin aceste apeluri „sinistre“. Exact așa este scris pe nota de serviciu lipită în saloanele de îngrijiri, în sala de odihnă, în oficiu și în vestiarele noastre. Pentru că au mai fost încă cinci apeluri de atunci.

Apelurile provin din camera 29. Cea a domnului Paul. De trei ani, el doarme aproape continuu. Medicii sunt categorici: este clinic imposibil ca apelurile să fie date de însuși domnul Paul. Dar nimeni nu a văzut ceva anormal. Nimeni

nu a surprins vreo umbră furișându-se în camera 29 ca să sune familiile. Toate aveau un punct comun: rudele nu veneau niciodată în vizită. Ca și cum cineva contabiliza numărul vizitelor la fiecare pacient și declanșa apelurile ca să umple camerele cu flori.

Dintr-odată, toată lumea bănuiește pe toată lumea, de-ai fi zis că te afli într-un roman de Agatha Christie, dar fără cadavru. Ar fi amuzant să-ți imaginezi unul dintre romanele sale în care Miss Marple ar face o anchetă pentru că nu a murit...

Dacă Miss Marple m-ar ancheta, ce i-aș spune? Că toate cărțile mele și poveștile lor sunt plătite scump? Că sunt prea tânără ca să mă ocup de oameni atât de bătrâni?

14

1930

În grădina de lângă casă, Lucien inspiră mirosul unui trandafir mare și roșu. Este mireasma lui preferată, pentru că îi amintește de mama.

În fiecare dimineață, Emma își ștergea fața cu puțină vată îmbibată în apa de trandafiri pregătită chiar de ea. Culegea petalele toamna și le lăsa la macerat întreg anul într-un vas emailat alb. Când sticluța i se golea, o băga în vas ca să o umple din nou cu lichidul balsamic.

Uneori, Lucien își înmuia până la coate mâinile în lichidul lipicios. Câteva resturi de petale i se lipeau de firele de păr, ca niște stele minuscule. Tatăl își dădea imediat seama că băiatul s-a parfumat. Nu-i poți ascunde nimic unui orb. Chiar și minciuna are un anumit miros. Îi spunea: „Fetele se parfumează, nu băieții".

Îi lipsește mama.

Lucien deschide ochii și se uită atent la nuanța roșie a trandafirului. Floarea are culoarea sângelui. Oare culoarea îi dă acest parfum minunat? Sângele curgând în venele mamei sale are miros de trandafiri?

Are ochii ei, oare? Aceia ai cuiva pregătit să plece? Lucien crede că mama i-a părăsit, pe el și pe tatăl lui, pentru că nu poți trăi comod lângă un orb. Că într-o bună zi, simți cu putere dorința de a trăi cu cineva care te poate privi.

15

În căminul *La Hortensii*, în afară de rezidenți, sunt trei medici, doi kinetoterapeuți, un muncitor de întreținere și două bucătărese, douăsprezece infirmiere, cinci asistente, un responsabil. Dar cioclul care anunță familiile că le-a murit cineva din cămin ar putea fi foarte bine cineva din exterior: preotul, unul dintre ambulanțieri, cineva de la pompele funebre, coafeza, câțiva voluntari care vin din când în când. Ar putea fi și copilul unuia dintre rezidenți. Majoritatea au trăit toată viața la Milly, toată lumea se cunoaște cu toată lumea. Ar putea fi chiar și una dintre asistentele care ne cheamă prin sonerie, ca pe servitori, ca să mergem cu vreun rezident la toaletă, de exemplu.

Asistentele au mai multe responsabilități medicale decât infirmierele, dar mie-mi place meseria mea, pentru că noi îi ținem de mână pe rezidenți.

Pentru ca familiile să știe cui se adresează, personalul nu poartă bluze de aceeași culoare: ale asistentelor sunt roz, ale șefilor de serviciu, albe, ale infirmierelor sunt verzi ca pubelele.

Îmi ador cele două colege, Jo și Maria. Cu ele fac echipă. Doamna Le Camus ne spune „Cele trei muschetare“.

Doamna Moreau, de la camera 9, ne numește „Cele trei gărgărițe“, pentru că avem mereu pete mici de mercurocrom și de eozină pe mâini. Se distrează numărându-le, ca să afle ce vârstă avem. Iar Jo îi răspunde: „O să ne poarte noroc, gărgărițele nu au nici un prădător, până și păsările le vomită din cauza aripilor amare“.

Iar eu, fiindcă mi-am pierdut părinții când eram o copilă, îmi zic că trebuie să fi fost al naibii de amară pentru ca viața să mă respingă atunci.

De la sosirea mea aici, personalul m-a botezat Floricica, pentru că sunt prea sensibilă și că fac multe ore suplimentare neplătite. În primii ani,

când Jo mă vedea că plâng de fiecare dată când murea un rezident, îmi repeta: „Păstrează-ți lacrimile, pentru că pe tine nu te va plânge nimeni“.

Și eu mă gândeam că pe cei mai mulți dintre ai mei îi plânsesem deja cu multă vreme în urmă.

Canicula picată pe capul nostru de trei zile a topit-o deja pe doamna André, de la camera 11. Ironia sorții, noi o porecliserăm Miss Meteo, pentru că de fiecare dată când ne intersectam pe hol ne spunea: „Anticiclon!“

Ce ți-e și cu viața asta! Niciodată nu aș fi crezut că un val de căldură îi va fi fatal.

Copiii ei au sosit dimineață. Prea târziu. N-au reușit nici măcar să-și ia rămas-bun. Dar nu este vina lor. Cred că, la un moment dat, bătrânii noștri iau prea mult avans în fața noastră. Fac niște… sprinturi și nimeni nu mai este în stare să țină pasul cu ei.

Jo nu văzuse acest anticiclon în palma doamnei André. Jo are un dar: știe să citească viitorul în liniile palmelor. Rezidenții îi cer frecvent consultații. Jo spune că este imposibil să citești liniile persoanelor în vârstă. Că palmele lor sunt zgâriate ca un disc de vinil vechi. Așa că inventează.

Toată această rutină – masajele mele, consultațiile despre viitor ale lui Jo, binecuvântările preotului ce repetă oricui vrea să-l asculte: „Bucurați-vă! Bucurați-vă de zilele rămase!“ nu-i motivează deloc pe rezidenți să se întoarcă în camere. Dar nu avem dreptul să închidem grilajul: ar fi considerat un tratament nepotrivit față de rezidenții noștri, un fel de închisoare.

Cei mai vechi din cămin ies în sat, dar nu știu unde să se ducă. Au uitat drumul care duce spre înainte: casa lor a fost pusă în vânzare ca să plătească cheltuielile lunare ale ședерii la *Hortensii*. Jardinierele sunt goale și pisicile lor date altora. Casa lor nu mai există decât în mintea

și în albumele foto personale. Acele albume în fața cărora adoră să petreacă ore întregi.

Mă mâhnește să-i văd dimineața, de la ora 10, adunați pe holul de la intrare și fixând cele două uși principale cum se închid și se deschid.

Așteaptă.

Când este frumos afară, îi scoatem pe bătrâni în parc, ca să primească soarele prin umbra teilor. Vântul prin copaci, albinele, fluturașii și păsărelele le umplu așteptarea. Noi le dăm pâine ca să le arunce vrăbiuțelor și porumbeilor: unii le adoră, altora le este frică, iar alții le dau cu piciorul. Atunci încep să bombăne. Și, când încep să se certe, nu mai au răbdare. Că ești acasă sau oriunde altundeva, vremurile bune sunt aceleași.

Când sunt obosită, urc la ultimul etaj. Mă așez cu spatele lipit de ușile culisante din sticlă care dau înspre acoperiș. Închid ochii și ațipesc zece minute. Când cerul este senin, soarele îmi arde ceafa și îmi place la nebunie.

Deseori, pescărușul își ia zborul și mă observă de la înălțime.

Când mă întorc la treabă, nu mai știu dacă este dimineață, prânz sau seară. Nu fac ore suplimentare, ci doar ore când n-am chef să mă întorc acasă. Nu mai vreau să-l văd pe bunicul că se enervează și nici tot frigul iernii din ochii lui. Nici pe bunica încercând să caute trăsăturile tatălui pe chipul meu. Nu mai doresc să bat la ușa camerei lui Jules, închis și el într-un soi de mutenie pentru că se joacă pe calculator sau stă pe Beauport, o platformă pentru descărcarea de muzică electronică.

Prefer să-i scot lui Hélène ciorapii de compresie și să-i masez picioarele. Îmi vorbește despre blonda înaltă de lângă ea, cea cu un costum de baie dintr-o singură piesă, dată până-n creștetul capului cu ulei parfumat de Tahiti.

La fel fac și când nu mai suport plictiseala de zi cu zi. Atunci când ritmul este infernal, când o

infirmieră lipsește și când trebuie să fac treburile murdare: îngrijirea corporală, toaleta, curățenia în camere. Cum simt că m-aș putea enerva pe un rezident care mă insultă, nu are chef de nimic sau face intenționat pipi pe jos râzându-mi în nas, las o colegă sau dispar cinci minute în camera 19. Îi cer lui Hélène să-mi vorbească despre Lucien sau despre clienții bistroului ei. Beaudelaire îi revine în minte.

Bărbatul acesta, poreclit Baudelaire, s-a născut la Paris. La moartea bunicii, a moștenit casa ei din Milly și s-a mutat acolo, singur, pe când avea vreo patruzeci de ani. La solicitarea primarului, preda copiilor câteva ore pe săptămână. Cunoștea pe de rost operele tuturor poeților, indiferent de naționalitatea acestora, și mai ales ale lui Charles Baudelaire. Omul acesta avea un bot de iepure care-l desfigura, copiii râdeau de el, altora le era frică, așa că părinții i-au cerut demisia. A sfârșit la cafeneaua lui moș Louis, acolo unde petrecea ore întregi, sprijinit cu coatele de tejghea, recitând versurile poetului său preferat.

Hélène îmi recită ceea ce el murmura de dimineața până seara, între două înghițituri de alcool.

Din joacă, marinarii pe bord, din când în când,

Prind albatroşi, mari păsări călătorind pe mare,

Care-nsoțesc tovarăși de drum cu zborul blând,

Corabia pornită pe valurile-amare.
Pe punte jos, ei care sus în azur sunt regi,
Acuma par ființe stângace și sfioase
Și-aripile lor albe și mari le lasă, blegi,
Ca nişte vâsle grele s-atârne caraghioase.
Cât de greoi se mișcă drumețul cu aripe!
Frumos cândva, acuma ce slut e și plăpând!
Unu-i loveşte pliscul cu gâtul unei pipe
Și altul fără milă îl strâmbă șchiopătând.

Poetul e asemeni cu prințul vastei zări
Ce-și râde de săgeată și prin furtuni aleargă;
Jos pe pământ și printre batjocuri și ocări
Aripile-i imense l-împiedică să meargă[4].

16

1933, înaintea verii

Zi de nunți la Clermain. În piața bisericii s-au pus mese lungi, acoperite cu fețe de masă albe. Toți sătenii s-au întâlnit pentru a sărbători căsătoria lui Hugo, băiatul primarului, cu roșcata Angèle, fiica potcovarului.

Cum lui Angèle îi este rușine că are părul roșu, din cauza romanului Morcoveață al lui Jules Renard, i-a cerut croitoresei, lui Hélène Hel, să-i facă un voal de tul greu, ca să-i ascundă claia de păr. S-a străduit chiar să-și ascundă pistruii cu cretă albă de croitorie.

Ar trebui să fie cea mai frumoasă zi din viață, dar Angèle nu se simte în largul ei. Și nu din pricina părului sau a pielii. Frédéric, vărul lui Hugo, nu o scapă din priviri. Îi simte ochii ațintiți asupra ei. A început să bea vin ca să uite, dar de fiecare dată când întoarce ochii spre el îi întâlnește privirea obscenă. Chiar și în ziua nunții, el continuă.

Durează deja de câteva luni. Fie că îl aude la parterul casei, fie că se întoarce de la plimbare, el este umbra ei. De fiecare dată, fata rămâne rece, dar el se întoarce insistent: „Bună, ești drăguță! Bună, îmi place părul tău. Bună, ce surpriză frumoasă! Bună, ai niște ochi magnifici...“

Angèle n-a îndrăznit niciodată să-i spună lui Hugo. În timpul ceremoniei i-a fost chiar teamă ca Frédéric să nu se opună căsătoriei. Nu ar fi avut nici un motiv să o facă, dar Angèle își făcea griji.

Frédéric profită că Hugo a plecat de lângă ea și se îndreaptă spre mireasă. Angèle nu a apucat să-și prindă soțul de mână, ca să-l rețină. Frédéric îi ocolește pe invitați și se apropie de ea zâmbind. Un zâmbet ca un miros urât. Fata închide ochii și ia o înghițitură zdravănă de vin care-i arde gâtul. Când îi redeschide, el este acolo. Îi vine să-l pălmuiască, să-l zgârie, să-i smulgă părul. Ar vrea

să fie bărbat, să aibă puterea de a-l lua la bătaie. Îl aude șoptind:

— Prefer voalul roșu al părului tău.

Angèle se ridică brusc de la masă, ca să fugă undeva. Își agață rochia într-un cui și o rupe în talie. Se lasă un moment de liniște ce-i anulează simțurile. Își privește rochia de parcă ar fi fost propria piele abia năpârlită. Se miră că nu-i curge sânge. Doar câteva perle albe cad la pământ. Inima-i bate cu putere. Își înalță capul și îi spune lui Frédéric, aproape ca o rugăminte:

— Dispari.

Pe urmă, Angèle îi cere mamei să meargă după croitoreasa care locuiește la doi pași de biserică.

Între timp, îl va aștepta pe preot. Din fericire, nimeni nu și-a dat seama de nimic, nici măcar Hugo. Mama lui Angèle cunoaște bine magazinul de țesături din Claimain. Este închis, fiind duminică. Intră pe o poartă pe jumătate deschisă din spate și merge pe un hol ce dă în atelierul de croitorie construit complet din sticlă, situat într-o curte din spate.

Hélène este în atelier, așezată cu picioarele încrucișate, ca un bărbat, pe o masă din lemn. Vorbește cu o persoană pe care mama nu o poate distinge din spate.

Bate la ușă. O pasăre își ia zborul. Prin ușa din sticlă, o observă pe Hélène privind-o fără să o vadă. Ca pe cineva pe care-l întrerupi în mijlocul unei conversații, dar nu are chef să fie deranjat. Tânăra îi face semn să intre.

Ceea ce mama lui Angèle luase drept o persoană văzută de la spate era de fapt un manechin de pânză. Și-a dat seama că fata era singură și totuși putea să jure că a văzut-o vorbind cu cineva.

După o oră, rochia lui Angèle este ca nouă. Hélène i-a cusut din nou tivul. Acum ambele femei

sunt față în față pe holul îngust, aproape de un cuier cu oglindă. Hélène a deschis larg ușa ca să intre lumina. Mireasa este încântată de rezultatul muncii tinerei croitorese, de parcă ar fi un miracol.

— Îmi cer iertare, Hélène.

— Iertare? Pentru ce?

Angèle se uită cu atenție la chipul lui Hélène, tânăra cu trei ani mai mică decât ea. Nu ar putea spune dacă Hélène pare mai mare sau mai mică decât ea. Cu pielea ei deschisă la culoare, cocul, ochii albaștri, gura largă, pomeții ridicați. Este una din frumusețile slave pe care le iubești sau le deteşti pentru că totul este exagerat de mare pe chipul lor. La Clermain, oamenii spun că Hélène Hel este o țicnită și că elevii se tem de ea.

Angèle ia mâinile lui Hélène în ale sale.

— La începutul pregătirilor de nuntă, nu-mi plăcea de tine. Mama a insistat să fii croitoreasa mea. Îmi era frică de tine.

— Este normal, răspunde Hélène. Și mie îmi este teamă de mine.

Angèle îi surâde fetei ce pare că se află mereu în altă parte decât în camera unde se găsește de fapt. Drept este că are o aparență atrăgătoare și tulburătoare în același timp. Apoi, nu zâmbește niciodată. Nici măcar când spune da. Angèle observă mâinile lui Hélène.

— Ai niște mâini de aur.

Hélène lasă privirea în jos. Angèle o îmbrățișează cu delicatețe și se întoarce la invitați, cu rochia retușată. Aruncă o ocheadă peste întreaga adunare, dar Frédéric nu mai este acolo. Zâmbește discret, ușurată.

Hélène rămâne singură pe hol. Se uită la mâinile ei și până la urmă se apucă să-și așeze lucrurile de croitorie. Nu închide ușa în spatele ei, are mania de a lăsa soarele să intre de peste tot.

Ca să se întoarcă la atelier, Hélène se decide să meargă pe lângă biserica de lângă cimitir. Încearcă să citească numele de pe cruci. Împinge portița bisericii, cea din lateral. Biserica este goală. Hélène îngenunchează și se adresează lui Dumnezeu, repetând fără încetare: „Învață-mă să citesc“.

— Ce faci aici?

Tresar. Jules mă sperie. Închid carnețelul albastru.

— Scriu.

— Te crezi vreo Marguerite Duras?

— De unde o știi tu pe Marguerite Duras?

— De la un curs de franceză. Mi s-a părut plictisitor. Sper că nu scrii ca ea.

— Nici o șansă. Deschide fereastra.

— Nu ești în apele tale?

— Ba da. Dar știi că nu suport să fumezi în camera mea.

— Mai degrabă nu suporți că fumez. Nu ești maică-mea.

Jules deschide geamul și se apleacă peste pervaz. Este puțin nemulțumit. Așa că îi spun:

— Aseară a fost iar un telefon anonim pentru cineva de la *Hortensii*.

Se întoarce, nu-i văd ochii.

— La ce familie?

— Trebuie să te duci la frizer. Pentru familia lui Gisèle Diondet a fost apelul. Doamna cu părul violet, vânzătoarea de la mercerie. Ți-am vorbit despre ea săptămâna trecută.

— Da, îmi amintesc.

— Înainte, petrecea mult timp în sala hărților și participa la toate atelierele. Dar de la începutul verii, stă împreună cu alții în fața recepției, blocând-o. Așa că era acolo când familia a ajuns la punctul de primire, cu ochii roșii de plâns și cu haine cernite.

Cu un bobârnac, Jules își aruncă mucul de țigară pe fereastră. Mâine-dimineață, bunicul o să-l adune din grădină bombănind. Pe urmă o să-l pună într-un vas cu apă, împreună cu altele, iar apa o va folosi ca să stropească trandafirii și să ucidă păduchii.

Se așază din nou pe patul meu.

— Și ce a spus familia când au văzut-o... vie și nevătămată?

— Imaginează-ți ce șoc pe capul lor! Dar cred că au fost și un pic dezamăgiți.

— Cum adică, dezamăgiți?

— Când bătrânii o mierlesc, înseamnă că s-a terminat cu sentimentul de vinovăție al familiei. E

ceva complicat. Este durere amestecată cu ușurare.

— Și doamna ce a spus când i-a văzut?

— La început nu i-a recunoscut, dar era fericită, totuși. Mai ales că la prânz au dus-o la restaurant. Știi, se întâmplă adesea cu bătrânii. La început, nu sunt amabili cu familia, dar după vizită se schimbă ceva. Sunt mai puțin stresați. În orice caz, în această dimineață, Gisèle s-a întors în sala hărților. Sunt trei luni de când n-a mai călcat acolo.

— Păi, vezi? E bună și chestia asta anonimă.

— Imediat, doamna Le Camus ne-a convocat pe toți să ne anunțe că niște polițiști vor face o anchetă în incinta căminului (și imit vocea ei, ca să-l fac pe Jules să zâmbească), „pentru a rezolva misterul apelurilor anonime“.

Dar Jules nu zâmbește.

— Adică au fost inspectori pe bune și tot tacâmul?

Atunci izbucnesc eu în râs.

— Exact: Starsky și Hutch[5] se ocupă de treaba asta.

Jules începe să chicotească. Starsky și Hutch sunt cei doi agenți din Milly. „Cowboy“, cum le spune toată lumea. Mai au câțiva ani până la pensie și nu vor mai fi înlocuiți până atunci. Se pare că li se spune așa dintotdeauna. Cu mult înainte de nașterea mea. Unul este brunet, celălalt blond. În fine, așa erau înainte. Acum, amândoi au părul alb. Bunicul spune că sunt ultimele persoane pe care să le chemi în ajutor în caz de vreo problemă. Nu sunt prea iubiți la Milly, prostia este foarte greu de explicat, iar lor li se citește pe față. Sunt aroganți și nu salută niciodată pe nimeni. Când întind mâna, o fac doar pentru a da o amendă. Genul care mai mult încurcă. Dar cine încurcă pe cine la Milly? Străzile sunt mai mult goale. Pe mine nu mă amuză decât pe jumătate, pentru că au arme, totuși. Jules spune că pistoletele lor sunt de jucărie. Nu-l cred.

— După părerea ta, cine sună familiile? mă întreabă Jules.

Mă uit la profilul lui perfect. Nu am văzut niciodată ceva la fel de frumos precum chipul lui Jules. Chiar și când are părul prea lung.

— Habar n-am. Poate să fie oricine. În orice caz, este, fără îndoială, cineva care are acces la fișierul cu date despre familiile rezidenților. Și le cunoaște numele și obiceiurile celor abandonați de familie.

— Numele cui?

17

Duminică

A trecut canicula. A durat șase zile. Am crăpat de cald. M-am sufocat. Nu-mi mai socotesc nici orele de lucru, pentru că, într-un caz de criză ca aceasta, orele nu mai contează pentru noi.

Am început serviciul la 8. Nu am dormit toată noaptea: m-am dus să dansez la *Paradis*, până la ora 5 dimineața. Am avut nevoie să fiu tânără, să mă îndop cu de toate, să bat câmpii, să mă machiez, să flirtez, să-mi pun ceva decoltat, să închid ochii și să dansez. Și să mă amăgesc că sunt drăguță.

De anul trecut, din toamnă, nopțile mele se termină în aceleași brațe. Ale unui tip mai mare decât mine, de vreo douăzeci și șapte de ani, pe care-l cheamă Nu-mi-mai-amintesc-cum. Când nu sunt cu el, am și alte aventuri de-o noapte, dar fac ce fac și tot ajunge la mine. Ca o apariție, de două ori pe lună.

Duminica este zi de vizită. Dar nu pentru toată lumea. Așa că am băut cinci cafele ca să rezist în timp ce mă ocup de cei nedoriți. Duminica este o zi de rahat. Plină de durere. Ai putea spune că aici este în fiecare zi duminică și nimic de făcut. Ca un ceas biologic. În fiecare duminică, cei mai vechi în cămin știu că este duminică.

După duș, vine retransmiterea slujbei la televizor și un prânz mai bun. Avocado cu creveți este rebotezat „surprizele mării cu maioneză“, iar eclerurile cu ciocolată sunt „delicii cu zahăr ars“.

La fel și cu ghiveciul de legume din fiecare zi. Îi schimbă mereu numele, când de fapt este doar o zeamă caldă. Lunea, spălătura de vase este „ghiveci de sezon“, miercurea se cheamă „supă-cremă din grădină“, iar vinerea „ciorbă de legume cu de toate“. Bătrânii adoră să aibă meniul săptămânii. Este comoara lor. Și singurul lucru pe

care-l mai citesc, în afară de necrologul din Journal de Saône-et-Loire.

Duminica la prânz, kirul[6] oferit, pe lângă vin, face să treacă dimineața mai ușor. Dar trebuie să fim atenți să nu scăpăm din greșeală un strop de vin mai mult în paharul altuia, altfel încep să facă scandal și chiar să se încaiere. Sala de mese este curtea lor pentru recreere, acolo unde mulți dintre rezidenți își reglează propriile probleme lovindu-i pe alții. Chiar și pe mine m-au pocnit de câteva ori.

Duminica la prânz, împreună cu câteva colege, așezăm fețe de masă albe și pahare cu picior. Ca la restaurant.

După prânz, unii urcă în camerele lor, datorită vizitelor de după-amiază sau a lui Michel Drucker[7]. Pe ceilalți îi ținem ocupați cum putem în sala hărților: mici spectacole, karaoke, loto, jocuri de cărți, proiecții. Îmi place să le pun filme cu Charlie Chaplin. Acesta îi face să râdă.

Ador să-i pun, de asemenea, să cânte „Le Petit Bal Perdu“[8] la un microfon conectat la două boxe. Este cântecul lor preferat. Iau microfonul pe rând. Se întâmplă chiar să și dansăm. La noi nu este chiar ca în *Dirty Dancing*, dar inima sigur este acolo.

În această după-amiază, l-am invitat pe magicianul nostru. Este mereu același. Un pușți venit ca voluntar, vecin de cartier cu mine, care-și târâie o adunătură de turturele și de iepuri albi ca pe niște șiraguri de chei. Își ratează aproape întotdeauna numerele de magie, pentru că este prea neîndemânatic, iar trucurile lui sunt atât de proaste, încât oricine și-ar da seama ce se întâmplă. Dar pentru bătrânii neglijați de familie, să vadă un guguștiuc sau iepuri ieșind din joben este ceva fascinant, mai uită de greutatea zilei.

Pe la ora 14 am simțit în spate privirea albastră a fantomei. Mă pregăteam să îi aranjez pe rezidenți pentru spectacolul de magie. L-am auzit salutând. O turturică a scăpat din mâneca puștiului.

Stătea în spatele meu. Mi-a zâmbit. Mi-a zâmbit. Mi-a zâmbit. Mi-a zâmbit. Ținea o carte în mână. Era îmbrăcat cu blugi și cu un tricou cam lălâu.

— Bună. Am venit să-i citesc ceva bunicii și am trecut să vă salut înainte.

Gata, acum este ceva sigur: când îl văd, îmi vine să o iau la sănătoasa.

Are un zâmbet de o blândețe infinită. Pielea îi este deschisă la culoare, iar mâinile parcă-i sunt de fată: fine și grațioase. În fața lui, eu, Justine, nu exist. Sunt normală. Pământeană. Roșie toată. Și prea lucidă ca să-mi imaginez că un bărbat ca el mă poate vedea altfel decât ca pe fata care o ascultă pe bunica lui cum îi vorbește despre mare.

— Bună, i-am răspuns. Drăguț din partea dumneavoastră. Lectură plăcută!

Și m-am întors repede cu spatele. M-am prefăcut că mă duc să caut una dintre turturelele magicianului. I-am simțit din nou privirea insistentă. Ce voia de la mine? Să-mi ardă ceafa ca soarele din spatele ușii din sticlă de la ultimul etaj?

După spectacol, am urcat în camera lui Hélène. Am bătut la ușă. El era tot acolo, cu o carte deschisă în mâini. Citea cu voce tare:

— Dimineața erau în sala unde se putea servi micul dejun, pentru că cel care se trezea primul mânca mai agale, ca să-i lase și celuilalt timp să vină. În fiecare zi, bunica tremura la gândul că Fugarul a plecat fără să-i spună ceva sau că iubita lui l-a părăsit și că el își schimba domiciliul, trecând prin

fața ei cu un salut rece. La fel ca ticăloșii din urmă cu câțiva ani.

Vocea lui frumoasă, delicată și, în același timp, puternică. Ca degetele ce mângâie clapele unui pian, trecând de la tonurile grave la cele ascuțite. Mă rog, așa spun eu, dar nu mă pricep mare lucru la pian. Și cu atât mai puțin la specimene extraterestre ca el. În afară de fratele meu. Dar el nu se pune la socoteală, că e frate-meu. Nu mi-e teamă să-l trag de ciuf dacă mă enervează.

M-a văzut și s-a oprit imediat din lectură.

— Ce citiți? l-am întrebat cu privirea în jos.

— *Calculi renali*[9], mi-a răspuns.

N-am îndrăznit să-i spun că ea o citise deja. În fine, vreau să spun că Rose i-o citise. Am ridicat capul spre Hélène. Am văzut-o zâmbind de pe plaja ei. Am răspuns la pereți:

— Pare să-i placă.

A clătinat din cap. Adică așa cred.

M-am retras în liniște. Pentru că eu nu exist când el este acolo. Pe urmă, nu l-am mai revăzut. Mi-am aruncat privirea spre acoperiș, pescărușul era la locul lui, părea că doarme.

A lăsat romanul *Calculi renali* pe noptieră, între cele două fotografii cu Janet Gaynor și cu Lucien, cu prenumele meu scris cu stiloul. Scrie frumos. Nu am mai văzut niciodată scris Justine atât de caligrafic.

Pentru Justine.

Și semnase: Roman.

Îl cheamă deci Roman. Nu este o invenție.

Este ora 21. Am dureri musculare peste tot. Domnul Vaillant mi-a cerut să-i masez mâinile. Am făcut-o în seara asta. Pe urmă, mă voi ocupa de ale lui Hélène. Îl iubesc pe domnul Vaillant. Nu este venit de multă vreme la noi. Nu este fericit

aici. Îi lipsește căsuța lui, mai mult decât soția. Așa-mi spune în fiecare zi. După ce trec pe la domnul Vaillant și pe la Hélène, mă voi duce să sting televizoarele celor care au adormit cu ele deschise.

Pe urmă mă voi apuca să citesc și eu *Calculi renali*, înainte să scriu în carnețelul albastru: din cauza caniculei, nu m-am mai atins de el de săptămâni întregi.

18

1933, înaintea verii

În această dimineață, Étienne a cântat „Aria“ și „Preludii“ de Bach pentru o ceremonie de căsătorie. Cântă pentru prima dată în biserica din Clermain.

Ca de obicei, Lucien și-a condus tatăl până la orgă, ținându-l de brațul strâng.

Lucien a închis ochii și l-a ascultat pe Étienne cântând. Întotdeauna a asociat notele muzicale cu toate culorile trandafirilor din grădina lui. Chiar dinainte ca mama lui să plece. Nu a deschis ochii pentru a-i vedea pe miri și pe apropiații lor lipiți de băncile bisericii. Evită mereu să privească tot ce se petrece în jurul lui. Preferă să simtă.

În casă nu aprinde niciodată lumina din plafon. Trăiește în întuneric și face în așa fel încât Étienne să nu-și dea seama.

Chiar dacă are douăzeci și doi de ani, iar vederea îi este perfectă, nu poate scăpa de ideea că va deveni orb. Își spune că boala îl va ajunge din urmă, doar că mai întârzie puțin.

După ceremonie, Étienne și Lucien se așază la masa de nuntă instalată în Piața Bisericii.

Lui Lucien îi plac căsătoriile din două motive: mănâncă împreună cu tatăl lui la masa cea mare și poate să rămână singur printre ceilalți adulți. Tatăl nu mai are nevoie de ajutorul fiului. Lucien ascultă zgomotele făcute de ceilalți în jurul lui. Îi aude cum se îmbată și râd. Îl aude pe Étienne făcând la fel ca toți ceilalți. Înfulecă vesel tot ce i se servește, verificând din când în când ca tomul scris în Braille din buzunar să fie la locul lui. Și-l procură mereu pe furiș de la tatăl său.

Lângă el, o femeie grasă încearcă să-l provoace la o discuție, dar lui Lucien nu-i prea place să stea de vorbă. Când este singur cu Étienne, vorbește cât doi: „Atenție la treaptă, la

dreapta, nu, un pic spre stânga. Cerul este întunecat. Avem o pierdere mare de apă aici. Trebuie să vopsim din nou ușa. Buruienile au ieșit printre pietre. Doamna Chaussin tocmai trece prin fața gardului nostru. Paharul tău este plin. Nu atinge, este fierbinte! Cămășile tale albe sunt aranjate pe etajerele din stânga. Pâinea este tăiată în felii. Mărul are viermi. Elevul tău intră în curte. Atenție, o să facă mult zgomot!" Așa că Lucien îi zâmbește politicos vecinei, dă din cap fără să o asculte și asta-i tot.

Nu se va căsători niciodată. Nu va pune niciodată inelul de logodnă pe degetul unei domnișoare. Niciodată nu va cere unei femei să-i jure credință veșnică. Nu după ce li s-a întâmplat părinților. Nu va veni niciodată nimeni la nunta lui. Taică-său îl consideră un anarhist pentru că băiatul critică armata, oamenii politici, pedeapsa cu moartea, popii și căsătoria.

Dintre toți mesenii care mănâncă, beau și râd, Lucien este singurul capabil să audă zgomotul unei pânze ce se deșiră.

Nici măcar Étienne n-a băgat de seamă. Pentru prima dată în acea zi, Lucien ridică privirea și o îndreaptă spre ceva foarte precis: tânăra mireasa. Ea se uită dezamăgită la rochia ruptă, un bărbat se apleacă spre ea, femeia îl evită.

Lucien îl vede pe bărbat îndepărtându-se de mireasa care îi șoptește ceva la ureche unei doamne în rochie mov. Cea din urmă aleargă spre centrul satului. Mireasa se strecoară cu vioiciune prin spatele bisericii, strângându-și rochia pe lângă corp. Nimeni, în afara lui, n-a observat ce se întâmplă.

Câteva minute mai târziu, Lucien o vede pe doamna în mov revenind din sat, însoțită de o tânără cu ochii lăsați mereu în jos și cu o trusă de cusut în mână. Se duc amândouă în spatele bisericii.

Pentru prima dată de la plecarea mamei, Lucien este copleşit de o imensă tristeţe. Ca o melancolie grea, o seară de toamnă când cerul este jos, perfect acoperit, ca să nu lase lumina să treacă. Îşi dă seama că, atunci când va fi orb, nu va mai vedea niciodată fetele lăsându-şi privirea în pământ. Cum va mai face el ca să distingă graţia? Nici măcar proviziile de culori făcute în timp ce ascultă Johann Sebastian Bach nu pot răspunde acestei întrebări.

În clipa când simte lacrimile înecându-l, ceva îi cade pe cap. Trece cu mâna prin păr şi observă lichidul alb, vâscos şi cald care îi străluceşte pe degete. Fără îndoială, un găinaţ de pasăre. Ridică ochii spre cer, dar nu vede nimic. Se saltă de la masă pentru a se curăţa la fântâna din centrul pieţei.

Îşi cufundă capul în apa rece ca gheaţa şi, când îl scoate, înaintea ochilor i se arată omul aflat în faţa miresei când rochia i s-a rupt: trage dintr-o ţigară, uitându-se la el.

— Tu eşti fratele miresei?

— Nu. Sunt fiul organistului.

— Orbul?

— Da.

— O cunoşti pe Angèle?

— Pe cine?

— Pe Angèle, mireasa.

— Nu.

— Sunt îndrăgostit de ea. Dar nu sunt eu alesul.

Lucien rămâne tăcut. Îşi pune întrebarea dacă nu cumva mama lui era deja îndrăgostită de altcineva când s-a căsătorit cu cel ce avea să-i devină tată. Îşi punea întrebarea cum te îndrăgosteşti şi dacă poţi iubi mai multe persoane în acelaşi timp. El s-a culcat cu prostituate, dar în afară de trandafiri, cărţi şi muzică, n-a mai iubit niciodată nimic altceva. A citit multe cărţi pe acest

subiect, iar pe ultima, Nunta domnului Hire[10], a devorat-o pur și simplu. Se uită lung după bărbatul care se îndreaptă spre sat.

Mergând spre biserică, Lucien se întâlnește cu mireasa. Soarele strălucește puternic. Intrând în biserică, Lucien dă de răcoare. Se așază în penumbra confesionalului și își deschide cartea. Nu riscă să fie deranjat de preot, plecat și el la petrecere și la dans. Și nici nu este ziua de confesiune. Lucien își începe lectura cu vârful degetelor.

„Dumnezeu arată oamenilor vrerile lui, vădindu-le în evenimente, texte obscure, scrise într-o limbă misterioasă. Oamenii încearcă să le tălmăcească. Traduceri grăbite, incorecte, pline de greșeli, de lipsuri și de contraziceri. Foarte puțini pricep limba divină.“[11]

Lucien ațipește foarte repede, în ritmul unui susur abia perceptibil. Se află la malul mării, cu picioarele goale. Lumina este superbă. Soarele este în înaltul cerului. Albastrul apei scânteiază sub raze. O tânără merge alături de el ținându-l de mână. Fata îi zâmbește. El se simte bine. Nu-i mai este frică de întuneric. Tânăra lasă ochii în jos, iar lui nu-i mai este teamă că nu o să mai poată vedea.

Din când în când, degetele ei fine îi mângâie palma. În jurul lor, copiii se distrează, iar mai încolo, alții se bălăcesc. Aproape că ating și ei apa, sunt la câțiva pași. Susurul se apropie, este șoapta valurilor, o muzică necântată niciodată în biserică de tatăl lui Lucien.

Lucien se trezește. Este din nou în întunericul confesionalului. Tânăra a dispărut. Cartea i-a căzut din brațe. Închide din nou ochii. Trebuie să se întoarcă în vis. Dar nu merge. Nu poți să plonjezi într-un vis ca într-o carte. Pe urmă, mai este și zgomotul acesta din biserică. La început crede că este o insectă, un zgomot de aripi lovindu-se de vitralii. Dar este un murmur.

Murmurul valurilor, al visului. Cineva murmură. Lucien împinge ușa confesionalului și zărește o umbră îngenuncheată la câțiva metri de el.

Se apropie de ea. Vine încet către umbră, la fel cum se apropia de mare în visul lui. Pe cât se micșorează distanța dintre ei, pe atât pricepe mai bine cuvintele șoptite:

— Să citesc. Să citesc. Să citesc. Învață-mă, Doamne, să citesc! Învață-mă să citesc!

Lucien este chiar în spatele persoanei cufundate în rugăciune. Ea se întoarce și îl fixează îndelung cu privirea. Este tânăra din vis. Cea care lăsase ochii în jos lângă femeia în mov de mai devreme. Chipul îi este parțial luminat de trei lumânări, dar una este aproape consumată. Tânăra seamănă puțin cu una dintre fetele din bordelul lui Autun. Lucien nu știe de ce îi fuge gândul la acea fată, aici, acum. Se află într-o biserică, iar el se gândește la bordelul lui Autun, situat într-o casă a cărei fațadă este asemănătoare cu a oricărei alte case. Are chiar și flori la ferestre. Acolo el nu închide ochii, se uită la corpurile fetelor. La fel cum o admiră pe fata îngenuncheată din fața lui.

Nu are curaj să o privească în ochi. Ca și cum i-ar fi frică să nu se ardă. Îi privește mâinile. Mâinile ei împreunate.

— De ce implori cerul să te învețe să citești?

19

— Ce mai faceți azi, domnule Girardot?
— Mi-a murit soția.
— Ei, e mult de atunci.
— Știi, când ai pierdut persoana pe care o iubeai cel mai mult în lume, pierzi șirul zilelor.
— Ce mai faceți azi, domnule Duclos?
— Tacă-ți fleanca, târfo!
— Ia te uită, sunteți nervos în această dimineață!
— Și cum vrei să fiu?
— Ca un sfârșit de vară.
— Proasta dracului!
— Mi se mai întâmplă. Hai, ridicați-vă!
— Ce mama naibii vrei?
— Trebuie să vă fac toaleta, domnule Duclos.
— Șterge-o de-aci!
— Nu m-ar deranja deloc.
— Du-te dracului!
— Am înțeles, mă duc să văd dacă se poate.
— Ce mai faceți azi, doamnă Bertrand?
— Annie tocmai a murit.
— Ah! Cine este Annie?
— Prietena mea. Când venea la mine spunea: „Hai, scoate și tu o berică!“ Crezi că Dumnezeu are vreun bar pe undeva?

— Păi, dacă există paradis, sigur este și un bar pe undeva, pe acolo.
— Ce mai faceți azi, domnișoară Adèle?
— Bine. Nepoată-mea o să-mi aducă gogoși.
— Sunteți o norocoasă că aveți o nepoată care vine să vă vadă aproape în fiecare zi.
— Da, știu.
— Ce mai faceți azi, domnule Mouron?
— Cu durerile mele de picioare... Nu am închis un ochi toată noaptea.
— O să vorbesc cu doctorul să vină acum, de dimineață. E bine așa?
— Dacă vrei.
— Dau drumul la televizor?
— Nu. Dimineața sunt numai chestii pentru femei.
— Ce mai faceți azi, doamnă Minger?
— Mi-a furat cineva ochelarii.
— Sigur? I-ați căutat peste tot?
— Peste tot. Sunt sigură că madam Houdenot mi-a făcut-o.
— Doamna Houdenot? De ce să vă fure ea ochelarii?
— Ca să mă enerveze, de aia.

— Ce mai faceți azi, domnule Tuerquetil?
— Unde mă aflu?
— În camera dumneavoastră.
— Ah, nu! Aici nu este camera mea.
— Ba da, este camera dumneavoastră, mă voi ocupa de toaleta dumneavoastră și pe urmă, dacă doriți, o să vă scot la o plimbare afară.
— Ești sigură că asta-i camera mea?
— Da. Uitați-vă la fotografiile de pe pereți. Sunt copiii și nepoții dumneavoastră acolo.
— Da? Și mama? Unde este mama?
— Se odihnește în pace.
— Și tata este cu ea?
— Da. Se odihnesc împreună.
— O să vină după-amiază să mă vadă?
— Poate, dar dacă sunt prea obosiți, vor veni mâine.
— Bună ziua, doamnă Saban. Voi arunca brânza și jambonul pe care le-ați ascuns în fundul dulapului. Ați putea să faceți toxiinfecție alimentară și, în plus, miroase urât.
— Din cauza nemților, ei rechiziționează totul.

— Nu vă faceți griji, doamnă Saban. Nemții au plecat de multă vreme la ei acasă.
— Ești sigură? Pentru că i-am văzut aseară.
— A, da? Unde?
— În baie.
— Bună ziua, doamnă Hesme. Ce mai faceți, aveți vești bune?
— A, nu, micuțo. Aș vrea așa de mult să pot fi în locul acestor copii.
— Care copii?
— Nu-i normal ca niște bătrâni ca noi să fie pe lumea asta, în timp ce mor copii în fiecare lună, cum scrie în Journal de Saône-et-Loire.
— Asta-i viața, ce să-i faci?
— Bunul Dumnezeu ar face mai bine să vină să ia de aici niște bătrâni, nu mai au nici un rost.
— Cum s-a întâmplat, frumoasa mea Hélène?
— Când Lucien m-a văzut rugându-mă în biserică, în ziua în care s-a căsătorit Angèle, m-a întrebat de ce mă rugam cerului să mă învețe să citesc. Parcă era un puștan. Am zis că o fi vreun copil din cor. Era frumos. Mult mai înalt decât mine. A trebuit să

ridic capul ca să-l văd. La început nu m-a privit în ochi, vorbea cu mâinile mele. Când s-a uitat în ochii mei, în sfârșit, am recunoscut albastrul de Prusia[12] din firele mele de cusut. O nuanță pe care nu o foloseam aproape deloc. M-a privit cum te-ai uita la o mincinoasă sau la o nebună. Așa că am luat o carte sfântă de pe o bancă, am deschis-o la întâmplare și am citit un fragment ca să înțeleagă și el ce voiam. Trebuia să citesc: „Și aceasta este voia Domnului!“ Și am citit: „Ceassșiestvoidomn!“

El a închis Biblia și mi-a spus:

— Nu sunt bunul Dumnezeu, dar pot să te învăț să citești cu degetele.

M-a tutuit de la început, de parcă eram cunoștințe vechi. M-am gândit la mâinile mele de aur, la ceea ce tocmai îmi spusese Angèle. Într-un răstimp de doar o oră, două persoane mi-au vorbit despre mâinile mele. De multă vreme nu mai discutasem cu cineva de vârsta mea. Vreau să spun, cu cineva care să-mi vorbească și despre altceva decât despre căptușeală și pasmanterie. Renunțând la școală, pierdusem și legătura cu tinerețea celorlalți.

Ne-am așezat amândoi pe o bancă, în fața altarului. A deschis volumul ținut între mâini, nu era nimic scris deasupra, dar mi-a spus că era romanul *Mizerabilii*, scris de Victor Hugo. Cartea

lui nu semăna deloc cu cele primite la școală. O puteam privi fără să intru în panică, paginile erau albe.

Lucien mi-a luat mâna și m-a făcut să mângâi filele. Erau ca pielea de bebeluș acoperită cu puncte aspre. Pe urmă, mi-a luat arătătorul și l-a pus pe un punct precis. A zis:

— Simți a-ul?

L-a pus apoi pe un m, am simțit trei puncte cu vârful degetului. M-a făcut să ating un o. Apoi un u. A întors mai multe pagini înainte până să ating un r. Și a luat-o de la capăt. Iar degetele mele nu au mai amestecat literele. Pentru prima dată în viața mea, am înțeles că puteam să citesc. Mi se întâmpla, în sfârșit, miracolul.

După trei zile, Lucien a venit la atelierul părinților mei. Stătea în picioare în fața oglinzii cu picior. Ochii lui își schimbaseră culoarea spre un albastru precum cerul și își pusese briantină în părul negru. O șuviță rebelă îi străbătea fruntea. Era ca o virgulă între sprâncenele lui. Când m-a văzut, mi-a zâmbit, iar eu, la rândul meu, i-am surâs. Avea stânjeneala oamenilor timizi care vor să pară că nu o au.

Buzele lui cărnoase mi-au comandat un costum din flanelă. În mod normal, nu eu făceam costume pentru bărbați, ci tata. Dar am insistat, iar mama nu s-a lăsat prea mult rugată. A înțeles că tânărul acela frumos era acolo pentru mine. Era neașteptat ca fata ei analfabetă și ciufulită să fie curtată.

Tata i-a cerut imediat un avans, pentru că Lucien chiar părea un puștan. A scos trei ordine de plată mototolite din buzunar.

I-am arătat niște modele de costume într-o broșură. În timp ce atingea diferite stofe, mi-a șoptit că, dacă aș accepta să mă culc cu el, boala lui nu va avansa și nu va mai orbi niciodată. Mi-a mărturisit că de duminică nu stătuse decât cu gândul la mine. I-am răspuns că de duminică nu

făcusem decât să mă gândesc la *Mizerabilii* lui Victor Hugo. Că m-am dus chiar și la fostul meu învățător, domnul Tribout, ca să-l întreb dacă această carte există cu adevărat.

Lucien a ales o stofă de flanel bleumarin.

L-am întrebat dacă mă va lua de nevastă și mi-a răspuns că nu, pentru că o căsătorie aducea ghinion în familia lui. I-am răspuns:

— Bine, mă culc cu tine, dar, în schimb, tu mă înveți să citesc cu degetele.

Fetele care se culcau cu băieți în afara căsătoriei erau numite „curve“, dar pe mine mă durea în cot că eram o curvă dacă știam să citesc. Despre astfel de lucruri legate de sex nu se vorbea în 1933. Vedeam că aveam ciclu și credeam că vine din gaura prin care facem pipi, vedeam fetele măritându-se, crescându-le burta, dar nu știam ce se întâmplă în camera părinților. La școală, era întotdeauna o fată mai mare care să povestească celor mai mici cum sărută cu limba un băiat, dar eu nu mai mergeam la școală. Când l-am întâlnit pe Lucien, încă mai credeam că o să mor „fată bătrână“. Așa erau poreclite femeile din Clermain care nu fuseseră măritate niciodată. Eram sigură că fetele bătrâne erau ca mine, că nu știau să citească.

I-am spus să se descalțe și l-am așezat lângă un perete, ca să stea drept. Mi-am luat metrul de croitorie, ca să-i iau măsurile. Am început cu încheietura mâinii, apoi lungimea brațului, dimensiunea umerilor, a spatelui, ceafa, adâncimea la subsuoară, înălțimea de la talie la genunchi, înălțimea de la talie la pământ, de la cot la umeri, lungimea picioarelor, circumferința coapselor și a gambei. A durat mult timp. Inventam chiar măsuri de care n-aș fi avut niciodată nevoie pentru a-i face un costum. Îmi era prea teamă că o să se răzgândească și că nu o să mă mai învețe să citesc. Eram cocoțată pe un taburet. El închidea ochii. La

acel moment, nu voia ca eu să știu ce culoare aveau. Îl simțeam cum tremură când îl atingeam. Luasem măsuri toată viața mea de până atunci și totuși mi s-a părut, în acea zi de miercuri, că o făceam pentru prima dată. 181, 40, 80, 97, 81, 36, 13, mi le amintesc ca pe o poezie.

După niște ani, mi-a mărturisit că în ziua cu măsurătoarea a avut sentimentul că și-a pierdut virginitatea cu metrul meu de croitorie.

Nu am îndrăznit să-l întreb pe ce parte își poartă scula. Este întrebarea pusă de orice croitor pentru a ajusta pantalonul între picioare. Mi-am imaginat că și-o poartă pe stânga.

Duminica următoare, l-am întâlnit la biserica din Clermain. Mi-a dat întâlnire la ora 16, când nu era nimeni. Având tatăl organist, cunoștea toate bisericile din zonă, chiar și orele când era frecventată fiecare. Și chiar a avut dreptate: când am intrat, mi-am dat seama că nu era nimeni acolo, în afară de el.

Mă aștepta de ore întregi pe aceeași bancă de data trecută. Cea pe care stătuserăm ca să citim cartea de rugăciuni. Mâinile îi erau reci. Mi le-a luat pe ale mele și mi-a oferit alfabetul Braille pe o bucată de lemn. Am recunoscut imediat litera a. A fost cel mai frumos cadou primit vreodată. L-am îmbrățișat. Nu mai strânsesem niciodată un băiat în brațe. Mi-a spus:

— Vreau să te ating. Te implor, lasă-mă să te mângâi.

Mi-am desfăcut rochia. Da, mi-am desfăcut-o. Era una albă, care aparținuse mamei și pe care o strânsesem în talie. M-a privit mult timp. M-a privit ca și cum eram o imagine pe care nu o poți lua cu tine. Frigul din biserică m-a făcut să fiu mai crispată. Dar știu că m-a găsit totuși dulce. I-am luat mâna și i-am dus-o peste tot, ușor, pe îndelete, până la buzele mele.

— Ce mai faceți azi, doamnă Lopez?

20

Când mă privesc în oglinda din baie, nu mă găsesc prea drăguță. Sprâncenele îmi sunt drepte. În mod normal, ar fi trebuit să le am ca două arcuri de cerc deasupra ochilor, ca Janet Gaynor.

Ai putea spune că fața mea încă nu s-a hotărât cum să arate, că nu a terminat de conturat. Îmi zic că tocmai ceea ce nu văd eu drăguț la mine va fi descoperit într-o zi de cineva ca semn de frumusețe. Cineva care mă va iubi și va deveni pictorul meu. Va fi cel care mă va continua. Care mă va face să trec de la stadiul de schiță la cel de capodoperă, dacă o să am o mare poveste de dragoste. Fiecare dintre noi este Michelangelo pentru cineva, problema este că trebuie să-l întâlnești.

Jules îmi spune că sunt prea naivă, că gândesc ca din cărți.

E adevărat că, atunci când mă culc cu băieții, gândesc ca dintr-o carte, dar nu sunt un volum de lăsat în mâinile oricui.

Nu mă culc niciodată cu tipul care mi-o trage. Cel din brațele mele nu este și cel din mintea mea. În timp ce mă culc cu cineva, mă gândesc la altcineva, mai exact, la mai mulți tipi. Scenariile se schimbă, dar pot fi până la cinci inși. Cinci flăcăi în patul din fanteziile mele, atunci când sunt foarte în formă. Genul de chestie pe care n-ai face-o niciodată în viața reală, în orice caz, nu în a mea.

Îmi place ideea de sex, dar mă plictisesc când fac. Am nevoie să-mi plimb mintea aiurea. Într-o zi, îmi voi alunga toți băieții din minte și voi face sex cu băiatul din patul meu.

Prima dată când Lucien a sărutat-o pe Hélène, a simțit ca o bătaie de aripi pe buzele lui. Îl aștept și eu pe băiatul care va simți bătaia de aripi a buzelor mele. Se pare că nu se întâmplă mereu așa. Că poți petrece o viață întreagă așteptând această adiere.

Aseară m-am culcat din nou cu tipul de douăzeci și șapte de ani. Cel care se numește Nu-mi-mai-amintesc-cum.

Am o regulă de la care nu mă abat niciodată: nu mi-o trag cu vreun tip din Milly. Ar fi ca și cum aș face-o cu un coleg de muncă. Este imposibil să nu te întâlnești apoi tot timpul. Așa că, la fel ca toți ceilalți, Nu-mi-mai-amintesc-cum trăiește aproape de *Paradis*, la 30 de kilometri de aici. Aveam și o doua regulă de la care nu mă abăteam niciodată înainte de Nu-mi-mai-amintesc-cum: nu mă culcam de două ori cu aceeași persoană. Ei, aici am ratat, pentru că fac sex cu el de ceva vreme. Nici măcar nu i-am dat numărul meu de telefon. Tipul mă enervează, dar în același timp mă simt bine cu el când nu mă enervează. De când ne culcăm împreună, îmi tot pune întrebări.

De obicei, expresia mea „o noapte și nimic mai mult“ se transformă în tăcere. Trebuie să spun că de obicei o fac în vreo mașină, dat fiind faptul că nu am un apartament. Dar el are o garsonieră. Rămâne nemișcat după ce facem dragoste. Și nici nu-și aprinde o țigară. Mă privește, îndelung, apoi îmi pune o mulțime de întrebări:

— Cu ce te ocupi? Și ce-ai fi vrut să faci dacă ai fi putut alege?... A, da? Nu!... O să mă asculți?... Trăiești cu părinții încă? Ah, îmi pare rău. Cum s-a întâmplat? Deci, până la urmă, trăiești singură? Îl cunosc pe fratele tău din vedere.

— Nu este frate-meu, este verișorul.

— Seamănă cu tine, totuși.

— A, da? Credeam că nu semăn cu nimeni. Poate

pentru că tații noștri au fost frați gemeni. Am crescut împreună. Părinții lui erau cu ai mei în mașină.

— La naiba, viața ta e aiurea rău. Un film dramatic, aș putea spune. Te mai gândești la părinți?

— În fiecare zi.

— Ți-i amintești?

— Nu. Amintirile mele și-au pierdut memoria.

— Și atunci, cum faci să te gândești la ei?

— Când mi-e dor de tata, ascult discurile lui Bowie și Bashung. Iar când este vorba despre mama, pe cele ale lui Véronique Sanson și France Gall. Caut și parfumuri de damă. Crema ei de piele. Am căutat multă vreme o cremă asemănătoare cu cea din amintirile mele, dar nu mai știu cum mirosea. Am mirosit toate parfumurile de pe lume. Încă mai colecționez mostre, poate că... nu știu. Poate că mirosul ei o să se întoarcă la mine.

Era pentru prima dată când vorbeam despre o chestie atât de personală cu o cucerire. Genul acesta de lucruri le păstrez pentru Jules. Sau pentru Jo, dacă mi se întâmplă să cad cu adevărat în butoiul cu melancolie.

Nu sunt îndrăgostită de Nu-mi-mai-amintesc-cum. O știu pentru că nu mă gândesc niciodată la el. Cu el nu există decât clipa prezentă. N-aș putea spune de câtă vreme îl cunosc. Nu am nici un reper în trecut. Și nici un proiect de viitor. Nu-i spun niciodată pe mâine, pe săptămâna viitoare, pe curând, ne auzim la telefon.

21

1933, după trecerea verii

Tatăl lui Lucien s-a recăsătorit din cauza „Artei fugii“ a lui Johann Sebastian Bach, Contrapunct 3, cântată de el la catedrala de la Saint-Vincent-des-Prés. După slujba religioasă, o femeie a vrut să-l întâlnească pe omul care a interpretat-o într-un mod admirabil. A urcat scara spre orgă. După o oră, l-a cerut pe Étienne în căsătorie. El a fost de acord. A urmat-o și s-au mutat împreună la Lille.

Étienne și-a lăsat casa, mobila, păturile, vesela și cărțile în alfabet Braille pe mâinile lui Lucien, care nu a vrut să plece din regiune. Și-a întrebat fiul de ce voia cărțile în Braille, iar el i-a răspuns:

— Ca să-ți păstrez amprentele.

Lucien s-a uitat cum tatăl lui urca în mașina frumoasă a noii sale soții. Părea fericit. L-a îmbrățișat pentru ultima oară și i-a spus ceva ce doar el vedea, iar Étienne nu ar fi văzut niciodată:

— Pari fericit.

După plecarea tatălui său, Lucien muncește într-o cafenea, cea a lui moș Louis. Este singura din Milly. Ajută la servire, umple și golește navetele de sticle, butoaiele de bere, îi sprijină în fiecare seară pe bărbații beți ca să ajungă acasă la soțiile lor, se ocupă de curățarea podelelor, a geamurilor și a paharelor. Trebuie să îi dea și lui moș Louis o mână de ajutor în zilele aglomerate, adică niciodată.

Din ziua când i s-au luat măsurile, Lucien ia o dată pe săptămână trenul, sâmbăta, ca să o întâlnească pe Hélène la Clermain. Câteodată se duce și cu bicicleta. Întotdeauna îmbrăcat în costumul său blemarin din flanelă. Se duce direct la biserică și nu se abate niciodată din drum, privește statuia în fața căreia a văzut-o pentru

prima dată pe Hélène rugându-se și se ascunde în confesional. Pe la ora 18, apare și Hélène. Apoi așteaptă în liniște să se închidă biserica.

Lucien bagă în cutia milei bacșișurile adunate de el în cursul săptămânii și luminează corpul lui Hélène aprinzând niște lumânări. Ghidează degetele fetei pentru a putea citi, iar pe ale lui spre sex. Hélène are o slăbiciune pentru poveștile petrecute la malul mării, chiar dacă nu a văzut-o niciodată.

Din clipa când s-au văzut, Hélène s-a schimbat mult. Lectura a desferecat-o. Ca și cum lumina zilei a intrat, în sfârșit, în corpul ei și a-nceput să-i iasă apoi prin toți porii. Se poartă ca o femeie care poate îmbrăca rochii lejere după o iarnă foarte lungă.

Când li se face somn, ea îi vorbește despre copilăria sa, este ca un cântec de leagăn. Îi spune despre școala de fete. Despre zilele de febră, cuvintele care refuzau să intre în câmpul ei vizual, gura ce înnebunea și scuipa tot felul de prostii în loc să citească, disperarea izolării. Și îi mai vorbește despre singurul lucru pe care știa să-l facă înainte de întâlnirea cu el: rochii și pantaloni.

Îi povestește despre seara când a lins cuvintele de pe tabla din clasă, pe care o credea otrăvitoare. Și despre pescărușul care s-a aruncat în fereastră ca să-i salveze viața. Și susține în fața lui că fiecare ființă umană este legată într-un fel de câte o pasăre. Că unele persoane au chiar aceeași pasăre. Este de ajuns să observi cerul ca să-ți dai seama că pasărea ta nu este niciodată departe. Adaugă că păsările nu mor, ci se oferă infinitului. Că imediat ce una moare într-o colivie, un om devine nebun.

Lucien îi răspunde că o iubește. Că nu a auzit niciodată ceva mai frumos decât vocea lui Hélène.

— Mai spune ceva...

În timp ce îi vorbește, el îi simte parfumul. Fata aceasta miroase ca un buchet de trandafiri și

de păducel. O aromă obișnuită, dar și sălbatică în același timp. Când tace, el aprinde alte lumânări, ca să o vadă în extazul iubirii.

Duminica dimineață pleacă foarte devreme, din cauza slujbei care începe la ora 8. Dacă ia trenul, Hélène îl însoțește până la gară. Dacă pleacă pe bicicletă, Hélène privește orizontul cum îl înghite.

Când rămâne singură, se întoarce acasă fără să mai treacă pe la atelier, unde nu mai lucrează de mult timp. De când îl cunoaște pe Lucien, își minte părinții. Ca pe vremea când era corigenta clasei. Își scornește tot felul de dureri teribile de cap, ca să se închidă în cameră și să-și petreacă orele citind cu vârful degetelor.

Nu este îndrăgostită de Lucien. Îi este recunoscătoare. A scos-o din închisoare, în timp ce era condamnată pe viață. Grație lui, simte acum vântul în păr, soarele mușcându-i pielea, zâmbetele uscându-i buzele. El îi este cel mai bun prieten, frate pe care nu l-a avut, providența ei. Mulțumită lui, are o șansă. El i-o oferă în fiecare sâmbătă.

Frumusețea, arta de a face sex și blândețea lui Lucien o fac să ajungă la orgasm într-un mod mecanic, nu din iubire. Nu este o iubire așa cum și-a imaginat-o, dintre cele tulburătoare. Lucien nu este un prinț șarmant, ci un regat întreg. Ar putea să-i ceară orice, și ea i-ar oferi.

El este îndrăgostit lulea. Nu se gândește decât la ea. Ar vrea să savureze mirosul corpului ei zi și noapte. Coapsele, sexul, brațele, pielea, gura, ochii, sânii, spatele, fundul, mâinile, degetele, vocea ei. L-au dat cu totul peste cap. Până și frica lui de a nu-și pierde vederea. Nu mai citește, nu mai ascultă muzică, nu mai înoată. Abia de mănâncă și începe să plutească în costumul lui din flanelă.

La cafenea, spală de mai multe ori pe zi podelele și paharele, ca să-și țină mâinile ocupate

și să nu înnebunească. Nu se mai gândește decât la ziua de sâmbătă. Când ea va intra în biserică, îi va recunoaște pașii, când va băga mâinile în apa sfințită, se va închina în fața lui Dumnezeu, va deschide poarta confesionalului, îi va zâmbi, își va ridica fusta și nu va aștepta decât un singur lucru de la el: noua carte în Braille pregătită pentru ea.

La bordel plătea fetele cu bani, pe ea o plătește în cărți. Știe că nu-l iubește și că i se oferă la fel ca târfele de la Autun. Dragostea este arta de a fi egoist.

Ultima sâmbătă din anul 1933, 30 decembrie. Lucien Perrin îi face lui Hélène Hel o cerere de ne-căsătorie[13].

22

— Tu îți citești horoscopul, Armand?

Bunicul ridică din umeri, Jules vine lângă el și se apleacă deasupra.

— Ia uite ce scrie aici: Berbecule, vei avea o întâlnire capitală.

O nouă ridicare din umeri. Bunicul bombăne:

— Nu citesc eu prostiile astea!

Jules insistă:

— Asta nu te împiedică să ai o întâlnire capitală.

Bunica mormăie spre Jules:

— Mai bine mănâncă-ți cartofii în loc să-l enervezi pe bunicul tău.

Jules se așază din nou la masă și adaugă ketchup în ouălele lui ochiuri. La noi se mănâncă la ora ora 18.30. Odată cu găinile. Asta-i o expresie pe care o urăsc pentru că, atunci când eram mică, prietenele mele râdeau de mine spunându-mi-o. În fine, nu erau chiar prietene, ci niște fete venite în vacanță la vecinii mei.

La masă am mereu același loc, fix în fața bunicii, Jules stă în stânga mea, iar bunicul în dreapta. Asta-i așezarea. Nimeni nu vrea să schimbe ceva, altfel bunicul face scandal. Mai târziu, când voi fi la casa mea, nu voi mai mânca decât pe mese joase, în culori pastelate, nu voi mai avea mușama pe masă și nici același loc mereu. La noi, totul este de culoarea stejarului: maro-închis. Bunicul spune că este frumos, pentru că este un lemn nobil. Mie mi se pare urât. Pe urmă, în casă totul este acoperit, protejat. Pe canapele sunt cuverturi. Pe fotolii, cuverturi. Pe mese, fețe de masă. Parcă ar avea ceva de ascuns casa noastră.

În fiecare seară, după cină, Jules urcă în camera lui să-și facă temele, iar eu într-a mea, ca să scriu în carnețelul meu albastru, dacă nu sunt de gardă. Bunicul rămâne în fața televizorului. Iar bunica merge în camera ei, să se apuce de un roman de Danielle Steel, care-i va lua un an să-l termine, pentru că îi pică ochii de somn după primele două pagini. De Crăciun, îi ofer întotdeauna cărți. Cele ale lui Danielle Steel au adesea o copertă pastel ca viitoarea mea masă joasă și poartă titluri precum: *Acum și întotdeauna*, *Un anotimp al pasiunilor*, *Inelul Cassandrei*. Nu știu ce o face pe bunica să viseze la ele, poate doar coperta.

Pe când aveam șase ani, am descoperit că bunicul și bunica aveau un prenume. Bunica se numea Eugénie, iar bunicul, Armand. Lui Jules i se întâmplă adesea să le spună pe nume: „Eugénie, nu mai sunt castraveți!“ sau „Armand, ți-am găsit ochelarii“.

Față de ei, Jules este mult mai obraznic decât sunt eu.

Este ciudat să-i văd tineri în fotografia de la nunta lor. Și mai bizar este să o văd pe bunica purtând o rochie pe talie. Timpul i-a schimbat talia de viespe într-una de labrador. Bunica nu mai are siluetă. Ca și cum ar fi fost tăiată dintr-un trunchi de copac. Nu ai putea să-ți dai seama unde sunt sânii, talia, șoldurile, fesele. Bunica nu este grasă, este umflată, construită dintr-o singură bucată. Gambele și picioarele îi sunt strânse de ciorapi pentru varice, purtați chiar și vara, iar mâinile, mereu aspre, de parcă nimeni nu i le-a mângâiat vreodată. Nu pot să-mi imaginez cum bunicul i-a făcut vreodată curte bunicii. Cum a aruncat-o pe un pat. Cum i-a făcut într-o zi bunica sex oral bunicului. Așa că, atunci când Hélène îmi vorbește de Lucien, nu-mi pot imagina cum s-au distrat ei, făcând tot felul de chestii.

Bunica și bunicul nu-și vorbesc aproape niciodată. Singurul lucru pe care-l fac împreună sunt cumpărăturile. Nu se ceartă niciodată. Ai spune că au decis de comun acord să se lase în pace unul pe altul. Nu i-am văzut niciodată sărutându-se pe gură. Doar câte un pupic pe obraz, de Crăciun, pentru a mulțumi pentru cadouri. Și pentru că sunt acolo, unul pentru altul. Unii se ascund ca să se sărute, din pudoare. Ei, dimpotrivă.

Nu se poate spune că se poartă urât cu noi, ci sunt doar absenți. Sunt mereu în casă, dar niciodată în încăpere. Sunt tot timpul la masă, dar niciodată când mâncăm.

Seara, bunicul se duce în camera bunicii pe la ora 22.30. Mai puțin duminica. În fiecare seară de duminică, bunicul se uită la emisiunea *Cinema de la miezul nopții*, de pe canalul France 3. Când bunicul urcă în camera bunicii, ea doarme deja. Își sprijină bastonul de noptieră, proteza dentară într-un pahar cu apă în care a aruncat o pastilă efervescentă, o plasă pe cap. Aranjată așa, jur că este înfricoșătoare. Când eram mică, eram terorizată la gândul că trebuie să intru în camera lor noaptea. Chiar și dacă aveam febră 40 de grade, așteptam dimineața ca să redevină din nou bunica mea, cu tot cu dinți.

Nu-mi pot imagina că odată a avut o viață de femeie tânără, fără tentative de sinucidere sau fără oală de noapte la piciorul patului.

Acum doi ani, m-am întors acasă mai devreme decât trebuia. Bunicul era plecat toată ziua la Mâcon, să obțină o rambursare de 100% din partea Direcției de Asistență Socială, un cadou de ziua lui, la șaptezeci și cinci de primăveri. Am auzit zgomot la baia de sus. Ca de ciocan. De parcă cineva bătea în țevi. M-am gândit imediat la un instalator, pentru că în dimineața aceea fusese o scurgere mare de apă între duș și chiuvetă. Pardoseala era efectiv plină de apă.

Când am intrat în baie, am văzut-o pe bunica în salopetă, culcată pe spate, cu capul sub chiuvetă, zărindu-i-se doar picioarele înfășurate în materialul albastru. Își pusese bastonul sprijinit de cadă. Purta o încălțăminte pe care nu o mai văzusem. Parcă era încălțămintea unui bărbat de talia ei. O cutie de scule era întredeschisă, iar mâna bunicii trecea de la țevi la cutie cu o dexteritate deconcertantă. Mă uitam la mâna ei cum prindea diferite chei reglabile sau alte obiecte, de pildă șurubelnițele, fără să scoată nici un cuvânt. Cum era culcată sub chiuvetă, nu m-a văzut. Parcă eram o fetiță ce descoperă că bunica ei are o viață dublă: în una dintre vieți citește romane siropoase și în alta este instalator. Dar ce m-a șocat cel mai mult era să o văd în pantaloni, cu picioarele desfăcute și de o suplețe ce te făcea să nu-i dai anii din buletin. Am fost așa de uimită și de stânjenită, de parcă aș fi descoperit-o în pat cu un amant, încât m-am dat înapoi și am ieșit din casă. M-am dus să beau o cafea la magazinul Loto și m-am întors o oră mai târziu, făcând cât mai mult zgomot cu putință. Stătea în bucătărie, în rochia ei gri cumpărată în urmă cu trei ani de la magazinul La Blanche Porte. M-am uitat îndelung la picioarele ei, așa încât se tot întreba de ce sunt așa de atentă la papucii ei uzați.

Baia era impecabilă.

Seara, Jules a întrebat dacă putea să facă un duș în baia de la etaj și am auzit-o pe bunica mințindu-l. Da, instalatorul venise în timpul zilei, scurgerea de apă fusese reparată. Bunicul a întrebat-o cât a costat totul și i-a răspus: treizeci de euro la negru. Am căutat urma sculelor meseriașului perfect, la bunica mă refer, în magazia din grădină, în debara, în pivniță: n-am găsit niciodată nimic. Acum, îmi zic că poate am avut eu halucinații și că totul nu este decât rodul imaginației mele debordante. Doar dacă instalatorul din Milly nu este sosia bunicii.

De când scriu în carnețelul albastru, nu mai cobor în pivniță să mai ascult muzică. Dintr-odată, Jules s-a apucat de studiat. Se preface că învață jucându-se pe calculator și descărcând muzică techno.

Odată cu trecerea anilor, cred că am ținut doliu după muzică așa cum am ținut după părinții mei. Am început să mixez pentru ca vocea lor să răsune în jurul meu: toate discurile noastre aparținuseră părinților. Țineau un magazin specializat în vânzarea de discuri.

După moartea lor, bunicii au renunțat la spațiul închiriat de părinții noștri la Lyon. Dar, neștiind unde să mute toate discurile și CD-urile din magazin, le-au adus în pivnița noastră. Muzica a rămas în cutii de carton până ce am descoperit-o noi, eu și Jules. Am cumpărat mai întâi un pick-up pentru a asculta discurile și, în timp, am obținut și o masă de mixaj. Pe aceasta din urmă ne-au oferit-o bunicii lui Jules, Magnus și Ada. Pe vremea când Jules încă vorbea cu ei.

La anul, Jules nu va mai sta cu noi. Nu-mi vine să cred. La fel cum nu cred nici că bunicul va avea o întâlnire capitală.

23

Intru în camera 19. Roman stă așezat lângă Hélène.

— Bună.

El se ridică.

— Bună, Justine.

Îmi arată din ochi romanul *Calculi renali*. L-am pus pe noptieră ca să-l ia la următoarea vizită.

— V-a plăcut?

— Am devorat cartea.

Zâmbește.

— Sper că nu v-a întristat prea tare.

Roșesc.

— Asta vă stârnește dorința de a merge în Sardinia.

Mă privește.

— Am o căsuță acolo, în sudul insulei, spre Muravera. Vă împrumut cheile când vreți să mergeți acolo.

Las privirea în pământ.

— Pe bune?

— Da, pe bune.

Liniște.

— O să mă întâlnesc cu personajele din carte? întreb.

Mă privește.

— În fiecare zi.

Mă uit la el.

— Chiar și cu Fugarul?

— Mai ales cu Fugarul.

Ia romanul în mâini și îl așază imediat.

Pe urmă se ridică.

— Am întârziat deja, trebuie să plec dacă nu

vreau să ratez ultimul tren. Hélène nu mi-a spus nici un cuvânt azi.

Mă uit la Hélène. Mă gândesc la casa din Sardinia și îi răspund:

— Data viitoare.

Iar el, trist, îmi spune:

— Da. Poate. La revedere.

— La revedere.

Când iese din cameră, se lasă mereu un fel de umbră. Nu mă întreabă niciodată dacă am început să scriu pentru el.

Hélène întoarce capul spre mine și îmi zâmbește.

— Ei, frumoasa mea Hélène, astăzi este lumea tăcerii?

— Lucien a organizat o falsă ceremonie de căsătorie pe 19 ianuarie 1934, la Milly, satul lui. Ninsese mult în ziua aceea. A ales intenționat cea mai rece iarnă pentru ca nimeni să nu poată veni... Justine?

— Da?

Mă apropii de ea și o iau de mână.

— Știi de ce Lucien nu a vrut niciodată să mă ia de soție?

— Pentru că verigheta strangulează singurul deget care are o venă ce duce la inimă.

Începe să râdă ca o fetiță.

— Inelarul stâng.

Mă așez lângă ea. Își reia monologul:

— Am transformat casa lui moș Louis în primărie. Era o casă mare, pătrată, cu trei etaje, chiar în fața gării. Cu ajutorul unei scări, Lucien a agățat de streașină un drapel în albastru, alb și roșu și un panou mare, pe care scria PRIMĂRIE, deasupra ușii de la intrare. Părinții mei, care nu puseseră niciodată piciorul în Milly, nu și-au dat seama de păcăleală.

Pe urmă, zăpada acoperea totul. Nu era nimeni pe stradă. Îmi așteptam părinții în fața falsei primării când au ieșit din gară. Purtam o rochie foarte simplă, fără dantelă.

Le-am spus părinților că o să ne căsătorim la primărie mai târziu, când va fi vreme mai bună, și că o să-mi pun atunci dantelă și voal. Mama era dezamăgită că unica fată a croitorilor din Clermain avea o rochie așa de simplă în ziua nunții. Cât despre Lucien, purta cu mândrie primul lui costum din flanelă bleumarin. Slăbise mult, a trebuit să mai fac niște retușuri.

Când m-a luat de braț și am intrat împreună în falsa primărie, ochii lui m-au învăluit. În ziua aceea nu i-am oferit doar o mână, ci pe ambele: începeam să citesc singură în Braille, fără ajutorul lui. Îi datoram totul...

— Justine?

— Da.

— Știi ce înseamnă să datorezi totul cuiva?

— Știu ce înseamnă, dar n-am întâlnit niciodată pe nimeni căruia i-aș putea datora totul.

S-a lăsat liniște.

La parterul casei, moș Louis dăduse la o parte mobilele și pusese un birou mare și câteva scaune. Lucien agățase pe pereți hotărâri locale false, iar pe o ușă încuiată scrisese: „Starea civilă“. Lui moș Louis i-a plăcut la nebunie să o facă pe primarul. Și-a luat rolul foarte în serios, fără să înțeleagă cu adevărat de ce Lucien consuma atâta energie doar ca să nu mă ia de nevastă. Lucien i-a explicat de mai multe ori că o căsătorie împiedică circulația sângelui până la inimă și că ea, de fapt, nu reprezintă pentru bărbații și femeile sclave decât promisiuni imposibil de ținut. Omul n-a înțeles nimic…

Moș Louis era un bărbat corpolent, cu voce gravă. Cu eșarfa sa tricoloră pe bust, ne-a citit din Codul Civil partea legată de căsătorie. La articolul 212, soții își datorează fidelitate reciprocă. La articolul 213, soții asigură împreună viața morală și materială a familiei, veghează la educarea copiilor și le pregătesc acestora viitorul.

Părinții mei au plecat imediat după ceremonie, ca să nu-i surprindă noaptea care cădea foarte repede în acea perioadă a anului.

Din nou tăcere.

— Hélène?

— Da.

— De ce nu i-ai spus nici un cuvânt astăzi lui Roman?

Își ridică umerii în semn că nu știe. Pe urmă, deschide gura pentru ultima oară înainte de a se întoarce pe plaja ei:

— După ce ne-am sărutat, Baudelaire, martorul nostru fals, a recitat un poem:

Soră, bine-ar fi
De-am porni-ntr-o zi

Împreună în pribegie!
Ne-am iubi mereu,
Pururi, tu şi eu
Într-o ţară-asemeni ţie[14].

24

În anul 1935, Lucien și Hélène primesc cafeneaua lui moș Louis. Fostul proprietar le-o cedează în schimbul îngrijirii lui pe viață. Nu schimbă numele localului, spunându-și că oricum nu ajută la nimic, pentru că așa s-a chemat dintotdeauna. Să schimbi numele cafenelei ar fi ca atunci când vrei să transformi un bătrân care are propriile obiceiuri. I-au vopsit pereții, atâta tot.

Spațiul cafenelei este luminos, pătrunzi în el printr-o ușă din lemn cu sticlă, cu geamurile șlefuite pictate în roșu, albastru și verde. Două ferestre mari dau în stradă, iar o alta spre piața bisericii romane. Podeaua este din scânduri de lemn închis la culoare. Patru coloane acoperite de oglinzi trimit imagini în caleidoscop ale clienților sprijiniți de barul din zinc.

În spatele tejghelei, o cămăruță fără ieșire servește drept magazie. La dreapta, patru trepte duc spre o cameră amenajată ca bucătărie și ca baie, pentru că există o chiuvetă, un cuptor, o masă și două scaune.

Din această cameră, o scară din lemn duce la etaj, acolo unde este amenajat sumar un dormitor.

Hélène învață pe de rost numele mărcilor de alcool ce trebuie servite. Cum nu poate citi numele scrise pe etichetele sticlelor, se ajută de ilustrațiile de pe sticle, de culoarea lichidelor și de forma ambalajelor.

La început, clienții îi explică în ce pahar se servește Byrrh[15] violet, Saint-Raphaël[16], Amer Cabotin[17], lichiorul Eau d'Arquebuse, Dubonnet[18], gențiana[19], vermutul, sherry, pastis Olive, vinul Malvoisie Saint-André.

Nici un client nu trișează la cantitate, la prețul de plătit sau la conținutul paharelor. Avem chiar și consumatori noi de limonadă și de oranjadă printre obișnuiții de la bar, culoarea

ochilor lui Hélène atrăgând tinerii din sat la fel ca absintul.

25

În general, bătrânii miros urât. Nu le place să se spele. De parcă nici nu le pasă că o să ajungă împuțiți în paradis.

În timpul toaletei de dimineață se ceartă des. La fel și când le atragem atenția celor care se cred de capul lor că trebuie să facă un duș. Trebuie să insistăm.

Dar Hélène nu pute niciodată. Miroase a bebeluș.

Prima dată când am fost singură cu ea, era într-o seară de Crăciun. Lucram de o lună în căminul *La Hortensii*. Eram de gardă. Asistenta îmi spusese să o supraveghez pentru că avea puțină febră. Am urcat la ea să-i iau temperatura. M-a luat de mână. M-a făcut să mă smiorcăi, pentru că nimeni nu mai făcuse un gest așa de tandru cu mine. Era ceva matern, ceva ce nu mai cunoscusem. Pe când eram copil, de fiecare dată când mama mă atingea, era cu o mănușă de baie.

— Cum e timpul pe plajă? am întrebat.

— Frumos. Este luna august acum. Este lume multă.

— Nu uita să te protejezi de soare.

— Am pălăria mea cea mare.

— E frumos ce vezi?

— Da, Mediterana. Mereu este frumoasă Mediterana. Cum te cheamă?

— Justine.

— Vii des aici?

— Aproape în fiecare zi.

— Vrei să-ți vorbesc despre Lucien?

— Da.

— Vino aici. Lipește-ți urechea de buzele mele.

M-am aplecat spre ea. Am auzit ceea ce auzi în interiorul unei scoici: ce vrei tu să se audă.

26

În anul 1936, între 20 și 31 august, cafeneaua este închisă. Pe o pancartă mare, Lucien scrie: ÎNCHIS PENTRU CONCEDIU

Până și pescărușul dispare de pe acoperiș.

Timp de 11 zile, bărbații din Milly sunt condamnați să bea singuri. Să repare o scurgere de apă, să sape pământul din grădină, să taie lemne, să ungă scripetele de la fântână, să meargă cu nevestele la slujba duminicală.

Pentru prima dată în viața lor, cafeneaua din sat este închisă. Chiar și pentru cei mai bătrâni, care nu-și mai amintesc nici câți ani au.

Când Lucien și Hélène deschid din nou, la 1 septembrie, Baudelaire agită în fața ușii un portret al lui Janet Gaynor, decupat dintr-o revistă. Intră în birt cu noua sa prietenă, ca și cum ar intra într-o catedrală să o ia în căsătorie.

În această zi de 1 septembrie, toți clienții sunt nemulțumiți, mai ales la adresa lui Hélène. Pe ea o învinovățesc pentru închiderea prăvăliei. Bărbații sunt tăcuți, mai puțin atunci când arată pe rând portretul lui Janet Gaynor, strigându-i lui Hélène că femeia aceea este cea mai frumoasă din lume. Că ar face bine să o ia puțin ca model și să se coafeze din când în când. Hélène nu-i bagă în seamă și își reia obiceiurile, își pune din nou hainele cu găuri la buzunare și la coate, ignorându-și rivala de pe hârtia lucioasă.

Seara, după mai bine de o oră de la închiderea cafenelei, Hélène dă peste portretul lui Janet Gaynor abandonat pe un colț al barului. Oare știe să citească?... Este primul lucrul la care se gândește Hélène privind portretul. Mereu îi trece această întrebare prin cap când întâlnește pe cineva.

Ea a învățat să citească la vârsta de șaisprezece ani. A avut senzația că a renăscut când a atins alfabetul, că a învățat să respire. Apoi, au

venit cuvintele, pe urmă frazele. Prima frază pe care a știut să o citească și-o va aminti toată viața. Era extrasă din O viață de Guy de Maupassant, un roman pe care Hélène l-a citit de douăzeci sau poate chiar de treizeci de ori de atunci: Cât fusese mică de tot, cum nu era nici drăguță, nici zburdalnică, nimeni n-o săruta, iar ea stătea liniștită și cuminte prin colțuri[20].

Când Hélène citeşte fraze sinistre precum: Atunci, priveliştea umedă şi aspră care o înconjura, cu căderea lugubră a frunzelor şi cu norii cenuşii mânaţi de vânt, o învălui într-o deznădejde atât de adâncă, încât, ca să nu plângă, se întoarse în casă[21], *ea se entuziasmează. Nici o lectură nu o poate întrista. Fiecare cuvânt este o doză de căldură care o inundă de bucurie. Înainte de a citi, Hélène semăna cu Jeanne, eroina lui Maupassant, închisă într-o mănăstire.*

Hélène avea mereu sentimentul că rămâne la suprafaţa lucrurilor, că nu cunoaşte oamenii decât superficial. Citind, muşcă dintr-un fruct lângă care a stat ani întregi şi căruia îi simte, în sfârşit, nectarul dulce curgându-i în gură, în gât, pe buze şi pe degete.

Înainte de a citi, viaţa i se rezuma la gesturi zilnice, obişnuite, ce o aruncau într-un somn profund la sfârşitul zilei, ca un cal de povară abrutizat de oboseală. Acum, nopţile îi sunt cuprinse de vise, personaje, muzică, peisaje, senzaţii.

Hélène o analizează pe Janet Gaynor, cu privirea ei gânditoare, provocatoare şi depărtată. Sprâncenele perfecte, gura perfectă, părul perfect, gâtul gol. Hélène nu are curaj să arunce fotografia. O pune între două sticle de Malvoisie Saint-André.

Mai târziu, fotografia lui Janet Gaynor a fost lipită, înfiptă în piuneze, prinsă cu scotch între sticle de limonadă şi pahare cu picior din spatele tejghelei. Aproape întotdeauna în acelaşi loc, timp

de ani întregi. Până la urmă, a fost agățată de filtrul de cafea livrat după război odată cu sticlele de coca-cola. De fiecare dată când curgea o băutură caldă, Baudelaire spunea că aburii îi stricau puțin coafura lui Janet.

27

Toamna se apropie. În această dimineață am trecut pe la cimitir înainte de a merge la serviciu. Îmi place să mă duc acolo de când nu mai sunt obligată să o fac.

Frunzele moarte acopereau datele scrise pe mormânt. Într-o zi voi fi mai bătrână decât părinții mei. Ei vor avea mereu treizeci de ani. Oare ce voi face când voi avea eu vârsta lor? Voi fi căsătorită? Voi avea copii? Oare Jules va fi bogat? O să merg pe insula Muravera? Hélène va fi tot aici? Ne vom întâlni, eu și Lucien? Bunica tot așa va deretica în sufragerie de două ori pe zi, ascultând la radio?

Nu mi-ar plăcea să știu. Câteodată, Jo îmi propune o ședință de ghicit, îmi zice că așa ne vom distra, dar îi răspund mereu că viitorul nu este un subiect de luat în râs. Mai ales când ai douăzeci și unu de ani.

Nu mă duc niciodată la înmormântarea rezidenților. Mă ocup de ei cât timp trăiesc, dar mă opresc în pragul ușii când aceștia trec în lumea de dincolo.

Mai devreme, Rose a venit cu Roman. Este pentru prima dată când vin împreună.

În aparență, Hélène nu s-a clintit, nu a deschis ochii, nu a spus nici un cuvânt.

Roman a venit să-mi ceară o a doua vază pentru hortensiile lui Rose, pentru că prima era plină cu trandafirii albi aduși de el.

Am găsit în oficiu una dintre vazele noastre foarte urâte, cam de vârsta mea fiecare. Mi-a șoptit:

— Ați început să scrieți?

— Da.

„Da“-ul meu l-a făcut să zâmbească. Eu nu i-am văzut decât dulceața buzelor.

I-am întins vaza, spunându-mi că albastrul din ochii lui ar face un frumos buchet. Chiar și

într-o vază așa nasoală ca asta. Știu că bat câmpii, dar jur că nu pot să mă comport altfel.

— Mulțumesc.

De atunci, nu l-am mai văzut.

În această după-amiază, Nu-mi-mai-amintesc-cum m-a sunat de două ori. Prima dată nu i-am răspuns, a doua oară nici atât. Am dormit la el noaptea trecută. Cu el, trec de la un subiect la altul. De la rece la cald. Acum îmi vine să-l sărut și, trei secunde mai apoi, când mă strânge prea tare sau când își pune un pulover cu guler pe gât, orice pretext este bun ca să-l arunc pe fereastră.

Așa am fost mereu. Visez la iubire, dar cum mi-o oferă cineva, cum sunt oripilată. Devin răutăcioasă și odioasă. Nu-mi-mai-amintesc-cum este foarte tandru și nu știu dacă din pricină că viața nu mi-a făcut niciodată cadouri, dar cred că am nevoie de un iubit aspru ca un șmirghel uitat prin vreun ungher.

În seara aceasta sunt de gardă.

Mi-e dor, mi-e dor de ceea ce încă nu am trăit.

28

Lucien o întreabă uneori pe Hélène dacă ar vrea să-şi schimbe viaţa, să plece, să închidă prăvălia, să înceteze să mai tragă în piept mirosul de tutun al bărbaţilor şi să-i asculte vorbind prostii, să facă altceva. Lucien o mai întreabă pe Hélène dacă vrea să întâlnească un alt bărbat. Unul care să se căsătorească de-adevăratelea cu ea, să o iubească aşa cum trebuie. Ea îi răspunde:

— Nu, deloc. Tu îmi porţi noroc.

În anul 1941, cafeneaua lui moş Louis are aceiaşi obişnuiţi ai casei. Majoritatea bărbaţilor sunt prea bătrâni pentru serviciul militar obligatoriu. Şi tranşeele nu mai există decât pe cicatricile, tremuratul, picioarele lor de lemn şi pe monumentul în memoria morţilor, ridicat în Piaţa Bisericii.

Când nemţii debarcă în sat, rechiziţionează câteva alimente, dar nu se instalează acolo. Pe întreaga perioadă a trecerii lor, uşile şi storurile sunt bine trase. Pe urmă, bărbaţii reiau munca pământului. Iar cei în vârstă ridică paharul ca să-şi înece amarul sau îşi mănâncă prânzul anemic sub privirea atentă a lui Hélène, care le peticeşte întotdeauna găurile din pantaloni.

După trei sau cinci pahare de alcool, în funcţie de cât de corpolent este clientul, ea începe să pună limonadă în pahare. Clienţii, crezând că a încurcat sticla pentru că nu ştie să citească, nu îndrăznesc să zică nimic. Îi cer discret lui Lucien să-i servească „aşa cum se cuvine“.

*

În anul 1939, Lucien fusese chemat sub arme, ca să meargă la războiul cel ciudat[22]. S-a întors la Milly în iunie 1940.

Trecerea forţelor germane pe Linia Maginot a adus acasă majoritatea bărbaţilor.

Chiar înainte de plecarea lui, Hélène a aflat că nu era botezat. Ar fi vrut să-i fie naşă de botez, dar Lucien nu credea în Dumnezeu şi îi lua peste picior pe habotnici. Ceea ce o supăra pe Hélène. Îi spunea că era o blasfemie cum vorbea, iar el îi răspundea:

— Blasfemia mea eşti tu.

Hélène a insistat foarte mult. Lucien a acceptat să se boteze. Mai rămăsese să găsească un naş. Au decis că va fi tras la sorţi dintre clienţii cafenelei.

Lucien a scris toate prenumele bărbaţilor pe bucăţi de hârtie tăiate identic. În ziua aceea, toţi bărbaţii din sat erau prezenţi. Chiar şi cei care de obicei nu beau decât apă din fântâna proprie. Jules, Valentin, Auguste, Adrien, Émilien, Louis, Alphonse, Joseph, Léon, Alfred, Auguste, Ferdinand, Edgar, Étienne, Simon. Să-i auzi dezvăluindu-şi prenumele era exact ca şi cum ar fi fost dezbrăcaţi în faţa celorlalţi. De obicei, ei erau strigaţi după porecle: Şmecherul, Lulu[23] Prăjină, Puştiulică, Féfé, Caba, Mimile[24], Dédé[25], Piticul sau nu erau strigaţi deloc. Li se spunea doar un bună ziua şoptit. Numai Baudelaire a obţinut o derogare. Lucien a scris Charles Baudelaire pe o bucată dreptunghiulară de hârtie.

Simon a câştigat titlul de naş. Ceilalţi au fost un pic dezamăgiţi: pierduseră la loteria bunului Dumnezeu. S-au dus la biserică. Nu a lipsit nici unul, pentru că era prima dată când asistau la botezul unui adult.

Chiar dacă Simon era de confesiune iudaică, preotul a închis ochii. Erau în vreme de război, toată lumea închidea ochii la ceva, chiar şi Sfântul Duh.

Preotul i-a stropit bine capul lui Lucien cu apă sfinţită şi a intonat:

— Copilul Lucien pe care-l aduceţi, naşule şi naşă, va primi legământul

sacru al botezului: în iubirea Lui nemărginită, Dumnezeu îi va da o viață nouă. El va renaște din apă și din Sfântul Duh. Aveți grijă să-l creșteți în credință, pentru ca această viață divină să nu-i fie slăbită de indiferență și de păcat, ci să se dezvolte înlăuntrul lui zi după zi.

Preotul i-a dat lui Hélène certificatul de botez al lui Lucien pe data de 7 mai 1939.

Trei zile mai târziu, în dimineața plecării, Lucien s-a trezit dându-și seama că Hélène nu rămăsese peste noapte lângă el. Nu se mai întâmplase niciodată înainte. Lucien s-a întrebat dacă nu cumva va păți și el la fel ca tatăl lui. S-a frecat multă vreme la ochi. A căutat-o peste tot, a strigat-o. Degeaba.

Până la urmă, a găsit o coală albă de hârtie pe masa din bucătărie. Era plină de găuri făcute de Hélène cu acul de cusut. Trecându-și degetele pe deasupra, Lucien a citit: Să te întorci acasă, dragul meu fin, fratele meu cel tandru, iubitul meu. Să te întorci acasă.

*

În ziua tragerii la sorți, Lucien trișase. Hélène văzuse cele două berete. În una băgase biletelele cu numele tuturor bărbaților, iar a doua fusese umplută în prealabil cu numele „Simon".

Chiar înainte de tragerea la sorți, Lucien a mers pe la fiecare și, în timpul învălmășelii, a făcut o mânărie pe sub bar, inversând beretele.

Hélène și-a băgat mâna în a doua beretă și Lucien s-a prefăcut că a extras prenumele nașului.

În seara aceea, în timp ce mătura praful, Hélène a găsit 29 de bucăți de hârtie cu Simon, ascunse în spatele sticlelor goale. Nu știa să

citească ce scrie, dar le-a adunat și le-a aruncat la canal, ca să nu le găsească nimeni. Ce nu știa Hélène era că naziștii se pregăteau să facă exact același lucru ca ea.

*

Simon venise într-o zi de iarnă din anul 1938, pe când ningea necontenit. Intrase pe ușa stricată, prin spate, dinspre magazie, pe unde intră cei care se ascund. A băut cafea și i-a explicat lui Lucien, cu un accent grav, că fugise din Polonia ca să se refugieze în țara drepturilor omului și că, de atunci, luase obiceiul să nu mai intre pe ușile principale. Singurul lui bagaj era o cutie conținând o vioară și o vestă.

Simon avea cincizeci de ani. Era lutier, atelierul lui fusese spart și ars, îl lăsaseră aproape mort, cu inscripția gravată cu cuțitul pe frunte: zydowski (evreu).

Cicatricea încă i se vedea. Litera y îi apărea pe frunte când pielea îi era bronzată. Purta mereu o pălărie ca să-i acopere fruntea. Era înalt și slab, avea mâini puternice, contrastând cu restul corpului scheletic. Părul grizonant și creț n-ar fi lăsat nici o șansă vreunei picături de apă să-i ude pielea capului.

Înainte de a vorbi, Simon zâmbea. De parcă nici un cuvânt nu i-ar fi putut ieși din gură fără să fie însoțit de un surâs.

Lucien și Hélène i-au propus să rămână câteva zile la ei și să stea în camera copilului care până la urmă va veni, dar deocamdată mai întârzie.

I-au oferit casă și masă, iar în schimb, el trebuia să cânte la vioară în cafenea, ca să distreze clientela, devenită morocănoasă din cauza amenințării iminente a războiului. Dar lui Simon i-a fost frică. Îi era teamă ca sunetul viorii să nu atragă o faună răuvoitoare.

Și-a scos pălăria pentru prima dată, s-a frecat pe frunte și le-a propus să cânte la vioară

pentru ei doi, doar pentru ei. În câteva ore, a devenit prietenul Simon. Un prieten adevărat, a cărui prezență încântă prin bunătate.

Pentru Simon, Lucien era un intelectual transformat în băiat de prăvălie din pricina iubirii. Bărbatul acesta înalt ar fi putut preda undeva mai degrabă decât să servească toată ziua pahare de vin. Dar a ales să nu aibă decât o singură elevă, pe Hélène.

De cum Hélène s-a aplecat deasupra lui pentru a-i repara puloverul găurit de molii, Simon a înțeles devotamentul lui Lucien.

29

— Numele și prenumele.

— Neige. Justine.

A scris în calculatorul lui. Scrie cu două degete. Nu știam că mai există oameni care scriu la calculator cu două degete. Credeam că ultimii dispăruseră pe la sfârșitul anilor optzeci.

— Data nașterii?

— 22 octombrie 1992.

— De când lucrați în căminul *La Hortensii*?

— De trei ani.

— Funcția?

— Infirmieră.

Se oprește din scris și mă privește cu atenție.

— Neige... Numele dumneavoastră îmi spune ceva... Cu ce se ocupă părinții?

— Au murit într-un accident de mașină.

— În zonă?

— Pe șoseaua națională, la ieșirea din Milly, în direcția Mâcon.

— Când?

— În 1996.

Se ridică brusc și scaunul cu rotile se lovește de etajerele din fier.

— Neige. Da, bineînțeles. Neige. Accident de mașină. Am fost la fața locului atunci... Plutonierul Bonneton a deschis chiar și o anchetă.

Prea multe informații într-o singură frază. Starsky mi-a văzut părinții. Morți. Iar plutonierul Truc a deschis o anchetă. O anchetă să afle ce?

— O anchetă.

— Da. Era ceva putred în circumstanțele accidentului...

— În circumstanțe? Cred că faceți o confuzie. Mașina părinților mei a alunecat pe polei.

— Poate.

Insist.

— Este scris și în ziar.

Se uită la mine, apucă scaunul, se așază iar și apasă pe tasta Enter a tastaturii.

— Bun. Acum să ne întoarcem la oile noastre. La oile noastre de mai devreme. Aveți vreo idee despre cine ar putea suna familiile celor de aici?

— Nu.

— Totuși, în ultimele două săptămâni, apelurile anonime s-au întețit. Nu ați remarcat nimic anormal la locul dumneavoastră de muncă?

— Bunicii mei știu? Că ați deschis o anchetă după accident?

— Cum se numesc bunicii dumneavoastră?

Are niște ochi de lăcustă. Din cele verzi, care intră în casă pe timpul verii și te pișcă foarte tare dacă le atingi. Cred că ele își mănâncă masculul după împerechere.

— Neige. Armand și Eugénie Neige.

— Nu cred. A fost o treabă internă.

— Și cum a rămas?

— Cum a rămas cu ce?

— Cu ancheta. La ce rezultat s-a ajuns?

— La nici unul. Au închis dosarul. Dar am aflat, în schimb, că faceți multe ore suplimentare.

Se uită la mine cu dispreț. De parcă, dintr-odată, miroseam urât. Cred că este mai multă indulgență pentru spărgătorii de bănci decât pentru angajații care fac ore suplimentare fără plată.

— Pentru că mă simt bine aici... Ați putea să îmi arătați acest dosar despre familia mea?

Trage adânc aer în piept înainte de a-mi arunca, precum într-un serial nemțesc sau ceh prost:

— Dacă îmi găsiți cioclul de la căminul *La Hortensii*.

După ce ies din biroul agenților de poliție, mă duc direct la cămin, fără să mai trec pe acasă. Vreau să o văd pe Hélène. Am nevoie să o îmbrățișez. Să respir mirosul ei. După aceea, mă simt întotdeauna bine. Ca după un drum lung.

Mă duc la vestiare să mă schimb. Încep serviciul la ora 17, pentru că am acceptat iar să fac un schimb de tură cu Maria.

În fața ușii de la camera 12, o aud pe doamna Dreyfus că mă strigă. Vrea vești despre pisica ei grasă, un motan sălbatic enorm, de care avea grijă înainte de a veni aici. De trei ori pe săptămână, mă duc să-i umplu vasul cu hrană uscată. Îi promit că mâine o să-l fotografiez cu Polaroidul meu.

Nu-mi-mai-amintesc-cum mă sună în acest moment. Ai putea spune că o face în mod intenționat să nu-și pronunțe niciodată numele. Spune mereu: „Eu sunt“.

Sunt în tura de noapte, nu pot să-l… văd în seara asta. „Nu-i nici o problemă“, îmi răspunde, „vin să te iau mâine-dimineață“.

— Dar termin la ora 6 dimineața.

— Nu-i nimic, o să te aștept în fața căminului la 6.05.

Sunt tentată să-i spun că sunt de acord, pentru că ar fi pentru prima dată când o persoană de mai puțin de optzeci de ani mă așteaptă undeva. Dar îi răspund că nu. Când ies din gardă, am nevoie să mă duc acasă. Singură.

30

Annette s-a născut la Stockholm în anul 1965. Jules i-a păstrat pașaportul. În fotografie seamănă cu blonda din grupul ABBA, Agnetha. Cu siguranță, din acest motiv maică-mea, pe nume Sandrine, a ales-o drept corespondentă la liceu, în 1977. Mama a vrut pe cineva din Suedia pentru că era fană a grupului. Poate că pare ciudat, pentru că ei cântau în engleză. Iar Annette voia o corespondentă din Franța, pentru că aici este cea mai mare suprafață de vitralii (90000 m²), iar ea voia să devină specialistă în vitralii.

Jules a păstrat toată corespondența dintre ele. Și-au scris în limba engleză timp de șapte ani. La început își povesteau cum era camera lor, ce le plăcea să mănânce, să facă, își descriau pisica și peștișorul roșu și își spuneau câți copii și-ar dori pentru mai târziu. Își trimiteau cărți poștale din fiecare călătorie.

În mod normal, ar fi trebuit să se oprească din corespondență destul de repede, pentru că la liceu ai alte lucruri de făcut decât să scrii în limba engleză unei fete necunoscute. Dar ele nu erau ca toate celelalte. Au început să corespondeze în 1977 și s-au întâlnit în 1980. Pe urmă, s-au vizitat în fiecare an. Până când au murit împreună.

Odată cu trecerea anilor, scrisorile devin din ce în ce mai personale. Vorbesc despre familie, despre iubirile, bucuriile, decepțiile și dorințele lor. Își trimit fotografii, cele mai multe făcute cu Polaroidul lor, pe care le-am împărțit între noi: eu și Jules. Au fost unele pe care le-am tăiat în două, ca să avem fiecare partea care ne interesa.

Datorită lui Annette, am aflat despre mama lucruri pe care nimeni nu mi le-ar fi putut povesti. Ca, de exemplu, copilăria ei în loja unui imobil de pe rue du Faubourg-Saint-Denis, unde mama ei era portar. Nu și-a cunoscut niciodată tatăl. În scrisori, povestea viața de la bloc, locatarii, proprietarii,

spațiul îngust unde dansa ascultând ABBA, „Gimme! Gimme! Gimme!“, The Michael Zager Band, „Let’s All Chant“, The Korgies, „Everybody’s Got to Learn Sometimes“, Visage, „Fade to Grey“.

Mama s-a dat mereu în vânt după muzică: orice fel de muzică. Când l-a întâlnit pe tata și a aflat că el vrea să devină vânzător de discuri, normal că s-a îndrăgostit de el!

Ea făcea parte dintr-o trupă de teatru numită *Plume Paradis*. Cred că era drăguță și veselă din fire, pentru că în fotografii se strâmbă mai mult decât ceilalți. Era brunetă, cu părul până la umeri, scundă, cam durdulie, cu un zâmbet de star american de cinema.

În 1983, pe când aveau optsprezece ani, Annette și Sandrine au plecat cu cortul în regiunea Cassis. L-au instalat într-un camping situat aproape de un defileu, la douăzeci de minute de port. Înotau toată ziua și devorau gogoși cu cartofi.

Jules are un jurnal de-al lui Annette, unde ea a scris multe fraze în suedeză, pe care noi le-am tradus cu ajutorul internetului. Erau fraze de genul:

Lumina este albă.

Parcă cineva a frecat casele cu înălbitor – nu sunt deloc pete de noroi.

Miroase frumos.

Aici oamenii nu folosesc șervețele.

Gogoșile au zahăr.

Insectele cântă.

Nu am fost niciodată arsă de soare: parcă am primit o palmă și efectul ei durează mult timp.

Șase zile mai târziu, în timp ce-și cumpără o înghețată în port, se întâlnesc cu Alain și cu Christian Neige.

Din jurnalul lui Annette aflăm:

Am făcut imediat diferența între cei doi băieți: unul mă privește mereu, iar altul deloc.

Ei o să plece mâine.

O să plece poimâine.

O să plece săptămâna viitoare.

Rămân cu noi până se termină vacanța.

În anul următor, Sandrine și Annette s-au întâlnit la Lyon cu Christian și Alain, ca să-și petreacă vacanța împreună. La gara Lyon-Perrache, gemenii le-au așteptat cu o decapotabilă 2CV verde, ceea ce le-a amuzat teribil.

S-au mai văzut după episodul din Cassis, dar nu toți patru.

Alain se dusese de două ori la Stockholm, la familia lui Annette. Iar Christian, de mai multe ori pe rue du Faubourg-Saint-Denis.

După a doua sa vizită la Stockholm, Alain i-a cerut mâna lui Annette, ceea ce ei i s-a părut foarte romantic, dar puțin cam prea repede. În fond, nu avea decât nouăsprezece ani.

În orice caz, Annette alesese să-și facă în Franța studiile de specialist în vitralii. Găsise în zona Mâcon un meșter dispus s-o învețe. La doar 100 de kilometri de Lyon. Așa că Sandrine hotărâse și ea să se mute la Lyon, cu Christian. Nu le mai rămăsese decât să găsească un apartament pentru patru persoane.

Gemenii, ambii studenți la Facultatea de Muzicologie din Lyon, își puseseră în cap să devină negustori de discuri și compozitori. În plus față de activitatea lor la universitate, Christian scotocea după discuri rare, iar Alain compunea.

De la Lyon le-a luat trei zile să ajungă la Milly la bordul mașinii lor 2CV, deși cel mult 170 de kilometri despărțeau marele oraș de sătuc. De fiecare dată când vedeau o biserică, Annette striga: STOP!

În timp ce Annette observa fiecare vitraliu și făcea poze, ceilalți trei trăgeau câte-o dușcă la terasă.

După câteva zeci de biserici, când mașina s-a oprit în sfârșit în fața porții, erau în luna iulie, pe 14[26], mai exact. Puștii se jucau cu petarde pe trotuar.

La radio, hitul lui Bronski Beat, „Smalltown Boy“, se cânta în continuu.

Tatăl vecinului meu magician mi-a povestit că toți erau niște frumoși. Dar cele mai frumoase erau buclele blonde ale lui Annette. Și chipul ei. Nu mai văzuse niciodată în realitate o fată așa de frumoasă. Pentru el, așa ceva nu exista decât în revistele lui de programe de televiziune.

Când eram mică, același vecin mi-a spus:

— Mătușa ta era bună rău.

Nu știam ce înseamnă „bună rău“. M-am gândit la prăjitura făcută de bunica. Că el a vrut să spună că mătușa semăna cu un rulou cu căpșuni.

Au coborât toți patru din 2CV cântând „Run away, turn away, run away, turn away, run away“, imitând vocea lui Jimmy Somerville. Pe urmă au îmbrățișat-o pe bunica. În fine, n-a fost chiar așa. Gemenii au îmbrățișat-o pe bunica, iar bunica le-a strâns mâinile lui Sandrine și lui Annette. Apoi s-au așezat toți patru sub pergolă (așa se numește: patru stâlpi de lemn cu niște bare de fier agățate deasupra).

Pe masa din fontă, bunica a pus o sticlă de porto, gheață și șase pahare. A spus că Armand va veni curând.

În ziua aceea, bunica făcuse cușcuș cu fructe de mare. Nu este chiar o mâncare de făcut pe 14 iulie, dar gemenii insistaseră.

31

Ora de iarnă

— Bună ziua, doamnă Mignot, s-a schimbat ora azi-noapte. Trebuie să dormiți cu o oră mai puțin.

— Știi, pentru mine aici este mereu aceeași oră.

32

Cea mai ciudată duminică avută de când lucrez eu aici. Jo și Maria n-au mai văzut nici ele așa ceva.

Nici măcar transmisia slujbei nu mai interesa pe nimeni: la ora 11 nu mai era țipenie de om în fața televizorului din sala mare.

Ieri, între orele 14 și 15.30, au fost cincisprezece apeluri telefonice date din camera domnului Paul. Și nu au vizat decât familii ce locuiesc la mai bine de 300 de kilometri. Pentru că necunoscutul de la telefon este foarte bine organizat. În plus, după cum spune doamna Le Camus, acesta a folosit un modificator de voce.

> — Bună ziua, suntem căminul de bătrâni *La Hortensii* de la Milly. Ne pare rău să vă anunțăm decesul lui... Vă rugăm să vă prezentați mâine-dimineață, la punctul de primire înainte de ora 11, când va avea loc transferul corpului la camera mortuară, situată pe Strada Bisericii, nr. 3, la Milly. Condoleanțele noastre!

Pentru familiile de prin apropiere, apelurile au fost aseară, după ora 23. Pentru ca nimeni să nu poată veni până dimineața.

Eu eram de gardă aseară. Am trecut pe la domnul Paul în jurul orei 22. Era singur. Dacă Peter Falk[27] ar mai fi trăit, sunt convinsă că ar fi rezolvat misterul în doi timpi și trei mișcări.

Doamna Le Camus este în vervă, iar Starsky și Hutch percheziționează camerele „victimelor“. Ai zice că te afli într-un serial polițist american. Doar că aici copoii sunt mai puțin sexy.

Toate familiile au hotărât să dea în judecată *La Hortensii*. Iar căminul să-l dea în judecată pe X. Oare ai dreptul să-l dai în judecată pe X când ești uitat de familie?

Dar a fost cea mai frumoasă duminică din memoria duminicilor mele: zona de primire, holurile, sala hărților și sala video goale. Magicianul nostru s-a întors acasă cu alaiul lui de păsări, Chaplin a rămas pe DVD-ul lui, iar pentru cântecul „Le Petit Bal Perdu“ n-a mai fost nevoie de microfon.

Roman a venit să o vadă pe Hélène. Nu m-am întâlnit cu el, eram prea ocupată să le dau vești despre cei în viață celor în viață.

Când am trecut să o îmbrățișez pe Hélène, înainte de a pleca, încă mai păstra parfumul lui. Așa că am mai rămas puțin. M-am așezat alături și i-am citit fragmente din carnețelul meu:

Începând cu data de 4 octombrie 1940, orice „cetățean străin de rasă evreiască“ trebuie să fie internat. Simon nu mai iese din pivnița cafenelei. Hélène și Lucien le-au spus clienților că el plecase a doua zi fără să lase vreo adresă.

Comuna Milly este în zona ocupată. Poliția franceză supraveghează, scotocește, percheziționează. Ofițerii germani intră în cafenea, consumă și pleacă. Când intră ei, îi servește doar Lucien. De cum împing ușa, îl alertează pe Simon dând un picior unei trape din metal ascunse în spatele barului. Și cel mai mic șoc răsună până în pivniță.

Simon se ascunde atunci – nu fără dificultate și cu ajutorul unei scări cu o treaptă – în interiorul unui plafon fals făcut de tatăl lui moș Louis. Și rămâne acolo suspendat până vine Lucien să-l elibereze. Nu ar putea ieși singur din ascunzătoare. Odată închisă trapa, nu mai poate fi deblocată decât din exterior.

După ce l-a alertat pe Simon, vine rândul lui Hélène. Pentru a o preveni să stea ascunsă, există

două coduri: să reducă volumul radioului pus pe o etajeră în spatele barului sau să scoată fotografia lui Janet Gaynor de pe etajere și să o lipească pe ușa de la intrarea în bucătărie. Ca și cum ar trebui să mute portretul ca să șteargă praful. Reducerea volumului înseamnă: nemții beau ceva. Mutarea lui Janet: poliția franceză, miliția, Gestapoul, necunoscuți suspecți.

Seara, când prăvălia este închisă, iar scaunele sunt puse pe mese, Lucien și Hélène se duc la Simon, în pivniță. Mănâncă împreună o supă de napi și o bucată de pâine neagră, ascultând la radio.

Simon nu mai cântă la vioară. Privește instrumentul închis în cutia lui, ca și cum ar fi o parte din el pusă într-un sicriu.

Noaptea târziu, Lucien și Hélène urcă în camera lor. Lucien vrea un copil. Visează să devină tată. Dar Hélène nu rămâne însărcinată, iar el îi spune că este vina ei, fiindcă nu-l iubește.

Hélène a adormit.

Sfârșitul zilei. Final de duminică.

Hélène s-a dus pe plaja ei, iar eu vreau să intru în fosta cameră a tatălui meu.

În vestiar văd că am trei apeluri pierdute de la Nu-mi-mai-amintesc-cum. Nu-l sun. Dacă este la *Paradis*, înseamnă că se simte bine. Și dacă nu-i acolo, asta e!

Dar m-a bulversat să-i văd pe toți acești oameni, care credeau că le-a murit părintele, perindându-se pe tot parcursul acestei sfinte zile. De parcă ziua de 15 august s-a mutat de Ziua Tuturor Sfinților[28], ca să facă o surpriză.

Formez numărul lui pentru prima dată. Sună o singură dată și răspunde el, direct:

— Vii?

— E târziu, sunt frântă.

— Vii?

— Nici nu mă mai țin pe picioare.

— Lasă că te țin eu. Vii?

33

— Ce mai faci, Hélène?

— În anul 1943, i-am spus lui Lucien: „Nu-ți face griji, nu avem dușmani pe aici“. Mi-a răspuns: „Atâta vreme cât trăiesc cu o femeie frumoasă ca tine, voi avea o mulțime de dușmani“. A doua zi a fost arestat.

Închide ochii.

— Asta a fost cu multă vreme în urmă. Acum suntem în vacanță.

În timp ce o ascult cum îmi povestește a suta oară experiența ei de viață, dau cu mopul, încercând să-mi imaginez cum arată plaja unde se refugiază ziua.

Roman împinge ușa camerei. Merge pe vârful picioarelor și evită zonele încă umede. Intru în panică, mă împiedic ca proasta, dau peste carafă, cade pe partea stângă, lovesc din greșeală găleata, se face băltoacă, mă aplec ca să șterg.

Îl privesc pe sub breton cum o mângâie pe Hélène tandru pe cap. Eu îi privesc din lumea noastră, ea de pe nisip, el cu toată dragostea.

— Plec mâine. Pentru două luni.

Îmi aruncă aceste cuvinte, drept în inimă.

Abia bâigui:

— Două luni?

— Mă duc să fac fotografii în Peru.

— În Peru?

— În insulele Bellestas. O să fotografiez nebuni.

— Într-un azil?

Mă privește ca pe ultima proastă.

— Nu. Păsări[29].

Dacă rușinea ar omorî pe cineva, aș fi fost deja moartă și îngropată lângă părinții mei.

— Fotografiez păsări de mare din toată lumea: pescărușii argintii, cormorani, pescărușii, albatroșii, corbi de mare, fregate.

Reiau curățenia în cameră. Îmi vine să-i spun că nu-i nevoie să se ducă la capătul lumii ca să fotografieze păsări de mare, că este una pe acoperișul căminului *La Hortensii* și că ea are multe povești de spus, altele decât cele scrise de mine în carnețelul albastru. Dar nu fac nimic. Avem cu toții două vieți: una în care spunem ce gândim și o alta pe care o închidem în sine. Unde cuvintele trec sub tăcere.

— O să vă întoarceți de Crăciun?

Zâmbește. Un surâs timid. Aproape ca o grimasă. Lasă ochii în pământ.

— Da. Mă rog, așa sper. Iar dumneavoastră? Veți fi aici?

— Da, voi fi mereu aici.

— Nu vă plictisiți?

— Niciodată.

— Dar nu-i prea grea slujba?

— Ba da, foarte-foarte grea. N-am decât douăzeci și unu de ani. Colegele mele sunt mai mari ca mine. Toate au început mai târziu. De obicei, intri în meseria asta după ce ai mai lucrat ceva înainte. La vârsta mea nu este normal să

vezi corpuri obosite. Și mai este și moartea... În zilele cu înmormântări închid ferestrele, pentru că se aud până aici clopotele bisericilor...

— Ce vi se pare cel mai greu?

— Cel mai dificil este să auzi: „Nu-și amintește niciodată când vin în vizită, așa că nici nu mai calc pe aici“.

Liniște.

— De ce nu vă căutați altceva de lucru?

— Pentru că nu mai este nici un singur loc de muncă unde aș putea să ascult poveștile auzite aici de la rezidenți.

— Pot să vă fac o fotografie?

— Urăsc asta...

— Normal! Oamenii cărora le place să facă poze nu mă interesează.

Scoate din rucsac un aparat foto enorm și se ascunde în spatele lui.

— Dar... nu sunt aranjată la păr.

— Justine, dacă-mi permiteți, nu sunteți niciodată coafată.

Mi-o spune de parcă mă cunoaște de o viață. Jules ar putea spune chestii din astea. Dar pe el, până la urmă, îl cunosc de atât de puțină vreme. Este adevărat că părul meu rezistă la perii, la elastice, la șnur. Semăn mereu cu un șifonier. Bunica mi-a spus-o. Sunt fete care par mereu ca

proaspăt ieșite de la coafor, dar eu sunt exact invers.

— N-am avut mamă, nu știu să-mi fac codițe și tot felul de chestii din astea.

— De ce nu ați avut mamă?

— A murit când aveam patru ani. N-a avut răgazul să mă învețe cum să fiu o fetiță.

— Mie mi se pare că arătați foarte bine.

Ar fi putut spune: „Sunteți foarte frumoasă“ sau „foarte drăguță“, sau „nu-i nimic“, sau „Îmi plăceți așa“, sau „se mai întâmplă“. Dar a spus: „foarte bine“. Foarte bine. Ca o apreciere despre o întrebare scrisă.

— Să... să-mi scot bluza?

— Deloc. Spuneți-mi ceva.

— Am și eu, adică, am un aparat foto. Un Polaroid. Îi fac o poză fratelui meu și o agăț deasupra patului unui rezident care nu are familie. Pentru că e un tip mișto. Și pentru că pare fiul perfect așa, agățat de perete. Fotografiez și peisaje. Animale. Ați terminat așa repede? Dar sunt rare cazurile când rezidenții noștri nu au familie. Ați terminat?

— Mă opresc. Uitați, îmi pun aparatul la locul lui.

Spune asta ca și cum și-ar aranja un pistol în rucsac.

Hélène începe să strige:

— Vin și eu! Ia-mă cu tine!

Roman mă întreabă din priviri. Las capul în jos.

— Începuse să-mi povestească despre arestarea lui Lucien.

— Știți cum s-a întâmplat?

— O să vă scriu. Nu-mi place să audă Hélène.

34

Ar trebui să-ți pui bluza roșie, ți-ar sta mai bine. Părul îți este dezordonat azi. Fă curățenie la tine în cameră. Nu-ți mai lăsa lucrurile peste tot. Te-ai dat cu rujul meu de buze. De acord. Bine, iubita. Ajută-mă să debarasez de pe masă. Vino cu mine la magazin. Trec să te iau pe la ora 16. Dacă îmi ceri părerea, ți-o ofer. Nu am timp. Fă-ți temele. Ce-i asta? Ai văzut dacă e frumos afară? Nu te duci nicăieri! Ți-am cumpărat asta. Nu trebuia să începi. Du-te să așezi masa! Nu, nu, nu. Bine, de acord, dar numai o singură dată. Nu te întoarce târziu. Fără ciocolată. Fără suc acidulat după ora 18. Nu pleci fără să mănânci micul dejun. Pune-ți vesta, este frig afară. Ce-i cu dezordinea asta aici? Te-ai spălat pe dinți? Ar fi timpul să te mai maturizezi și tu. Du-te la duș! Nu-ți face griji, nu-i nimic. Te iubesc, noapte bună! Cât de frumoasă ești în dimineața asta! Îmi place chestia asta de pe tine. A sunat proful tău de istorie-geografie. Este târziu, du-te la culcare! Dacă este așa importantă matematica, este OK. Cine-i băiatul? Știu că nu-ți place să citești, dar o să te îndrăgostești de cărți. La ce oră să vin să te iau? Cu ce se ocupă părinții lui? Stinge luminile! Nu merge cu picioarele goale! O să mergem la un medic, fără discuții. Vino să-mi dai un pupic. Dacă nu asculți, o să-l chem pe taică-tu!

Asta înseamnă să ai o mamă. Chiar nesuferită, chiar țicnită, totuși, o mamă.

Nu știu dacă este bine. Eu sunt bine. Dacă aprecierea este corectă.

Aseară am cinat cu Nu-mi-mai-amintesc-cum. Chiar înainte de a merge la restaurant, în baie, pe când mă pregăteam, mi-ar fi plăcut să încerc rujul de buze al mamei. Bunica nu are niciodată ruj de buze. Pe etajera din baie nu există decât un tub de fixativ Elnett, mănuși de baie și un borcan de cremă Nivea.

Nu-mi-mai-amintesc-cum mi-a dat întâlnire într-un restaurant japonez. Mi-a pus din nou o grămadă de întrebări în timp ce mă chinuiam să mănânc sushi cu bețigașe. Despre părinți, despre frate-meu, despre bunici, *La Hortensii*, colegi, copilăria mea, școala gimnazială, liceu, ultimele mele cuceriri.

Cu el nu există nici un risc de timpi morți și nici să semănăm cu acele cupluri care nu-și spun nimic la masă și par să analizeze lampadarele și buchetul de flori imprimat pe șervețel.

Pe urmă mi-a spus că sunt frumoasă. Când mi-a spus-o, părea așa de sincer, că mi s-a oprit respirația, mai ales pentru că nu-mi place deloc. În fine, nu-i chiar așa. Nimeni nu-mi place cu totul. Cu excepția lui Roman.

— Trebuie să mă întorc acasă, i-am spus. I-am promis mamei că o ajut să facă ceva mâine-dimineață.

M-a fixat cu privirea.

— Credeam că mama ta era...

— Moartă. Dar mă așteaptă la cimitir. La ora 8.

— Trăiești cu bătrânii și cu morții. Ești o fată foarte modernă.

— Tu nu ești nici bătrân, nici mort.

— Dar nici nu trăiești cu mine încă.

— ...

— ...

— Trebuie să încetăm să ne mai vedem.

— Ne întâlnim la *Paradis* mâine-seară?

— Nu. Mâine-seară sunt de gardă.

— Te conduc acasă?

— Nu. Am venit cu bătrâna 4L[30] a bunicului...

În mașină m-am gândit pentru prima oară la Nu-mi-mai-amintesc-cum.

Îmi petrec timpul punând întrebări bătrânilor din cămin, părinților mei din groapă sau bunicilor din bucătărie. Dar cu el este diferit. Eu trebuie să răspund la întrebări.

Și ceva din mine nu mă lasă să scap de el definitiv.

Nu-mi-mai-amintesc-cum seamănă cu fragmentele acelea muzicale enervante pe care le fredonezi toată ziua pentru că nu-ți ies din cap. Îmi spun că, într-o zi, gata, termin cu el, că nu ne vom mai întâlni în weekend, dar când coboară pe aleea de la *Paradis*, când mă sărută pe gât, nu mai pot să-i spun nimic.

Nu mă duc acasă imediat. La cinematograf rulează Amélie Poulain[31]. Ador acest film... Din nou, ceva vechi.

Sala de cinema este goală. M-am proțăpit pe primul rând, pe fotoliul din mijloc, și m-am cufundat în lumea lui Amélie, lingând o înghețată-eschimos cu ciocolată și căpșuni.

Fericire.

35

1943

Focuri de armă. Ele trebuie s-o fi trezit.

Este abia ora 5 dimineața. Hélène tresare. Aude zgomotul cizmelor. Pe urmă își aude propria inimă făcând mai mult zgomot decât cizmele la un etaj mai jos. Lucien nu mai este în pat. Ea se gândește: în pivniță. Desigur, Lucien a coborât în pivniță, ca de obicei. El știe să se descurce dintotdeauna.

Femeia este goală. În ajun au citit până noaptea târziu. Își ia o rochie. Greșește cu o butonieră și se încheie greșit la nasturi. Coboară cu picioarele goale.

Sunt în bucătărie, la baza scării. Șase persoane. Doi poartă uniformă, doi sunt îmbrăcați în civil și ceilalți doi sunt jandarmi pe care Hélène nu i-a mai văzut niciodată. Put a transpirație și a tutun. O dezbracă toți din priviri, cu răceală. Unul ține o armă în mână. Pronunță cuvinte de neînțeles.

În același moment, alți patru bărbați, doi civili și doi ofițeri, urcă din pivniță împreună cu Lucien. Un firișor de sânge îi curge din gură. Este foarte palid. O privește. Ei i se pare că bărbatul este foarte slab. Ca și cum ar fi fost plecat de multă vreme. De parcă ar fi lipsit ani întregi, deși tocmai petrecuseră noaptea unul lângă celălalt.

Lucien îi strigă:

— Nu coborî! Urcă în camera ta!

Dar ea nu-l ascultă, coboară scările în grabă și îi răspunde:

— Vin cu tine.

Lucien îi spune că nu. Este pentru prima dată când Lucien îi spune nu.

Pe urmă, ea se adresează celor patru bărbați care-l țin strâns:

— Vin cu dumneavoastră. Lăsați-mă să vin și eu!

Unul dintre cei patru se desparte de grup și îi trage o palmă de o violență îngrozitoare. Hélène se lovește cu capul de balustradă și se prăbușește. Simte sânge în gură, îl aude pe Lucien urlând. Aude lovituri.

Hélène zace întinsă. Aude pașii lui Lucien îndepărtându-se. Doar picioarele lui desculțe târâte pe pământ, ca agățate de o paiață dezarticulată. Ea nu mai are puterea de a se ridica.

Simte cum îi urcă urletele în piept. Și le reține pentru ca Lucien să nu le audă. Cei doi jandarmi francezi pe care nu i-a mai văzut niciodată coboară din nou în pivniță.

Femeia încearcă să se agațe de pereții holului ca să se ridice, dar o apucă amețeala. Înainte să se lovească din nou cu capul de sol, îl vede pe Simon. Unul din jandarmi îl ține de brațe, cel de-al doilea de picioare. Gloanțele i-au sfărâmat capul. Poartă tot puloverul gri tricotat de ea în bob de orez. Un rând pe față, un rând pe dos. Aude un jardarm spunând:

— Unde sunt îngropați evreii?

Celălalt răspunde:

— Nici nu știu dacă sunt îngropați.

La ora 5 și jumătate este liniște.

La ora 6, Baudelaire o găsește lungită pe podeaua din hol și o ajută să se ridice. Un rând pe față, un rând pe dos este singurul lucru pe care-i vine să-l spună.

Hélène și Baudelaire coboară în pivniță și găsesc vioara și pălăria lui Simon pe jos. Cele câteva haine făcute de ea au fost arse. Farfuria goală de la cina din ajun este pusă pe o lădiță din lemn. Aseară au cinat toți trei în pivniță. O supă strecurată de napi și cartofi. Simon era

întotdeauna fericit să mănânce. Chiar şi când era ceva dezgustător, el tot zâmbea.

Femeia priveşte urma corpului lui pe salteaua veche. Cu podul palmei mângâie ceea ce a mai rămas din el. În locul zâmbetului lui, vede sânge şi carne sfâşiată. Zâmbetul lui şi un rând pe faţă, unul pe dos. Se întinde pe patul lui, în urma lăsată de Simon, pentru a-şi oferi memoriei ceea ce niciodată nu i-a dat.

Odată cu trecerea anilor, simţise iubirea lui Simon faţă de ea cum se transformă, cum creşte, la fel cum creşte un copil. Copilul pe care nu l-a putut avea cu Lucien. Iubirea lui Simon trecuse de la copilărie la adolescenţă şi de câteva luni ajunsese la maturitate. Ca un adult. Lucien observase, dar avusese eleganţa să nu spună nimic. Tipi care să o privească pe Hélène tandru erau destui dincolo de tejghea.

Unde i-au dus trupul lui Simon? De ce nu au arestat-o şi pe ea?

Zile întregi, locuitorii din sat au căutat urmele lui Lucien.

Au plecat din sat cu un camion, în ziua arestării. Hélène pune întrebări, imploră, dar nu obţine răspuns. Ajunge până într-acolo încât se duce pe bicicletă la Cartierul General German cel mai apropiat de Milly. Un conac rechiziţionat de nemţi, situat în plin câmp, într-un loc numit Breuil. Pedalează ore întregi. Reuşeşte să se întâlnească acolo cu un ofiţer care nu vorbeşte decât o franceză aproximativă. El se răsteşte că Lucien a fost arestat pentru înaltă trădare fiindcă a ascuns un evreu. Nu înţelege cuvintele rostite de el pe un ton ameninţător: Royallieu, Royallieu[32].

Terorizată, simte că trebuie să plece, simte că Lucien nu a murit şi că mai are un singur lucru de făcut: să rămână în viaţă. Urcă din nou pe bicicletă şi pedalează în sens invers, până la cafenea. Noaptea se lasă. Îi trebuie ore ca să ajungă acasă şi, de fiecare dată când aude un

zgomot de motor, se ascunde prin șanțuri ca să nu fie văzută. Când intră în sat, este ora 3 sau 4 dimineața. Și totuși, aude pe cineva vorbind, denunțându-i, pe ea, pe Lucien și pe Simon. Cine să fie dintre clienți?

Și-a julit genunchii prin mărăcini. Sângerează, dar nu o doare. Roata din spate are pană. Ajunge noaptea la prăvălia ei. Aerisește totul și rămâne așezată la masă, așteptând să se împrăștie mirosul de bărbați, de transpirație și de tutun. Se tot gândește la cuvintele ofițerului: Royallieu. Ce să însemne? Și-i fuge mintea la Simon: nimeni nu știe unde îi este cadavrul.

În liniștea cafenelei străbătute de vânt prin toate ușile și ferestrele întredeschise, începe să-și revină încet-încet. Apoi, un lucru este cert: pescărușul nu mai este acolo. Hélène se învățase atât de mult să trăiască alături de pasăre, încât nu și-a dat seama. Nu l-a auzit toată ziua. Nici nu l-a văzut. Hélène iese. Biserica este cufundată în întuneric. Cerul este întunecat. Un sfert de lună este ascuns în spatele unui nor gros. Strigă pescărușul, face câțiva pași în spate ca să poată vedea acoperișul. Nimic.

Pescărușul a plecat. Pentru prima dată din ziua aceea de la școală. S-a dus după Lucien.

Hélène cade pe gânduri, totul se întâmplă prea repede. Cât timp pasărea este departe, înseamnă că Lucien trăiește.

36

Mă întorc în camera lui Jules. Se joacă pe calculator. Nu mă aude, are căștile pe urechi. Mă uit la el cum ucide ofițeri germani. Mă rog, cred că sunt nemți. Până la urmă, îl bat pe umăr. Tresare. Se întoarce. Își scoate căștile.

— Trebuie să cauți ceva pe internet pentru mine.

— Acum?

— Caut o informație. Scrie: Kommando Dora. Kommando cu K. Dora, la fel ca Dora, exploratoarea.

— Ce mai e și asta?

— O uzină subterană creată de naziști. Prizonierii lor făceau pușți acolo.

Jules mă privește ca și cum n-a înțeles nimic.

— Și de ce te interesează asta?

— Pentru că știu pe cineva deportat acolo în decembrie 1943.

— Pe cine?

— Nu-l știi tu. Face parte din lotul de prizonieri de la Compiègne, din decembrie 1943.

Jules nu va căuta nimic dacă nu-i dau explicații.

— Lucien Perrin, iubitul lui Hélène Hel, a rămas într-o tabără de refugiați numită Royallieu. Pe urmă a fost deportat la Buchenwald.

Jules scrie „Kommando Dora“. Vedem lista deportaților și a deportărilor.

— 14 decembrie 1943. După două zile, convoiul a ajuns la (pronunță prost) Buchenwald.

— Da. Și de la Buchenwald a fost imediat deportat într-o uzină subterană la Dora.

Jules citește rândurile ce rezumă condițiile de viață de acolo. Nu au văzut niciodată lumina soarelui.

S-a lăsat liniște între noi. Ultima dată când a mai fost liniște între noi s-a întâmplat când n-au mai funcționat boxele.

Deodată, se aud împușcături în casca lui audio. Sunt de la jocul *Faces of War*.

— Lucien știa să facă totul în întuneric. Cu siguranță că a suportat mai ușor obscuritatea decât ceilalți prizonieri.

Jules nu pare să mă creadă.

— Dar prizonierii ăștia... sunt aproape toți morți. Cum ar fi putut el să scape?

37

Dacă n-ar fi fost războiul, s-ar fi pișat liniștit, s-ar fi bărbierit, s-ar fi trezit sărutând-o pe gât, și-ar fi pus o cămașă, ar fi deschis prăvălia ridicând ușor ușa din lemn, lăsată din cauza umidității, ar fi dat drumul la radio, cântecele acelea tâmpite l-ar fi făcut să fredoneze. Astăzi este duminică, deci s-ar fi dus să se bălăcească în Saône.

În camionul care-l duce la Royallieu, nu se gândește decât la ce s-ar fi întâmplat dacă nu ar fi fost acest război ca să le pună o piedică înfiorătoare existenței.

Când prelata din pânză se ridică uneori câțiva centimetri, zărește o bucată de drum, de cer, de pescăruș sau de copac. Și, asemenea unui pictor, redesenează zilele așa cum ele ar fi putut fi, peticind ultimii ani.

Nu l-ar fi avut pe Simon venind pe poarta din spate, nu l-ar fi avut pe Simon ca naș și violonist, n-ar fi avut o viață în trei, fără nici un copil care să-i umple de mândrie zilele. În pivniță, n-ar fi avut decât sticle aranjate unele lângă altele, brânză de capră și jambon crud, pe care l-ar fi tăiat în felii groase, fără teamă că ar putea lipsi ceva.

Dacă n-ar fi fost războiul, Simon n-ar fi privit-o niciodată pe Hélène, nu și-ar fi lăsat niciodată privirea în pământ în prezența lui. N-ar mai fi dormit nicicând în camera copilului ce urma să vină, nici n-ar mai fi sfârșit dormind în pivniță. N-ar mai fi servit cina împreună în fiecare seară, un an, apoi doi, apoi trei. Dacă n-ar fi fost războiul, Hélène n-ar mai fi petrecut ore întregi în pivniță când avioanele germane survolau Milly. Dacă n-ar fi existat războiul, ei nu i s-ar mai fi trezit interesul, puțin câte puțin, să-l privească pe Simon cântând la vioară în timpul bombardamentelor. Ar fi rămas așezată pe o ladă cu sticle, dreaptă ca un i, cu pleoapele închise, cu

mâinile lipite de urechi, rugându-l pe Dumnezeul ei penticostal. Dacă n-ar fi fost războiul, ea n-ar mai fi petrecut ore întregi studiind mâinile violonistului, brațele, profilul, corpul în mișcare. Dacă n-ar fi fost războiul, nu i-ar mai fi tricotat puloverul, cu mâinile strângând andrelele. Puloverul pe care muzicianul nu-l mai dădea jos și îl atingea mereu cu vârful degetelor. Dacă n-ar fi fost războiul, nu ar mai fi peticit pentru el pantalonii pe care Lucien nu-i mai purta.

Dacă n-ar fi fost războiul, Lucien n-ar mai fi auzit bărbații lovind în ușa prăvăliei la ora 5 dimineața, coborând direct în pivniță și lovindu-l cu pumnii. N-ar mai fi văzut disperarea din ochii lui Simon când ei au deschis trapa și când trupul lui a căzut ca un sac gol de cartofi pe podea, într-atât era de slab. Lucien nu i-ar mai fi văzut lovindu-l cu vârful bocancului, apoi omorându-l ca pe un câine. De altfel, nu mai văzuse niciodată pe nimeni ucigând nici măcar un câine. Dacă n-ar fi fost războiul, n-ar mai fi fost nici acea dimineață când a lăsat-o singură pe Hélène. N-ar mai fi coborât în pivniță să-i vorbească lui Simon.

Nu l-ar fi văzut rugându-se la lumina unei lumânări, cu ochii închiși, cu buzele articulând cuvinte tăcute. Nu s-ar mai fi întrebat ce-i povestește lui Dumnezeu. Dacă îi vorbea de Hélène. Iar Simon, simțindu-i prezența, n-ar mai fi deschis ochii și n-ar mai fi zâmbit. Lucien n-ar mai fi urât zâmbetul lui Simon pentru că el reprezenta forță și frumusețe. Și că el o atrăgea din ce în ce mai mult pe Hélène în pivniță. Dacă n-ar fi fost războiul, Lucien n-ar mai fi devenit ticălosul care lăsa să-i fie umplut paharul cu alcool falsificat, cu creierul măcinat de o gelozie nemărturisită, și care să-i fi povestit lui Dominique Latronche, evreul satului, că în pivnița sa se poate ascunde cineva în interiorul unei trape construite de moș Louis cu treizeci de ani în urmă. Și să o repete, să o repete, să o repete lui Latronche, servindu-l pahar după

pahar și să o repete iar. Dacă n-ar fi fost războiul, Lucien n-ar mai fi stat în camion, cu trupul plin de vânătăi, dezgustat de el însuși și cu disperarea traversându-i corpul, gândindu-se că pescărușul survolează convoiul lui de prizonieri, ceea ce înseamnă că Hélène este îndrăgostită de el.

38

Când eram mică, locuiam în Lyon într-un imobil cu ghenă de gunoi. Nu-mi mai amintesc decât de acest lucru. Deschideam gura neagră și aruncam sacii înăuntru. Auzeam sacii lovindu-se de pereți. Gaura larg căscată avea un miros de latrină și mă teroriza pentru că eram sigură că, într-o bună zi, bestia pe care o hrăneam cu gunoi mă va aspira și mă va lua cu ea.

Și a făcut-o. Într-o dimineață, m-am trezit în casa bunicilor. În grădina bunicului, se făcea focul. Am coborât în pijama să mă duc la el. Ochii bunicului erau roșii și am crezut că din cauza fumului. I-am spus:

— Bunicule, de ce ai dat foc în grădină?

— În octomblie, dăm foc la buluieni, mi-a răspuns. Înainte de schimbalea orei. Se fașe acuș ialnă, tlebuie ajutat solul. Focul ieste pentu pământ ca un mantou. Ieli, pălinții tăi au avut un accident. Tu și Jules veți lămâne la noi.

A spus totul pe nerăsuflate. L-am privit și îmi amintesc atât de bine când mi-am spus:

— Cu atât mai bine, înseamnă că nu mă mai duc la școală.

Mai târziu am aflat că nu ierburile ardeau în fața mea, ci pomii din livadă plantați de el în ziua nașterii gemenilor. Bunicul i-a tăiat, i-a stropit cu benzină și i-a ars în grădină.

Mai târziu, Thierry Jacquet, un băiat din clasa mea, m-a întrebat ce înseamnă să ai părinții morți și eu i-am răspuns:

— Înseamnă că se vede focul în grădină în luna

octombrie.

— Bunico?

O trezesc. Ațipise în timp ce îi puneam bigudiurile.

— Da.

— Dacă Jules ia bacul, trebuie să încep să-i caut un apartament la Paris începând cu luna iulie. Poate chiar mai înainte.

— Cu siguranță.

— După aceea, se va descurca singur. Vreau să fac un virament în contul tău și tu să-i dai un cec spunându-i că este o moștenire de la unchiul Alain.

— De acord.

— Și nu va ști niciodată că banii vin de la mine.

— Dacă așa vrei...

— E vărul meu. Eu mi-aș zbura creierii dacă frate-meu mi-ar arăta recunoștință eternă pentru așa ceva! De altceva mă freacă pe mine grija.

— Hei, Justine! Ce-i cu vocabularul ăsta?

— Ce-i cu vocabularul meu? Este același folosit de tine ca să mă minți?

Am strigat așa de tare, încât și-a ridicat capul plin de bigudiuri ca să verifice dacă eu am vorbit adineauri, acolo, în spatele ei. Eu n-am ridicat niciodată vocea în această casă. Nici măcar în ziua când mi-am spart capul căzând de pe bicicletă și am stropit peste tot cu sânge în bucătărie.

— Ce te-a apucat?

— M-a apucat fiindcă... Știai că jandarmii au deschis o anchetă după accidentul fiilor tăi?

Îi ia puțin timp să-și revină. Pare șocată. În mod normal, ne este interzis să o contrazicem pe bunica din cauza tendinței sale spre suicid. Nu știu dacă a făcut această figură din pricina întrebării mele sau pentru că am îndrăznit să o uimesc. Reușește până la urmă să îngaime cu o voce pierdută:

— Ce?

— Ai auzit perfect, o anchetă!

Coboară și bunicul, cu *Paris Match* în mână.

— Ce-i cu stligătele astea? întreabă fără să-l intereseze răspunsul.

Cu un gest al mâinii, bunica îmi transmite ordinul să tac. Așa este dintotdeauna: interdicția de a vorbi despre accident sub acest acoperiș, îl face pe bunicul să sufere prea mult, iar pe bunica să moară cu rețetele medicale în mână.

O aud pe bunica mințind:

— A, nimic deosebit. Justine m-a tras de păr și m-a durut.

— Nu-i adevărat, bunicule! Nu o trag de păr, tocmai am întrebat-o dacă știa că jandarmii au deschis o anchetă după moartea fiilor voștri, pentru că circumstanțele accidentului n-au fost clare.

Bunicul mă străpunge cu privirea: tocmai am profanat mormântul amintirilor sale. Simt că mi se înmoaie picioarele din cauza sentimentului de

vină. Dar nu cobor privirea și continui să mă uit fix în ochii lui.

— Cine ți-a spus? mă întreabă bunicul.

— Starsky.

Mă fixează de parcă mi-am pierdut mințile.

— M-a interogat din pricina apelurilor anonime de la cămin. Și când am pronunțat numele de Neige, și-a amintit perfect că fusese ceva putred în problema cu accidentul.

Bunica își ia bastonul și se ridică brusc, chiar dacă nu am terminat să-i coafez părul. O iau de umeri și o împing la loc pe fotoliu. Cred că a durut-o. Este pentru prima dată în viața mea când îndrăznesc să fac așa ceva. Dintr-odată, nu mai mișcă deloc. Are capul băgat între umeri. Cred că îi este frică de violența mea. Iar mie îmi este rușine. Mă gândesc la toți abandonații mei de la cămin, la ușurința pe care o au adulții de a se comporta urât cu părinții și bunicii lor. La poveștile citite în ziare, despre personalul de îngrijire care îi lovește pe bătrâni sau îi insultă în serviciile de geriatrie. Simt cum îmi vin lacrimile.

— Scuze. Aș fi vrut... aș fi vrut să-mi răspundeți la una dintre întrebări. O dată pentru totdeauna.

Am pierdut partida. Nu-mi vor răspunde. Iar eu nu voi mai ridica niciodată vocea. Dau cu fixativ pe părul bunicii. Mirosul se răspândește în bucătărie. Pe urmă, îi strâng părul alb cu o plasă pe care nu o va mai da jos decât mâine-dimineață.

Bunicul și-a lăsat revista pe masă, ca să se ducă în grădină să adune ultimele mucuri de țigară aruncate de Jules pe fereastră.

Lăsând casca de aer cald pe buclele false ale bunicii, mă gândesc că trebuie să mă întorc la Starsky.

Și dacă o să fiu nevoită să i-o sug, tot trebuie să știu adevărul.

39

În anul 1944, la paisprezece luni de la arestarea lui Lucien, nemții abandonează un câine pe marginea drumului: o femelă, un animal mare, cafeniu cu negru, scheletic.

Rămâne multă vreme nemișcată la ieșirea din sat, ca o statuie fixând orizontul.

Într-o seară, cățeaua cea mare o urmărește pe Hélène până la prăvălia lui moș Louis. Hélène îi dă voie să intre. Animalul se culcă în rumeguș. Hélène o hrănește cu supă. Și îi dă numele de Lupoaica.

În ziua Eliberării, Hélène dă de băut gratis tuturor celor din sat. Chiar și femeile vin. Până și cele care n-o înghit pe Hélène pentru că este cam prea frumoasă pentru o patroană de bar. Lupoaica, singura ființă din Germania scăpată pe sute de kilometri în jur, îi observă pe toți cum beau și toastează până târziu.

Hélène bea și ea în ziua aceea. Bea în așteptarea lui Lucien. Bea pentru toate tresăririle din fiecare zi, din cauza liniștii datorate absenței lui. A ușilor pe care le aude lovindu-se, fără ca ele să se deschidă. A feței de pernă rămase intactă, pe care o umflă cu pumnul în fiecare dimineață, înainte de a face patul. A părului negru pe care nu-l mai găsește în așternuturile albe. A paginilor din cărțile citite doar de ea acum, a prânzurilor luate în picioare, pe colțul mesei, cu spatele la scaunele goale.

Bea în speranța că o să-l vadă venind, poate rănit, dar viu. Știe că nu a murit, îi simte inima continuând să bată, dar nu știe unde și cum. Și mai este și pescărușul care nu s-a întors. Bea gândindu-se că denunțătorul lor este poate printre cei care cinstesc și dansează pe parchetul prăvăliei sale. Dar nu vrea să urască. Doar să spere. Așa cum a sperat să învețe să citească.

Din ziua în care a sărbătorit sfârşitul războiului, vede bărbaţi întorcându-se la barul ei. Satul îi primeşte înapoi, unul câte unul. Nu toţi, doar unii. Veteranii războiului din 1914-1918 vorbesc cu cei întorşi din războiul din 1939-1945. Cât despre ţăranii care au luat parte la ambele războaie, nu par să mai creadă în propria lor supravieţuire atunci când ridică paharul privind fotografia lui Janet Gaynor.

În fiecare zi, ziarul aduce veşti din război. Mai exact, cum gloanţele trase cu ani în urmă îşi ating ţintele abia acum. Apar cifre cu numărul morţilor. La fel şi fotografii cu execuţii masive şi cu lagăre de concentrare. Dovezi pe care Hélène nu le poate citi. Nici o veste în Braille nu ajunge la ea. Îi cere lui Claude, un băiat angajat de ea la cafeneaua lui moş Louis, să-i citească ştirile seara, pe ascuns, pentru ca nimeni să nu-şi dea seama că ea nu ştie să citească. Deşi toată lumea ştie deja.

Claude şchioapătă din naştere, piciorul stâng, mai scurt decât cel drept, l-a împiedicat să plece la serviciul militar obligatoriu. Şi, în timp ce bărbaţii se căzneau pe front, Claude o învăţase să scrie şi să citească. De aceea l-a ales Hélène, dintre alţi ospătari cu mai multă experienţă.

În fiecare seară, Hélène îl ascultă cu sfinţenie pe Claude citind diferitele articole ce relatează din război, cu degetele în blana Lupoaicei. Câteodată, când cuvintele sunt prea greu de înţeles, îi spune lui Claude: „Aşteaptă“. Respiră profund. Pe urmă, dintr-o mişcare a capului, îi cere să reia de unde se oprise.

Câteodată, iar ea nu o va afla decât mult mai târziu, Claude evită fragmentele îngrozitoare ce descriu condiţiile de viaţă ale prizonierilor din lagărele de concentrare. Transformă cuvintele şi inventează că unii prizonieri erau mai bine trataţi ca alţii, că mâncau pe săturate şi dormeau în paturi curate.

Noaptea, când Claude pleacă acasă, Hélène deschide dulapul din cameră și privește hainele lui Lucien puse pe umeraș. A plecat fără să ia nimic cu el. Nici măcar un „Te iubesc“ n-a putut să-i spună. Din fericire, pescărușul l-a urmat. Speră că Lucien va înțelege această dovadă de iubire.

De la plecarea lui, ea a cusut alte haine: pantaloni, veste, cămăși. Le aranjează pe cele noi alături de cele vechi. Când se va întoarce, va alege el ce va dori să păstreze. Odată cu trecere anilor, moda s-a mai schimbat. Ce modă îi va plăcea oare lui Lucien?

În 1946, Hélène primește o scrisoare în Braille. O scrisoare de la Étienne, tatăl lui Lucien, trimisă de la Lille. Guvernul francez l-a informat că fiul său, Lucien Perrin, născut pe data de 25 noiembrie 1911, a fost deportat la Buchenwald și a decedat. La starea civilă, Lucien Perrin este de acum înscris în registrul prizonierilor de război „morți pentru Franța“.

Buchenwald. Ea își trece de mai multe ori degetele peste acest cuvânt.

Claude îi arată Buchenwald pe o hartă a lumii. Cu ajutorul unei rigle, măsoară că sunt 905 kilometri de la Milly. Hélène privește minusculul punct negru, aproape de Weimar. Abia de-i puțin mai gros decât un vârf de ac. Un punct minuscul în inima Germaniei. Refuzând să creadă că a murit, ea fixează pe perete harta lumii, ca și cum a fost desenată pentru a-i arăta unde este Lucien, căutând un semn, o lumină, o pasăre.

Și, ca și cum speranța ar fi contagioasă, Claude începe să facă și el cercetări. Scrie tuturor spitalelor care au primit prizonieri de război, la Crucea Roșie, tuturor asociațiilor și tuturor organismelor însărcinate cu înregistrarea deportaților.

În fiecare dintre scrisorile trimise de Claude, Hélène pune și un portret de-al lui Lucien, desenat

în creion, pentru că nu are decât fotografii neclare cu el sau făcute de la distanță.

Sub fiecare portret, îi cere lui Claude să scrie:

Lucien PERRIN

Îl recunoașteți pe acest bărbat? Sunt în căutarea oricăror informații posibile să mă ajute să-l găsesc. Scrieți la cafeneaua lui moș Louis, Hélène Hel, Piața Bisericii din Milly.

40

— Bunico?

— Da.

— În ziua accidentului, de ce nu ne-au luat cu ei la botez?

— Nu știu. Cred că n-a vrut bunicul.

— Bunicul?

— Da.

— De ce?

— Nu mai știu. Am impresia că Jules avea puțină febră.

— Bunico?

— Da.

— Ce ți-au spus tati și mami când au urcat în mașină?

— „Ne vedem diseară“.

În timp ce-l aștept pe Starsky în fața micului post de poliție, mă gândesc la obsedantele mele întrebări. M-am dat cu fond de ten și cu fard pe obraji. Ai spune că sunt gata de plecare la *Paradis*, ca să dansez. Când se apropie de mine, mergând țanțoș ca un cowboy, cu cascheta pe frunte, mă întreabă direct dacă am informații despre „nenorocitul de cioclu care începe să-l scoată din minți“. Îi ofer cel mai frumos zâmbet al meu (trei ani de tratament ortodontic, din cauza strungărețel mele exagerate).

— Nu am. Aș vrea să văd dosarul deschis după accidentul părinților mei. Știți dumneavoastră, au murit într-un accident de mașină.

Se uită la mine cu dispreț și nu face nici un efort ca să-mi arate cel mai mic semn de

compasiune. E clar că nu mă place.

— Pe mine mă freacă primarul la cap, domn'șoară, așa că trebuie să mă ajuți. Mai ales după ce s-a întâmplat duminica trecută.

Se referă la apelurile care au pus iar pe jar căminul *La Hortensii*.

— Dar... a fost bine duminica trecută, toată lumea a fost fericită.

— Fericită? Îți bați joc de mine?

— N-au fost niciodată atâtea vizite. A fost bine, deci.

— Și ăia care credeau că mă-sa a mierlit-o, tot fericiți erau?

— Eu sunt cel mai adesea de partea rezidenților, nu a familiilor.

— Ei bine, eu sunt de partea primarului, care mă stresează, mă înțelegi? Mă agasează..., așa că nu am cioclul, nu am dosarul Neige.

— Dar habar n-am cine ar putea fi.

— Fă un mic efort.

În timp ce grăsanul ăsta cu curul mare mă ține de vorbă pe trotuar, eu sunt atentă la ce se întâmplă lângă postul de poliție. Nu mai ascult ce-mi spune. Coc un plan în cap: să mă întorc noaptea ca să sparg geamul din spate, situat la trei metri de la sol, singurul fără gratii. Voi lua scara bunicului.

— Ești cea mai tânără, deci cea mai isteață. Hai,

pune-ți mintea la contribuție!

— Nu sunt o… vărsătoare, să-mi torn colegii.

— A, da? Și atunci, ce zodie ești?

Este îngrozitor. Nu mai am chef să-i arăt dantura, nici să-i fac pe plac și, până la urmă, nu i-aș suge-o unui astfel de tip nici măcar dacă ar avea prezervativ, dacă aș închide ochii și mi-aș imagina că este Roman.

— La revedere!

Mă duc să-l hrănesc pe motanul cel mare al doamnei Dreyfus. Mă așteaptă pe trotuar. Îi pun 500 de grame de crochete din pește într-o farfurioară și îi schimb apa. Fac asta la fiecare trei zile. Cât mănâncă, îi fac fotografii ca să i le arăt doamnei Dreyfus. Este rău, genul de pisoi roșcat, scârbos, cu răni de aventurier pe corp. Nu pot să-l ating, se teme de mine. Când eram mică, mi-ar fi plăcut foarte mult să am un animal de companie. Eu și Jules, dar recunosc că mai mult eu, i-am implorat ani la rând pe bunici. Bunica ne-a răspuns mereu că bunicul este alergic la păr de animale. O invenție de-a ei, sunt sigură. Mai degrabă nu voia pentru că un animal este „murdar“.

În aceste zile, împreună cu Jo și Maria, umblăm după semnăturile tuturor rezidenților, ca să obținem aprobare pentru un cățeluș la cămin. Animalele domestice ar trebui să fie o prezență obligatorie în căminele pentru bătrâni. Iar cheltuielile lor să fie chiar rambursate de către serviciile de asistență socială.

După ce am fotografiat pisoiul cel mare, mă duc direct în camera lui Jules și caut pe calculatorul lui: „cum să intri prin efracție“.

Ce este bine în Milly este faptul că poți ajunge în cinci minute dintr-un loc în altul. Avantajul de a locui într-un cătun.

Citesc cum se face și mă îndrept către magazinul universal al lui moș Prost ca să comand un levier și un clește. Îi spun că le iau pentru bunicul și, ca să nu i se pară ciudat, adaug la comandă produsele pentru coafura bunicii și baterii pentru Polaroidul meu. Moș Prost îmi spune că trebuie să aștept trei săptămâni pentru livrare.

Nu mă grăbesc deloc, voi aștepta și două luni ca să intru în postul de poliție. Se va nimeri fix când se întoarce Roman.

41

1945

Paris. Gara de Est. Un bărbat rătăcește pe peron. Este înalt de 1,81 metri și cântărește 50 de kilograme.

Îl doare capul. Îi crapă de durere. Ceva se ascunde în capul lui, îl împiedică să gândească. Fiecare minut care trece îl șterge pe cel dinainte.

Este zgomot în jurul lui, chiar prea mult. Trenuri, vocea din difuzoare, mulțimea.

Strânge în pumn pagini de ziar. Nu vrea să le dea drumul. Nu trebuie să le dea drumul.

Câte unul mai încearcă să îl ia de braț ca să-l întindă pe o targă. Nu vrea. Se zbate, refuză, spune „nu“. Nici un alt sunet nu iese din gura lui îndurerată. Doar același zgomot, difuzoare, mulțime.

O femeie îl ia de mână. De cea stângă. Cea liberă. Se lasă condus, pentru că femeia este blândă, inspiră încredere. Îl ghidează. O urmează ușor, ezitând. Pașii ei se adaptează la ai lui. Bărbatului i se pare că merg împreună de ore întregi, dar se înșală. Nu merg mult. Îl ajută să urce într-un camion. Se lasă condus. Îi e frică și are dureri. Dureri. Se întinde, până la urmă. Închide ochii.

Femeia nu-i dă drumul la mână.

Alături, alte siluete. Și, deși motorul vehiculului este zgomotos, în jur este liniște. Fiecare rămâne înfiorător de liniștit.

Nimeni nu-i privește în ochi pe ceilalți. Dar mâna ei e mereu în a lui.

El ațipește. Nu visează. Totul este negru.

Când se trezește din starea se semiconștiență, camionul tocmai intră într-un parc cu stejari centenari.

Este primăvară, soarele este blând. Vântul adie ușor.

Lungit pe targă, privește cerul. Mâna ei este tot într-a lui. Și tot aceeași durere și liniște.

Este dus printr-o clădire mare. În interior, un miros de varză și de hârtie și holuri lungi scăldate în lumina zilei.

Îi place mirosul femeii care-l ține de mână. Când i-o eliberează ca să fie dus la vreun control, îi spune:

— Mă numesc Edna, sunt asistentă, o să mă ocup de dumneavoastră.

Edna îi deschide pumnul delicat, desfăcându-i degetele unul câte unul. Palma lui este înnegrită de tuș. În anumite locuri, Ednei i-a fost greu să dezlipească hârtia lipită de palma lui.

Oare de câte zile, săptămâni, luni strânge acest om paginile de ziar? El ar vrea să urle, dar nu o face. Ar vrea să o împiedice pe asistentă să i le ia, însă n-o împiedică. Este la capătul puterilor.

O lacrimă îi curge pe obraz. Cea care n-a fost împietrită. Și, în ciuda trupului său slăbit, a rănilor și a tăcerii lui, Edna nu vede decât un singur lucru: frumusețea ochilor acestui bărbat.

Ca să îl liniștească, Edna strânge imediat într-o cutie de carton ce a mai rămas din paginile de ziar. Umblă cu atâta grijă cu ele, de parcă ar fi o diademă cu diamante. Închide bine capacul cutiei și o așază lângă el, la loc vizibil, pe noptiera cu medicamente.

Lui îi vine din ce în ce mai greu să respire. Durerea de cap este de nesuportat, ascuțită.

Vine și un medic și îl salută. Îi pune un stetoscop la piept, în timp ce Edna începe să-i desfacă bandajul din jurul capului. Bărbatul încearcă să-și atingă pansamentul, dar Edna nu-l lasă.

Un miros fetid invadează camera. Edna pălește. Abia sesizabil. Dar pălește zâmbindu-i.

Pacientul vrea să doarmă. Închide ochii. O fâlfâire de aripă și se așterne întunericul.

Intră în comă.

42

S-a vorbit și la televizor despre căminul *La Hortensii*, din cauza cioclului. În jurnalul televizat de la France 3 Regional. Cel pe care bunicul nu-l ratează niciodată și la care se uită în fiecare seară, cu sonorul la maximum.

O echipă de filmare a ajuns ieri-dimineață.

Toate asistentele s-au machiat, Jo și Maria s-au dus la coafor, iar doamna Le Camus purta o rochie de culoare fucsia. Cu excepția bluzelor de la uniformă, te-ai fi crezut la festivalul de la Cannes. Până și rezidenții s-au îmbrăcat cât mai șic. Doamna Le Camus ne ceruse „să avem grijă cum le facem toaleta“.

Ziarista a ales doi rezidenți pentru interviuri, un bărbat și o femeie: domnul Vaillant și doamna Diondet. Ceea ce a provocat oarece crize de invidie printre ceilalți. De ce ei și nu noi? Domnul Vaillant n-a fost victima farselor, spre deosebire de doamna Diondet.

Înainte de a-i alege, ziarista s-a asigurat că bătrânii selectați încă mai au mințile întregi. Le-a cerut numele, prenumele, data și locul nașterii, câți copii au, meseria practicată înainte de pensionare. Apoi le-a pudrat fața, gâtul și mâinile. Chiar și pe domnul Vaillant. Și toți ceilalți s-au amuzat discret pe seama lui.

Sunetistul le-a ascuns apoi un microfon în haine. Nici nu mai îndrăzneau să se mai miște. Era haios.

Ziarista a început să le pună întrebări. Și a făcut-o vorbind foarte tare și articulând sunetele într-un mod exagerat.

Detest oamenii care se adresează celor vârstnici ca unor retardați.

Ea a încercat „să analizeze suferințele psihologice provocate de cioclu rezidenților“.

Domnul Vaillant a spus că pe el nu-l interesa deloc și că nu era surd.

Pe urmă, ziarista a încercat „să înțeleagă consecințele nefaste ale traumei aduse în sânul familiilor afectate“.

Doamna Diondet, în calitate de victimă, a răspuns că se simțea mai degrabă bine, exceptând o durere la picioare.

În final, toți rezidenții au fost filmați unii lângă alții și echipa de filmare a plecat.

Domnul Vaillant mi-a cerut imediat să-i dau jos machiajul. A scos țipete de oroare când i-am dat pe față cu discuri demachiante.

În seara aceea, în timpul transmisiei jurnalului televizat, erau cu toții în sufragerie și s-au distrat copios când s-au văzut. Doamna Diondet mi-a mărturisit că îmbătrânise brusc, că i s-a părut că televiziunea era mai rea decât oglinda din baia ei.

43

Începând cu anul 1947, s-a deschis la Milly o fabrică de textile. Noua industrie a adus foarte repede în cafeneaua lui moș Louis cam cincizeci de chipuri bărbătești noi.

Și cum încasările au crescut, Hélène îl angajează „cu acte în regulă“ pe Claude, cumpără mese și scaune noi, precum și un joc mecanic. Claude se ocupă de servire, în timp ce Hélène, care a transformat fosta magazie din spatele barului într-un mic atelier de croitorie, și-a reluat activitatea dintâi. Ca și cum a coase era singurul lucru pe care a știut să-l facă în așteptarea lui Lucien.

Mulți bărbați își rup mânecile, un crac de pantalon, gulerul cămășilor sau își smulg un nasture de la vestă doar ca să vină la atelierul înghesuit al lui Hélène și să-i simtă mâinile prin haine. O observă stând aplecată, în genunchi, ghemuită, concentrată să coasă din nou nasturele, cracul pantalonului sau să pună un buzunar, cu acele de croitorie în gură și cu sprâncenele încruntate.

Ultima modă printre clienți este să-și facă un costum la comandă. Și aceasta pentru că femeii îi ia ore întregi să le ia măsurile. Le cuprinde corpul cu metrul. Începe cu dimensiunea gâtului, apoi a umerilor, a spatelui, a bazinului, coboară de-a lungul picioarelor, măsoară peste tot în lungime și lățime. Trasează contururile cu creta și, de fiecare dată când simt o presiune a degetelor ei pe un mușchi, bărbații tremură ca mirii în ziua nunții.

Toți din Milly și din împrejurimi au costume frumoase. Chiar și țăranii. Ai putea jura că, începând din anul 1947 până la apariția modei prêt-à-porter, bărbații din Milly erau mai eleganți decât cei din Paris.

Câteodată, vreunul dintre ei se hazardează să-i spună că este tânără, frumoasă, că ar putea

să-şi refacă viaţa. Dar ea n-are nici un chef să-şi refacă viaţa. Doar să şi-o continue pe a ei. Incluzându-l pe Lucien.

Portretele lui Lucien, trimise cu ajutorul lui Claude către asociaţiile care se ocupă de înregistrarea prizonierilor de război, n-au dat nici un rezultat. Nu a primit nici o veste. Aşezată în spatele maşinii de cusut, şi-a făcut totuşi un proiect de viitor: să-i spună lui Lucien că îl iubeşte.

Din cămăruţa fără ferestre, aude bărbaţii împingând uşa cafenelei şi este conştientă că nu face şi omul ei la fel. El are un mod special de a apăsa clanţa, fără să facă zgomot. Ştie şi o repetă la infinit: „Nu este mort. Se va întoarce“.

Hélène aude vocile bărbaţilor făcând comanda la bar. Îl aude pe Claude servindu-i. Rareori: „Cu ce vă servesc?“ adesea doar: „Ca de obicei?“ Câteodată îi serveşte fără să întrebe nimic, ştiind de prea multă vreme ce bea fiecare ca să mai poată uita câtuşi de puţin. Sticlele se ciocnesc, paharele se golesc în trupurile acestor bărbaţi, dar nici unul nu este al lui Lucien. Câteodată, unii clienţi prind curaj sub efectul alcoolului consumat şi spun fraze nelalocul lor, în timp ce ea trasează linii drepte cu aţa albă.

La început, subiectul preferat de discuţii era războiul. Fantoma dispăruţilor dezleagă limbile. Pe urmă, viaţa îşi cere drepturile, se vorbeşte despre căsătorie, naşteri, despre vreo moarte naturală în patul propriu la o sută de ani, despre noua uzină pentru care se caută zilnic mână de lucru, despre mătuşa Michèle care şi-a pierdut pisica.

După câteva pahare, unii intră până la magazie ca să-i facă un semn timid cu mâna. Hélène şi Lupoaica ridică privirile amândouă în acelaşi timp.

În anul 1950, noua cafetieră face acelaşi zgomot ca locomotiva care-l va aduce pe Lucien.

Ea știe. Îl va vedea din nou.

*

Edna i-a spus:

— Aveți unde merge? Vreți să stați la mine până găsiți ceva de lucru?

El îi răspunde că da.

Intră în casa Ednei pentru prima dată. Femeia a amenajat pentru el o cameră sub mansardă. A agățat pe un perete o copie după un tablou de Paul Gauguin și un Iisus Hristos deasupra patului. I-a cumpărat săpun de bărbierit și de față. A pus prosoape curate și lavandă în interiorul dulapului, ca să miroasă frumos toată lenjeria. A avut grijă să nu lase nici o oglindă la vedere: a remarcat că lui nu-i place cum arată, cu fața aceasta necunoscută și răvășită care-l privește fix atunci când se vede în oglindă.

A început să ia în greutate. Nu-i mai poți cuprinde acum tot pumnul cu degetul mare și inelarul. Părul negru i-a crescut, mai puțin în unele locuri, acolo unde cutia craniană a fost zdrobită. Medicii cred că a primit lovituri violente de bâtă și că i-a fost tăiată toată fața cu o lamă lungă, precum cele folosite de vânători pentru a ucide animalele mari. O cicatrice îi brăzdează fața, de la frunte la buza superioară, trecând prin nara stângă.

Edna i-a spus:

— Sunteți un soldat necunoscut, fără plăcuță militară și fără acte de identitate. Nu apăreți în registrul persoanelor căutate. Vă vom da noi un nume și un prenume. Cum v-ar plăcea să vă cheme?

I-a dat o listă de prenume masculine.

O beretă, în interior cu niște prenume scrise pe bucăți de hârtie, un prenume de ales la

întâmplare. Atât. O amintire ascunsă: nişte prenume într-o beretă. Unde? Când? De ce? Era doar un vis? Visul? Cel din fiecare noapte? Cel nespus nimănui, nici măcar Ednei?

El a răspuns:

— Simon. Mi-ar plăcea să mă cheme Simon.

Edna s-a uitat fix la el, preţ de câteva clipe. Ca şi cum se temea de el. Nu, nu este neîncredere. Este teamă. Bărbatul are sentimentul că Edna nu vrea ca el să-şi recapete memoria. Şi lui îi e frică. Este terorizat, bântuit de întrebarea: „Cine sunt eu?“

Ştie să vorbească şi să scrie în limba franceză. Ştie la ce-i bun un viezure, o lamă de ras, un stilou, nişte foarfece. Şi fumează. Acestea sunt singurele certitudini. Altor amnezici li se arată fotografii, imagini, chipuri, locuri. Lui nu i se poate arăta nimic. Şi-a pierdut urma. A căzut din cer. Şi nimeni nu-l caută.

Ajunge la nivelul de a citi, a scrie, a merge, a alerga, a ţine ceva, a ridica, a reflecta, a-şi aminti de lucruri abia întâmplate. Memoria sa imediată este intactă. Restul este întuneric. Spiritul său poartă vălul negru al văduvelor. S-a întâlnit cu unele câteodată. Îi provoacă frică. Se teme de fantomele acestea negre, ca nişte năluci: îi este teamă că o să-l ducă acolo unde nu s-ar mai vindeca niciodată.

Din fericire, are acelaşi vis în fiecare noapte. O prezenţă familiară, un răspuns, o uşurare împotriva amneziei. Când se trezeşte, închide ochii ca să se întoarcă în vis, dar dimineaţa îl aspiră înspre zi, spre Edna. Trebuie să se trezească, să-şi bea cafeaua, să-şi educe din nou corpul, să-şi elimine gustul de apă de mare din gură.

De când a ieşit din comă, Edna doarme alături de el în dispensar. Dar nu l-a dezbrăcat niciodată. Câteodată, ea crede că vede o amintire

a lui Lucien trecând prin fața ochilor lui Simon. La fel de repede ca o clipire de pleoape.

*

Edna Fleming a primit scrisoarea în anul 1946. Pe 29 mai 1946.

Plicul alb era gros și mare. În acea dimineață, ea trebuia să primească medicamentele și corespondența. Se întâmpla foarte rar să îi vină rândul. Directorul spitalului fusese liber o săptămână. Și, în calitate de asistentă-șefă, ei îi revenea această sarcină.

A luat-o ca pe un semn. EA trebuia să deschidă scrisoarea. EA și nimeni altcineva: sigur era mâna lui Dumnezeu.

Când a descoperit portretul lui Lucien Perrin, inima a început să-i bată mai tare și mâinile să-i tremure. Bărbatul pe care celelalte asistente din spital îl numeau „pacientul Ednei“ avea un nume, un prenume, o adresă:

Lucien PERRIN.

Îl recunoașteți pe acest bărbat? Sunt în căutarea oricăror informații posibile să mă ajute să-l găsesc. Scrieți la cafeneaua lui moș Louis, Hélène Hel, Piața Bisericii din Milly.

O femeie îl căuta. Nu purta același nume cu ea. Să-i fie oare mamă, soră, fiică?

A privit portretul creionat. Nici o îndoială. În ciuda cicatricilor, a kilogramelor în minus și a anilor în plus, el era. Privirea lui albastră. În portret zâmbea. Nu l-a văzut niciodată zâmbind. Doar îi mulțumea. Ai fi putut spune că este singurul cuvânt pe care știa să-l pronunțe. Mulțumesc. Singurul cuvânt din memoria lui.

Milly în Bourgogne. La 400 de kilometri de spitalul aflat în Eure.

„Îl recunoașteți pe acest bărbat?“ Da. Ea îl recunoaște. Îl recunoaște mai bine ca oricine. L-a recunoscut și pe peronul Gării de Est. Poate pentru că el uitase totul. Cam ca un nou-născut. Ea l-a hrănit. I-a pansat plăgile de la cap de mai

multe ori pe zi. L-a ținut de mână când a avut o febră îngrozitoare, la două săptămâni după ce a venit, după ce a ieșit din comă. L-a ajutat să-și facă nevoile, nu l-a părăsit decât pentru a acorda îngrijiri și altor bolnavi. S-a rugat pentru el cum nu a făcut-o pentru nimeni altcineva când chirurgul i-a spus că nu va mai rezista, pentru că starea de sănătate i se înrăutățea vizibil. I-a vorbit. I-a citit din cărți. L-a ajutat cu primii lui pași în afara spitalului. I-a redat dorința de a se ridica, de a merge, de a mânca, de a dormi. Cine va putea să se ocupe de el cum a făcut-o ea? Cine va putea să-l iubească așa cum îl iubește ea?

Familia care îl caută pe acest om, pe acest Lucien Perrin, nu cunoaște decât bărbatul din schiță, zâmbitor, de dinainte de război. Între înainte și după război este o viață întreagă. În calitate de asistentă, ea este cea mai în măsură să o știe. Câți oameni mutilați a redat ea familiilor disperate, șocate pentru că nu-și recunoșteau propriul frate, fiu sau soț? Acel Lucien este mort și îngropat. Simon s-a născut din cenușa lui.

Cel de acum nu este decât umbra celuilalt. Hélène Hel nu caută această umbră, ci pe bărbatul de altădată.

44

Polițaiul tocmai a închis cu cheia ușa principală de la parter.

Stau lipită într-un dulap, între găleți și mopuri. Din când în când, vânez furnicile de pe picioarele mele, sărind ușor pe loc.

Sunt congelată. Iar inima-mi bate să-mi sară din piept. Dacă Starsky și Hutch revin, am dat de naiba.

Dacă ar afla Jules... N-aș putea să-i spun de ce fac cercetări asupra circumstanțelor accidentului. Aș fi obligată să-l mint. Să-i povestesc că vreau să știu ce au polițiștii din sat despre „cioclu“. La fel cum l-am mințit și pe bunicul când i-am oferit levierul și cleștele. A făcut o figură drăguță. Chiar mi-a spus:

— Vrei să jefuiesc o bancă?

Când m-am dus să iau levierul și cleștele de la magazinul universal al lui moș Prost, am înțeles că nu le voi folosi niciodată. Că ar fi mai bine să fac precum Hélène, când s-a lăsat închisă în școală, în ziua când cu pescărușul.

Așa că, la sfârșitul unei după-amiezi, am intrat în Serviciul municipal și spațiu public inocentă ca o floare.

— Bună ziua.

Serviciul municipal și spațiu public este situat într-o clădire mică, pătrată, cu două etaje, din beton. Data construcției: 1975. Când eram mică, îmi amintesc că toate birourile erau ocupate. Când erau jandarmi adevărați la primul etaj și când am venit cu bunica. Dar sunt deja mai mulți ani de când doar Starsky și Hutch mai stau acum în interior.

Starsky m-a întrebat dacă aveam ceva nou, niște nume de colegi sau de rezidenți de turnat. I-am răspuns că, de la difuzarea reportajului la televiziune, nu mai fuseseră apeluri anonime. Dar

o știa deja. S-a uitat la mine ciudat. Am simțit că-l enervam. Sau că mă bănuia.

Telefonul fix a început să sune. Starsky a părut surprins. Ai fi zis că nu se întâmpla niciodată asta.

Eu m-am pișcat de mână să nu râd, pentru că știam că era Jo. Am învățat-o ce să facă: „Fii atentă: sună la polițiști la ora 16 fix, îi amețești cu o minciună legată de vecini și de staționare interzisă, te bâlbâi, le spui verzi și uscate și închizi. Tot ce contează este ca toată conversația să dureze cinci minute". M-a întrebat de ce. Atât i-am răspuns: „Te rog să o faci".

În momentul când Starsky a ridicat receptorul articulând: „Serviciul municipal, vă ascult", am dat de înțeles că plec.

— La revedere.

Am închis ușa biroului în spatele meu, mi-am pus telefonul pe vibrații și am urcat la etaj, în partea neocupată de jandarmii adevărați de multă vreme. Dacă aș fi dat de Hutch, i-aș fi putut spune că vreau să merg la toaletă. Dar nu m-am întâlnit cu nimeni pe scară.

Când m-am închis în dulapul cu obiectele pentru curățenie era 16.04. De atunci, aștept. În principiu, la ora 18 nu mai este nimeni.

Atunci când aștepți într-un dulap cu lucruri pentru curățenie, ai tot timpul să reflectezi. La tot. Eu m-am gândit la Roman. Roman cel frumos făcând poze în Peru. M-am gândit la viața lui mare și la viața mea așa de mică. Privirea lui care nu există decât într-un singur exemplar în univers și eu, o gagicuță cu părul în toate direcțiile, care dă din cur sâmbăta seară la *Paradis* și împinge cărucul cu dezinfectanți de tot felul la serviciu. De-alde mine sunt mii de alte exemplare.

Nu suntem egali. Nu ne naștem egali. Este imposibil. Un exemplar ca Roman este dovada vie.

Cum ar putea împărți o fată ca mine existența de zi cu zi cu un astfel de băiat, în afară de visele

ei? Cum să-ți imaginezi doi indivizi ca noi, pregătindu-se să intre în casă și zicându-și: „Cum ți-a mers, iubito, ai avut o zi bună?“

Totul trebuie să-i fi reușit lui în viață din clipa când s-a născut. Pe urmă, el are și o mamă.

Casa noastră nu va fi niciodată aceeași. La mine va fi mobilier suedez și la el antichități din toată lumea. La mine linoleum alb, la el parchet acoperit cu tot felul de covoare persane verzi și albastre.

Chiar și dacă aș face cumpărături în supermarket împreună cu Roman, tot s-ar vedea diferența de clasă. Viața este o capodoperă când te trezești alături de unul ca Roman. În fine, așa îmi imaginez eu.

Eu continui să mă trezesc des alături de Nu-mi-mai-amintesc-cum. Nu știu cu ce se ocupă el, dar în acest moment, ajunge cu puțin înainte de ora închiderii *Paradisului*. Nu pare să-l deranjeze că duhnesc a alcool și a transpirație. Mă ia în fiecare duminică dimineață și, dacă sunt de gardă, mă lasă să plec cu mașina 4L a bunicului.

De fapt, continuă să-mi pună întrebări, fără ca eu să o fac vreodată. Câteodată am senzația că sunt subiectul propriei lui anchete, un dosar pe care nu vrea să-l claseze. La el acasă sunt o mulțime de cărți și deseori, când mă trezesc, lucrează la birou. Poate că scrie un raport despre mine, fata căreia nu-i plac decât bătrânii. Când vede că deschid ochii, îmi pregătește un suc proaspăt de portocale și îmi aduce cafeaua la pat ca în reclame. Pe urmă se uită la mine zâmbind, cum dau pe gât micul dejun.

Suntem în data de 20 decembrie. Roman mi-a spus că se va întoarce de Crăciun. Mă va întreba unde am ajuns cu povestea lui Hélène. Înaintez. Paginile carnețelului albastru se umplu ca o sticlă. Nu știu cât cunoaște el din poveste. Habar n-am cât și dacă i-a povestit maică-sa ceva.

Pac, ușa! Starsky pleacă. Aud cheia închizând mai multe broaște. Nu există lumină pe scară. Se înnoptează. Se lasă frigul. Nu îndrăznesc să mă mișc. Așa că nici nu mă clintesc. Suflu în mâini și în decolteul puloverului meu ca să mă încălzesc.

Hutch ar putea să treacă pe la serviciu înainte de a se întoarce acasă.

Când mă hotărăsc să ies, telefonul fix sună din nou. Tresar, întorc brusc capul, lanterna îmi cade. Aud bateriile împrăștiindu-se pe podea. Din fericire, am lumina telefonului mobil ca să le caut.

Cobor scările cu ajutorul lanternei. Am grijă să reduc lumina, ca să nu fiu observată din exterior. Îmi tremură picioarele. Îmi vine să fac pipi. Nu văd nimic la treizeci de centimetri în față. Intru în biroul lui Starsky. Persistă un miros de tutun și de alcool. Și totuși, nu văd nici scrum și nici scrumieră pe birou.

Camera arhivei se află în spatele birourilor lui Strasky și Hutch. Este închisă cu cheia. Îmi pun întrebarea dacă este așa de pe vremea când jandarmii adevărați au șters-o sau dacă Starsky și Hutch mai au cheia.

Trebuie neapărat să o găsesc. Este întuneric beznă.

Lanterna mea nu luminează practic nimic. Liniștea din jur mă îngrozește. Apoi, nu știu ce se întâmplă în capul meu: încep să mă gândesc la tata. Nu-mi fuge gândul la el la fel cum te-ai gândi la un frate geamăn sau la o persoană dintr-o poză de pe birou, la un fapt divers ori la un mormânt plin de flori. Nu. Încep să mă gândesc la el ca la o ființă umană care a murit pe stradă la vârsta de patruzeci de ani, lăsând în urmă o fetiță, abandonată la părinții lui într-o duminică dimineață. Una căreia îi era frică de ghenele de gunoi. Oare persoanele cu un tată în viață știu ce norocoase sunt?

Unde ar putea fi nenorocitele alea de chei?

Lumina lanternei mele se oprește pe un corp de mobilă înalt, închis cu o ușă culisantă. Găsesc o cheie într-o cutie goală de agrafe de birou. Nu-i cea bună.

Deodată, se aude un zgomot.

Cineva tocmai deschide o ușă. Cea de la intrarea principală. Mă ascund sub biroul lui Starsky. Aud șușoteli. Nimeni nu aprinde lumina. Doi indivizi intră în biroul lui Starsky. Simt răceala hainelor purtate de ei. Se simte iarna, noaptea și clandestinitatea, la fel ca mine.

Mă înghesui cât mai mult ca să dispar, să mă fac minusculă. S-a terminat, am dat de dracu', mă vor aresta. Îmi vor da poza la ziar. Vor târî prin noroi numele de Neige. Bunicul și bunica vor intra în pământ de rușine.

O femeie zice: „Mi-e frig". Bărbatul care o însoțește îi răspunde că o va încălzi el. Este Hutch, îi recunosc vocea nazală. Îi aud cum fac sex și suspină. Ea chicotește ca o bibilică până ce sfârșesc împreună simultan.

Sunt întinși pe podea. Nici măcar nu au aprins lumina. Sunt chiar lângă mine. Dacă aș întinde mâna, aș putea să-i ating.

Îmi vine să râd și să plâng în același timp. Dacă mă descoperă, nu doar că mă vor băga într-un portbagaj, dar îmi vor face și de petrecanie, ca să nu mai pot vorbi. Închid ochii și îmi astup urechile. Încerc nici să nu respir.

Nu durează mult timp. Hutch are ejaculare precoce. Îi aud cum se îmbracă rapid.

Ea spune:

— Trebuie să mă întorc acasă. El va începe să-și facă griji.

— Când o să ne mai vedem, greieraș?

— Te sun eu.

— Data viitoare îți pun cătușe.

— Abia aștept.

— Atunci, de ce să nu o facem acum?

Ei drăcia naibii, o să și-o pună din nou acum! Din fericire, ea îi răspunde că trebuie neapărat să plece acasă. Ies aproape imediat.

Zece minute de liniște în obscuritate. N-am fumat niciodată în viața mea, dar aici, acum, aș rade rapid un pachet întreg. Îmi aprind din nou lanterna. Ei, și în aceeași clipă le văd: cheile sunt agățate sub biroul lui Starsky. Într-un ungher. Mi-ar fi fost imposibil să le văd dacă nu eram în patru labe.

— Tatăl nostru, Care ești în ceruri, sfințească-se numele Tău, vie împărăția Ta, facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pământ, astea-s cheile bune.

Polul Nord, nu alta! Este mai cald în congelatorul din *La Hortensii* decât în camera aceasta. Lanterna mea luminează vreo cincizeci de cutii de arhivare, o uniformă plină de praf, două cufere metalice, sticle goale, cărți și afișe aruncate claie peste grămadă. Se simte umiditatea. Sub picioarele mele ai spune că este pământ, aproape ca într-o pivniță.

Cutiile de arhivare nu sunt aranjate alfabetic, ci pe ani. De la 1953 până în 2003. Totul este înregistrat: accidente de vânătoare, incendii, sinucideri, dispariții, înecați, tentative de crimă, jafuri, furturi de biciclete, evadări, inundații, sabotaje, altercații, violări de domiciliu, agresiuni verbale. Totul. Nu mă gândeam că se puteau întâmpla atâtea lucruri într-un sătuc precum al nostru.

Pe măsură ce anii trec, cutiile își schimbă forma: devin mai subțiri. Aproape că nu mai conțin nimic. Dovadă că satul s-a golit încetul cu încetul.

Mai ales după închiderea fabricii de textile, în anul 2000.

Iau cutia din 1996, anul accidentului. O deschid. Conține trei procese-verbale pentru furt de mașină. Și acesta:

Pe data de 6 octombrie 1996, la ora 9.40, postul de jandarmi a fost anunțat de domnul Pierre Léger, cu domiciliul în Milly, șoseaua Clermain, că o mașină a intrat într-un copac pe șoseaua națională 217.

Ne-am deplasat imediat la fața locului.

La sosirea noastră, pe la ora 10, i-am găsit pe domnul Pierre Léger și echipajul de pompieri care sosise la fața locului în urmă cu douăzeci de minute.

Am constatat că vehiculul avariat, Renault Clio negru, cu numărul de înmatriculare 2408 ZM 69, a fost parțial distrus de șocul loviturii.

La ora 10.30, pompierii încep decuparea acoperișului mașinii, pentru a scoate cele patru trupuri neînsuflețite din habitaclu. Domnul Pierre Léger, singurul martor al accidentului, era de față când autovehiculul a părăsit partea carosabilă. Faptele ne-au fost relatate succint: vehiculul a ieșit de pe șosea cu o viteză foarte mare, după ce făcuse mai multe mișcări în zigzag pe drum drept, și până la urmă a luat copacul în plin.

Domnul Pierre Léger a alertat imediat pompierii de la telefonul portabil propriu, iar ei au sosit în aproximativ zece minute.

În timpul cât pompierii au procedat la extragerea celor patru corpuri, un mesaj de căutare a fost adresat către Registrul Central pentru identificarea proprietarului vehiculului.

La ora 12 am fost informați că vehiculul aparține domnilor Alain și Christian Neige, domiciliați în Lyon (Departamentul 69).

La 12.30, specialiștii de la biroul de cercetare au venit și ei la fața locului. Jardarmul Claude

Mougin a făcut fotografii din exteriorul și în interiorul vehiculului.

La 12.45, cele patru trupuri doi bărbați și două femei prezentând traumatisme incompatibile cu viața, sunt duse la morga spitalului Poinçon din Mâcon (Departamentul 71), după ce medicul legist, Bernard Delattre, a constatat decesul.

Urmele de la fața locului: domnul Pierre Léger ne indicase că vehiculul a părăsit în viteză partea carosabilă și am văzut urmele de frânare. Aceste urme nu sunt clar imprimate pe șosea. Cauciucurile, sub efectul unei accelerări intense, par să fi patinat pe loc. Urmele pneurilor au fost fotografiate în locurile cele mai vizibile (fotografia nr. 13).

Căutăm în zonele adiacente alte persoane care ar fi putut auzi șocul accidentului sau care ar fi putut fi martorele unor fapte ce au legătură cu accidentul.

La ora 14, când ne-am întors la post, am făcut un raport comandantului companiei și comandantului-șef despre starea anchetei în curs.

După raport, s-au dat dispoziții pentru repartizarea către întreg personalul a diverselor măsuri de verificare de făcut în regim de urgență pentru identificarea celorlalte trei victime (pasagerii transportați).

La ora 15, eu însumi și comandantul de companie ne-am deplasat la domiciliul domnului Armand Neige, tatăl proprietarului vehiculului, Christian Neige, domiciliat pe rue Pasteur, în Milly (Departamentul 71). Acesta ne-a confirmat că fiii dumnealui, Christian și Alain Neige, împreună cu soțiile lor, Sandrine Caroline Berri și Annette Strömblad, au plecat de la domiciliul numitului Armand Neige, unde au petrecut weekendul, duminică, 6 octombrie, pe la ora 8.10.

La ora 17 a fost efectuată recunoașterea cadavrelor de către domnul Armand Neige la spitalul Poinçon din Mâcon (71). Și i-a recunoscut

pe cei doi fii, Alain şi Christian Neige, la fel şi pe nurorile sale, Sandrine şi Annette, căsătorite Neige.

Conducătorul vehiculului Renault nu a putut fi identificat între Christian şi Alain Neige, ambii proprietari ai vehiculului.

În plus, analizele toxicologice efectuate post-mortem la cele patru victime au avut rezultate negative. Vehiculul Renault a fost transportat la service-ul auto Millet din Milly. S-a constatat că sistemul de frânare era defect, dar nu s-a putut stabili dacă aceasta era starea sa anterioară sau dacă s-a datorat violenţei şocului provocat de accident.

De altfel, s-ar părea că şoferul ar fi frânat înainte de ieşirea de pe carosabil, dar urmele cauciucurilor nu sunt suficient de clare pentru a fi siguri, în condiţiile în care, pe 6 octombrie 1996, Météo France a semnalat prezenţa poleiului în regiune. Conducătorul auto ar fi putut face un gest necontrolat sau ar fi putut fi neatent preţ de câteva secunde în interiorul vehiculului.

Am citit declaraţia de mai sus, o menţin şi nu am nimic de schimbat, de adăugat sau de retractat.

Primul exemplar (împreună cu o copie) pentru domnul Procuror al Republicii, la Mâcon.

Al doilea exemplar la arhivă.

Proces-verbal făcut la Milly, pe 9 octombrie 1996

Plutonier Adjutant Bonneton (O.P.J.)[33]

Jandarm Tribou (O.P.J.)

Jandarm Rialin (O.P.J.)

Jandarm Mougin (A.P.J.)[34]

La miezul nopţii, pe 20 noiembrie, la Milly, până şi şemineurile dorm de multă vreme. Nici o lumină în interiorul caselor.

Fac pipi în spatele unei pubele. Este un frig de crapă pietrele.

45

În fiecare dimineață, supraveghetorii de noapte ne țin la curent cu evoluția lucrurilor. Doamna Le Camus ne spune cine și la ce etaj este repartizat.

Îi trezim pe rezidenți. Îi ajutăm să se spele. Îi aducem jos, la sala de mese. Îi așezăm la mese. Le dăm medicamentele pregătite de asistente. Le servim micul dejun. Îi ducem în camere. Le facem paturile. Apoi, îi spălăm pe cap sau le dăm cu ojă, dacă doresc. La prânz, iar îi coborâm la masă.

Toate acestea dacă nimerești la etajele cu rezidenții „independenți“. Eu, Jo și Maria ne ocupăm adesea de etajul „dependenților“. Îi trezim pe rezidenți. Îi spălăm. Le dăm să mănânce. Și apoi, după caz, fie îi coborâm cu ceilalți în grădină, dacă este vreme frumoasă, fie în interior, dacă este iarnă, ca acum.

Dacă nu aș face ore suplimentare, nu le-aș putea asculta poveștile. Ceea ce înseamnă că orele mele suplimentare sunt dese. De fiecare dată când lucrez, zilele mele se prelungesc. Femeilor le masez mâinile, picioarele sau le dau cu cremă de zi pe față, întrebându-le mereu câte ceva. Cu bărbații (mult mai puțin numeroși decât femeile în căminul *La Hortensii*, ca în toate celelalte cămine din lume), depinde: îi spăl pe cap, le tai părul din nas sau din urechi, punându-le mereu aceleași întrebări ca și doamnelor.

Aș putea scrie sute de carnețele albastre. Câteodată îmi spun că aș putea transforma fiecare rezident într-o știre de presă. Dar mi-ar trebui o soră geamănă.

Este uimitor cât de bine se ocupă fetele de părinții lor. Când eram mică, voiam să am un băiat. De când lucrez la *Hortensii*, mi-am schimbat părerea. Cu câteva excepții, fiii trec doar din când în când. Deseori, însoțiți de soții. Fetele însă trec

mereu. Cea mai mare parte dintre cei abandonați de propriile familii nu au decât fii.

Las la urmă camera lui Hélène, ca să am timp. În această dimineață, când ajung cu cărucior, Roman este acolo deja.

Mi-am tras-o toată noaptea cu Nu-mi-mai-amintesc-cum. Când nu mă simt bine, fie trag o dușcă, fie fac sex.

După ce am scăpat de la primul etaj al postului de poliție, m-am dus direct la el. Nu era acasă. L-am așteptat o oră pe palier. Nu mă puteam întoarce acasă. Nu după ce citisem procesul-verbal. Fotografiile de la accident erau într-un plic gri. Le-am furat. Nu m-am uitat le ele, în afară de prima. În timp ce-l așteptam pe Nu-mi-mai-amintesc-cum pe palier, am desfăcut ușor plicul. N-am văzut decât un morman de fiare. Mi-am dat seama că fotografiile din spate erau îngrozitoare. Că o să văd corpurile însângerate ale părinților mei.

De cum a ajuns, Nu-mi-mai-amintesc-cum mi-a luat plicul din mână și l-a ars în duș cu alcool de uz casnic. Când a terminat, nu mai rămăsese decât un miros înecăcios în apartament. Am aerisit. Și mărturisesc că am plâns.

Pe urmă, l-am căutat pe Pierre Léger în anuarul departamentului. Este singurul martor al accidentului. Nu auzim niciodată de el. Nu era menționat în articolul de ziar.

Nu-mi-mai-amintesc-cum a găsit șapte de-alde Pierre Léger. I-a sunat unul câte unul. Până ce l-a găsit pe omul meu. I-a spus:

— Nu închideți, v-o dau pe domnișoara Neige.

Și mi-a întins telefonul.

— Alo, bună seara... Sunt Justine Neige, fata lui Christian și Sandrine Neige, morți în accidentul de mașină de la Milly, în

1996. Dumneavoastră ați chemat jandarmeria?

S-a lăsat o pauză lungă. Pierre Léger a răspuns până la urmă:

— La vremea aceea, le-am cerut jurnaliștilor ca numele meu să nu apară nicăieri, cum ați dat de mine?

Prima minciună:

— Bunicul meu, Armand Neige, mi-a dat numele dumneavoastră.

— Și cum de a știut numele meu?

A doua minciună:

— Nu știu. Milly este un sătuc, totul se știe.

Liniște. Un oftat în telefon. Televizorul era deschis în camera unde se afla. Era fără îndoială jurnalul televizat, auzeam tiruri de rachetă.

— Ce anume doriți?

— Aș vrea să știu ce ați văzut în acea dimineață.

— Am văzut o mașină ieșind de pe drum și lovind un stejar. Șocul a fost atât de violent, încât a rupt copacul.

— Mașina mergea cu viteză?

— Ca o rachetă.

Liniște. Inima până-n gât. Îmi era greu să vorbesc.

— Era polei pe drum?

— Mașina m-a depășit – șoferul mergea atât de repede, că am bombănit și l-am claxonat. Nu am avut nici măcar timp să

văd cine era în interior. Abia după aceea am aflat că erau patru persoane. În orice caz, n-am avut timp să-mi dau seama ce s-a întâmplat. Mașina mergea la 200 de metri în fața mea, a făcut niște zigzaguri și s-a înfipt în copac. Liniște. A continuat: La început, nici n-am avut curaj să cobor din mașină... Mi-am spus că s-au făcut praf cu toții... Vă rog să mă credeți, domnișoară, că am primit cadou primul meu telefon cu o seară în urmă: fusese ziua mea... Primul număr format cu el a fost numărul 112... Pe urmă l-am aruncat și nici că am mai vrut să am vreunul... Din clipa în care am sunat și până când au venit pompierii pentru descarcerare s-au scurs vreo zece minute... Am ieșit din mașină, nu mă mai țineau picioarele... M-am apropiat de carcasă, era un morman de fiare... Toate geamurile explodaseră... De parcă ar fi fost o bombă înăuntru. Din interior nu se auzea nici un sunet… Am înțeles imediat că erau toți...

— I-ați văzut?

— Nu. Și dacă aș fi văzut ceva, tot nu v-aș spune. Să vorbim despre morți nu înseamnă că putem să-i aducem înapoi.

— Ba da, domnule Léger, vă asigur că îi aducem puțin.

Cred că am o față răvășită rău. La fel și Roman. Este foarte palid. Credeam că a stat la soare în Peru. Dar ochii lui, mereu la fel de albaștri. Mi-aș da viața să mă înec în ei. Și nici n-aș vrea să-mi pescuiască apoi cineva corpul.

— Ce mai faceți, Justine?

— Bine, mulțumesc.

— Păreți obosită.

— Am avut o noapte grea.

— Ați lucrat?

— Da. Cum a fost călătoria?

— Ca toate celelalte. Înveți ca la școală, doar că profesorul este pasionant și de neuitat.

Zâmbesc. Ține mâna stângă a lui Hélène în mâinile lui.

— Bunica mea n-a purtat niciodată bijuterii.

— Nu. Are mereu oroare de așa ceva.

— Știți atâtea lucruri despre ea. Mai scrieți ceva pentru mine?

— Da.

— Sunt nerăbdător să citesc... Sunt liniștit că sunteți mereu lângă ea... Dacă aș fi fost în vârstă...

mi-ar fi plăcut ca o tânără ca dumneavoastră să se ocupe de mine... Sunteți blândă. Se vede și se aude.

Îmi vine să-l fac să creadă că are o sută de ani. Mă rog, chiar să pară dintr-odată că are o sută de ani. Dar...

— O să vă rog să ieșiți din cameră zece minute: trebuie să-i fac toaleta.

Lasă mâna lui Hélène.

— Știu că nu am drept la vizite dimineața, dar nu pot face altfel, din cauza trenului, pe urmă trebuie să iau mașina. E chiar departe până aici.

— Știu, așa zice toată lumea.

— Mă duc să beau o cafea.

— La etajul al doilea este un automat nou. Cafeaua este aproape la fel de bună ca una adevărată.

Iese din cameră. Iau mâna stângă a lui Hélène în ale mele. Este caldă. O sărut. Sărut amprentele lui Roman. Nu mai e așa de rău.

Deschide ochii și mă privește.

— Hélène, înțeleg de ce l-ai așteptat pe Lucien. Înțeleg totul acum.

Nu-și dezlipește ochii de la mine, dar nu spune nimic. Se împlinesc trei săptămâni de când n-a mai scos un cuvânt. Vorbesc eu în locul ei în carnețelul albastru.

Pun un carton pe ușa ei: Se face tratament. Nu intrați.

— Am citit ieri raportul accidentului părinților mei.

Îi scot cu atenție cămașa, ca să nu-i fac rău.

— Am făcut un lucru aiurea. Am intrat prin efracție în postul de poliție. În fine, al jandarmilor. Știu, nu-ți place poliția franceză.

Îi scot pernele și ridic patul. Umplu chiuveta prima dată. Pentru Hélène pun mereu apă mai caldă, pentru că este friguroasă.

— Am făcut și eu ca tine în clasă, în seara cu pescărușul. M-am băgat într-un dulap și am așteptat ca toată lumea să plece. Și am reușit să găsesc dosarul unde se vorbește despre accidentul părinților. Goneau ca niște nebuni. Părinții n-ar trebui să meargă cu așa viteză. Ca să fii o mamă bună, ar trebui să respecți limitatoarele de viteză.

Îi pun o folie de protecție sub corp, să nu ud patul. Încep întotdeauna cu ștergerea scaunului. Pe urmă, o spăl pe spate.

— Și aparent frâna nu le-a mai mers..., dar nu e sigur.

Îi săpunesc brațele, pieptul, abdomenul. Îi masez coatele cu ulei de migdale.

— Astăzi este joi. Fiica ta va veni să-ți citească. Iar nepotul este aici.

O las pe spate și îi dezbrac partea inferioară a corpului. Săpunesc și frec cu atenție. Îi cunosc corpul pe de rost. Trupul acesta iubit atât de mult de Lucien. Noi, infirmierele, suntem păzitoarele templului unor iubiri trecute. Dar nu se vede și în fișa noastră de plată.

Hélène articulează câteva cuvinte:

— Toți anii de așteptare. La cafenea, bărbații îmi spuneau că Lucien a murit și că trebuie să mă resemnez.

Este bine că îi aud din nou vocea și, mai ales, este un semn bun. Imediat ce bătrânii încetează să mai vorbească, medicii cer examene neurologice.

Îi masez călcâiele. Și după ce am șters fiecare centimetru pătrat al corpului său, îi pun o cămașă curată. Hélène își reia monologul.

— Nu putea să fie mort.

La urmă, o spăl pe față cu apă curată și puțin lapte de corp pentru bebeluși. O spăl pe dinți și o las liniștită în patul ei.

Arunc totul: mănușa de baie, folia de protecție, scutecele.

Notez în fișa ei de observație că a vorbit.

Scot anunțul de pe ușă. Roman așteaptă în spatele ușii. Intră și aruncă un ochi spre căruțul meu. Pe urmă, spre mine. Spune:

— Mulțumesc.

Îi răspund:

— Vă las cu ea.

46

— Unde ai fost aseară?

— La un prieten.

— Ce prieten?

— Nu-mi-mai-amintesc-cum.

Jules se aruncă în patul meu râzând și se lovește la cap. Cred că a decis să crească până la trei metri.

— Mai sunt apeluri la *Hortensii*?

— Nu. Oricum, nu mai folosește la nimic acum.

— Cum adică?

— Nimeni nu mai crede astfel de apeluri. Chiar sunt unele familii pe care trebuie să le suni de mai multe ori când un rezident moare DE-A BINELEA. Dar de când cu povestea asta cu cioclul, rezidenții noștri primesc mult mai multe vizite în weekenduri, chiar și cei mai vechi abandonați. Ar trebui să fie instaurată „ziua cioclului“ în toate căminele de bătrâni din lume.

Jules zâmbește. Seamănă cu Annette când surâde, are aceleași gropițe în obraji. Câteodată îmi spun că, dacă părinții noștri nu ar fi murit, noi n-am fi crescut împreună. Ne-am fi văzut din când în când. Am trecut de la relația de veri la cea de frate și soră într-o duminică dimineață. Din cauza unui copac de pe marginea șoselei pe care unul dintre tații noștri rula cu viteză prea mare. Evenimentul acesta tragic ne-a legat destinele.

Când părinții noștri au murit, ai mei trăiau la Lyon, iar ai lui Jules voiau să se mute în Suedia. Jules vorbește puțin limba suedeză. Când era mic, a fost de mai multe ori acolo, la bunicii Magnus și Ada. Pe urmă, după o vară, nu știu ce s-a întâmplat, că n-a mai vrut să se ducă niciodată. Se enerva foarte tare numai când se aducea vorba despre Suedia. Magnus și Ada chiar au fost și aici, la Milly, la bunica și la bunicul. Dar el n-a vrut să stea de vorbă cu ei sau să-i vadă. A încuiat de două ori broasca de la camera lui. Îmi amintesc de ei în bucătăria noastră, dezorientați. Nu le mai reții chipurile. Iar Jules a rupt toate fotografiile unde apăreau.

În fiecare an, ei îi trimit câte o scrisoare și câte un cec de ziua lui și de Crăciun. De două ori pe an, în cutia noastră poștală, unde nu găsești decât facturi și pliante publicitare, plicul galben-deschis din Suedia sare în ochi. Bunica îl pune pe biroul lui Jules, în camera lui. Jules îl rupe fără să-l deschidă vreodată. Refuză să vorbească despre acest subiect. Când încerc să deschid discuția, se enervează și îmi trântește ușa în nas. Dar nu știu de ce, în seara aceasta, întrebarea a ieșit pur și simplu. Ca un sughiț pe care nu-l pot reține și care se aude în toată camera:

— De ce îi urăști așa tare pe bunicii tău suedezi?

Nu se înroșește și nu iese din camera mea trântind ușa. Îmi răspunde doar, cât se poate de rece:

— De ce schimbi mereu subiectul?

— Pentru că gândesc rapid.

— Ei bine, las-o mai moale. Deschide fereastra și își aprinde o țigară. Nici nu îndrăznesc să mă mișc. Îl privesc. După o

liniște lungă cât șapte ani, îmi spune: Au făcut niște apropouri.

— Apropouri?

— Mi-au zis, mă rog, nu direct, să spunem că m-au făcut să înțeleg că tatăl meu nu este chiar tatăl meu. Ca de obicei, aruncă mucul de țigară în grădină ca să-i dea de lucru bunicului, nu înainte de a trage cu sete din ea, de mă și mir că nu și-a ars buzele. Se întoarce din nou spre mine și adaugă: Aveam zece ani. Îmi venea să-i omor, îți jur. Îmi amintesc că exact în acea clipă am realizat că aveam o pornire de criminal. De altfel, cred că, dacă aveam douăzeci de ani, le făceam de petrecanie. Faptul că aveam doar zece le-a salvat pielea.

În capul meu se derulează imagini cu viteză. Se pare că în pragul morții îți revezi întreaga viață într-o fracțiune de secundă. Exact aceasta simt eu acum. Ghenele de gunoi, Nu-mi-mai-amintesc-cum, cimitirul, bețișoarele de urechi, accidentul din octombrie, pescărușul, dosarul Neige, *La Hortensii*, Hélène, Lucien, Roman, domnul Paul, cioclul, fratele meu la trei ani, fratele meu la patru ani, fratele meu la cinci ani, fratele meu la șase ani, fratele meu la șapte ani, fratele meu la opt ani, fratele meu la nouă ani, fratele meu la zece ani, fratele meu la unsprezece ani, fratele meu la doisprezece ani, fratele meu la treisprezece ani,

fratele meu la paisprezece ani, fratele meu la cincisprezece ani, fratele meu la șaisprezece ani, fratele meu la șaptesprezece ani.

47

— Și totuși, par să se iubească.

Jo îmi întinde fotografia cu Alain și Annette făcută la câteva luni după nașterea lui Jules. O pun în rucsacul meu.

În seara aceasta iau masa la ea. Îmi place soțul ei. Patrick este un tip înalt, cu tenul plin de cicatricile unei acnee vechi. Pentru a le ascunde, face tratamente UV în fiecare săptămână. Are trei tatuaje pe corp, între care o imensă sirenă ce-i urcă de-a lungul brațului. Jo spune că uneori, noaptea, o aude cântând. Iar Patrick îi spune lui Jo că n-ar trebui să mai înghită pastilele pe care le dă ea bunicuțelor ei de la serviciu. Patrick este un bărbat drăguț, cu o aparență de dur adevărat. Genul de motociclist pe Harley-Davidson oprit la trecerile de pietoni.

Îmi place să mănânc la ei, pentru că se ating tot timpul fără să pună mâna unul pe altul. Ca oamenii care se iubesc. Exact opusul bunicilor mei.

Au două fete de vârsta mea. Nu le cunosc. Sunt ca toată lumea: după bacalaureat pleacă din Milly. Jo le-a prezis o carieră frumoasă, citindu-le în liniile palmelor.

— Poate că mama lui Jules a fost violată..., spune Patrick cu vocea lui cavernoasă, căutând ceva în frigider.

Eu și Jo rămânem cu gura căscată.

— Sunt atâtea femei violate care nu îndrăznesc să spună. Poate că suedeza le-a spus părinților, dar nu și soțului.

Jules, fructul unui viol. Suntem în plin delir.

— Știi, Jules era mic când bunicii au făcut aceste aluzii, poate că el n-a înțeles prea bine sensul cuvintelor, îmi spune Jo făcând tartine cu icre.

În ciuda rozului întins de Jo pe pâine, văd lucrurile în negru. În astfel de momente, Jo îmi spune: „Vino la mine acasă să mâncăm ceva împreună“.

Și pune culoare în mâncărurile ei.

— Jules a înțeles mereu. Este ca și cum vorbea chiar limbi care nu există.

— Unde este el în seara asta?

— Acasă, se preface că învață.

— Ce-o să faci acum?

— O să mă duc la cimitir să o întreb pe Annette cu cine l-a înșelat pe unchiul Alain.

48

— Păsările nu mor. Doar dacă se întâmplă vreun accident.

Lucien privește cerul. Edna îl privește cum se uită el la cer.

Îl întreabă:

— Cine ți-a spus asta, Simon?

— Păsările se transmit din generație în generație. Fiecare om are o pasăre a lui.

— Ai citit într-un roman?

— Nu. Uită-te!

Și arată un punct pe cer. Pe Edna o dor ochii să privească cerul cu ochii deschiși, orbită de lumina unei duminici de august.

— Ce vrei să-mi arăți?

— Nu vezi?

— Ce?

— Pasărea mea. Mă însoțește peste tot.

— Ea? Cine te însoțește peste tot?

— Pasărea mea. Este o fată... Mi-am pierdut memoria, dar nu și pasărea.

Edna nu vede nimic pe cer. Nici măcar un nor.

— Și de unde vine această pasăre?

— Nu știu.

— Dacă se transmite din generație în generație, înseamnă că a ajuns la tine, fără îndoială, de la

tatăl tău sau de la mama ta.

— Poate.

El observă pântecul rotund al Ednei. Îl atinge cu vârful degetelor.

Edna a fost cea care a făcut primul pas. Ea a intrat prima în camera lui și s-a întins lângă el. Totul s-a întâmplat cu grijă, politicos, în liniște, fără pasiune exagerată, ci cu multă tandrețe. Lucien părea fericit că încă mai are erecție, dorință, că poate iubi o femeie. Când l-a anunțat că a rămas însărcinată, a zâmbit pentru prima dată de când l-a văzut în Gara de Est.

— Este o fată.

— Ca pasărea ta?

— Da.

Edna îl îmbrățișează.

— Sper să aibă ochii tăi.

— Va avea ochii păsării mele.

— Ce culoare au?

— Nu știu. Este prea departe.

Se întoarce la gândurile lui. Edna îl privește cum caută ceva în memorie. Dar este ca și cum ar căuta într-o cameră scufundată în întuneric.

Se împlinesc doi ani de când a coborât din tren în Gara de Est și a intrat în viața ei. Doi ani de când îl iubește. Dacă n-ar fi fost războiul, știe că niciodată un bărbat așa frumos n-ar fi vrut să împartă patul cu ea. Dar oare este cu ea în pat? Pare mereu pierdut. Poate că este acolo, în cafeneaua lui moș Louis.

Iarna trecută, Edna s-a dus la adresa indicată pe scrisoarea cu portretul lui Lucien/Simon. Cafeneaua lui moș Louis, Piața Bisericii, Milly. Nu s-a dus să vorbească despre Lucien cu expeditoarea scrisorii. Mai ales nu pentru acest lucru. De altfel, de multă vreme a ars portretul și

scrisoarea. S-a dus pentru ca locul să-i vorbească despre Lucien/Simon.

A intrat în cafenea la ora 10 dimineață. Afară se lăsase frig. În interior, un șemineu cu lemne. O pendulă cu acele stricate arăta ora 5. S-a așezat într-un colț. Doar doi oameni beau în liniște, sprijiniți de tejghea. Ceilalți erau negreșit la muncă la acea oră. Unul dintre ei repeta mereu aceeași frază legată de un albastros, ai fi zis că este ca un poem.

În spatele barului, ospătarul a întrebat-o ce ar dori să bea. Edna n-a știut să răspundă imediat. Apoi a zis:

— Ceva cald, vă rog.

Când a spus ce dorește, cei doi bărbați sprijiniți de tejghea s-au întors spre ea în același timp.

O cățea mare a apărut și s-a apropiat de ea, dar nu prea mult. I s-a părut că o mirosea de la distanță. Ednei i-a fost teamă că va recunoaște pe ea mirosul lui Lucien/Simon. Deja panicată, a întrebat cu ochii la animal:

— Ce vârstă are?

Ospătarul a părut surprins de întrebare. Apoi a răspuns că nu știa exact, că patroana a găsit-o pe la sfârșitul războiului la marginea drumului.

Sfârșitul războiului. Înseamnă că animalul nu-l știe pe Lucien/Simon. Edna s-a simțit ușurată. În aceeași clipă, cățeaua a dispărut în spatele tejghelei.

Tânărul ospătar i-a adus o fiertură fierbinte de legume. O amintire dureroasă din război, desigur.

A băut-o cu înghițituri mici, suflând în ea din când în când. Era bună.

Tânărul ospătar spusese „patroana“, și nu „patronul“. Hélène Hel era, fără îndoială, proprietara localului.

Pe la 10.30 a intrat o femeie cu un pantalon în mână. I-a salutat pe cei doi bărbați din fața

tejghelei, apoi s-a dus lângă ospătar. El a lăsat-o în locul lui.

Inima Ednei a început să-i bată cu putere, mâinile să-i tremure. Din fericire, era așezată.

Așadar, Hélène Hel era cea care vorbea tare cu cei doi bărbați sprijiniți de bar. O femeie scundă, corpolentă, fără nici o grație. Din astea întâlnești la tot pasul. Nu-ți sare cu nimic în ochi una ca ea. Lucien trecuse de la o femeie banală la altă femeie banală.

Ospătarul a apărut din nou. În urma lui venea o necunoscută. Și cățeaua.

I-a deschis necunoscutei o ușă situată în spatele barului, ascunsă de oglinzi, între două etajere cu sticle și pahare.

Văzând-o pe necunoscută, mâinile Ednei au început din nou să tremure. Și-a pișcat cu putere brațele ca să-și revină. Dar nu s-a întâmplat nimic. Și totuși, Edna văzuse altceva. A simțit o strângere de inimă. A văzut la viața ei bărbați amputați, cu cangrene, pe patul de moarte. Și nu tremurase niciodată.

Până în clipa când l-a întâlnit pe Lucien/Simon.

De la întâlnirea din Gara de Est, totul se golise în ea: siguranța de sine, orgoliul, răceala, autoritatea, calmul, integritatea, credința. De la el, Edna devenise vicioasă, mincinoasă, trișoare, hoață, sensibilă. Putea să treacă de la râs la lacrimi în câteva secunde, fura morfină de la infirmerie ca să-și facă injecții, uita, visa, se înroșea, transpira, iubea, nu se mai gândea decât la patul unde se va întâlni seara cu el. Și în dimineața aceea, la cafeneaua lui moș Louis, când a descoperit silueta necunoscutei, a apucat-o gelozia. Caracatița cu tentacule otrăvite putea intra foarte adânc în măruntaiele ei și să reapară sub formă de coșmaruri în care Lucien/Simon se culca mereu cu tot felul de femei până când ajunge în brațele necunoscutei.

Ospătarul, necunoscuta și câinele s-au îndreptat spre femeia din spatele tejghelei. Necunoscuta a mângâiat câinele pe spate. Edna nu i-a remarcat doar mâinile fine, ci și părul lung strâns în coadă, ceafa, pielea, gura largă, profilul perfect.

Necunoscuta s-a uitat la pantalonul întins de Hélène, pe urmă l-a luat. După care a ridicat capul și și-a fixat ochii limpezi în cei ai Ednei. O privire albastră. Ca o mângâiere care nu durează mult. Privirea ei nu făcea decât să lumineze lucrurile, fără să le pătrundă vreodată. Exact ca privirea lui Lucien.

În clipa aceea, mai mulți bărbați au intrat simultan în cafenea. Era pauză la uzină. A început deodată să miroasă a tutun. Necunoscuta a ieșit din local.

Hélène Hel plecase în camera ascunsă în spatele barului, urmată de câinele cel mare, ca să lase pantalonul. S-a întors apoi imediat, să-l ajute pe tânărul șchiop să-i servească pe clienți.

Timp de cincisprezece minute, Edna a auzit:

— Ce mai faci, Hélène?

Și pe ea răspunzând:

— Bine.

Nimeni nu s-a referit la Lucien/Simon. Și totuși, în spatele fiecărui Bine al lui Hélène a înțeles absența lui Lucien. La fel ca și bărbații care o priveau cum umple paharele. Nici unul dintre ei nu și-a privit niciodată nevasta în modul acela. Edna putea să o jure. Înainte de Lucien/Simon, nu remarca niciodată aceste lucruri.

O oră mai târziu, Edna a urcat într-un tren. În gara din Vernon a căzut la pământ. Nu s-a împiedicat, și-a pierdut cunoștința. Din cauza emoțiilor.

Călătorii s-au grăbit spre ea. Printre ei, un medic. Edna i-a spus să nu-și facă griji pentru că

era asistentă medicală. Medicul i-a răspuns că era asistentă și însărcinată.

Dumnezeu o iertase deci că devenise astfel mamă.

Un copil.

Trebuia să uite. Trebuia să alunge orice amintire de acolo. N-a mâncat niciodată o fiertură, nu a auzit un bărbat recitând versuri, nu a avut frică de câine, nu a văzut-o pe femeia cu ochii limpezi care se topeau în timp ce fixau paharele pregătite să le umple cu alcool.

49

Sertarul noptierei este întredeschis. Nu mai este apă în carafă. O umplu. Hélène bea mult. Nu știu dacă este așa însetată din pricina căldurii de pe plaja ei sau pentru că este fostă patroană de bar. De obicei, trebuie să-i forțăm pe rezidenți să bea, ca să nu se deshidrateze. Cu Hélène, nu este nici un risc.

Roman scoate, cu mâinile lui de fetiță, elasticul de păr ce leagă bucățile de hârtie deșirată și pătată. Sunt foste pagini smulse din ziare sau din cărți. Roman le atinge cu vârful degetelor și îmi spune:

— Incredibil!

Răspund cu nasul în pământ că, în timpul deportării sale la Dora, Lucien a ascuns un cărbune ascuțit în gură și că, de fiecare dată când voia să-i scrie ceva lui Hélène, îl scotea afară.

Roman îmi întinde o bucată de ziar îngălbenit, pe care timpul petrecut în interiorul unui buzunar aproape că l-a făcut transparent.

— Ce scrie pe acesta?

— Hélène Hel, necăsătorită pe data de 19 ianuarie 1934. Milly.

— Știți să citiți în Braille?

— Nu, Hélène mi le-a citit.

— Și pe acesta?

— N-ar trebui să ne rugăm decât pentru prezent. Lui să-i mulțumești când îți cunoaște chipul.

— Foarte frumos. Bunicul scria frumos. Dar cred că scrii mereu frumos când ești îndrăgostit.

De această dată, nu mă pot opri să îl privesc. Îmi spune asta fixându-mi albastrul lui în ochi, ca un copil care umple găurile cu plastilină.

Fără să mi-o ceară, deschid la pagina a șaptea a unui ziar polonez. Este o imagine în alb-negru cu o pădure de mesteceni. Îi arăt lui Roman că pagina este străpunsă de o mulțime de găuri.

— Este un fel de scrisoare. Una fără nici un sens. Ultimele cuvinte pe care le-a scris în Braille. Pe urmă, nu mai știu ce s-a întâmplat. Trenul care l-a adus în Gara de Est venea din Germania.

— Puteți să mi-o citiți?

Încep să recit cuvintele știute pe dinafară:

De ce trag în morți? De ce? Pentru ca nimeni să nu mai poată povesti ce s-a întâmplat? Ca să păstreze tăcerea și pe lumea cealaltă? Când a venit rândul meu să primesc un glonț direct în cap, când am simțit răceala țevii pistolului pe tâmplă, s-au auzit strigăte în exterior. Bărbații au tras spre cer. M-au uitat, au uitat să-mi ia și mie viața. De la tine mi se trage. Acesta-i copilul nostru, înainte de a se naște.

— Despre ce vorbește?

— Despre Buchenwald, execuție, pescăruș.

— Ce pescăruș?

— Hélène a crezut dintotdeauna că un pescăruș o proteja încă din copilărie. Și că l-a apărat și pe Lucien în timpul deportării.

— Citiți în continuare, vă rog.

Reiau:

Ce mai rămâne din bărbatul care purta costume din flanel. Mă vei recunoaște?

Mi-e frică.

Să mișc mai întâi un deget. Foarte încet. Pe urmă mâna, ca la un pian.

Ca să fac zgomot în capul meu.

Scriu ca să-mi amintesc de o întâmplare. Cea în care agățasem „Închis pentru concediu“ pe ușa cafenelei. Dar n-am plecat niciodată. Vacanțele noastre inventate în camera de sus, cu storurile trase. Tu aveai necesarul de provizii, iar eu valiza albastră. Am pus-o pe podeaua camerei noastre. Mediterana pe parchet. O băltoacă albastră plină de romane citite. Îmi amintesc mai ales de cele ale lui Irène Némirovsky. Câteodată te aplecai pe fereastră ca prin hubloul unui vapor, ca să-mi vorbești despre sat și despre oamenii care se plictiseau fără noi. Iar eu îți vorbeam despre pântecul tău sărat ca fructele de mare.

Ridic ochii. Pentru prima dată rămân agățată în ochii lui albaștri câteva secunde. Pe măsură ce recit vorbele lui Lucien, simt că mi-e mai puțină frică de privirea lui Roman:

Niciodată nu mi-ai spus „te iubesc“, dar eu te iubesc pentru amândoi.

Iubirea mea, prima dată când ne-am iubit, am simțit o fâlfâire de aripi în dreptul gurii mele. Am crezut mai întâi că o pasăre se zbătea sub buzele tale, că sărutul tău nu-l vrea pe al meu. Dar când limba ta a venit să o caute pe a mea, pasărea a început să se joace cu răsuflările noastre, de parcă le trimitea de la unul la altul.

Nu mai pot articula nici un sunet. Fac din nou sul hârtiile cu elasticul de păr. Mă întreabă dacă asta-i tot, răspund că da. Aranjez hârtiile în sertarul noptierei.

— Este o legendă povestea cu pescărușul?

— Legenda lui Hélène. Ea spune că fiecare ființă umană are câte o pasăre în timpul trecerii sale pe pământ. Că ea ne apără de rele.

Se apleacă spre bunica lui și o îmbrățișează.

— De ce nu purtați bluza de infirmieră astăzi? mă întreabă dintr-o suflare, fără să mă privească.

— Pentru că sunt în concediu.

— Și totuși, veniți aici?

— Am venit să-i spun la revedere lui Hélène înainte de a pleca.

— Unde vă duceți?

— În Suedia.

— În această perioadă, aproape că nu există zi acolo... Adică, vreau să spun că este aproape tot timpul noapte.

Zâmbește pentru că își pierde cuvintele.

Îl privesc și eu, nu pot să-i spun că doar Suedia m-ar putea lumina, fie și în plină lună decembrie.

*

— Alo?

— Poți să mă duci la aeroport?

— Desigur. În ce zi?

— Acum.

— Unde te duci?

— La Stockholm.

— Te duci la bunicii lui Jules?

— Da. Cum de știi?

— Cum de știu ce?

— Cum de știi că bunicii lui Jules sunt suedezi?
— Tu mi-ai spus.
— Îți amintești tot ce spun eu?
— Da. În fine, așa cred.
— Și îți spun mult lucruri?
— În zilele când nu te enervez, da.

În fața terminalului doi al aeroportului Saint-Exupéry, Nu-mi-mai-amintesc-cum mă sărută pe păr înainte să plec.

Nu săruți niciodată pe păr o femeie cu care vrei doar niște partide de sex. Mă atinge și mă privește ca și cum am fi împreună. De fapt, nici nu știu ce suntem noi unul pentru celălalt.

Nu am valiză, doar un rucsac mic cu lucruri pentru două zile. Zborul meu pentru Stockholm este afișat, cu îmbarcarea la poarta doi. Terminalul doi, poarta doi. Jules este născut pe 22. Pentru mine, este un semn bun.

Între Milly și aeroport, Nu-mi-mai-amintesc-cum nu mi-a pus întrebări.

A dat drumul la radio, a căutat cântece la întâmplare, spunându-mi că este jocul lui preferat. Purta un pulover muștar, care nu se potrivea deloc cu pantalonul. În orice caz, culoarea muștar ar trebui interzisă prin lege.

Nu-mi-mai-amintesc-cum nu s-a asortat niciodată prea bine, dar are două gropițe care-i scobesc obrajii, ca pentru a-i îndrepta greșelile legate de gust.

50

Magnus și Ada locuiesc aproape de hotelul meu, pe strada Spergattan, la numărul 27, în Stockholm. Nu i-am anunțat de vizita mea. Este ora 9 dimineața. Este încă noapte. Ziua o să înceapă pe la ora 11 și se încheie la 15. Mi-e foarte frig.

Înfofolită în geaca lui Jules, merg repede. După calculele mele, părinții lui Annette, Magnus și Ada, au cam șaptezeci de ani. Mai știu că nu vorbesc deloc limba franceză. Am stabilit, deci, o întâlnire cu o traducătoare, în strada Spergattan, la numărul 1, înainte de a merge la numărul 27. Știu puține lucruri despre ea: că se numește Cristelle, că este franțuzoaică, că are douăzeci și opt de ani și locuiește aici de multă vreme. Ah, și mai știu că ia pe oră 400 de coroane suedeze, ceea ce înseamnă cam 50 de euro. E mai bănos să înveți două limbi străine decât să ai grijă de bătrânei.

Mă așteaptă.

O văd suflând în mănuși. Părul ei blond este ascuns sub o căciulă verde-închis. Când mă apropii, îmi spune:

— Salut, Justine!

M-a recunoscut după fotografia de pe profilul meu de Facebook, fiindcă mă arată așa cum sunt: nici mai slabă, nici mai grasă, nici mai brunetă, nici mai blondă, nici mai tânără și nici mai în vârstă. Ne strângem mâinile prin mănuși.

În timp ce mergem de la numărul 1 la numărul 27, îi explic din nou că am venit aici pentru a mă întâlni cu bunicii verișorului meu Jules, de optsprezece ani, pe care-l consider ca pe un frate. Că ne-am pierdut părinții într-un accident de mașină, care poate că n-a fost chiar un accident, și că tocmai am aflat că unchiul meu, Alain, tatăl lui Jules, poate că nu era chiar tatăl lui. Câtă vreme i-am povestit istoria aceasta demnă de romanele

bunicii, îi văd răsuflarea caldă ieșindu-i din gură când ea nu scoate decât onomatopee.

Numărul 27 are o ușă roșie din lemn, cu o coroniță de Crăciun pe ea. Trăiesc singuri oare? Sunt acasă?

Annette avea un frate puțin mai tânăr decât ea. Jules are doi verișori. O să-mi deschidă ei ușa?

Îmi scot mănușa dreaptă și bat de trei ori scurt. Nimic. Bat din nou.

Și dacă, la trei zile de la Crăciun, Magnus și Ada au plecat într-un fiord sau ceva de genul ăsta? Dar ținând cont că n-am nici cea mai vagă idee ce-i ăla un fiord, nu reușesc să mă apăr de imaginile mentale ale lui Magnus și Ada. Și dacă muriseră și nu se mai știe nimic de ei? Nu, nu, pentru că am primit plicul de Crăciun și cecul trimis pentru Jules săptămâna trecută. Nu puteau să moară într-o săptămână. Ei, nu! Este suficientă și o singură dimineață ca să mori.

Deschide cineva: Magnus în pijama. Jules cu cincizeci de ani mai mult. Aceleași sprâncene, aceeași privire, aceeași gură, aceeași față prelungă, aceeași talie. Mă uit la mâinile lui, la degetele mai lungi decât țigările rusești. Dacă ar trage și un fum de țigară, aș leșina, atât de mult seamănă cu fratele meu. Până și părul alb seamănă cu cel al lui Jules: aceeași claie dezordonată.

— Bună ziua. Sunt Justine, verișoara lui Jules.

Cristelle repetă după mine, în limba suedeză: Bună ziua. Sunt Justine, verișoara lui Jules.

51

14 iulie 1984

Cei doi frați gemeni așteaptă sub pergolă, împreună cu proaspetele lor logodnice. Armand se întoarce pe jos de la uzină. Este ora 12 și 5 minute. A început lucrul la 4 dimineața. În după-amiezile de vară, după siestă, se ocupă de grădină. Pe urmă, la ora 21 se culcă.

Astăzi este 14 iulie. Dai lovitura dacă lucrezi în zilele libere: ești plătit dublu. Încă zece ani de tras și iese la pensie. O să profite de ultimii ani ca să călătorească. Nu a văzut niciodată marea.

Când mai are cincizeci de metri până acasă, aude vocile lui Christian și Alain răsunând în grădină. Aude râsetele fiecărei logodnice. Împinge poarta din fier forjat, care nu mai scârțâie. Și totuși, ar fi jurat că dimineață scârțâia. Cine a uns balamalele?

Înainte de a-și îmbrățișa fiii, a intrat în casa răcoroasă. Își spală mâinile cu săpun la chiuveta din bucătărie. Își freacă bine degetele și își înfige unghiile în săpun.

Se uită în oglindă. Îi ies fire albe la tâmple.

Încă din copilărie i se spunea „Americanul“, din cauza chipului său frumos. Mult timp a urât porecla aceasta. Ca și cum s-ar subînțelege că maică-sa și-a tras-o cu un soldat la Eliberare. Pe urmă, s-a obișnuit. La serviciu, când vreun coleg îl întreabă: „Ce mai faci, Americane?“ nici nu-l mai bagă în seamă. Așa este pe aici: oamenii nu știu să-și spună pe nume. Reinventează starea civilă cu porecle.

Îi e foame.

Eugénie a făcut cușcuș cu fructe de mare. Este mâncarea preferată a lui Alain. Apa clocotită fierbe la foc mic pe aragaz. Ridică ușor capacul, inspiră aburul și închide ochii. Își prelungește plăcerea. Plăcerea care-l deosebește de cei doi băieți. Îi va strânge în brațe în câteva minute.

De când au plecat să trăiască la Lyon, timpul i se pare mai lung și casa prea mare. Să ai doi băieți timp de optsprezece ani, doi ștrengari care sparg vasele împreună, apoi liniște totală. Camere în care nu se mai aprinde focul decât ca să facă praf. Dar ceea ce-i lipsește cel mai mult sunt plimbările cu bicicleta, din diminețile de duminică. Mândria de a urca dealurile, transpirația care udă tricourile flăcăilor, cefele și zâmbetele lor asemănătoare. Să ai doi băieți ca unul. Chiar dacă Alain este mai curajos decât Christian. Și mai vorbăreț.

Trece prin draperia din ațe și iese din casă. Nu i-a mai văzut de la Crăciun. Șapte luni înseamnă mult timp. De când lucrează „în domeniul muzical“, nu mai au timp să vină la Milly. Înaintează spre ei. De-a lungul grădinii de zarzavat observă că frunzele de roșii s-au îngălbenit prea repede pentru anotimpul în care se află.

Nu o vede imediat. Este cu spatele la el. Doar părul ei de aur creează un efect de oglindă care orbește păsările din copacii fructiferi.

Când îl vede, Christian își deschide larg brațele, cu toți cei 1,88 metri ai săi, ca să-l îmbrățișeze. Armand închide ochii să inspire mai adânc parfumul dulceag al fiului său mai mare cu 30 de minute. Pe urmă este rândul lui Alain să îl bată pe spate și să-i spună „tată“.

S-a ridicat și ea. Șuvițele îi sunt prea lungi. Cu un gest al mâinii, își adună părul de fiecare parte a feței, ca să-și elibereze fruntea. Pielea îi este deschisă, aproape albă. Gura ca o cireașă lasă vederii dinții perfecți aliniați, la fel de albi ca pielea. Ai putea spune că au făcut concurs. El îi strânge mâna și îi spune prostește că are un accent foarte pronunțat. Ea nu înțelege ce înseamnă aceasta, dar el nu mai insistă. Chiar îi întoarce spatele. Este rândul lui Sandrine să se prezinte. Încântată.

El servește un pahar de porto. Nu adaugă cuburi de gheață. Urăște să o facă. Se gândește din nou la mare. La pensie. La chipul lui Annette. Ce i se întâmplă oare? De obicei, nu gândește niciodată așa. De obicei, nu gândește. În orice caz, nu așa.

Ce-i nou? La magazin merge bine. Gemenii se lansează în import-export. La modă este single-ul de treizeci de minute. Muzica englezească este la putere. Orice ai spune, este cea mai bună. Alain compune între doi clienți, în timp ce Christian se ocupă de contabilitate. Annette a plecat din Suedia și o să trăiască în Franța să restaureze vitralii.

— Ce-s alea?

— Ei, cum nu știi, ferestrele colorate din biserici.

— Ah, vitlalii adică.

Au nevoie de o tânără drăguță care să vândă discuri. Aceasta atrage clientela. Numai bine, va veni și Sandrine. În weekend, Annette vine și ea.

— Ah, tată, avem o veste mare: ne vom căsători. Cum fratele meu a cerut-o pe Sandrine, am cerut-o și eu pe Annette. Adică, eu am cerut-o primul pe Annette, nu vreau să mi-o fure, înțelegi? O să facem nunta în aceeași zi și uite așa vom economisi o ținută de nuntă. O să ne căsătorim la Milly, nici vorbă să o facem la Lyon. Mamă, tu o să ne pregătești cușcuș cu fructe de mare. N-o să fie prea multă lume, nu vrem aglomerație. Doar părinții lui Annette și mama lui

Sandrine, fără prea mult tam-tam.

— Stați mult la noi?

— Vreo două săptămâni. Este bun cușcușul tău, mamă. Mâncărurile tale îmi lipsesc.

— Care este specialitatea națională la voi, în Suedia?

— Ce înseamnă „specialitate“?

— Ce mâncați voi, felul vostru de mâncare.

— Vara, creveți. În restul anului, heringi, somon.

— Somonul este pește de apă dulce sau de apă sărată?

— Ambele, cred. Somonul trăiește și în una, și în cealaltă.

Armand crede că, dacă Annette i-ar vorbi și în suedeză, tot ar înțelege-o.

În tinerețe n-a cunoscut prea multe fete. Înaintea lui Eugénie n-a mai fost decât cu una. Nu era ea prea drăguță, dar avea un zâmbet frumos. N-a durat prea mult. Pe urmă a apărut Eugénie, i-a cerut rapid mâna de la tatăl ei. I-a făcut repede curte, ca și cum trebuia să scape de o corvoadă. De parcă trebuia ca femeia să-i spună da, să se poată liniști și el. Să se așeze pe o bancă oarecare și să respire. Chiar dacă nu s-a așezat niciodată pe vreo bancă. Doar pe șaua bicicletei. De parcă o căsătorie este drumul obligatoriu pentru a intra în viața adevărată, cea de adult, un culoar de străbătut pentru a ieși din copilărie.

Acasă nu avea decât un frate. La școală, nu avea decât băieți. La muncă, doar bărbați. Iar Eugénie a fost mereu o femeie. Niciodată o fetiță.

Noaptea i-a fost agitată, albă. De ce se spune oare „noapte albă“? A lui a fost neagră. Aseară s-a culcat mai devreme decât de obicei, ca să evite să fie așezat din nou lângă ea la cină.

De dimineață, mirosul ei invadase casa. Pereții erau impregnați de ea. Îi înghițiseră mirosul. Și totuși, el ar fi jurat că parfumul lui Eugénie nu stătea în sticluță, ci că ea s-ar fi născut cu el.

Dar ce-i cu el? Îi fuge din nou mintea la fostele logodnice ale lui Alain. Fusese cu una puțin mai mult de un an: venise să doarmă de câteva ori la ei acasă. Una se numea Isabelle. Într-o bună zi, a părăsit-o pentru alta. Una, Catherine, crede. Pe urmă a fost Juliette. Nu, nu, face o confuzie. Aceea era a lui Christian. Fete care stăteau un weekend sau o seară la ei acasă, venind la întâlnirea cu cei doi gemeni. Fete cam prea parfumate. Își amintește de una cu colanți negri. I s-a părut vulgară. Spre deosebire de Eugénie, el nu prea știa cum să se poarte cu iubitele fiilor săi. De fapt, nu prea a avut de-a face cu fetele în general. O iubise mult pe Eugénie, iar în rest nu mai iubise nici una.

La fiecare sfârșit de an, ea era atentă la soțiile colegilor care îl pândeau la masa organizată de conducerea uzinei. Le considera niște panarame pe femeile acelea. Gelozia soției îl făcea să zâmbească în sinea lui, dar se mulțumea să ridice din umeri fără să-și dezlipească buzele.

N-a fost niciodată fericit să plece de acasă.

N-a fost fericit, ci ușurat. Aproape ca o salvare. Nu este decât ora 3. A plecat mai devreme. Nu-i nimic grav. Nimic nu este grav, în afara ei. Viitoarea nevastă a fiului său. Fata venită din Suedia. În dimineața aceasta, are senzația că o tumoare i s-a dezvoltat în cap. Și, în timp ce merge spre uzină, știe că nimic nu va mai fi vreodată ca înainte. Ia te uită, nu observase niciodată peretele acesta din cărămizi din fața uzinei.

La lucru, la războaiele de țesut, nu o vedea decât pe ea. Nu mai vede imprimeuri, ci chipul, zâmbetul și vocea ei. De altfel, se întreabă de ce fiul său, Alain, compune ore întregi. Când ai o logodnică cu așa voce, este suficient doar să o asculți. Fiecare silabă rostită îi pare o arie de operă. Chiar dacă nu știa el mare lucru despre operă. În toată viața lui nu văzuse decât una, la televizor: Madame Butterfly.

Aseară, când și-a îmbrățișat fiul înainte de a se duce la culcare, a văzut ceafa ei. Femeia stătea aplecată. Pusese o carte pe măsuța din sufragerie și, în timp ce citea, mâna stângă mângâia brațul drept cu un gest mecanic. El a rămas blocat. Privindu-i ceafa neacoperită, cu părul adunat într-un elastic roz, destul de complicat. Și mâna ce urca și cobora de-a lungul brațului. Iar acum, când stă lângă războaiele de țesut care fac aproape aceeași mișcare ca a ei, doar că puțin mai accelerată, nu-i apare în fața ochilor decât mâna ei, brațul, pielea albă precum creta.

Vorbea cu el însuși, în gând. Ce-i cu mine? Ce mi se întâmplă? Sunt complet țăcănit. Un boșorog cu tinerețea dată peste cap. Cu mintea rătăcită. Hai, bătrâne, că ești penibil. Vino-ți în fire!

Cu toate acestea, la prânz nu s-a întors acasă. Pentru că nu mai are acasă. Magazia lui, grădina de legume, bufetul, gardul, nimic nu-i mai aparține.

Maistrul l-a întrebat: „Te simți bine, Armand? Este ora 13, trebuie să te duci acasă, bătrâne!“ Are dreptate, sunt bătrân. Am o mie de ani. Cincizeci de primăveri luna viitoare, dar când au trecut? Ce-am făcut cu ele?

Când, în sfârșit, s-a întors acasă, Eugénie îl anunță că băieții și logodnicele lor au plecat pentru toată ziua. Pentru puțin timp, ar lua-o în brațe să o învârtească. Ca la un bal la care nu au fost niciodată să danseze, pentru că, abia căsătoriți

fiind, Eugénie era însărcinată, iar el a trebuit să accepte situația.

Fiii lor au profitat de distracții atât pentru ei, cât și pentru părinți. Au fost la întâlniri, s-au distrat. Au cunoscut multe fete. Una pe săptămână. Iar Armand le-a privit mereu așa cum te uiți la o fotografie frumoasă de peisaj într-o revistă, înainte de a întoarce pagina.

— De ce te-ai întors așa târziu de la serviciu? îl întreabă Eugénie. Stai puțin, mă duc să încălzesc ce a mai rămas din cușcuș. De ieri, nu ești în apele tale.

După ce a mâncat, a intrat în camera lui Alain. Eugénie a trecut să facă ordine, totul este la locul lui. Patul este perfect făcut. Linoleumul strălucește. Pe pereți, postere pe care Alain nu le-a dat niciodată jos. Formațiile *Téléphone*, *AC/DC* și *Trust*. O pușculiță în forma unei casete de valori și un glob pământesc sunt abandonate pe biroul lui de student. Câteva portrete cu el și cu fratele lui.

Armand nu i-a confundat niciodată, spre deosebire de toți ceilalți. Chestie de privire. Încă din copilărie, unul era mai obraznic, celălalt mai rezervat. În rest, același zâmbet frumos, același strănut. Totul stă în privire.

Valiza cea mică a lui Annette șade într-un colț. Între dulap și noptieră. Este de culoare roz. Armand nu mai văzuse niciodată o valiză roz. Clar, suedezii ăștia nu fac nimic ca toți ceilalți. Fac niște fete extrem de frumoase, elastice de păr sofisticate și valize roz. Deschide încuietoarea Éclair. De ieri, a devenit un străin, o nouă persoană, cineva necunoscut lui. Cineva care umblă pe furiș într-o valiză. Care caută un parfum.

Hainele ei deschise la culoare sunt perfect pliate. De fapt, nu sunt doar niște haine, ci tot felul de lucruri mici ușoare și delicate. Nimic

asemănător cu rochiile lui Eugénie, aranjate în șifonier.

Închide valiza cu un gest brusc, ca o palmă peste față. În treisprezece zile se vor întoarce la Lyon. Nu-i va mai revedea până la Crăciun. Și, cunoscându-l pe Alain, până atunci o va înlocui cu alta. Una care să nu aibă nici un efect asupra lui, ca toate celelalte de până acum.

În cele treisprezece zile rămase, Armand face ore suplimentare. Când se întoarce seara, se culcă, epuizat. Evită cinele, pretextând dureri de cap.

În a șaptea zi, Eugénie cheamă medicul fără ca Armand să știe. Soțul acceptă cu greu să se lase ascultat la plămâni. Doctorul nu găsește decât o ușoară stare deprimantă, ceva ca un surmenaj. Armand refuză concediul medical propus. Să rămână în casă i se pare de neconceput. Și așa dă prea des de ea. Pe scară, în grădină, în fața casei. Deunăzi, ea i-a luat chiar bicicleta ca să facă o plimbare. Și-a pus popoul pe șaua lui. Și-a lăsat intenționat bicicleta sub ploaie timp de două zile, până ce Eugénie i-a pus-o bombănind la adăpost în grădină.

Poartă mereu ținute diferite, pe care Armand i le-ar putea descrie pe de rost. Chiar dacă nu îndrăznește să o privească prea atent. Dar o singură ocheadă îi este de ajuns ca să rețină tot. Și pentru ca ea să îi pătrundă în creier. Pe urmă, și-a mutat ochii în altă parte, a încercat să-și bage alte chipuri în cap, dar ea îi ocupă mintea tot timpul. O singură privire și este de ajuns să-i rețină fiecare por al pielii. Ca un talent de care nu știa până acum. Memoria nu-l mai ajută decât să o rețină pe Annette.

Este ridicol să te gândești că, până la Crăciun, Alain o va înlocui. Este o femeie de neînlocuit.

*

Gol. Între sfârșitul verii și acea zi de Crăciun a anului 1984 nu a mai fost decât un mare gol. Absență.

Ca să-l mai distragă, în acea după-amiază, Eugénie i-a cerut să pregătească darurile. Cadouri pentru gemeni, pentru Sandrine și pentru ea.

A început cu cele ale gemenilor. Două pulovere tricotate de Eugénie, pe care nu le vor purta niciodată, și două pălării înalte, în cazul când vor avea nevoie pentru nuntă. Da, pentru că, gata, au reținut o dată pentru anul următor, în februarie.

Iar Alain nu a înlocuit-o.

Hârtia de ambalaj pentru darurile gemenilor are imagini cu crengi de ilice. Nu se văd spinii la marginea frunzelor. Și totuși, îi pișcă degetele. Are acel sentiment că nimic nu mai este moale, fără asperități. Până și aerul respirat îi face rău. Nu știe de ce i se întâmplă tocmai lui astfel de lucruri.

Să te îndrăgostești de iubita fiului tău este ceva îngrozitor. Pentru moment, nu se gândește la sinucidere. În familia lui, nimeni nu și-a luat viața. Te refugiezi în trecut sau dai drumul la televizor. Își rememorează copilăria, adolescența, anii de tinerețe cu Eugénie, dealurile pe bicicletă cu băieții, când încă nu le păsa lor de fete și când își petreceau după-amiezile umflând camerele bicicletelor, ungând și ștergând lanțurile, lubrifiind pedalele și plăcuțele de frână, curățind cadrele cu o cârpă tăiată dintr-un pulover vechi.

Cum ajunge la prezent, se întoarce în trecut sau deschide televizorul. Este modul lui de a se detașa de tot, de a se arunca într-o prăpastie căreia îi tot dă târcoale.

Copiii sosesc mâine. Înainte, era fraza lui preferată. Astăzi este cel mai rău lucru pe care-l poate auzi.

Înainte, atunci când suna telefonul, se grăbea să răspundă doar ca să audă vocea unuia dintre cei doi fii întrebând: „Ce faci, tată?“ Acum, se închide undeva până răspunde Eugénie.

În perioada sărbătorilor de Crăciun, uzina se închide. Nu va mai putea să se salveze la ora 3 dimineața și să lase ziua apoi să se scurgă. Va fi

obligat să o întâlnească pe scară, în bucătărie, în sufragerie, pe hol. În orice caz, cu un pic de noroc, vor pleca repede, să se ocupe de magazinul lor. De Crăciun, oamenii își oferă multe discuri și DVD-uri.

Acum ambalează cadoul logodnicelor. Camee în pandantive. Le pune în cutiuțe și le învelește în hârtie de cadouri cu crengi de ilice fără spini. I se pare că, în cazul tinerelor, o camee le îmbătrânește. Dar nu-i va spune nimic lui Eugénie, este destulă agitație în casă și așa, deși pare liniștită.

În noaptea de Ajun, când o vede coborând din mașina lui Alain, ascuns în spatele perdelelor din camera lui, i se pare și mai frumoasă în hainele ei de iarnă.

Eugénie le deschide poarta în cămașă de noapte. Ei vin de la Lyon. Este aproape de miezul nopții. Se duc să se culce fără să mănânce nimic. Va serba Crăciunul mâine la prânz. Le aude pașii și vocile pe scară. Ușa camerei se închide. Apoi, nimic. Mai puțin Eugénie, care urcă în patul unde el se preface că doarme, cu picioarele reci. Le lipește de pijamaua lui cu dungi.

A doua zi, Annette coboară în bucătărie la ora 11. Singură. Sunt doar ei doi acum. Eugénie a plecat să cumpere tort și pâine feliată. Gemenii și Sandrine încă dorm.

— Bună dimineața, Armand.

El se pregătește să deschidă stridiile: le deschide mecanic, varsă sosul în chiuvetă și pune stridia deschisă pe un platou. Până la prânz, ea își va reface sosul și va fi delicioasă. Acesta-i secretul. Să o lași să-și refacă sosul după ce ai deschis-o.

— Bună, Annette.

Se ridică pe vârfuri să-l îmbrățișeze. El ține cuțitul în mâna dreaptă. Respiră aerul din dreptul frunții ei, pe urmă pe cel din creștetul capului. Închide ochii, ca să nu-și piardă echilibrul.

— Ce-ai mai făcut din vară? întreabă ea luându-și un bol de lapte cald lăsat de Eugénie pe aragaz.

Accentul ei suedez plesnește ca un bici. El nu reușește să-i răspundă. O privește cum alege spuma care acoperă ibricul cu lapte fierbinte. Cu ajutorul unei linguri din lemn, o dă la o parte, mușcându-și buzele. Pe urmă, ridică pe neașteptate capul și se uită fix la el oferindu-i unul dintre zâmbetele ei adorabile.

— Ce frumos, Armand, vorbești așa frumos!

— Da?

— Te simți bine, Armand? Ești foarte palid.

— Mă enelvează să deschid stlidiile astia... Îmi pale că sunt încă vii când le mănânc.

— Oh. Ar trebui să nu mai faci ce nu-ți prieste.

Își țuguie buzele în bolul ei, suflă, înghite din nou.

— Nu trebuie să faci niciodată ceva dacă nu ai chef, Armand.

Își împinge bolul în față și îl fixează cu privirea.

La rândul lui, și el face la fel.

— Ești de multă vreme căsătorit cu Eugénie?

— Nici nu mai știu.

Ea începe să râdă.

— Cum adică, nu mai știi? Ești la fel de zăpășit ca fiul tău Christian.

— Se spune zăpăcit.

El iese din bucătărie, unde aerul a devenit irespirabil. În drum se întâlnește cu Eugénie, care vine de la cumpărături.

— Ai terminat cu desfăcutul stridiilor?

— Nu chiar.

Se mută cu toții în sufragerie.

Anul acesta, Eugénie a cumpărat o ghirlandă luminoasă. A redus intensitatea luminii ca să verifice luminițele de Crăciun.

Servesc aperitivul în penumbră: șampanie din cupe vechi, primite la nunta lor. Armand sparge alune sărate, în timp ce Alain le vorbește despre cifra impresionantă de afaceri. Să o pună pe Sandrine în spatele casei de marcat a fost o idee strălucită. În felul acesta, îi rămâne timp să compună mai mult. Și-a trimis înregistrările unei case de discuri din Paris.

Armand nu mai vede nimic altceva decât chipul lui Annette dispărând și apărând. Nu a fost o idee prea bună aceasta cu luminițele de Crăciun.

Se duc la masă.

Armand aprinde din nou lumina plafonierei. Eugénie îl bodogănește. Annette urcă repede treptele și coboară apoi cu o mulțime de lumânări, le pune pe masă și le aprinde scăpărând chibriturile. Pe urmă stinge plafoniera.

— Ești superbă, iubirea mea! îi șoptește Alain.

Are dreptate că este superbă. Armand își redescoperă într-o nouă perspectivă sufrageria cunoscută de mai bine de douăzeci de ani. La fel ca și viața lui.

Annette nu se atinge nici de stridii, nici de foie gras, pe când băieții le înghit pe nemestecate, iar Armand este deja la al treilea pahar de vin. Eugénie îl privește ciudat. El golește și al patrulea pahar. Băieții vorbesc despre nunta lor. Va fi în februarie.

Vine vremea deschiderii cadourilor.

Sandrine îi întinde lui Eugénie un pachet auriu.

— Din partea mea și a lui Annette.

Eugénie desface cu greu funda și spune cuvinte neinteligibile când descoperă un fular Hermès. Nu știe ce să facă. Îl privește de parcă i s-ar fi pus în brațe un nou-născut. În loc să-l pună pe umeri, îl așază cu mare atenție în cutie. Pe urmă Annette se întoarce spre Armand și îi spune:

— Asta-i din partea mea.

— Melsi mult.

Simte că se înroșește ca o fetiță. Annette i-a oferit o cutie cu filme de David Lean: *Scurtă întâlnire, Marile speranțe, De-a lungul verii, Doctor Jivago, Fiica lui Ryan, Lawrence al Arabiei, Povestea unei femei, Fericiți cei muritori*.

Când o îmbrățișează ca să-i mulțumească, tremură ca înaintea unei gripe urâte.

Băieții se plimbă cu pălăriile prin casă. Alain îl imită pe Jean-Paul Belmondo în *Magnificii*. Sandrine și Annette, cu pandantivele lor la gât, râd din toată inima. Annette nu știe cine este Jean-Paul Belmondo.

Pe 26, dimineața, Annette trebuie să plece. Se întoarce în Suedia ca să sărbătorească Anul Nou împreună cu familia. Și, pentru ca Alain să mai profite de momentele cu familia, nu-i cere să o conducă la aeroportul din Lyon. A comandat un taxi, care așteaptă deja. Alain și Annette se îmbrățișează în fața casei.

Privind-o dispărând în taxi, ascuns ca un hoț ce a devenit, Armand își spune că nu o va mai vedea niciodată. În clipa aceea, are această certitudine: nu se va mai întoarce în Franța. Franța nu are monopolul asupra ei. Annette a fost ceva pasager. Nu se va căsători niciodată cu Alain. Își va face vitraliile în altă țară. Vitralii sunt în toată lumea. O să întâlnească pe altcineva. I se vede în

privire. Nu seamănă cu a lui Sandrine când se uită la Christian. Nu se va mai întoarce niciodată.

Pe 2 ianuarie, la ora 4 dimineața, o va lua iar pe drumul spre uzină și, cu timpul, o va uita.

52

Patrick și Jo au venit după mine la aeroportul Saint-Exupéry. În mod bizar, sunt aproape dezamăgită că nu a ajuns și Nu-mi-mai-amintesc-cum, îmbrăcat cu o vestă în carouri.

Nu pot să le spun nimic. Ce am aflat eu din gura lui Magnus nu va afla nimeni niciodată. În timp ce vorbea pe nerăsuflate cu Cristelle, mi se părea că aud cuvintele lui Annette. Cele încredințate tatălui său într-o seară, când a venit în Suedia, sub jurământul unui secret.

Două lucruri am învățat lucrând cu bătrânii. Două lucruri veșnice, pe care le aud an de an, din cameră în cameră:

„Profită de viața ta, trece repede."

„Nu spune niciodată un secret. Nici fratelui, copilului, tatălui tău, celei mai bune prietene, unui necunoscut. Niciodată."

Le dau o cutie de ciocolată Daims, inventând o poveste de adormit copiii: bunicii lui Jules nu mai locuiau acolo. M-am întâlnit cu vecinii de palier, vorbitori de limbă franceză, și mi-au spus că Magnus și Ada plecaseră din Suedia de doi ani, ca să trăiască în Canada.

Jo îmi spune că este mai bine, pentru că mă leg la cap fără să mă doară cu povestea respectivă. Părinții au murit într-un accident de mașină, păcat că s-a întâmplat așa, dar că la douăzeci și unu de ani trebuie să mă gândesc la viitor, și doar la viitor.

În timp ce o ascultă, Patrick dă din cap în stânga și-n dreapta, ca acei cățeluși puși în spatele mașinilor. Ce-mi place mie cel mai mult la ei doi este iubirea lor pentru mine.

Mi-e rușine că i-am mințit, dar ce aș fi putut face altceva? Nu o pot trăda pe Annette. Și cum nu sunt sigură că se odihnește în pace, nu vreau și mai multă agitație.

Pleoapele îmi sunt grele, vreau să dorm. Îmi revin în minte străzile din Stockholm, canalele

înghețate, Crăciunul din vitrine, băutorii de bere, zăpada. Parfumul melcișorilor cu scorțișoară înmuiați în ceaiul servit de Magnus și Ada. Chipurile lor frumoase, lacrimile lor, în timp ce mă implorau să-l conving pe Jules să le scrie, să accepte să se întâlnească, să-i ierte. Și Cristelle, cu căciulița ei verde turtită pe cap, traducând cuvintele, repetându-mi: „Sunteți singura noastră speranță de împăcare cu Jules“.

— Juju, Juju, trezește-te!

Visam. Jules se căsătorise, eu țineam trena miresei, fără să-i pot vedea fața, iar când ea s-a întors, până la urmă, era Janet Gaynor.

Am ajuns. Patrick a parcat mașina în fața casei bunicilor. S-a întunecat deja. Trebuie să fie ora 17.30. Este lumină în bucătărie și în camera lui Jules. Mâine va trebui să le pregătesc cadourile. Mai sunt două zile până la Crăciun.

Nu-mi vine să intru singură în casă. Deși sunt pe jumătate adormită, le propun lui Jo și lui Patrick să intre să bea ceva. Nu au vreme, Jo este de gardă la noapte, își începe tura într-o oră.

— Justine, trebuie să îți spun ceva.

Deodată, Jo are un ton grav. Niciodată nu-mi spune Justine, ci doar Juju. În aceeași clipă, și Patrick are un ton grav. Cei doi nu pot avea separat un ton grav.

— Ce s-a întâmplat?

— Hélène Hel a fost transferată la urgență noaptea trecută.

53

Pe data de 30 martie 1947, la ora unu noaptea, Edna aduce pe lume o fetiță. Copilul se naște cu picioruşele înainte, travaliul durează şaptezeci şi două de ore. Simon/Lucien nu-i dă drumul la mână, o lasă pe femeie să muşte, să înjure, să țipe, să plângă, să implore. Imediat ce bebeluşul scoate primul strigăt, Edna îşi pierde cunoştința. Este frântă.

Când se trezește, Edna îl vede pe Simon/Lucien lângă patul ei, cu bebeluşul în brațe. El se uită cu atenție la copil, de parcă ar căuta o urmă, o amprentă, ceva familiar pe chipul lui. Lucien nu-i zâmbește fiicei, doar o întreabă din priviri.

— Simon, ce nume vrei să-i dăm? întreabă Edna.

El răspunde fără să mai stea pe gânduri:

— Rose.

— De ce Rose?

— Pentru că este mirosul meu preferat. Îmi amintesc de el. Este mirosul meu preferat, repetă el.

La câteva luni de la naşterea lui Rose, se mută cu toții în Finistère[35], la Aber Wrac'h, pe strada Îngerilor. Acolo unde marea este teribil de furioasă şi spală totul, de mai multe ori pe zi. Între momentele de soare şi cele de ploaie, ființele se pierd, aleargă să se pună la adăpost.

Exact asta vrea Edna, să se pună la adăpost. Să nu mai vadă niciodată chipuri cunoscute. Sau pe cineva care să fi primit aceeaşi scrisoare ca ea, însoțită de portretul lui Lucien Perrin schițat în creion.

Simon/Lucien şi-a găsit de lucru la o fabrică de conserve. Edna este asistentă la o şcoală. A

fugit cu bună știință de orice instituție medicală. Din cauza portretului.

Față de fiica ei, Edna simte același sentiment puternic ca și pentru soț, acela că ar fi furată alteia. Noaptea, când se ridică să legene copilul, se învinovățește. Crede că Rose plânge pentru că își cheamă, de fapt, mama cea adevărată. Iar când brațele ei nu o calmează, când cuvintele sale blânde și mângâierile nu ajung să-i stingă durerea, îi vine să o arunce pe fereastră, să o ducă într-un tren sau într-un plic pe care să scrie: Cafeneaua lui moș Louis, Piața Bisericii, Milly.

Ednei îi plăcea mai mult înainte. Când nu avea decât doi bărbați de iubit: pe Simon și fantoma lui Lucien. De la nașterea lui Rose, are impresia că Hélène se apropie din zi în zi de ei.

Edna voia să-i mute pe toți cât mai departe. Să plece în străinătate. Cât timp vor rămâne în Franța, vor fi în pericol. Se gândește din ce în ce mai mult la America. Acolo unde totul este posibil, unde sunt mulți clandestini, străini, uzurpatori ca ea. O nouă limbă de învățat, de vorbit, de scris: poate că aceasta va însemna vindecarea omului pe care-l iubește. Pentru că el cade puțin câte puțin într-o depresie tăcută. Stă ore întregi să scotocească în capul lui golit de trecut, citind romane pe care crede că le-a citit deja, înainte de rană. Pune întrebări pereților din sufragerie: unde și când? Dar nu obține decât liniște, în jurul lui nu se mai aude niciodată ecoul. Atunci urcă în cameră, la culcare, cu capul plin de necunoscute. Doar Rose mai poate să-l facă să râdă din plin. Un râs adevărat, cu zgomot, venit din tot corpul, acolo unde îi mai rămâne o infimă rezervă de bucurie.

Câteodată, Edna se întreabă dacă este posibil ca un bărbat îndrăgostit să dea exact aceleași trăsături ale celei pe care o iubește unei alte femei. Ei i se pare că, pe măsură ce crește, Rose seamănă câteodată cu Hélène. O nebunie pe care

Edna o poartă în propriul corp ca pe un nou Rh sangvin. De la naşterea fiicei, îşi plăteşte minciuna. În timp ce înainte avea ore de linişte. Ore scurte, dar liniştite. Ca un coşmar, o vede pe Hélène în spatele barului său, îi vede privirea alergând peste tot, fără să se oprească asupra cuiva.

Când se trezeşte, Edna nu mai ştie nimic. Edna nu vrea să ştie. Nu vrea să-şi mai amintească. Deschide ferestrele şi lasă vântul din larg să-i alunge gândurile rele care se agaţă de perdelele camerei unde ea şi Simon nu mai fac dragoste.

54

Hélène este în comă. Gura și nasul îi sunt acoperite de un mecanism complex cu tuburi legate de un aparat de respirație artificială. Mâna și brațul stâng îi sunt perfuzate și diverse soluții îi curg în vene, picătură cu picătură. Acum aș vrea să fi urmat medicina pentru a-i salva viața.

Rose îi mângâie mâna. O femeie stă lângă ea. Nu face parte din personalul spitalului, pentru că nu poartă uniformă. Roman stă așezat la celălalt capăt al camerei, cu privirea pierdută. Când am bătut la ușă, el a spus: „Intrați".

Rose îmi pronunță numele: „Justine".

Femeia mă privește și zâmbește. Roman se ridică și se apropie de mine să mă îmbrățișeze. Este prima dată când mă îmbrățișează. Obrajii îi sunt reci. Ca și cum el ar fi venit din exterior, și nu eu.

Femeia necunoscută se apropie de Roman. Rose mă îmbrățișează la rândul ei și-mi spune:

— Drăguț din partea ta că ai venit. Credeam că ești în concediu.

Roman nu-mi lasă răgaz să răspund:

— Justine, v-o prezint pe soția mea, Clotilde. Clotilde, ți-o prezint pe Justine. Este tânăra despre care ți-am vorbit, se ocupă de Hélène la căminul de bătrâni.

Clotilde îmi zâmbește din nou. O salut politicos. Totuși, îmi vine să urlu. Cum să ai un nume așa de urât? Este exact cum mi-o imaginam: perfectă din toate punctele de vedere. Ca o reclamă cu Grace Kelly.

Mă apropii de Hélène. Nu o recunosc. Dacă Rose și Roman n-ar fi fost acolo, aș fi zis că am

greșit camera. Asta este: Hélène a îmbătrânit. Seamănă cu toți ceilalți bătrâni. Viața o părăsește.

Îmi apropii obrazul de părul ei. Îi inspir mirosul. Pentru prima dată se face noapte pe plaja ei. Nu mai este nimeni acolo. Nici femeie, nici copil, nici bărbat, nici măcar vreun prosop. Nu este rece. Aerul este chiar călduț. Marea este calmă. Hélène nu-i mai așteaptă pe Lucien și pe micuță, cu ochii fixați asupra liniei orizontului sau pe un roman de dragoste. A adormit. Luna este sus. Și plină.

Când mă întorc, Rose, Roman și Clotilde nu mai sunt acolo. Au ieșit din cameră. La fel ca toți locuitorii de pe plaja lui Hélène. Am rămas amândouă în extrasezon.

Pentru prima dată în viața mea, mă simt singură pe lume. Aș vrea să mor în locul ei. Aș vrea să plec. Să-l văd prima pe Lucien.

Îmi scot carnețelul albastru din buzunar. Pot începe să-i citesc lui Hélène ultimele capitole. Sau poate pe primele.

— Câți ani ai, tată?

Rose îi pune întrebarea în timp ce îi răsucește nasul. O amuză foarte tare. Este ușoară ca o pană. Lucien o strânge în brațe. Îi vine să plângă. Drumul care duce spre casă este o mlaștină imensă.

— Nu știu.

Fetița își pune capul micuț pe gâtul lui. Îi simte respirația pe piele. El își înalță capul și urmărește valsul păsărilor. Pescărușii pândesc întoarcerea vaselor pescărești.

Lucien și Rose au vântul în păr, Lucien are mintea goală. Niște nori care pot semăna cu monștri.

— Ești trist, tată?

Lucien își deschide larg ochii, forțându-se să zâmbească.

— Nu, îmi pică ochii de oboseală.

O cocoață pe umerii lui, îi întinde mâinile micuțe pentru a imita aripile unui avion și începe să alerge până la ușa casei.

Îi face bine să alerge, cu fiica pe umeri, cu vântul în nări, cu mirosul pământului amestecat cu acela al brizei, cu ploaia care ciupește pielea ca niște ace de cusut.

Nu au mai putut pleca în America. Administrația franceză nu le-a furnizat actele necesare. Amnezia nu se încadrează nicăieri, iar Lucien/Simon nu are suficiente acte ca să obțină un pașaport.

Râsetele lui Rose îl relaxează. El imită cu ajutorul buzelor zgomotul unui motor de avion; încă puțin și și-ar lua zborul. Când împinge ușa, are un moment de ezitare și îi vine să facă pași înapoi. În interior, saltelele sunt răsturnate și tăiate, dulapurile golite, cratițele și farfuriile răsturnate. Pungile de făină și de zahăr aruncate pe podeaua bucătăriei.

Rose este prea mică pentru a înțelege ce s-a întâmplat. Repetă doar cuvintele auzite din gura mamei: Ce dezordine!

Edna se comportă din ce în ce mai ciudat. Crizele ei de plâns pot dura ore întregi și se întâmplă din ce în ce mai des să dispară apoi câteva zile. Dar de aici și până la a distruge totul în casă este cale lungă. Până și plintele au fost smulse.

O oră mai târziu, doi jandarmi care făceau cercetare la fața locului i-au povestit lui Lucien că mai multe case au fost distruse în ultimul timp. Lucien nu se simte prea confortabil, nu știe de ce, dar nu-i place prezența bărbaților în uniformă sub acoperișul lui.

După plecarea lor, Rose se distrează adunând lucrurile de pe podea ca să-și ajute tatăl. Printre obiectele de lenjerie, conserve și sticle, adună ziare vechi ca să le pună în sobă. Le pune pe grămada de lemne, pentru că nu are voie să

deschidă singură ușa sobei. Lucien face curățenie, șterge și mătură. Îi place această activitate: să șteargă praful. Ar vrea atât de mult să poată strânge și praful din capul lui.

Rose urcă în cameră să se joace.

Lucien deschide ușița sobei și bagă în interior câteva vreascuri. Ia niște foi de ziar, le mototolește și se pregătește să aprindă chibritul când vede fotografia. Cea din pădurea de mesteceni. Întinde din nou fila de ziar. Recunoaște fotografia. O ținea în mână când a ajuns la gară.

Totul îi revine brusc în minte. Dispensarul, mâna Ednei, foile dintr-o cutie de carton, mâna sa rănită pentru că a strâns prea mult, camera de îngrijiri, pansamentele, un miros grețos, coma.

Le uitase. Unde erau până acum? De ce le regăsește tocmai în Bretania, la el acasă, în ziua jafului?

Cineva bate la ușă.

Își dă seama că toate foile de ziar strânse cu putere în mână în Gara de Est sunt puse pe grămada de lemne. Adunate. Se uită la ele, le adulmecă, sunt ziare străine.

Alte bătăi în ușă, mai insistente.

Lucien se duce să deschidă. Cei doi jandarmi încadrează un tânăr cu o șapcă pe cap și nebărbierit de câteva zile.

Pe Lucien îl apucă amețeala. Se sprijină de ușă. De ce se simte așa rău în fața oamenilor în uniformă?

Unul dintre jandarmi îi spune:

— L-am prins pe hoțul dumneavoastră.

Dar Lucien nu-l aude. Nu mai aude nimic. Îndreaptă o pagină de ziar către tânăr.

— Unde l-ai găsit?

Un ofițer răspunde:

— Aproape de gară, încerca să o șteargă.

— Nu cu dumneavoastră am vorbit, spune Lucien sec. Cu el.

Lucien încă mai întinde foaia de ziar în direcția tânărului, care părea din ce în ce mai confuz. Lucien este atât de înfiorător cu cicatricile lui de pe față și cu ochii pătrunzători.

— Unde ai găsit filele astea? insistă el.

— N-am făcut nimic, domnu'. Sunt nevinovat.

Al doilea jandarm scoate din buzunar un lănțișor de aur. Lucien recunoaște imediat bijuteria. Medalionul de botez al Ednei. Pandantivul cu Fecioara Maria face o mișcare de balans între degetele ofițerului.

— Recunoașteți acest obiect, domnule? L-am găsit asupra individului.

— Nu l-am furat! Mi l-a dat mama!

Lucien îl țintuiește cu privirea pe hoț. Încurcat, acesta se clatină de pe un picior pe altul, suflându-și nasul cu zgomot.

— Nu-mi aparține obiectul acesta.

Răspunsul lui Lucien îl surprinde mai mult pe tipul cu șapcă decât pe cei doi jandarmi. Ei insistă, pe rând, dar Lucien își menține declarația: nu a văzut niciodată bijuteria. Nu-i aparține. Nici lui, nici iubitei lui.

— Mergem, Justine ?

Bunicul este în spatele meu. El m-a dus la urgențe. Nu m-a lăsat să conduc, eram prea panicată. Strigam întruna: „De ce i-a cedat inima tocmai când am plecat și eu două zile? Doar două zile!“ Totuși, știu prea bine că adesea rezidenții se îmbolnăvesc când o persoană dragă pleacă o perioadă de lângă ei.

Oare din cauza mea a intrat Hélène în comă? Să fi fost pedepsită pentru că m-am dus în Suedia să scotocesc trecutul lui Annette? Pentru că l-am silit pe Magnus să vorbească?

Jules m-a întrebat dacă totul a fost bine în week-end-ul meu la Lyon. „O, da, foarte bine“, i-am răspuns. Dacă ar ști el adevărul, m-ar ucide probabil.

Bunicul este în spatele meu, și-a scos șapca. Văzându-l aici, în camera de spital, îmi dau seama că sunt ani de când nu l-am mai văzut în altă parte decât acasă ori în grădină. Pare jenat, stângaci.

— Cum se simte doamna Hel? mă întreabă.

— Este în comă.

Nu mai spune nimic, se uită doar fix la Hélène.

— O cunoști, bunicule?

— Pe cine?

— Pe Hélène. O știi?

— Din vedele, poate. Elam mic când țineau ei plăvălia.

Pentru prima dată îmi răspunde la una din întrebările mele cu atâtea cuvinte: nouă.

Îmi deschid carnețelul albastru și îmi reiau lectura, de parcă bunicul nici nu mai era acolo. De fapt, a fost vreodată aici?

Câteva ore mai târziu, Lucien se întâlnește cu hoțul cel tânăr într-un restaurant de lângă port. Pare pierdut în gândurile lui. Când ridică privirea și îl vede pe Lucien, se îndreaptă spre el. Crede că a venit să-i aplice o corecție. Își pune din reflex mâinile pe cap ca să se protejeze de loviturile pe care Lucien i le-ar fi dat.

— Eu n-am făcut nimic, domnu’.

— Unde ai găsit paginile alea de ziar? îl întreabă Lucien.

Tânărul începe din nou să se balanseze când pe un picior, când pe altul. De ce s-o fi interesând tipul ăsta de paginile alea amărâte, după ce i-a golit toată casa?

Lucien îl privește fix. Nu l-ar scăpa niciodată din mână fără să afle ce-l interesează. Pare un țăcănit cu ochii ăia ciudat de albaștri. Ca două becuri colorate de pe un carusel de bâlci.

— În spatele unei plinte... în bucătăria dumneavoastră... Am crezut că erau bilete de bancă. Am fost foarte dezamăgit să văd că era altceva.

Lucien face o pauză.

— Cum te cheamă?

Clar lucru, tipul e dus rău.

— Charles, domnu'.

Lucien îl fixează cu privirea.

Tânărul scotocește prin buzunar și scoate lanțul Ednei. I-l întinde cu regret.

— Păstrează-l, Charles, îi spune Lucien, pentru logodnica ta.

— N-am nimic, domnu'. Așa că o logodnică, nici atât. Charles își bagă totuși lanțul în buzunar. Până la urmă, nu se știe niciodată.

Când Edna se întoarce de la lucru, abia își înăbușă un strigăt. Simon nu mai este același bărbat. Ai spune că a crescut, atât de mult și-a îndreptat spatele. Este și mai frumos în seara aceasta. Mai frumos decât dimineață, când și-au spus la revedere și o zi bună.

— Am găsit niște cuvinte, îi spune Lucien privind-o drept în ochi.

— Nişte cuvinte?

Edna este surprinsă de propria-i voce, stinsă.

— Nişte cuvinte pe care le-am scris pe foile de ziar. De ce le-ai ascuns? De ce?

Edna se aşază şi răspunde ca pentru ea însăşi:

— Nu ştiu. Nu-mi amintesc.

Îi întinde paginile pe care ea nu le-a ars. Ar fi trebuit să le dea foc.

— Ştii ce-i Braille?

— Da, răspunde Edna. Alfabetul nevăzătorilor.

— Nu ştiu de ce, dar ştiu să citesc. Şi cred că i-am scris cuiva.

— I-ai scris cuiva?

— Unei femei cu o pasăre în gură. Şi mai este un loc anume. O cafenea cu o pancartă: Închis pentru concediu.

— Vrei să-mi...

Se bâlbâie. Încearcă să-şi ia o voce naturală, dar inima-i bate foarte tare.

— Vrei să-mi citeşti frazele? spune ea pe nerăsuflate, până la urmă.

Lucien desface paginile cu grijă. Atinge hârtia închizând ochii şi începe a citi cu voce tare.

— Iubirea mea, prima dată când ne-am iubit am simţit o fâlfâire de aripi în dreptul gurii mele. Am crezut mai întâi că o pasăre se zbătea sub buzele tale, că sărutul tău

nu-l vrea pe al meu. Dar când limba ta a venit să o caute pe a mea, pasărea a început să se joace cu răsuflările noastre, de parcă le trimitea de la unul la altul.

Edna nu-l mai ascultă. O iubea pe acea femeie. Era îndrăgostit de ea. Să mai continue cu el? Să-l ducă acolo? Să rămână aici, cu cea mică? Fără el? Să aștepte dimineața și să-i spună adevărul: în 1946, am primit o scrisoare, cineva te căuta?...

Să-l despartă de fiica lui? Să se întoarcă la Milly? Să-i vorbească lui Hélène? Să vadă ce s-a întâmplat cu ea? O mai fi trăind? Sau poate că a murit? S-a recăsătorit? Este mamă și îndrăgostită de alt bărbat? Să o omoare și să fugă, ca să trăiască din nou?

Poți fura un bărbat ca pe un bilet de bancă? Oare mergi la închisoare dacă furi viața unui bărbat de la o femeie?

Să se sinucidă. Și în scrisoarea pe care ar lăsa-o, să scrie: Hélène Hel, Cafeneaua lui moș Louis, Piața Bisericii, Milly.

Dar viața mea la ce adresă se găsește? Trăiesc oare? Nu. Mai bine să-l lase să îmbătrânească fără să-i spună vreodată ceva. În orice caz, este prea târziu.

Vocea lui Lucien o scoate din amorțeală. Pentru a treia oară îi pune întrebarea asta, aplecat lângă ea, ca să fie ambii la aceeași înălțime.

— Știi ceva despre mine ce eu nu știu?

— Nu.

O asistentă intră în cameră.

Bunicul nu s-a mișcat. Îmi dau seama, după mimica feței lui, că îi pare rău că îmi întrerup lectura. Cu un gest care se vrea afectuos, mă apasă

pe umeri. Stângăcia lui mă doare. În sens propriu și în sens figurat.

Asistenta înlocuiește rezerva goală a unei perfuzii. Ne zâmbește și aruncă o privire la carnețelul albastru, larg deschis pe genunchii mei.

— Faceți foarte bine că-i citiți, ea aude tot.

Iese din cameră. Bunicul se așază într-un colț, cu brațele încrucișate, și pare pierdut în gânduri. Privindu-l, mă întreb de ce ne îndrăgostim în viața asta. Tot petrecându-mi zilele ascultând povești, sunt în măsură să știu că iubirea nu suportă nici o explicație.

— Continuă să citești, îmi spune el.

Iunie 1951. Între gara din Milly și cafeneaua lui moș Louis nu întâlnește pe nimeni. În sat, soarele de plumb topește asfaltul străzilor. Liniște peste tot: în copaci, pe trotuare, pe ziduri. Storurile fațadelor sunt trase. Reflectarea soarelui pe pavaj este orbitoare. Edna traversează Piața Bisericii observându-și umbra, mirându-se aproape că este făcută din carne și oase. Nimeni nu este pe terasă.

În interiorul cafenelei este pustiu. Ora 15. Nimic nu s-a schimbat de la ultima ei vizită. Ușa principală și ferestrele sunt larg deschise. Nimeni în preajmă. Ai crede că siesta i-a toropit pe toți. Doar zgomotul unei mașini de cusut, ca un tors de pisică. Ea este acolo, în magazia ei, îndreptând o bucată de pânză sub acul mașinii. Edna rămâne în pragul ușii. Ar fi suficient să facă patru pași în față ca să-i vorbească ei sau patru în spate și să se întoarcă de unde a venit, fără să spună nimic.

O muscă îi bâzâie la ureche. Transpirația îi curge între nări și buza superioară, în scobitura numită amprenta îngerului. Și-o șterge cu mâneca, gândindu-se la acea legendă care povestește că am ști totul înainte de a ne naște, doar că un înger

și-ar pune un deget pe gura bebelușului pentru ca el să tacă, marcându-i astfel un semn deasupra buzei superioare. Dacă ea ar fi știut totul, n-ar fi lăsat îngerul să o atingă cu degetul, ar fi renunțat la viață, pur și simplu. Mașina de cusut s-a oprit. Cățeaua văzută ultima oară apare ca o fantomă. Gâfâie, cu capul lăsat în jos și cu ochii pe jumătate închiși, doborâtă de căldură. Animalul o adulmecă pe Edna de la depărtare, apoi se lungește cu totul pe podea, fără a o scăpa din ochi. Apare și Hélène. Poartă o rochie neagră. În spatele barului, dă drumul la apă și se spală pe față. Când își zărește clienta așteptând în picioare lângă ușă, își pune un șorț în talie și o salută. Ochii ei s-au mărit de la ultima întâlnire? Chipul îi pare devorat de albastrul ochilor săi. Ca și în cazul lui Lucien.

— Cu ce vă servesc?

Edna stă în continuare la intrare, în picioare.

— Știu unde se află Lucien, răspunde Edna. Acum se numește Simon.

Edna nu prevăzuse că va spune aceste cuvinte. Credea că se va putea așeza, să tragă de timp, tânărul ospătar șchiop trebuia să fie acolo, ea ar fi putut observa în jur, să se amestece printre ceilalți clienți, să aștepte închiderea, poate chiar și căderea nopții. Dar n-a fost așa: valul de căldură abătut asupra țării a făcut ca cele două femei să se întâlnească față în față, fără martori.

Hélène se holbează la Edna. Cuvintele ei răsună încă în camera goală. Sticlele, paharele, ceștile, mesele, scaunele, tejgheaua, oglinzile, poza cu Janet, toate își pasează cuvintele ca pe o minge: Știu-unde-se-află-Lucien-acum-se-numește-Simon.

Hélène, mută, cercetează buzele fine și roșii ale Ednei.

— Iată adresa lui.

Îi întinde o bucățică de hârtie. Nu s-a mișcat din loc. Este tot acolo, în picioare, nemișcată, la intrarea în cafenea, nu poate trece peste o barieră invizibilă.

Hélène se apropie de Edna. O analizează pe asistentă ca și cum ar urma să dispară dintr-un minut în altul. Ia hârtia, o desface și o privește prefăcându-se că citește preț de câteva secunde. Niciodată, dar absolut niciodată, nu ar recunoaște față de această necunoscută că nu știe să citească. Ridică privirea și întreabă:

— De unde știți că este el?

— Am primit anunțul dumneavoastră de căutare, însoțit de portret.

— Dar... asta a fost acum mult timp.

Edna lasă ochii în pământ și coboară vocea.

— A fost foarte grav bolnav. Dar acum este bine.

— Sunteți soția lui? întreabă Hélène.

— Da.

Șocată, Hélène ia un scaun să se așeze.

— Unde este?

— La noi acasă. Cu fiica noastră.

— De ce ați venit?

Edna nu răspunde. Iese din prăvălie și dispare tot atât de repede precum a apărut, înghițită de lumina puternică a zilei.

Trece cel puțin o oră între plecarea ei și sosirea lui Claude. Hélène, așezată pe scaun, înțepenită în mijlocul cafenelei, strânge hârtiuța în mâini. Sala este tot goală. Ai crede că în lume nimănui nu-i mai este sete, deși este o căldură de mori.

Lui Claude îi vine greu să înțeleagă ce-i povestește Hélène, că o femeie înaltă, foarte slabă, soția lui Lucien, cu părul negru, care se numește Simon, grav rănit, o fetiță, îmi spune că nu a murit. Căldura îl împiedică pe Claude să gândească, să înțeleagă cuvintele disparate rostite de patroana și prietena lui. Hélène îi întinde până la urmă o hârtiuță unde el citește: Strada Îngerilor, Aber Wrac'h.

*

Lucien deschide ușa. Hélène nu-și amintește să fi fost așa de înalt. S-a schimbat mult. Este bărbat în toată firea acum. Aveau aproape aceeași vârstă amândoi, dar femeia își dă seama că ea este cu mult mai tânără ca el. Părul i-a albit. O cicatrice adâncă îi brăzdează obrazul, de la tâmpla stângă la lobul urechii drepte, deformându-i nasul. Ochii lui imenși, albaștri, o fixează. El face câțiva pași în spate pentru a o lăsa să intre, ca și cum ar fi așteptat-o.

I-a venit greu să ajungă. S-a aranjat prostește, din trufie. N-ar fi trebuit s-o facă vreodată. Ar fi trebuit să își dea seama că el s-a schimbat și că n-ar fi trebuit să se machieze. Că nu se pregătesc să meargă la o petrecere, ci la îngroparea tinereții lor. Intrând în casa aceasta necunoscută, unde portretele lui Rose par să se multiplice la infinit, ea se întreabă dacă n-ar fi fost mai bine să moară împreună în ziua arestării. Să plece din lume împreună cu Simon, sub gloanțele fricților, ca să nu mai apuce niciodată ziua aceasta. Îți poți imagina toate ororile războiului. Ca bărbatul tău să fie ucis, rănit, mutilat, paralizat, nebun, rău, violent, alcoolic, gelos, de nesuportat, traumatizat, desfigurat, dar niciodată nu-ți poți închipui că o să-l găsești într-o altă casă, într-o altă viață, cu o altă femeie.

— Ne cunoaștem.

Lucien tocmai a pronunțat cele două cuvinte. Ea n-ar putea spune dacă a fost o afirmație sau o

întrebare. Vocea lui s-a schimbat puțin. Îi vine greu să creadă că scena se petrece aievea, că este în fața lui Lucien, că el nu s-a întors niciodată pentru că a ales o altă casă, într-o altă viață, cu o altă femeie.

În jurul ei nu sunt decât obiectele de care el se lovește sau pe care le utilizează în fiecare zi. Are sentimentul că este o străină ce a așteptat prea mult timp un necunoscut.

— Da, ne cunoaștem.

— Tu ești pescărușul?

— Este al meu.

O soarbe din priviri. Ea are sentimentul că o mângâie. Aproape că retrăiește vara anului 1936, când nu s-au atins. O vară văzută în sens invers, ca într-un coșmar.

— Cum m-ai găsit? o întreabă el.

— Nu voiam să vin, un prieten m-a împins de la spate.

O privește de sus în jos. Se străduiește să zâmbească, în timp ce fiecare părticică din corpul ei sângerează, până și rochia de pe ea, pantofii noi care îi strâng gleznele. Bărbatul se uită fix la mâinile ei tremurătoare, agățate de o valiză albastră micuță. Până la urmă, ea i-o întinde:

— Aici sunt câteva lucruri. Cărți, pantofii și cămășile tale. Poate sunt cam demodate acum.

Lucien ia valiza fără să o scape din ochi. Lucien este incapabil să-i ceară iertare, incapabil să-i mărturisească faptul că nu-și amintește de ea. Cum a putut să o uite pe această femeie? Avea dreptul să-și piardă memoria, nu însă și pe această femeie.

*

De obicei, când Edna se întoarce acasă, radioul este mereu deschis, nu și în această seară.

Rose încearcă să deschidă o valiza albastră, lăsată pe podeaua bucătăriei, dar mâinile ei micuțe nu reușesc să deschidă încuietorile. Imediat ce o zărește, Edna înțelege că Hélène a venit la ei. Își amintește de scrisorile scrise de Simon/Lucien: Tu ai cumpărăturile, iar eu valiza cea albastră. Am pus-o pe podeaua camerei noastre. Mediterana este acum pe parchet. O baltă albastră plină de romanele pe care ți le-am citit.

Edna aștepta de multă vreme această vizită, se gândea că ar fi trebuit să fie mai devreme. S-au împlinit deja șase luni de când s-a dus la cafenea și i-a dat adresa lor lui Hélène Hel, șase luni lungi, mai mult de 180 de zile și de nopți de așteptare. Va pleca din nou cu ea? Îl va recunoaște? Se împlineau șase luni de când era pregătită să găsească într-o bună zi casa lor goală.

Rose pare dezamăgită de conținutul valizei: câteva cărți, niște perechi de pantofi vechi, de dinainte de război, și trei cămăși albe. Nimic de care să râdă.

Simon apare în capul scărilor.

— Cum de nu asculți radioul? îl întreabă prostește Edna, negăsind altceva să-i spună.

— Nu, n-am chef.

Coboară scara ca să-și îmbrățișeze fiica. Edna urmărește cu atenție cămășile albe.

— Ce-i cu valiza asta? îl întreabă.

— Am găsit-o.

— Ciudat, aș spune că acele cămăși sunt mărimea ta.

Lucien ia unul dintre pantofii vechi din valiză și îl încearcă.

— Da, și uite, spune el, pantoful acesta îmi vine

la fel de bine precum condurul Cenușăresei. Ca într-o poveste cu zâne, dar fără zâne.

— De ce zici asta?

— Avem calcani la cină, mă duc să-i curăț, îi răspunde.

Urăște peștii. Urăște să-i mănânce, dar și să-i curețe, să-i gătească, să le atingă aripioarele, să le taie capetele. Mirosul peștelui mort îi provoacă greață.

Rose își imită tatăl, își pune și ea celălalt pantof, râzând cu lacrimi.

*

Claude o aștepta pe Hélène în fața mănăstirii Notre-Dame-des-Landes. Se așezase pe o bancă de piatră, uitându-se la un grup de puști cum joacă fotbal. Când ea s-a apropiat, vântul i-a desfăcut părul și i-a suflat în ocean panglica ce-i ținea coada. În timp ce o privea cum se apropie, s-a gândit că nu s-a îndrăgostit niciodată de ea. La cafenea, clienții îl iau peste picior de ani buni.

— Hai, tinere Claude, recunoaște că ți s-au aprins călcâiele după patroană!

Nu, nu o iubea cum iubești o doamnă, o femeie care în același mod monoton spală pe jos, coase și citește Liniștea mării.

Nu se îndrăgostise decât o singură dată, de o clientă fidelă, ce venise în fiecare joi dimineață, timp de doi ani.

Joia dimineață era zi de târg la Milly. După ce își făcea cumpărăturile, ea venea să bea o cafea la moș Louis. De fapt, tatăl ei bea întotdeauna o cafea, dar ea numai un sirop de rodii cu apă. Claude își punea tot sufletul când îi turna siropul și păstra paharul ei ascuns într-un sertar, sub bar. Îl spăla separat de celelalte și îl ștergea cu o

cârpă moale, ca să intre în el cât mai multă lumină. Cât timp ea bea, preț de câteva secunde, el nici nu mai respira, preocupat să o studieze cum înghite lichidul roșu. Binecuvânta zilele de târg când era cald: se ocupa doar de ea până ce-și stingea setea și nu mai dorea nimic. Ea se așeza pe terasă, iar el îi ținea umbră cu un parasolar primit pentru el. Fata nu-i zâmbea așa cum o făcea pentru ceilalți. Claude era sigur: era îndrăgostită de el. Se vedea în modul în care-i căuta privirea începând din Piața Bisericii, înainte de a intra în prăvălie. Apărea mereu pe la ora 11, cu tatăl ei. Minutele lor erau numărate. Ajungeau cu autobuzul de 9.45, își umpleau coșurile, beau un pahar și plecau cu cel de 11.40. În fiecare zi de joi, Claude trăia douăzeci de minute de grație, și aceasta credea el valora ani de fericire conjugală. Mai ales în acea perioadă de după război, când te trezeai dimineața mirându-te că încă mai trăiești. Când ea pleca, el nu mai trăia decât pentru joia următoare.

Într-o joi dimineață, nu a mai venit: tatăl ei era singur. Claude se gândise că ei îi era rău. Nici în joia următoare n-a apărut. În cea de-a treia, Claude a îndrăznit să-l întrebe pe tată dacă trebuia să pregătească și paharul de sirop pentru domnișoară, iar bărbatul a răspuns: „Nu, Marthe a plecat să lucreze la Paris, la un notar". Claude a crezut că-l ia cu leșin: o pierdea în ziua în care afla cum o cheamă. Bulversat, deci, de două ori.

Marthe nu a mai venit niciodată la cafenea, iar joile lui Claude au început să semene cu celelalte zile ale săptămânii. Că era soare ori ploua, nici nu mai conta pentru el. Paharul a rămas multă vreme în sertar, apoi, într-o zi de curățenie, a fost și el așezat lângă celelalte, pe raft.

Când a observat că Hélène nu mai folosea valiza albastră, Claude a înțeles că Lucien trăia exact în casa indicată. El insistase ca Hélène să se

ducă la adresă și să se convingă, dar când a văzut-o întorcându-se cu perechea ei de încălțăminte nouă în mână, cu o mină teribil de tristă, care-i sluțea trăsăturile feței, i-a părut rău.

S-au întors amândoi cu autobuzul, iar Claude nu i-a pus nici o întrebare lui Hélène. Până la urmă, avea să-i povestească tot când ajungeau acasă.

Pe drumul de întoarcere, mai bine de paisprezece ore, Hélène a privit cerul de mai multe ori, repetându-i:

— Nu înțeleg de ce pescărușul nu se întoarce și el odată cu mine. Nu mai are nimic de făcut acolo.

*

În ziua întoarcerii din Bretania, privirea cățelei Lupoaica a întristat-o cel mai mult pe Hélène. Ca și cum animalul simțise că nu-și va mai vedea niciodată stăpânul. Hélène se temea de momentul când va ajunge în patul ei.

Din ziua arestării, dormise mereu cu speranța că Lucien se va întoarce, o speranță ce-i ținea de cald. Din clipa aceea, nopțile îi vor fi reci, chiar dacă Lupoaica dormea la picioarele ei.

Pe Hélène n-a lăsat-o inima să golească partea stângă a dulapului, acolo unde erau toate lucrurile lui Lucien, suspendate în timp: pantaloni, chiloți, veste, apă de colonie. Va vedea mai târziu ce va face cu ele. Deocamdată, nu va mai deschide partea lui, ci doar în dreapta, unde sunt rochiile.

*

Chiar în acea seară, Lucien a pus valiza albastră în spatele comodei din camera lor. Așa i-a cerut Edna: să o aibă în camera LOR, mai degrabă decât într-o cameră anexă precum pivnița, magazia de grâne sau debaraua. El voia să păstreze lângă el această Mediterană, martoră privilegiată a celeilalte iubiri. În mijlocul nopții,

Edna îl auzea cum mârâie. Ca un animal înghesuit într-un colț, unul malefic și nemilos, care o va omorî până la urmă.

Ca să se liniștească, înghițea pastile cu morfină și se hrănea cu tot felul de iluzii... Nu a plecat cu ea, a ales să rămână cu mine, așa a ales el. M-a privit drăgăstos aseară, la ora 21.05. Când m-a îmbrățișat săptămâna trecută, înainte de a pleca la lucru, gura lui aproape că a atins-o pe a mea. Mi-a zâmbit la cină. Acum zece zile m-a întrebat dacă mi-e frig și a pus un șal pe umerii mei înainte de a apuca să-i spun ceva. Edna își nota toate semnele de iubire probabilă în carnețelul ei emoțional.

Într-o duminică dimineață, la câteva săptămâni după vizita lui Hélène, Lucien a deschis pe pat valiza albastră. S-a uitat multă vreme la conținut, fără să atingă nimic. Edna îl pândea, ascunsă în spatele ușii. Își spunea că, după ce va termina el, va schimba cearșafurile. Pe urmă, el a scos toate cărțile din valiză, a închis-o și a așezat-o din nou în spatele comodei. A pus cărțile pe jos, lângă un fotoliu, a deschis una la întâmplare, pe urmă o a doua și a început să citească pe rând și să le recitească în fiecare zi. Să fi fost vreo douăzeci. Din care o duzină de volume ale lui Georges Simenon.

Începând din ziua aceea, abia ajuns acasă de la muncă, se și ducea în fotoliul lui, la cărți. Avea înflăcărarea unui explorator ce descoperă o planetă necunoscută și care caută cu orice preț dovezi ale unei vieți anterioare.

Din duminica aceea, Edna a încetat să se mai încurajeze cu iluzii.

*

Lucien o revedea pe Hélène în cadrul ușii. Îi simțea parfumul de trandafiri când intrase în casă. Scundă, grațioasă, cu pielea ei albă, cu ochii mari și panglica în păr. O revedea, cu buzele tremurânde, ținându-se de valiza ei albastră ca de

balustrada unui vapor, ca să nu o sufle vântul. Nu mai visa decât la ea. Se împlineau șase ani de când trăia alături de Edna, despre care nu știa nimic. La ea, renunțarea la sine însăși părea interzisă. Totul era sobru la Edna, până în vârful firelor de păr strâns într-o plasă impecabilă. În timp ce în câteva minute părea că știe totul despre Pescăruș. Așa o numea în gând, pentru că nu-i știa numele.

Totul. Știuse totul despre ea încă din clipa în care a intrat. Că avea un cuvânt preferat, „delicatețe“, că ea cânta în timp ce spăla vase pentru că avea oroare să le spele, că nu ștergea niciodată paharele, că le lăsa să se usuce pe marginea chiuvetei, că-i plăcea să facă dragoste la trezire, că era friguroasă, că mânca mere roșii, că purta șosete de lână, că-i plăceau vântul, soarele, dar să stea la umbră, bâlciurile, să se ușureze în iarbă, să meargă pe bicicletă pe malul apei, să joace pietrele[36], să stea la taclale cu propriii cai, comuna ei Suze, culoarea albastru, luna plină, înotul, să coasă, să râdă, să meargă pe jos, să viseze, liniștea, parchetul care scârțâie, apa caldă, făina de orez, așternuturile albe, rochiile negre, parfumul de trandafiri, buchetele de lavandă din dulapuri, pistruii, să atingă lucrurile, că avea gâtul sensibil, iar la cel mai mic semn de frig răcea, că avea dureri atroce de cap și ciclul dureros.

Totul. Și totuși, nu-și amintea nimic. Nici măcar de unde venea, nici unde trăiau. Pentru că a trăit alături de această femeie, era convins. Edna o știa, dar de unde, nu avea nici o idee. Știa despre existența Pescărușului. Privirea ei mereu pe furiș o trăda.

Pescărușul din cer era mereu acolo, ca un prieten vechi, o umbră în plus în zilele însorite. Se așeza des pe acoperișul casei și îl urmărea când pleca la muncă, la fabrica de conserve. Slujba nu-i plăcea: putea prea mult a pește. Nu-i plăcea nici

viața lui. Nu-i plăcea chipul brăzdat de cicatrice, pe care-l bărbierea în fiecare dimineață la baie.

Doar Rose îi mai dădea un motiv să rămână. Rose și țigările din care adora să tragă seara, privind un punct fix pe cer.

Într-o marți după-amiază, când plecase mai devreme de la muncă, știind că Edna nu se va întoarce înainte de căderea serii, a scos din nou valiza. A încercat cămășile albe, una după alta, privindu-se în oglinda dulapului. În reflexia suprafeței nu a recunoscut bărbatul celor două femei, dar l-a invidiat.

*

Hélène i-a cerut lui Claude să scrie De vânzare cu negru pe un fond alb. Din ață, foarfece și panglică a făcut și suportul de agățat. Pe urmă a pus pancarta pe ușa cafenelei. Claude a întrebat-o dacă era sigură. Ce-o să facă apoi? I-a răspuns că o să plece la Clermain cu Lupoaica, la părinții ei. Nu mai erau croitori și își vânduseră prăvălia, dar ea va găsi mereu de lucru la o croitorie. Claude ar fi vrut să o ducă la Aber Wrac'h. Până la urmă, începuse să creadă în revenirea lui Lucien mai mult decât ea. De atâția ani, începuse și el să creadă că într-o zi bărbatul se va întoarce la bar și se va duce în spatele tejghelei, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Ajunsese să creadă dorința lui Hélène de parcă ar fi fost a lui. Călătoria aceasta i-a anulat orice speranță de întoarcere.

Vestea despre vânzarea cafenelei lui moș Louis a șocat pe toată lumea la Milly. Majoritatea bărbaților se adunaseră în fața ușii ca să fie siguri că nu era doar un zvon. Hélène Hel, Hélène Hel a LOR, vindea cafeneaua LOR! Erau cu toții acolo: tineri, bătrâni, pensionari, alcoolici, oameni de-ai locului, țărani, curajoși, leneși, veterani, meseriași, preotul, muncitori, maiștri. Nu se putea așa ceva! Cum putea să abandoneze totul, ca pe niște șosete rupte? Ce vor face fără ea, cine le va

mai coase pantalonii și, în zilele săptămânii, cine îi va mai servi la masă cu ceva de-ale gurii și de băut, cine îi va mai asculta bodogănind, cine le va mai vinde tutun, cine se va mai ocupa de Baudelaire, cine le va mai da biletele de pariuri pentru cursele de cai, cine le va mai zâmbi așa cum o făcea doar ea? Aveau cu toții senzația că pierd esența dimineților, a prânzurilor și a serilor lor. Pentru că nimic nu era mai de apreciat decât pădurea aceasta de sticle în mijlocul grijilor de zi cu zi a lipsei banilor, a copiilor, a femeilor, a salariului care trebuia chivernisit decât să împingă ușa cafenelei și să găsească acolo un amic căruia să-i povestească două-trei prostii. Cafeneaua lui moș Louis era răspântia unde se întâlneau, își strângeau mâna, schimbau veștile despre uzină, livrări, animale, patronat, recolte, bârfe. Iarna era mereu cald aici, Hélène însăși veghea la gura sobei. Pe urmă, mirosea frumos aici: ori aburul de la singurul fel de mâncare servit la prânz, ori mirosul de trandafiri. Și nu pentru că te îmbătai puțin nu-ți mai plăcea parfumul de trandafiri. Radioul bătea ritmul secundelor, transmitea actualitățile, cântecele de dragoste. O ceașcă sau un pahar în care să-ți înmoi buzele, și viața își urma cursul, mai ușor, la fel de ușor ca Hélène Hel, femeia idealizată, pe care-o puteai ridica doar cu vârful degetelor, așa era de scundă.

Foarte repede, o teamă îngrozitoare a traversat satul: cine va fi viitorul patron? Niciodată acesta nu va avea ochii albaștri, niciodată nu-i va conduce spre casă dacă au băut prea mult, niciodată nu se vor obișnui unii cu alții, orice ar fi, niciodată nu va mai avea grijă de focul din sobă. Fie că ești învingător sau învins, pierzi în toate războaiele, dar ei nu o vor pierde pe Hélène. Și dacă patronul cel nou va transforma cafeneaua lor în service auto sau în mercerie? Foarte repede, consumatorii au răspândit vestea

în toată regiunea că oricine va veni să-i facă o ofertă de cumpărare lui Hélène va regreta amarnic (și că fără îndoială, nu o să i se găsească niciodată corpul).

Așa că nimeni nu și-a riscat pielea. Iar Hélène nu a aflat niciodată de ce nimeni nu-i voia prăvălia. De parcă pancarta era invizibilă. Pancartă pe care a trebuit să o schimbe de trei ori, din cauza intemperiilor și a răuvoitorilor care au smuls-o.

La începutul anului 1953, Hélène i-a cerut lui Claude să scrie De vânzare pe geamul ușii, dar tot nu s-a schimbat nimic: nu a primit nici o propunere.

La început, Claude scrisese Pe vineri[37]*, știind că Hélène nu-și va da niciodată seama. Pe urmă, cuprins de remușcări, a corectat textul cu esență de terebentină.*

*

— Justine, este miezul nopții, trebuie să mergem acasă.

Vocea bunicului mă aduce la realitate.

Închid carnețelul albastru imediat după ce am îmbrățișat-o pe Hélène. Nu știu dacă mă aude cum citesc despre viața ei.

Pe hol, Roman, Clotilde și Rose sunt acolo. Îl prezint pe bunicul. Roman îmi spune:

— Janet Gaynor a primit un Oscar pentru trei filme: *Ora supremă, Îngerul străzii* și *Aurora*. Pe vremuri, se putea recompensa aceeași actriță pentru mai multe roluri.

Aș fi preferat să-mi spună: „Justine, te iubesc, iar Clotilde n-a existat niciodată“. Era o glumă proastă. Și nu este Hélène în camera aceea, ci o sosie. Hélène a plecat la o plimbare în Nepal.

Cât despre Oscarul lui Janet Gaynor, știam deja. Știu chiar și că desenatorii lui Walt Disney au fost inspirați de chipul ei când au creat personajul Albă-ca-Zăpada. Le spun doar atât:

— La revedere.

Este ora unu noaptea. Și cum cerul îi aduce un omagiu lui Janet, ninge puțin. Ștergătoarele de parbriz scârțâie. Mașina bunicului abia se târâie.

— Tu ai sclis ce i-ai citit doamnei Hel?

— Da.

— Este bine sclis.

— Mulțumesc.

Îmi vine să-i spun bunicului că am scris pentru nepotul doamnei Hel, că sunt îndrăgostită de el, că am fost în Suedia și că Magnus mi-a povestit tot, că pe acoperișul căminului *La Hortensii* este un pescăruș, că mă culc cu Nu-mi-mai-amintesc-cum, că într-o zi m-am întors mai devreme acasă și am găsit-o pe bunica îmbrăcată în salopetă de instalator, că Patrick și Jo se iubesc, dar, în loc de toate astea, m-am prefăcut că dorm.

În spatele pleoapelor închise, chipul lui Clotilde și al lui Hélène se confundă. Din când în când, deschid ochii pentru a observa profilul bunicului luminat când traversăm un sat sau când trecem aproape de un stâlp de iluminat. Mă gândesc doar la Roman, cel căsătorit, și la Hélène, ajunsă aproape de capătul vieții. Mă gândesc la deșertul care mă așteaptă chiar la prima cotitură. Dar el? La ce-i fuge oare gândul bunicului? Bunicul meu cel tăcut. Că Annette s-a întors?

Annette a revenit în Franța pentru nunta cu Alain Neige, eveniment programat pe data de 13 februarie 1985, la ora 15, în biserica din Milly. Avea flori albe în părul blond. Armand n-a văzut decât asta: o coroniță de flori albe. N-a văzut nici cât de frumoasă era Sandrine la brațul lui Christian, nici pe Magnus conducând-o pe Annette spre altar, tremurând toată, n-a auzit DA-urile

celor doi, nu a văzut-o pe Eugénie ștergându-și o lacrimă, nu l-a auzit pe John Lennon interpretând „Imagine“ după schimbul de verighete. Și-a petrecut ziua într-un câmp de flori albe prinse-n păr.

Nici nu mai știe dacă atunci când au plecat de la biserică au ajuns acasă pe jos sau cu mașina. Dacă a fost frig sau foarte frig pentru o zi de februarie. Dacă mașinile din convoi au claxonat. Nici măcar n-a observat că mirii purtau aceeași ținută. Când erau mici, Armand ura ca Eugénie să-i îmbrace la fel. Dar pe 13 februarie 1985 n-a dat atenție acestui detaliu.

În jurul mesei din sufragerie erau cincisprezece persoane: Armand, Eugénie, Christian, Sandrine, mama ei, Alain, Annette, părinții ei, Magnus și Ada, fratele lui Annette și câțiva prieteni ai mirilor.

Eugénie îi ceruse lui Armand să dea la o parte mobila. Armand făcea totul mașinal: confirma, refuza, zâmbea, servea paharele de șampanie sau poate că era altceva în ele.

Au mâncat celebrul cușcuș cu fructe de mare. Eugénie începuse să-l pregătească încă din ajun. Pierduse o parte din noapte să curețe bine bobițele, așa cum o învățase prietena ei Fatiha.

Magnus a făcut câteva poze cu aparatul Instamatic al lui Christian. Pe urmă au dansat. Mai întâi seniorii, care nu erau chiar așa de vârstnici, au urmat tinerii, nici ei chiar atât de tineri. Christian și Alain înregistraseră casete pentru nunta lor. Jules încă le mai are în sertarele biroului său.

Când cei bătrâni s-au așezat, Alain a pus albumul lui Prince „Sign o’ the Times“.

Au mâncat și tortul mirilor, tăiat de Annette și de Sandrine împreună. Deasupra, patru figurine din plastic îi reprezentau pe miri îmbrățișați.

Annette a scos unul dintre cuplurile din plastic și a lins crema și caramelul de sub

picioarele lor.

Spre seară, mirii, un pic amețiți, au urcat să-și facă siesta fără soțiile rămase jos cu invitații. Eugénie s-a întors în bucătărie să pregătească o supă de ceapă. Ada și Magnus au avut ideea. În timpul acesta, Annette a pus „Angie“, a formației Rolling Stones, și l-a invitat pe Armand la dans.

În ritmul melodiei, cu mireasa lipită de trupul lui, el s-a gândit: „Mă topesc în neant“. Sunt unii care pleacă, dispar de pe o zi pe alta. Am văzut într-o emisiune. În timpul dansului, i-a simțit mâna ei micuță agitându-se ca o pasăre între degetele sale. A deschis palma, ea a evadat. Cântecul se terminase.

Coronița de flori a căzut pe podea. Armand s-a aplecat să o ridice.

Annette a început să plângă și să râdă în același timp. Îi curgeau mucii pe buze, își trăgea nasul în timp ce vorbea în limba suedeză, iar Armand nu mai văzuse niciodată ceva mai frumos decât mucii aceia pe care ea îi ștergea cu mâneca. Magnus a ieșit din bucătărie, a luat-o pe fiică-sa în brațe și a mângâiat-o. Pe urmă, mireasa s-a dus la baie și a stat multă vreme închisă acolo. Nimeni nu a remarcat lipsa ei, cu excepția lui Armand. Toată lumea a crezut că femeia a urcat în camera soțului.

În timp ce mâncau supa de ceapă, iar Alain spunea bancuri care-i făceau pe toți să râdă, mai ales pe fratele lui, Armand s-a dus și el la baie. Annette tocmai ieșea. Făcuse ferfeniță revistele de vânzare prin corespondență și aruncase șervețele în coș. Acestea din urmă erau încă umede de la lacrimile ei. Armand le-a adunat pe toate în buzunar, ca să strângă toată durerea lui Annette.

A rămas multă vreme în picioare în fața vasului de toaletă. Ar fi vrut să rămână acolo până la moarte. Cei doi metri unde ea petrecuse o oră îi făceau un cavou nesperat.

Și-a dat jos pantalonii și s-a așezat pe capacul veceului, cald încă. Nu se aștepta să fie așa cald. A

închis ochii și a început să plângă.

55

1953

În această dimineață plouă. Hélène are ochii umflați de durere. E frig. Își acoperă umerii cu șalul. Mai pune lemne în sobă.

Deschide ușa cafenelei la ora 6.30. Se uită la inscripția De vânzare. Scrisul este șters deja și tot nu a venit nimeni să cumpere. Nu-l mai așteaptă pe Lucien, ci pescărușul.

Ca în fiecare dimineață, Baudelaire este primul client. Odată cu trecerea anilor, s-a cocoșat. Merge privind în pământ, recitându-și fără încetare poemele, de parcă le-ar citi de pe sol.

La ora 7, muncitorii de la uzina textilă vin să bea o cafea. Sunt tăcuți. Se întorc mai târziu, aceiași, la pauza de la ora 12.30.

La ora 8, sunt toți la serviciu.

La ora 9, vin pensionarii și se distrează la un joc de cărți. Pleacă pe la 11.30, chiar înainte ca prima echipă de muncitori să sosească, adică cei care lucrează patru ore, până la prânz.

Hélène pornește radioul cel mare, aflat aproape de cafetiera de pe care zâmbește Janet Gaynor. Se uită din reflex după Lupoaica, dar își amintește că a murit aseară, imediat după închiderea cafenelei, ca și cum a așteptat momentul prielnic ca să nu deranjeze. Hélène se lovește de cana de apă, o aruncă. Are sentimentul că și-a pierdut o soră mai mică, tăcută. Suferă.

Aude trenul de ora 10 intrând în gara situată la cinci minute de mers lent pe jos. Călătorii sunt singurii clienți care nu sunt obișnuiți de-ai casei. Se întâmplă să intre în cafenea ca să se încălzească, în așteptarea unui tren de legătură. În această dimineață, sunt cinci astfel de clienți.

Ei intră în același timp cu Claude. Băiatul se apropie de Hélène și o întreabă dacă merge treaba. Ea îi face semn că da, merge. El a

îngropat-o cu o noapte în urmă pe Lupoaica. Acum, că a venit Claude, ea poate să își reia locul în spatele mașinii de cusut din magazie.

La prânz, se întoarce să îl ajute. Este ora când vin cei mai mulți clienți. Parcă ai fi pe un peron de gară. Sunt unii care se pregătesc să plece, iar alții ce se întorc acasă. Pensionari veniți să mănânce, agricultori, muncitori în construcții și furnizori de marfă aflați în pauza de masă.

După plecarea lor, Hélène are obiceiul să deschidă larg ușile, să se aerisească. Mirosul de tutun îi amintește de ziua când nemții l-au omorât pe Simon și l-au luat pe Lucien. Simon, nașul cel bun al lui Lucien. Cel în spatele căruia se ascunde Lucien. De ce Lucien se numește acum Simon?

Hélène i-a păstrat vioara, pălăria și partiturile, pentru eventualitatea când cineva ar veni să i le ceară. Sunt așezate pe o etajeră folosită de el drept atelier. Câteodată, femeia încearcă să cânte câteva note, să scârțâie arcușul pe coarde. Sunetele produse seamănă cu strigătele unui animal prins în capcană.

Se gândește adesea la zâmbetul lui Simon. Și la semnele de pe fruntea lui, dar mai puțin. Vrea să păstreze de la el doar imaginea zâmbetului. N-a aflat niciodată unde a fost înmormântat în ziua execuției. I s-au tot spus verzi și uscate: ba că este în spatele bisericii, ba pe o pajiște unde s-au descoperit în anul 1949 numeroase oseminte omenești, ba spre Cartierul General al armatei germane, acolo unde s-a dus ea cu bicicleta, ba într-un șanț de pe un drum situat mai jos de Milly, acolo unde, se pare, ofițerii germani acopereau cadavrele cu var înainte de a le îngropa. Ar fi vrut să-l ducă în Polonia, lângă ai lui.

Trenul de 13.07 intră în gară. Nu mai plouă, iar soarele mângâie fațada cafenelei.

În timp ce se pregătește să se retragă în magazie ca să termine cusutul unui veston complicat, o clientă o reține în cafenea: vrea un tiv

pentru pantalonii soțului, care are un picior mai lung. De când coase pentru săteni, femeile intră în cafenea din ce în ce mai des. Și nu doar duminica. Și nu doar tinere. În primii ani, femeile veneau duminica dimineață să-i aducă haine la retușat, după ce se termina slujba la biserică. Dar acum vin la orice oră și își iau răgaz să stea la un pahar când dau peste prietene.

Claude instalează scaunele pe terasă, vremea este încă bună pentru luna octombrie.

Hélène traversează Piața Bisericii, să-l conducă acasă pe Baudelaire: îl doare capul. Ei nu-i place să-l lase să se întoarcă singur. Îi ridică storurile, aerisește, îi face curățenie în bucătărie, îi face patul, îi pregătește cafeaua.

În timp ce se întoarce la cafenea, îl vede. Mai întâi o umbră albă. Își simte inima bătând cu putere: pescărușul ei, așezat pe acoperiș.

Hélène nu se mai clintește.

În Piața Bisericii, la câțiva metri de intrarea în cafenea, o fetiță aruncă o piatră și sare pe un picior într-un șotron imaginar. Fredonează un cântec al Dalidei, „Bambino“: „Știu că o adori, bambino, bambino și că are ochi frumoși, bambino, bambino“.

Copilul este prea mic să-și amintească cuvintele, dar știe melodia. Așa că inventează versurile.

Soarele, reflectându-se în oglinzile de la bar, o împiedică pe Hélène să-i vadă pe clienții din interior. Tremură. Ochii îi umblă de la copil la pata albă de pe acoperiș.

El este aici. S-a întors.

Hélène înaintează un pas spre interior. I se pare că merge pentru prima dată în viață.

O fi în trecere? A făcut 800 de kilometri ca să bea ceva aici? A venit să-și ceară drepturile? S-a întors pentru o oră, o săptămână sau pentru totdeauna?

Îi pare atât de rău că nu s-a făcut frumoasă în această dimineață și că poartă o rochie ponosită! Regretă așa de mult că a plâns toată noaptea moartea Lupoaicei și că are ochii umflați de lacrimi! Și cât de tristă este că-i trec astfel de idei prostești prin cap!

Își scoate șorțul.

Și-a închipuit momentul întâlnirii cu el de mii de ori: că este ziuă, noapte, seară, iarnă, prânz, duminică sau vară, dar nu și-a imaginat niciodată că ea va fi în afara cafenelei, iar el în interior. Vedea cum alerga, cum i se arunca în brațe, cum o învârtea în aer, cum totul ar fi fost o explozie de frumusețe și de bucurie. De ce lucrurile se întâmplă când nu le mai aștepți? De ce este totul doar o chestiune de moment?

Intră în cafenea. Îl caută din priviri. Este așezat lângă fereastră, picior peste picior, ca un obișnuit de-ai locului. Poartă un pulover negru pe gât și pantaloni de aceeași culoare. Este îmbrăcat ca un văduv, deși ea este acolo, în carne și oase. Bărbatul înclină ușor capul să o vadă pe fetița care joacă șotronul. Hélène observă valiza albastră așezată la picioarele lui. Fumează. Lucien n-a fumat niciodată. Lumina soarelui și rotocoalele de fum îl învăluie într-un halou ce amplifică și mai mult irealitatea momentului. Își întoarce ochii cei albaștri către ea.

*

Ednei nu-i mai este frică de portretul lui Lucien Perrin, din clipa în care i-a spus adevărul lui Hélène Hel. A renunțat la serviciul de la școală ca să lucreze iar în spital. Să se ocupe de cei care au cu adevărat nevoie de ea.

În camera 1, un pacient trage să moară, sigur nu va apuca dimineața. Îl cheamă Adrien Moulin, este tânăr, doar douăzeci și cinci de ani, pe care i-ar fi împlinit luna următoare. Edna apasă pe pompa de injectare a morfinei în venele lui. Îi vede trăsăturile destinzându-se, imperceptibil, sau

poate că doar își imaginează ea. Îi face semnul crucii pe frunte.

Edna urmărește fără nici o reținere cum moartea se instalează în trupul lui Adrien Moulin, la fel de detașată ca acei turiști ce invadează plajele din Finistère în luna august. Pielea lui albă, cu aspect de ceară, nu mai arată nici o sclipire de viață, iar claviculele îi sunt atât de proeminente, că ai putea să le frângi doar atingându-le.

Edna a mai văzut bărbați murind. Și chiar i-a resuscitat pe unii, cum a făcut-o și pentru al ei.

Întorcându-se acasă, târziu în noapte, Edna se așază într-un fotoliu, lângă sobă. Nu are curajul să urce pentru somn în camera ei, aproape de cea a soțului și a valizei lui albastre puse în spatele comodei.

Așteaptă ora 6 dimineața înainte de a se duce lângă el. Îl privește cum doarme, apoi își așază mâna pe umărul lui. El deschide ochii, nu o recunoaște imediat, fiind prea ocupat cu Hélène în vis.

Edna îi spune: „Urmează-mă. Urmează-mă, așa cum ai făcut întotdeauna de la Gara de Est".

*

În ziua aceea, pe măsură ce clienții intrau în cafenea, se contraziceau: El este, incredibil. Vă spun că el este. Nu-i adevărat. Cei care nu l-au cunoscut înainte de război, îi întrebau pe cei mai în vârstă. Cine-i tipul? Iar cei care doar auziseră de el spuneau că numele lui este pe Monumentul Eroilor, deci, fără nici o îndoială, este doar un impostor.

Baudelaire s-a întors la cafenea, l-a observat, s-a așezat la masa lui și i-a recitat Străinul:

— Pe cine iubești cel mai mult, om enigmatic, spune? Pe tatăl, pe mama, pe sora ori pe fratele tău?

— N-am nici tată, nici mamă, nici soră, nici frate.
— Prietenii?
— Te slujești de un cuvânt al cărui înțeles mi-a rămas până acum necunoscut.
— Patria?
— Nu știu la ce latitudine se găsește.
— Frumusețea?
— Aș iubi-o cu adevărat, zeiță și fără de moarte.
— Aurul?
— Îl urăsc așa cum urăști tu pe Dumnezeu.
— Ei! Atunci ce iubești, străinule fără de seamăn?
— Iubesc norii… norii care călătoresc… acolo… acolo departe… minunații nori![38]

56

— Bunicule?

— Mda.

— Care a fost cel mai frumos Crăciun din viața ta?

Nu suntem la mai mult de 3 kilometri de Milly. Am stat trei ore în spital.

Profilul lui s-a topit în întuneric. Privește fix drumul. Pe parbriz nu mai cade zăpadă, ci este ceva asemănător poleiului.

Simt că a devenit mai încordat din cauza întrebării mele. Pe urmă, își mai revine. Nu știu cum se manifestă la el treaba aceasta, dar îi văd umerii cum se relaxează.

L-am întrebat doar ca să-l fac să sufere. Să mă răzbun. Să-mi răzbun familia. Pentru zgomotul pe care nu l-a făcut niciodată, păstrându-și tăcerea lui de rahat. Și iubirea sub un clopot. Sunt o nepoată care-i va strica restul zilelor cu întrebări prostești. Iar el pe ale mele, pentru că nu-mi va răspunde niciodată.

— Poți să mă aduci la spital mâine-dimineață?

— Dacă vrei.

Bunicul își bagă mașina în garaj. Jules coboară în lumina farurilor.

— Ei, ce-a pățit Hélène?

— Comoție cerebrală.

Jules tace pentru o clipă.

— Va muri?

— Nu sunt sigură.

Îl observ pe bunicul cum se uită la Jules.

— Ce faci treaz la ora aceasta? îl întreabă pe Jules.

— V-am așteptat.

— Trebuie să te duci la școală mâine.

— Armand, este vacanță. Îți amintesc că mâine este Crăciunul.

Bunicul se strâmbă când aude cuvântul „Crăciun“. Pe urmă se închide în el ca o scoică.

Jules mă strânge în brațe. Este mai înalt decât mine cu cel puțin trei capete.

— Ești tristă?

— Nu. Lucien o așteaptă dincolo.

Îmi dă drumul imediat.

— Ce tot spui acolo? Nimeni nu așteaptă pe nimeni nicăieri. Sunt doar niște tâmpenii. Când ai murit, ai murit și gata. Prostiile astea-s făcute ca să-i liniștească pe cei care și-au ratat viața... Nu există o a doua șansă, Justine... Este doar acum sau niciodată. De aia trebuie să faci ceva în viață! De exemplu, să o ștergi din fundătura asta.

Nu-mi vine să-i răspund lui Jules. N-am chef să răspund nimănui.

Lucien o așteaptă undeva pe Hélène, iar Roman s-a căsătorit cu o fată cu un prenume foarte urât. Dar numai prenumele este nasol, restul este sublim. Nu mai vreau să scriu pentru Roman, pentru că sunt sigură că o să-i dea să citească și soției lui carnețelul albastru. Iar carnețelul acesta nu-l scriu decât pentru el.

— Dormi cu mine? mă întreabă Jules.

— Dacă vrei..., dar trebuie să termin o chestie de făcut, nu mă bați la cap.

— Ce mi-ai cumpărat de Crăciun?

— N-o să-ți spun nici sub tortură.

— Nu-ți dau nici măcar o oră ca să-mi spui tot.

Pe 24 decembrie 1989, la ora 18, Annette, cu o căciulă pe cap, îi spune lui Eugénie că pleacă să facă rapid ultimele cumpărături la magazin.

Eugénie, cu mâinile în salata de boeuf, a insistat ca Armand să meargă cu ea. De altfel, i-a și pregătit lista.

— Grăbiți-vă, să nu închidă la magazin!

De data aceasta, Armand n-a trebuit să caute un pretext ca s-o evite pe Annette, pentru că părul blond al tinerei era ascuns sub căciulă, ceea ce avea un efect de paratrăsnet.

Pe urmă, și pentru că se înnopta, se făcea frig, era finalul anului, douăsprezece luni încercând să nu se gândească la ea, să se teamă de vizitele ei, să o evite, să facă ore suplimentare la uzină. Un an în plus. Era obosit.

Annette a vrut să meargă pe jos. Armand nu a fost de acord și a propus să ia mașina. A pornit motorul și a selectat căldura la maximum. Ea a dat drumul la radio. A schimbat postul. Era un cântec al lui Étienne Daho, „Căzut pentru Franța“.

Annette l-a întrebat ce însemna „căzut pentru Franța“. Armand i-a explicat că era vorba despre o faptă eroică, din război. Annette i-a răspuns că băiatul care cânta nu avea totuși o voce de militar. Observația l-a făcut pe Armand să zâmbească.

Preț de câteva secunde s-a gândit: „O răpesc, nu cer răscumpărare, nu o înapoiez nimănui“. Până la urmă a întrebat-o:

— Ce vrei să-ți iei de la magazin?

Ea a răspuns:

— Ceva pentru fete.

S-a simțit bătrân. „Ea este o fată, eu un bătrân. Și este soția fiului meu.“

A parcat mașina.

Când s-au întâlnit pe trotuar, nu s-a putut abține să nu privească aburii ieșind din gura ei frumoasă. Amprenta respirației sale în frig.

Și-au văzut în vitrine siluetele alăturate, reflectându-se pe lista articolelor aflate la promoția de Crăciun. El s-a gândit că umbra lui este mai tânără decât el. Că se simțea bătrân, dar nu era.

Au intrat într-un supermarket închis între timp. Acum este un service auto pe acel loc. Unul unde se schimbă uleiul, se schimbă piese, se verifică presiunea în pneuri.

Au intrat, au fost ultimii clienți. După ei, supermarketul s-a închis. Fiecare avea de pregătit o sărbătoare acasă.

Armand a citit lista scrisă de Eugénie pe o bucățică de hârtie de cadouri: sare grunjoasă, ciuperci întregi, bețe de urechi. De ce avea nevoie să cumpere bețe de urechi în acea seară de sărbătoare?

În fața unui raion, Armand s-a întâlnit cu Annette, care părea nedumerită în fața cutiilor cu tampoane.

Armand s-a înroșit. Șervețelele și chestiile pentru soția lui erau băgate în fundul sertarului din baie și la fundul coșului de cumpărături când mergeau la piață.

Eugénie îi spusese lui Armand că Alain și Annette încercau cu disperare să facă un copil. Uitându-se la ea, a avut timp să se gândească la Annette, că trebuia să fie tristă. Stânjenit, și-a întors cărucul spre raionul de condimente. A luat sarea grunjoasă și a plătit.

La ieșirea din magazin, bărbatul i-a urat „Crăciun fericit!“ casierei. Niciodată nu mai spusese astfel de lucruri. N-a fost niciodată un tip simpatic.

Annette îl aștepta în mașină. S-a grăbit să-și plătească tampoanele pentru ca el să nu roșească încă o dată precum un prostănac la casă. Și-a scos căciula. Când l-a văzut venind, i-a zâmbit. Lui nu-i venea să urce în mașină. Îi venea să-și spună: „Întoarce-te și fugi!“ În fața lui, strada principală și biserica erau cufundate în beznă.

Armand a urcat în mașină. A băgat cheia în contact, a răsucit butonul de încălzire la maximum și a aruncat pe bancheta din spate sacoșa de cumpărături. A eliberat frâna de mână, a suflat în palme și, în loc să demareze, a sărutat-o. Făcând acest gest, a mângâiat-o pe păr cu ambele mâini și și-a strecurat limba în gura ei. Vălul palatin al lui Annette era ca un câmp de căpșuni. A închis ochii, ca să o vadă mai bine cu ochii minții. Ea s-a aplecat spre el. Sărutul lui Annette i-a amintit de bomboanele efervescente care pocnesc între limbă și cerul gurii, lăsând un gust de fructe în gură. Le dădeau gemenilor când erau mici.

57

Edna n-a simțit nimic. Nu-i era nici cald, nici frig.

A luat trenul de 14.03 spre Paris. Tocmai îi abandonase pe Rose, pe Lucien, precum și propria poșetă la cafeneaua lui moș Louis.

Totul a revenit la normal acum.

Într-o clipă, Edna a devenit văduvă și fără copil.

Văduva unui bărbat care n-a existat niciodată.

Un copil fără mamă este un orfan. Dar cum se numește o mamă care și-a pierdut copilul? Mama unui copil ce nu-i aparține.

Edna a iubit un bărbat pe care l-a împrumutat de la viață. Câțiva ani a încercat să șteargă cu buretele amprentele alteia, fără să poată vreodată reuși complet. Acum își va elibera toată durerea.

În mod bizar, nu era nici tristă, nici fericită. Doar golită pe interior. Ca balonul ținut de un fir de ață de către Rose, nu cu multă vreme în urmă, la sărbătoarea câmpenească. Fără nici un sentiment.

Gândindu-se la ochii senini ai fetei sale, o lacrimă părea să-i curgă pe obraz, sfârșindu-și călătoria deasupra buzei superioare. Edna și-a înghițit lacrima. Un balon în interiorul căruia curge o lacrimă.

Când va ajunge la Paris și va coborî din tren, va tăia firul care o leagă de aceste locuri și va zbura foarte departe. Nu fără a mulțumi înainte cerului că într-o bună zi i-a făcut acel frumos cadou în Gara de Est.

58

Ajungând în parcarea spitalului, îl caut cu privirea, la fel ca ieri. De data aceasta, îl zăresc foarte repede. Este așezat pe acoperișul din aripa dreaptă a construcției, între două ferestre de mansardă. Lângă el sunt alte păsări. De toate felurile, risipite între copaci, cer, streșini și coama acoperișului.

Vizitele sunt permise începând cu ora 14. Rose este la punctul de primire. Sper ca Roman și soția lui să nu fie și ei. Doamne, Dumnezeule, fă în așa fel încât să nu o mai văd pe Clotilde niciodată în viața mea!

Rose stă nemișcată în fața unui automat de cafea, care pare mai degrabă să facă ceai după aspectul lichidului din pahar. Femeia zâmbește când ne vede venind pe bunicul și pe mine. Bunicul, ca de obicei, folosește scuza că trebuie să ajungă la toaletă pentru a evita să salute. Rose îmi întinde un plic.

— Este pentru tine.

— Ce-i asta?

— O scrisoare.

— Ce scrisoare?

— Vei vedea… Roman mi-a spus că te pregăteai să scrii povestea părinților mei. Scrisoarea aceasta îți va stârni interesul.

Bag plicul în poșetă.

— Cum se mai simte?

— Este tot în comă.

Încep să mai sper. În timp ce totul duce cu gândul că s-a terminat. Hélène se va întoarce la *Hortensii* și va privi iar peisajul stând în fotoliul ei. Roman va veni din nou să-mi facă poze și voi fi și eu măcar o dată cu părul aranjat. Rose mă vede cum visez. Îmi spune:

— Mă duc și eu. Trebuie să prind trenul.

Aruncă la coș paharul de plastic, pe jumătate plin. N-am curaj să o întreb dacă Roman și nevasta lui au venit.

Iau liftul. În interior, un cuplu de bătrânei. Se țin de mână. Nu știu de ce, dar îmi fuge gândul la ideea că oamenii plâng mai puțin când moare un bătrân. Ei spun că așa-i normal, așa-i legea firii. Atunci, de ce-mi vine să plâng?

La fel ca ieri, am greșit din nou etajul. Caut un hol și nu-l găsesc. Trec de niște uși batante, sperând ca Roman să nu afle dincolo de ele, de niște culoare ce nu se mai termină. Sunt peste tot ghirlande. La lumina neoanelor, par ciudate. Îmi amintesc de casierele din marile magazine, cu căciulițele de Moș Crăciun pe cap în luna decembrie. Mai pe scurt, sunt combinații care nu merg, pur și simplu.

Iau un alt ascensor și când se deschide ușa, în sfârșit, la etajul cinci, dau nas în nas cu Nu-mi-mai-amintesc-cum. Poartă o bluză albă. Este prima dată când îl văd îmbrăcat așa.

Pixurile băgate în buzunarul exterior nu-mi dau voie să-i citesc numele pe ecusonul inscripționat cu Spital public. La început, mi-e așa de greu să leg lucrurile, încât rămân blocată.

— Justine?

— Ce faci aici?

— Sunt intern aici.

— Aha…

— Dar tu?

— Am fost la o… prietenă.

— Plângi?

— Puțin.

— Ești bine?

— Da.

— Ești sigură?

— …

— Ți-am lăsat cam (socotește în gând) patruzeci de mesaje.
— Îmi pare rău…
— A fost OK la Stockholm?
— Foarte frig.
— Dacă ai nevoie de cineva să te încălzească…

Mă sărută pe gură și dispare în lift. M-a sărutat pe gură, iar eu nici măcar nu știu cum îl cheamă… Mai întâi mi-a mângâiat părul, acum chestia asta cu buzele. Dacă mai continuă așa, o să mă pomenesc că suntem deja căsătoriți.

Nu i-am citit mesajele. Habar n-am nici măcar unde mi-e telefonul. Ultima oară când l-am văzut, cred că era în sertarul bufetului pe care frații Neige zâmbeau la obiectivul foto, cu soțiile lipite de umărul lor.

Femeia de la camera 588 nu seamănă deloc cu cea căreia îi țineam mâna în camera 19 a căminului *La Hortensii*. Nu a mai rămas nimic din cea din urmă. Nu-i mai disting nici măcar urma corpului sub cearșaf. S-a chircit și mai mult de ieri până azi.

Deschid carnețelul albastru. Și încep să-i citesc viața:

Trăiau ca frate şi soră. Hélène dormea în fostul lor dormitor conjugal, iar Lucien, în altă cameră.

Hélène îl găsea pe Lucien complet schimbat. Privirea lui cea jucăușă dispăruse. Războiul făcuse din el o persoană complet absentă. Nu regreta că-l aşteptase, ci că o dezamăgise. Ar fi vrut ca el să nu mai fie aşa de orgolios şi să uite totul. Până și cicatricea de pe fața lui, ca o cerere de iertare, nu-l mai scuza. Dar îi plăcea foarte mult vechiul lui obicei, modul cum el îşi punea buza inferioară peste cea superioară când citea ziarul. Războiul nu-i distrusese gesturile și nici

felul de a merge. Și, până la urmă, Lucien va fi mereu cel care a învățat-o să citească.

Iar astăzi, el i-a oferit o fiică. Copilul la care a sperat mereu înainte de război. Și pe care nu-l mai aștepta. Hélène nu putuse să o iubească pe Rose în ziua venirii ei, pentru că o iubea deja dinainte. Când a luat-o în brațe, i-a recunoscut mirosul, pielea, respirația, părul, vocea, unghiile. Avea sentimentul că o cunoaște dintotdeauna. Ca o continuitate, o aceeași entitate, un organ sau un membru atașat de propriul ei corp. Hélène n-a forțat nimic, Rose fusese certitudinea ei.

Dimineața deschideau cafeneaua la 6.30.

La ora 8, Hélène o ducea pe Rose la școală, cerându-i să-i promită că îi va spune dacă avea cea mai mică problemă. Rose promitea.

Pe urmă, Hélène venea acasă și se așeza la mașina de cusut, iar Lucien servea clienții. Se găsea mereu câte unul care să-i povestească ce se mai întâmplase înainte de arestarea lui. Iar Lucien asculta bărbații cu nasul ciupit de variolă evocându-i tinerețea, chiar dacă el se considera încă tânăr.

Hélène nu mai era văduvă, așa că unii clienți au renunțat să mai treacă pe la cafenea după întoarcerea lui Lucien. Să vină să bea un pahar nu era decât un pretext pentru a o privi și a spera. Alții au început să-i judece. Să ocolească trotuarul unde era terasa rău famată, unde trăia un cuplu de moravuri ușoare. Rose a devenit „biata copilă“, Hélène era „curva“, Claude „amantul“, iar Lucien „dezertorul“.

Când Claude îi propusese lui Hélène să plece, de vreme ce Lucien se întorsese, ea i-a răspuns: „Rămâi. Nu s-a întors de-adevăratelea“.

Hélène n-ar fi putut renunța la Claude, făcea parte integrantă din cafenea. Și, deci, și din viața ei. Pentru ea, Claude era la fel de important ca soarele reflectat prin geamuri în sticlele și în paharele de la bar, ca parchetul ori ca toate

chipurile ce veneau în cafenea din martie până în octombrie.

Claude venea în fiecare zi la ora 10 ca să-l ajute pe Lucien să pregătească comenzile pentru ora prânzului, când muncitorii din tura de dimineață intrau toți în același timp. Claude era unchiul adoptiv al lui Rose. Știa unde era aranjat fiecare obiect, în casă, sub bar, în sertare, în camere, pe rafturi, în pivniță, pe masa de lucru. Știa ce placă de parchet scârțâia sau unde se găseau contoarele, sticlele de ulei, becurile, țevile de apă, cheile, trapa de acces în grânar, cărbunele, buteliile de gaz, erbicidul, cheile universale, rezervele de bere, rochia cea albastră a păpușii lui Rose, cum funcționează fiecare aparat, unde să dea o lovitură magică unei mașinării ca să repornească. Cunoștea punctele tari și slăbiciunile fiecărui perete, ale podelelor, ale țevilor, ale clienților, ale jucătorilor din echipa locală de fotbal.

După-amiază, Lucien se ducea la școală după Rose. Se întorceau împreună acasă, ținându-se de mână. Hélène îi dădea să mănânce o gustare. Mai târziu, spre seară, Lucien o supraveghea la teme. Hélène se întrista foarte tare că nu poate participa la acest ritual, Lucien o vedea, dar se prefăcea că nu-și dă seama că trebuie să facă ceva să nu o rănească mai mult.

Luau cina împreună. Rose povestea ce-a mai fost la școală, Hélène despre cusăturile ei, iar Lucien despre clienți. Câteodată, poveștile lor se întrețeseau.

*

Hélène începuse să-i povestească banalități lui Lucien. Ca și cum i-ai citi cuiva veștile din ziar. Despre tatăl nevăzător, mama care i-a părăsit, alfabetul Braille, Bach, căsătorii, moș Louis, arestarea, Simon, botezul, tragerea la sorți, oamenii din sat, ce s-a întâmplat după război, monumentul dedicat eroilor, cusutul, Lupoaica,

anii lungi, sărbătorile, așteptarea, vara pe terasă, Claude, moda schimbătoare, Royallieu, Buchenwald, minele din Dora, Gara de Est, scrisoarea, portretul, vizita Ednei la cafenea.

Lucien o credea pe cuvânt, dar nu-și amintea nimic. O asculta cum îi vorbește despre viața ei, îi plăcea timbrul vocii, privirea, modul cum își ștergea tot timpul mâinile de sorț, fără să fie ude. Îi analiza frumusețea, dar nu o simțea. Nimic nu-i putea arăta drumul pe care să o apuce ca să o găsească. Câteodată, îi venea să-i atingă părul, chipul, ca să o simtă. Dar n-a îndrăznit niciodată. Voia să-și redescopere soția căreia îi scrisese în Braille pe bucăți de hârtie la Buchenwald.

Gesturile de altădată le-a descoperit în spatele barului. Gesturile își aminteau de el, dar fără el.

Din intimitate nu mai rămăsese nimic.

Nu mai ajungeau să simtă nici cea mai mică formă de bucurie. Dar îl cuprindea o enormă pace interioară. De altfel, acolo și-a dat seama că Edna nu-i lipsea.

Dimpotrivă. I se luase o piatră de pe inimă. Devenise liniștit că nu mai este supravegheat. Că a scăpat de privirea ei scrutătoare. Modul cum Edna pândea urmele vechiului Lucien îl zidise în propriile lui spaime. Traiul la cafeneaua lui moș Louis îl eliberase.

Hélène nu-l pândea niciodată, Hélène nu se ascundea nicicând după uși, Hélène nu-i scotocea în lucruri, Hélène nu căuta în fiecare din gesturile lui ceva care să-l fi putut trăda. Lui Hélène nu-i era frică de el, nici de adevărul sau de trecutul lui.

Odată cu trecerea timpului, Lucien realizase cât de nefericită trebuie să fi fost Edna și cât de îngrozită să afle că el nu se numea Simon, ci Lucien. Până într-acolo încât să renunțe la propriul copil.

Firul ce-i lega nu fusese complet tăiat, dar Hélène nu știa cum să îmbunătățească relația

dintre ei. Așa că și-a adunat toate poveștile și le-a păstrat într-un sac ce devenea din ce în ce mai mic. A ajuns să-i povestească despre intimitatea dintre ei. Cea construită în dormitorul lor, înainte de moartea lui Simon.

I-a spus despre întâlnirea lor de la biserică, despre cum i-a luat măsurile pentru costumul lui din flanelă albastră, despre pescăruș și despre căsătorie.

Într-o seară, nu i-a urat noapte bună lui Lucien. A băut un pahar mare de Suze[39], ca să prindă curaj, și l-a luat de mână. L-a dus în cafeneaua închisă de câteva ore.

Înainte de a aprinde o lumânare și de a o așeza pe tejghea, i-a spus lui Lucien că se culcase și cu alți bărbați în lipsa lui. Cu țigani, actori de bâlci și comis-voiajori. Ca să nu rămână nici o urmă a trecerii lor prin viața ei. A povestit fără nici o jenă sau părere de rău. Nu era ca o mărturisire și nu aștepta iertare din partea lui.

Lucien n-a simțit nici o urmă de gelozie, de ură sau de orgoliu rănit. Și-a spus doar că și el devenise comis-voiajorul lui Hélène. Un om aflat în trecere prin viața ei, la fel ca toți ceilalți. Un necunoscut intrat în casa femeii.

Ea și-a desfăcut părul și s-a dezbrăcat complet. Doar lumânarea o mai lumina. Sânii mari și pântecul rotofei dansau în penumbră. Șoldurile îi erau largi, iar coapsele pline de mușchi. Avea pielea de găină, albicioasă. Lucien îi putea vedea venele vineții prin piele.

Nu era un bărbat trecător, printre alții. Fusese omul ei. Primul.

În cafenea, respirația sacadată a lui Lucien a început să acopere zgomotul generatorului electric.

Când a vrut să o atingă, ea l-a refuzat cu un gest al mâinii. Așa că a continuat să o privească îndelung.

Ca și cum o redescoperea.

Lucian o dorea. Îi venea să o lingă peste tot, să o spele de urmele celorlalți, de timpul scurs, de tăcere, de absență, de abandon, de uitare.

Cu cât o admira mai mult, cu atât ochii lui Hélène se aprindeau.

S-a întors cu spatele, astfel încât să-i poată vedea ceafa, spinarea, bazinul, fundul. El începuse să spere, pentru prima dată din ziua arestării.

Hélène a văzut albastrul cerului întorcându-se în privirea lui Lucien, o scurtă iluminare. În timp ce se întorcea cu spatele, i-a povestit cum o mângâia altădată, cum o strângea în brațe, cum îi plăcea să-i atingă corpul, cum se arcuia ea, cum îl masturba, cum îi citea și cum îl iubea. În vara anului 1936. Pe urmă s-a îmbrăcat și i-a spus: „Pe mâine-seară! La aceeași oră".

O asistentă intră în cameră, așa că îmi închid carnețelul. După ce m-a salutat, îi verifică lui Hélène tensiunea și temperatura, îi schimbă rezerva de perfuzie și îmi zâmbește.

Mi-ar plăcea să-i pun câteva întrebări despre Nu-mi-mai-amintesc-cum, dar cum să-i spun? Cum să cer informații despre cineva al cărui nume nu îl cunosc?

Asistenta îmi amintește că în această seară este Ajunul Crăciunului. 24 decembrie.

Bunicul!

Mă aplec peste Hélène ca s-o îmbrățișez. Nu vreau să fie pentru ultima oară. Lucien poate să mai aștepte puțin.

Chiar atunci intră și Roman, singur. Este un tip superb! Tristețea nu-i deformează trăsăturile.

— Am venit să-i citesc, îmi spune în timp ce-și așază paltonul pe un scaun.

— Mulțumesc.

Atât am găsit de cuviință să-i spun. Mulțumesc. Carnețelul albastru încă este deschis în mâinile mele. Îl închid.

— Este povestea părinților mei?

— Da.

Mă apropii de el și-l sărut pe gură. Lasă romanul să-i scape din mână și mă strânge în brațe. Mâinile lui pe ceafa mea sunt reci. Îmi mângâie părul. Închid ochii. Mi-e prea tare teamă să mă trezesc din vis dacă-i deschid. Nimeni nu mi-a atins părul cu atâta blândețe, îl simt cum se înfoaie sub degetele lui. Nu mai sunt Justine, regăsesc o altă formă a eului meu. Sărutul acesta are gustul amar al efemerului, al finalului unei povești de dragoste. Simt o tristețe imensă. Un sentiment ca de moarte, de sfârșit al vieții.

Îi șoptesc „Crăciun fericit“ și ies împleticindu-mă din cameră, fără să-l privesc. Nu vreau să știu dacă acest sărut a existat cu adevărat. Mă pierd pe holuri, iar capul mi se învârte încă mult timp înainte de a trece de ușa de la ieșire.

59

Tonomatul a fost livrat chiar de dimineață. Douăsprezece discuri de 78 de rotații. Douăzeci și patru de butoane roșii, alături de care se puteau citi titlurile cântecelor.

A fost o nebunie în ziua aceea. Toți clienții erau fascinați de mecanismul aparatului. Un șir de luminițe aprinzându-se și stingându-se pe fiecare latură a tonomatului atunci când cineva îl acționa. Acesta era deci progresul! Era suficient să apeși pe un buton de la 1 la 24 pentru a selecta o melodie. Până și Claude și Lucien au plecat de la bar să meargă lângă clienți și să admire dansul discurilor.

Lucien comandase tonomatul. Ca să-i facă o surpriză lui Hélène. Ea nu putea citi titlurile melodiilor scrise pe etichete. Dar își făcuse un semn discret pe butonul 8, la cântecul „Petite fleur“ al lui Sydney Bechet.

Într-o singură zi, Claude a băgat în mașinărie tot bacșișul lui pe o lună. Aparatul a adus o dezordine totală în cafenea, pentru că nimeni nu mai era servit. Cum se făcea liniște, tânărul alerga să pună o monedă în fanta mașinii și urmărea hipnotizat cum se întorcea discul în vitrină.

Spre seară, Baudelaire și Claude aproape că s-au luat la bătaie pentru că Baudelaire nu voia să asculte decât cântecul lui Tino Rossi, „Maman, la plus belle du monde“, iar Claude, „C'est magnifique“ al lui Luis Mariano. Hélène a tranșat problema apăsând pe butonul 8.

Dar Lucien ardea de nerăbdare să plece toată lumea și să rămână singur cu Hélène și cu tonomatul său. Din prima seară când s-a dezbrăcat în fața lui, nu mai aștepta altceva chiar din clipa când se trezea: să se întoarcă în cafeneaua închisă și să o vadă cum își dă jos hainele la lumina unei lumânări. Pentru că ea a reluat în fiecare seară jocul seducției. Iar Lucien o

privea cum se despoaie, fără să o atingă vreodată. Nu treceau de linia invizibilă încă prezentă între ei.

În seara aceea, va pune faţa a doua a discului lui Georges Brassens Les Sabots d'Hélène şi o va invita la dans. De la momentul cu Gara de Est, era pentru prima dată când îşi făcea un plan. Mai întâi sperase, dar acum proiecta.

Era ciudat că trăia sub acelaşi acoperiş cu o femeie fără să o atingă. Să-i audă pe clienţi şi pe comercianţi numind-o soţia ta sau femeia ta când îi vorbeau despre ea. Era ciudat că nu avea amintiri de împărtăşit cu ea, că nu avea nimic în comun cu prezentul, şi totuşi să simtă ceea ce simţea şi ea, să ştie că-l iubea, să-i anticipeze reacţiile, să ghicească ce-şi dorea. Era ca şi cum un substrat emoţional al creierului o păstrase în memorie. Ca în ziua în care ea venise în Bretania să-i aducă valiza albastră. Nu o recunoscuse, dar ştiuse să spună multe despre ea, ca într-o poezie. Da, Hélène era. O recitare învăţată pe de rost, din care nu-şi mai amintea decât rimele.

În seara aceea aproape că a trebuit să-i dea afară pe clienţi. Chiar şi pe Claude, care nu mai voia să plece de la aparat şi îl ştergea de parcă era un pursânge înaintea Marelui Premiu al Arcului de Triumf[40].

Acum, că sala era goală, că luaseră cina împreună şi că Rose dormea, Lucien apăsa pe butonul 19 să cânte încontinuu. Bărbatul cânta. Era pentru prima dată când Hélène îl auzea cântând. Falsa, dar măcar cânta. Ea a aprins lumânarea, a început să se dezbrace, dar Lucien a oprit-o. În seara aceea, el o va dezbrăca. Dar mai întâi, trebuia să danseze împreună.

A pus o piesă la tonomat:
Saboţii lui Hélène
Erau plini de noroi.
Cei trei căpitani
Ar fi numit-o curvă,

Iar biata Hélène
Era ca un strigoi.
Nu mai căuta multă vreme o fântână,
Tu, cel ce ai nevoie de apă,
Nu mai căuta: în lacrimile lui Hélène
Mergi să-ți umpli găleata.
În ziua cu tonomatul au reînnodat firul dintre ei.

60

Parcarea spitalului era goală. Noaptea și frigul se instalaseră de multă vreme. Bunicul adormise în mașină. M-am uitat la el prin parbriz. Mi s-a părut un bărbat tare frumos. Trăsăturile îi erau relaxate. Oare visa ceva? Am bătut foarte ușor în geam, a deschis ochii și mi-a zâmbit în felul lui, încruntându-și sprâncenele și gura în același timp. Masca de suferință și-a reluat locul. A pornit mașina fără să scoată nici un cuvânt.

Am căutat un șervețel în poșetă, ca să mă șterg la ochi și la gură. Voiam să păstrez o urmă a sărutului. Caut adesea lucruri pe care nu le găsesc niciodată în poșetă. Am dat de scrisoarea oferită de Rose în fața automatului de cafea. Am citit-o cu voce tare:

5 octombrie 1978

Edna,

Nu-mi mai amintesc ziua când ai plecat din cafeneaua lui moș Louis, lăsându-ți poșeta pe masă. Eram mult prea mică. În orice caz, pierderea memoriei este ereditară la noi. Și, în fond, este chiar practic. În ziua aceea, am crezut că tu ne-ai lăsat să plecăm în vacanță: pe tata, pe mine și poșeta.

Primele mele amintiri sunt din după-amiezile de duminică, atunci când Hélène închidea cafeneaua. Era singura zi când se machia și își punea rochia de sărbătoare. Mergeam să ne scăldăm la râu. Luam într-un coș pâine și ouă fierte tari, pe care le mâncam amândoi cu poftă. Îl priveam pe tata cum încerca să-și refacă viața. Mi se pare că niciodată nu l-am văzut altfel decât încovoiat și îmbrăcat în negru. Puțin câte puțin, descopeream un bărbat foarte înalt, cu pielea închisă la culoare și cu un zâmbet frumos din născare.

Clienții cafenelei erau drăguți și îmi făceau mici cadouri: bile din săpun, creioane colorate.

Uneori îmi aduceau și bomboane. Câteodată, surprindeam conversații în șoaptă în legătură cu „absența“ tatălui meu și o numeau „patroana“ pe Hélène. Dar nu le dădeam nici o atenție. Eram fata vitregă a unei croitorese și purtam rochițe la fel de frumoase ca în poveștile cu zâne. Mergeam prin sat cu rochițele mele de prințesă și îmi inventam o mie și una de vieți. Te întrebi dacă erai și tu în una dintre ele?

Până când am împlinit zece ani, nimeni nu mi-a vorbit despre tine. Iar de la tine nu am avut nici o veste. Dar îmi amintesc de ziua când tata a început să-mi amenajeze camera. L-am întrebat: „Vom rămâne în casa asta, tati?“ A zâmbit și mi-a răspuns: „Unde vrei să mergem?“ Mi-a cerut să aleg eu tapetul. M-am oprit la unul cu vaporașe, cu veliere. La Milly nu există deschidere la mare. Și totuși, eram sigură că o cunosc ca pe o soră mai mare, care n-a mai păstrat legătura cu mine.

Nu am nici o fotografie cu tine. Ești o fantomă, fără nici o imagine gravată pe nicăieri. Am ajuns să mă întreb dacă ai existat cu adevărat.

Presupun că la început am iubit-o pe Hélène așa cum iubești un părinte prin alianță. Dar prima dată când l-am văzut pe tata că o sărută pe gură, am urât-o. Am fugit de acasă.

De atunci, nu s-au mai sărutat în fața mea. I-am văzut mereu iubindu-se, fără ca ei să-și dea seama. Chiar dacă i-am spus mereu „Hélène“, și niciodată „mamă“, m-a crescut ca pe propriul copil. De altfel, mă gândesc că, la fel ca tine, m-a considerat întotdeauna fata ei, și nu a ta. Cea pe care ar fi trebuit să o aibă cu tata, dacă n-ar fi fost deportat.

Claude mi-a vorbit primul despre tine. El era ospătarul cafenelei. Este șchiop din naștere, dar este băiatul cel mai drept pe care-l știu. L-am considerat întotdeauna ca pe un frate ce nu m-ar minți niciodată. Am înțeles că tata avusese două

vieți separate de război. În a doua, tu l-ai ascuns pe tata. Departe de prima.

Nu te-am așteptat niciodată. Nici n-am sperat să vii. Părinții mei au făcut totul pentru ca toată copilăria mea să fie una fericită. Plină de lumină, să nu rămână nici un ungher întunecat, unde să mă așez și să te aștept. Am devenit desenatoare, iar în desenele mele există deseori o femeie în plan secund. Femeia, fără îndoială, ești tu.

Claude te-a găsit vinerea trecută. Sunt ani întregi de când te caută, fără să mi-o fi spus vreodată. Se pare că trăiești în Londra și că ești tot asistentă medicală. De câți copii te-ai ocupat gândindu-te la mine? Câte inimi ai auzit bătând gândindu-te la cea a lui Lucien? Îți scriu această scrisoare pentru a-ți spune că a lui a încetat să mai bată vinerea trecută. În ziua când Claude te-a găsit, tata a plecat într-o a treia viață, care nu va fi nici a lui Hélène, nici a ta.

Eram acolo când a plecat din această lume. Venisem să-mi petrec câteva zile alături de ei. Îi ajutam, un autocar întreg cu turiști luaseră cu asalt cafeneaua. Tati se pregătea să bea un sirop de mentă cu apă. A căzut și nu s-a mai ridicat. La început, am crezut că s-a împiedicat. Hélène a înțeles imediat că, de data aceasta, marea ei iubire a plecat și că tu nu i-o vei mai aduce niciodată înapoi. Viața ia și oferă în același timp. Dar nu știu ce-mi oferă mie. Se pare că în viață cazuri ca al meu sunt frecvente.

Știu că nu vei citi vreodată scrisoarea aceasta. O voi pune în poșeta ta, agățată de ușa din camera mea. Tati a păstrat-o și mi-a dat-o când am împlinit optsprezece ani. N-am avut curaj să o deschid niciodată, ar fi fost ca și cum aș fi scotocit în geanta unei necunoscute. Tati și Hélène m-au crescut foarte frumos. Dar am lăsat-o în camera mea de fetiță pentru că velierele mele sunt tot pe pereți și într-o zi poate că îmi voi lua unul ca să vin la tine în vizită.

În fine, voiam să-ți spun că ai făcut bine că i l-ai adus pe tati lui Hélène. A murit fericit.

Rose

Am citit scrisoarea lui Rose până la capăt.

Bunicul conduce încă. Cred că mai sunt 50 de kilometri de parcurs. Nu spune nimic. Nu face nici un comentariu.

— Știi ce-a urmat, bunicule?

— …

— Bunicule, știi ce s-a mai întâmplat?

— Când să se întâmple ce?

— După moartea lui Lucien, Hélène i-a dăruit lui Claude cafeneaua lui moș Louis și a plecat să trăiască la Paris.

— Și Rose?

Nu l-am auzit niciodată pe bunicul punând întrebări despre nimeni. Nici măcar să mă întrebe dacă mi-am spălat bine dințișorii când eram mică.

— Rose s-a dus la Londra, să o întâlnească pe Edna, împreună cu fiul său, Roman. Au stat o vreme acolo.

La început nu i-am văzut lacrimile curgând. Luminat de luminile din bordul mașinii, nu-i văd decât profilul și îl aud cum își trage nasul discret.

Când, în sfârșit, îmi dau seama că plânge, nu mai am vreme să scot nici un cuvânt: oprește pe dreapta și se prăbușește pe volan. Plânge în hohote, iar gemetele lui îmi sfâșie inima.

N-am văzut niciodată în toată viața mea un moment atât de tragic.

Sunt șocată. După câteva minute sau poate câteva ore, nu mai știu, îmi pun mâna tremurătoare pe umărul lui.

Paltonul lui din lână de bună calitate îmi pișcă degetele. De când eu și Jules suntem în casa lor, bunicul și bunica nu se îmbracă decât cu haine de calitate bună. În fotografiile de odinioară nu erau prea eleganți, dar nu știu dacă moartea băieților sau viața nepoților lor i-a împovărat. Îmi dau seama în acest moment cât au fost de loviți.

— Este totul OK, bunicule?

Vocea mea pare să aibă asupra lui efectul unui electroșoc. Se îndreaptă imediat și mormăie:

— N-ai un șelvețel?

Caut încă o dată prin poșetă, că nu se știe niciodată. Dar nu sunt eu genul de fată care să aibă șervețele la ea. De fiecare dată îmi doresc să o fac, dar singurele lucruri găsite în poșeta mea sunt: o bucată de prăjitură uscată, firimituri, un ruj de buze consumat până la plastic, portofelul meu gol și un Pikachu[41] primit de la Jules când era el un țânc. Este o poșetă ce nu servește la nimic. Caut disperată în torpedou și găsesc până la urmă o cârpă pe care i-o întind, tristă. Își suflă nasul cu zgomot.

Suntem tot în penumbră, în interiorul mașinii. Motorul toarce, fără să-i pese de starea de spirit a bunicului. Începe să plouă. Pornește ștergătoarele, semnalizează și pleacă.

Fără nici un alt cuvânt.

Mergem vreo douăzeci de kilometri când îndrăznesc să-i pun întrebarea care-mi stă pe buze. Îmi spun că acum este momentul. Că niciodată nu va mai veni o altă ocazie în toată viața mea. Noi doi în mașină, în ajun de Crăciun, seara, după o furtună, un șoc care l-a buleversat complet după ce am citit scrisoarea Rosei.

— Bunicule, cum era Annette?

Devine tensionat, aproape imperceptibil pentru alții, nu și pentru mine, nepoata lui.

Își umezește buzele. Ca și cum răspunsul l-ar fi secat.

— Era luminoasă… Aș fi putut să o folosesc ca să mă lumineze… Îi plăceau oamenii cale fac flaze sculte.

— Înseamnă că trebuie să te fi iubit.

Tăcere.

— Mă iubea.

Spune vorbele ca și cum ar fi fost ultimele cuvinte. Ca și cum se născuse doar pentru a le pronunța aici, în această mașină, și că și-a atins menirea. Dacă ar muri sub ochii mei, nu aș fi surprinsă.

Depășește un camion. Îi ia zece minute să o facă. Este un adevărat pericol public. Ca să-mi alung teama, îi spun:

— Annette îl iubea pe unchiul Alain. Jules este fructul iubirii lor. Asta-i sigur. Se simte. Se vede. Se respiră.

Se uită ciudat la mine. Aș jura chiar că zâmbește. Am deodată sentimentul că sunt așezată alături de un bărbat pe care nu-l cunosc. Ca și cum un magician tocmai l-a înlocuit pe bunicul cu un alt bărbat. Mă uit cu atenție la el și îl văd complet schimbat. De când a pronunțat ultimele două cuvinte: mă iubea, a întinerit văzând cu ochii. Dacă o mai ține așa, când o să ajungem acasă o să-l sărbătorim la douăzeci de ani.

— Jules nu este fluctul iubilii, este chial iubilea. În viață sunt bijutelii placate cu aul și bijutelii din aul. Jules este din aul.

Aici vine rândul meu să nu mai rezist și să caut șervețele în poșetă. Pentru orice eventualitate.

Dar dau de Pikachu murdar. Și lacrimile îmi curg și mai tare.

Am o viziune. Bunicul la morgă, după accident. Bunicul singur. Bunicul recunoscând cele patru cadavre, unul după altul. Cu cine a început? Cu unul din cei doi fii? Cu una dintre nurori?

Îl văd ieșind de la morgă, urcând în mașină și plecând. Cât de mult trebuie să ne fi iubit ca să se poată întoarce acasă în seara aceea! Ce i-a spus oare bunicii ajungând acasă? Ei sunt. Sunt morți toți patru? Și de ce bunica nu s-a dus și ea să recunoască trupurile? Îl văd cu ochii minții, a doua zi, în grădină, pe când dădea foc celor doi pomi fructiferi. El cu ochii plini de lacrimi, iar eu un copil. Pălinții tăi au avut un accident.

— Te iubesc, bunicule.

— Spel.

61

Hélène a zvârlit cu pietricele înspre pescăruș ca să-și ia zborul, să se ducă după Lucien, dar el nu s-a mișcat din loc. Pescărușul era acum doar al ei. Nu o să mai plece.

Femeia a terminat de cusut hainele purtate de Lucien pe lumea cealaltă. Îmbrăcăminte de vară, din in alb. Un pantalon cu pense, o cămașă cu mâneci scurte și buzunar ca să-i bage un pachet de țigări și certificatul de botez. I-a ales încălțămintea lui preferată: sandalele maro din piele.

Hélène a răsucit cheia de la ușa cafenelei și l-a așteptat pe Claude spunându-i:

— Îți voi vinde prăvălia noastră pentru un franc, simbolic. Pregătește hârtiile la notar, le voi semna când mă întorc. Cum eu nu știu să citesc, te vei ocupa tu de tot.

Pentru prima dată în treizeci de ani, femeia a luat dintr-o cutie banii strânși în timp. Erau economiile ei de la cusut, cam 20000 de franci.

Pe urmă, s-a pregătit. Nu voia să poarte o rochie de doliu. Voia să-i facă o surpriză lui Lucien. Și-a luat cea mai frumoasă ținută, o rochie albă din mătase cu o dublură de organdi, cu năsturei sidefii, ce se închideau la spate. Era mereu încheiată la nasturi doar de Lucien. Duminica dimineață se ducea la el cu spatele gol, ridicându-și părul și aplecându-se ușor spre înainte. Cu fiecare nasture închis, și erau 18 în total, îi spunea:

— Te iubesc, te iubesc, te iubesc, te iubesc, și tot așa până la ultimul.

Iar când termina, o săruta pe ceafă.

Duminica seară, când îi desfăcea, începea întotdeauna cu primul nasture de la gât, apoi cobora foarte încet până la șolduri, suflându-i la rădăcina părului. Pe măsură ce cobora, îi șoptea:

— La nebunie, la nebunie, la nebunie, la nebunie…

În acea dimineață, n-a vrut să-i ceară ajutorul lui Rose ca să-i încheie nasturii. A târât o oglindă pe picior în fața șifonierului cu ușă de sticlă, ca să-și poată vedea spatele. Și-a întins brațele în spate, s-a aplecat, și-a răsucit încheietura mâinilor, dar n-a reușit să-i închidă pe cei din mijloc. S-a gândit: „Am rămas singură acum“.

Pe urmă, și-a dat cu ruj de buze, dar nu cu unul prea roșu, ca să respecte totuși momentele de tristețe. Până la urmă s-a urcat pe un scaun, a luat valiza albastră și s-a dus la Rose, care o aștepta deja în mașină. Era uimitor că ea, ca femeie, avea permis de conducere, pentru că Lucien nu a reușit niciodată să treacă examenul pentru obținerea lui. În schimb, i-a cumpărat un Citroën Ami 6, folosit de ei pentru a face drumuri scurte duminica, spre amuzamentul lui Rose. Plecau dimineața devreme și se întorceau noaptea târziu, ca să nu fie opriți de poliție. Vehiculul și-a dat obștescul sfârșit la începutul anilor ’70, dar și Lucien nu a mai cumpărat o alta. I-a spus lui Hélène:

— O să mergem cu trenul.

Ceea ce n-au făcut niciodată.

Închideau mereu cafeneaua duminica.

Pe drumul dintre cafenea și crematoriu, Rose i-a spus mamei că boala ei se numea dislexie și că medicii specialiști o puteau vindeca. Nu ochii îi erau afectați, ci ceva în creierul ei și se putea educa exact ca atunci când cineva cu piciorul rupt este ajutat să meargă din nou după operație.

Hélène s-a gândit că boala ei avea un nume foarte complicat și poate că fusese nevoită să aștepte moartea lui Lucien ca să se vindece.

Lucien nu va fi îngropat la Milly și nici în altă parte.

Cu doar câțiva ani în urmă, în fața buruienilor crescute din plin pe mormântul lui Baudelaire, îi ceruse lui Hélène să-l incinereze, să-l lase să călătorească în eternitate. Hélène îi promisese.

La crematoriu nu aveau decât muzică clasică pentru a însoți defunctul. Lui Hélène i-ar fi plăcut să-i asculte pe Brassens, Brel, Ferré, dar a ales preludiile lui Bach pentru clipele de reculegere. A îmbrățișat sicriul de mai multe ori. Nu ca să-l îmbrățișeze pe Lucien prin coșciugul din lemn, ci ca să verifice că era într-adevăr neînsuflețit. Că nu o mai striga. Și că, de această dată, nici Edna, nici oricine altcineva nu i-l va aduce înapoi.

Doi bărbați în costume cernite au dus sicriul. În interior era Lucien în haine de vară, cu pălăria și vioara lui Simon, cel care nu avusese dreptul la o înmormântare creștinească. Și cum Lucien fusese puțin un Simon în viața Ednei, Hélène a crezut că așa este corect să-l îngroape.

În ziua aceea, Rose nu i-a mai spus Hélène, ci doar i-a șoptit Mamă, în timp ce o mângâia pe păr.

Hélène a așteptat în grădina crematoriului. Și vegetația era tristă, cu cimișir prost tăiat și veștejit pe alocuri. De parcă pământul se limita la strictul necesar, pentru a nu supăra văduvele cu flori frumoase. Acum o mai avea pe Rose. Era mult mai înaltă decât ea. Câteodată, Hélène își punea întrebarea cum de se întâmplase așa, dar își amintea că nu ea a adus-o pe lume.

— Nu mă mir că sunt sterilă, îi spusese Hélène lui Lucien când s-a întors de la medic, după încercări nenumărate de

a avea un al doilea copil. O femeie care nu știe să citească nu poate avea vreodată copii. La ființele umane, pântecul este în legătură directă cu capul. Dacă și burta mea este la fel ca ochii, înseamnă că a făcut tot ce se putea. Lucien nu i-a răspuns nimic, pentru că, atunci când Hélène era sigură de ceva, nimic nu o mai putea convinge de contrariu. Nu putea să-i învețe pântecul să-i dăruiască un fiu, așa cum a învățat-o pe ea alfabetul Braille.

Unul din cei doi bărbați în costume cernite i-a întins urna cu cenușa lui Lucien. Hélène i-a mulțumit și a închis urna în valiza albastră. Rose n-a spus nimic. N-a pus nici o întrebare. Doar a privit-o pe Hélène cum îi pune tatăl în valiză. A vrut să pornească la drum, să o ducă la Milly cu mașina. Hélène a refuzat. A anunțat-o doar că va pleca în vacanță cu Lucien. Că, din acea zi, cafeneaua lui moș Louis îi aparținea lui Claude.

Am adormit pe carnețelul albastru. Țin încă mâna pe pix. Jules tocmai s-a întors de la *Paradis*. Duhnește a alcool și a tutun, s-a prăbușit lângă mine. Sunt practic alungată din patul meu.

— La naiba Jules, ce mă poți enerva!

Visam când a venit el. Mergeam pe plaja lui Hélène. Ea nu mai era acolo. M-am întâlnit cu Roman, era îmbrăcat cu o bluză albă. Mi-a spus că Lucien venise după ea. Deasupra capetelor noastre se învârtea un pescăruș, în timp ce Roman mă lua în brațe. Mă îmbrățișa.

Jules îmi pune un pachet pe burtă.

— Un tip mi-a dat pachetul acesta pentru tine. La *Paradis*.

— Cine?

— Iubitul tău.

— N-am nici un iubit.

— Ei nu… Iubitul tău, doctorul.

— De unde știi că este doctor?

— Păi, el mi-a spus.

— Ei, cum așa? Dansai tu așa, iar el a venit la tine și ți-a zis: „Salut, sunt doctor?“

— Nu. Te aștepta în parcare.

— Mă aștepta?

— M-a adus acasă, eram beat mort. Este îndrăgostit lulea de tine, asta-i clar!

Jules scoate un sunet ca un râgâit. Se întoarce pe o parte și sforăie instantaneu. Încerc să-l scutur ca să-l trezesc, dar degeaba.

Cântăresc pachetul din ochi. Desfac ușor hârtia pentru cadouri. Este foarte drăguță, ai spune că este din catifea. Acoperă o cutiuță pătrată mai mare decât cea a unui inel, de aproximativ 30 de centimetri. Desfac capacul și descopăr un pescăruș din aur alb și un lănțișor.

Nu mi-a făcut nimeni niciodată un cadou atât de frumos. Punându-mi atâtea întrebări, Nu-mi-mai-amintesc-cum a aflat multe lucruri despre mine. Cobor scările câte patru trepte, cu picioarele goale. Trebuie să-mi găsesc telefonul și să-l sun, să-i mulțumesc, să-i arăt mai multă bunăvoință. A venit rândul meu să-i pun niște întrebări.

Ceasul din sufragerie arată ora 7. Bunicul și bunica dorm încă. Se întâmplă rar acest lucru, dar aseară s-au culcat târziu, din cauza Ajunului Crăciunului. Pe masă, nimic lăsat la întâmplare. În bucătărie, totul strălucește de curățenie, pentru că niciodată bunica nu s-a dus la culcare spunând că o să facă ordine a doua zi. Prima dată în viața mea când am descoperit că poți face curățenie a doua zi dimineață a fost la Jo acasă. Iar eu aveam atunci nouăsprezece ani.

Am petrecut Ajunul Crăciunului toți patru, ca de obicei. N-am avut niciodată prieteni. Bunicul și bunica, fără îndoială, din cauza amărăciunii lor, a dramei petrecute. Eu pentru că nici o prietenă nu vrea să se complice cu o fata demodată, care nu-l scapă pe frate-său din ochi.

Jules și bunica ne așteptau în fața brăduțului artificial, scos în fiecare an din pivniță. Nici măcar nu ne mai străduiam să-i scoatem beteala de la un an la altul. Înainte de a-l pune pe o etajeră, îl înfășurăm într-un fel de plasă de pescuit care n-a văzut niciodată marea. În fiecare an, pe 22 decembrie, dimineața, bunicul îl scoate din pivniță și îl desface. Din când în când, înlocuim o ghirlandă stricată. Bunica spală cu un burete globulețele, dă cu pămătuful de praf peste ramurile din plastic și, la sfârșit, cu un spray parfumat. Magia Crăciunului, așa cum o vedem cu toții în filme, nu există la noi.

Când m-am întors de la spital, bunica se uita la o emisiune de varietăți în care toți protagoniștii erau îmbrăcați în Moș Crăciun, iar Jules juca Solitaire pe calculator. Bunica și-a dat imediat seama că bunicul nu era ca de obicei, ci complet bulversat. Cred că s-a gândit că din cauza lui Hélène și a mea, a după-amiezii petrecute la spital, a amintirilor dureroase.

Aperitivele ei erau aproape topite, așa de ridicată era temperatura în casă. Termostatul era fixat la maximum. La fel de leșinat era și vinul

spumant pe care m-am chinuit să-l beau cu înghițituri mari. Jules mi-a spus că par ciudată. I-am răspuns că nu-i adevărat. Dar m-am gândit că de acum voi părea mereu ciudată. Știam lucruri despre care alții habar n-aveau. Aveam senzația că sunt în avans cu câțiva ani față de acel moment. Jules semăna cu Annette, iar ea semăna cu Magnus. Asemănarea aceasta îi salvase cu siguranță viața. Îi împiedicase să pună întrebări proaste. Sau bune, cine știe? Tata și unchiul Alain păstraseră orice asemănare doar pentru ei, fără să mai lase și pentru alții. Spre marele regret al bunicii, care o așteptase să apară pe chipurile noastre. Mai ales pe cel al lui Jules. Iar acum, înțeleg și de ce.

Oare mama știa secretul? Annette i l-a spus? Ce s-ar fi întâmplat dacă Annette n-ar fi murit? Răspunsurile obținute în aceste ultime săptămâni au adus noi întrebări. Și nu o să se oprească niciodată acest carusel.

Bunica mi-a întins cadoul ei, ca și cum mi-ar fi citit gândurile: un voucher de cumpărături de la Fnac[42]. Același lucru pentru Jules și un voucher similar de la Carrefour pentru bunicul. De când a descoperit cardurile-cadou, este în culmea fericirii. Invenția aceasta de secol XXI i-a grăbit procesul de vindecare.

Am băut un alt pahar de vin spumant și m-am simțit puțin amețită. Îmi face bine. Încep chiar să râd prostește la cea mai mică glumă proastă a lui Jules. Pe urmă, am luat masa caldă. Chiar presupuneam că tot ceea ce pregătiserăm noi în farfurii se răcise deja.

Scotocesc în toate sertarele dulapului. Până la urmă mi-am găsit telefonul, pus de bunica pe o hârtiuță datând din 1975, scrisă în chineză sau japoneză. Oare de ce bunicii mei nu aruncă DE-ADEVĂRATELEA nimic?

Închid sertarul aflat exact sub fotografia de la nunta fraților Neige. Ce simte bunicul când trece

prin fața ei? Dar trece oare prin față sau face un ocol prin bucătărie ca să o evite?

Cât timp mi se va încărca telefonul, mă duc să fac un duș. Sunt liniștită acum. În casa noastră sunt două băi. Mă rog, baie este prea mult spus. O cabină veche de duș la parter, în spațiul prevăzut pentru mașina de spălat, și o baie la etaj. Dacă din greșeală folosește cineva apa caldă la parter în timp ce la etaj altcineva face un duș, nu mai curge decât un firicel de apă.

Ies de la duș, mă îmbrac și îmi ascult mesajele. Nu-mi-mai-amintesc-cum nu m-a mințit. Mi-a lăsat cam patruzeci. Nu-și lasă numele și, de această dată sunt sigură, o face intenționat.

Nu-mi-mai-amintesc-cum m-a sunat în fiecare zi, de mai multe ori pe zi. Mesajele lui sunt drăguțe. Câteodată cântă, altă dată îmi povestește doar că își bea cafeaua, că plouă, că este frig afară, că și-a pus puloverul detestat de mine, că a trecut prin fața unei florării și că s-a gândit la chipul meu, că are și el un frate, pe care i-ar plăcea să mi-l prezinte, că este de gardă, că dacă aș răci, el m-ar îngriji.

Mi-a lăsat ultimul mesaj acum trei ore:

> — Justine, eram de gardă în acea noapte. Alerg la *Paradis*. La naiba… sper să-mi termin noaptea în brațele tale… Dacă nu… Crăciun fericit!

62

Era pentru prima dată când Hélène se ducea la Paris.

În faţa crematoriului din cimitirul Père-Lachaise şi-a îmbrăţişat fiica, înainte de a urca în taxi, şi i-a încredinţat o scrisoare pentru Edna, în eventualitatea că se va duce la Londra să stea de vorbă cu ea. În timp ce i-a întins plicul, i-a precizat că i-l dictase lui Claude chiar în acea dimineaţă.

În interior era o coală albă, nescrisă, pe care Edna o va descoperi câteva săptămâni mai târziu. Rose a luat plicul, fără nici un cuvânt.

Hélène credea că, dacă Claude a dat de urma Ednei la Londra exact în ziua morţii lui Lucien, nu era chiar întâmplător. Trebuia, deci, ca Rose să se ducă la Londra, să o întâlnească acolo. Iar scrisoarea îi va deschide calea.

Apoi Hélène s-a adresat şoferului de taxi:

— La aeroport, vă rog.

— La care?

— La acela de unde avioanele pleacă spre ţările calde, cu deschidere la mare.

Între crematoriu şi aeroport, cu valiza ei albastră şi cutia de economii pe genunchi, Hélène a cântat cântecul preferat al lui Lucien.

Saboţii lui Hélène
Erau plini de noroi.
Cei trei căpitani
Ar fi numit-o curvă,
Iar biata Hélène
Era ca un strigoi.
Nu mai căuta multă vreme o fântână,
Tu, cel ce ai nevoie de apă,
Nu mai căuta: în lacrimile lui Hélène
Mergi să-ţi umpli găleata.

— Cântați foarte frumos, doamnă.

Cerul era întunecat și apăsător. Era toamnă și Lucien tocmai murise. „Soarele nu se va mai înălța decât pentru alții“, s-a gândit ea.

Șoferul a întrebat-o de unde venea.

— Din Milly, i-a răspuns Hélène.

— Unde-i asta?

— În centrul Franței.

— Se mănâncă bine acolo, nu?

— Depinde doar de cine gătește.

Ajungând la aeroport, șoferul a dat drumul la radio mai tare, înjurând:

— La naiba, a murit Brel!

Lucien îl adora pe Brel. Hélène și-a zis că Lucien și Brel au murit în aceeași perioadă și că aveau șanse să se întâlnească în lumea de dincolo, că amândoi stau la aceeași listă de așteptare în fața porților Raiului.

În ultimii ani, Lucien îi zăpăcea și mai mult de cap pe cei câțiva clienți rămași fideli cu muzica de tonomat și cu alcoolul din rezervele barului. Brel era la loc de cinste. Fernand, Mathilde, Frida, Madeleine, La Fanette. În ultimul tonomat deținut avea 45 de discuri, dintre care cincisprezece erau ale lui Brel.

Lucien o întreba:

— Draga mea, cine va mai spune toate numele astea dacă n-ar mai fi el?

Nimeni nu le rostea așa ca Brel.

Așa îi spunea el: draga mea. Iar ea, Lulu.

Într-o dimineață a anului 1954, pe când femeia cosea ceva la mașină, Lucien intrase în atelierul ei ca să o privească, doar să se uite la ea

între doi clienți de servit. Ea ridicase ochii spre el și îi spusese:

— Te iubesc mult.

Îi răspunsese:

— Știu. Mi-am pierdut memoria, nu însă și iubirea.

Avioane decolau și aterizau.

Hélène i-a cerut șoferului de taxi să o aștepte, fiindcă nu o să stea prea mult timp.

— Așteptați pe cineva?

— Nu, sunt cu soțul meu. Mă așteptați?

A scos 100 de franci din cutie. Șoferul i-a spus că la prețul acesta ar putea-o aștepta până la următoarele alegeri.

— Nu știu nimic despre politică, eu doar servesc clienții cu băutură și cos rochii.

— Cu siguranță că rochiile dumneavoastră sunt foarte frumoase, i-a răspuns șoferul holbându-se la bani.

A coborât din taxi, cu valijoara ei albastră în mână și cutia sub braț. A urmărit panourile de afișaj, destinațiile, numele capitalelor îndepărtate unde nu putea să ajungă niciodată și, cum toate literele i se amestecau în fața ochilor, citea nume de orașe inexistente.

Lucien îi explicase diferența de fusuri orare. Când ei se pregăteau de culcare, de cealaltă parte a Pământului alții se trezeau. Îi mai spusese și că există tot atâtea stele pe cer câte fire de nisip în Sahara. Îl iubise pentru aceasta. Pentru toate lucrurile pe care i le dezvăluise ei, fetița din atelierul de croitorie condamnată să nu știe nimic dacă nu l-ar fi întâlnit.

Întrebase un călător dacă vedea la ce oră pleacă primul avion spre o țară caldă, cu deschidere la mare, pentru că ea își uitase ochelarii acasă.

Lucien nu reușise niciodată să-și obțină pașaportul. Din punctul de vedere al administrației franceze, era un apatrid. Pentru statul francez, Lucien Perrin fusese deportat și exterminat la Buchenwald. Se întorsese mult prea târziu la Milly ca să-și mai poată anula actul de deces la starea civilă. Ceea ce conta era faptul că plecase pe lumea cealaltă cu certificatul de botez în buzunar. Pentru Hélène era mai important decât toate pașapoartele din lume.

Lucien murise de două ori. Ultima oară se hotărâse să plece singur. În timp ce servea un pahar de sirop îndoit cu apă unui tânăr cu puțin mai înalt decât tejgheaua. N-a apucat nici măcar să pună cuburile de gheață. Imediat ce a terminat de turnat siropul, inima i s-a oprit.

Femeia a cumpărat un bilet de avion la întâmplare. Și-a scos actele de identitate. Hélène Hel. A aruncat o privire asupra fotografiei înainte de a întinde documentul fetei de la ghișeu. Era ciudat că seamănă atât de mult cu Rose. Mult a mai iubit-o Lucien dacă i-a făcut alteia o fată care să semene nu cu mama naturală, ci cu ea, iubirea vieții lui.

— Doriți și un bilet pentru întoarcere?

— Nu, mulțumesc.

Puțin mai târziu, Hélène și-a așezat delicat valiza albastră pe platforma de bagaje.

— Este singurul dumneavoastră bagaj, doamnă?

— Da.

— Zbor plăcut!

— Mulțumesc.

Hélène a văzut valiza albastră dispărând pe culoarul întunecat.

Când a urcat în taxi, șoferul a întrebat-o unde este soțul ei. I-a răspuns că a plecat într-o călătorie lungă.

— Și de ce nu v-ați dus și dumneavoastră?

— Mă duc și eu mai târziu.

63

Rose a sunat la *Hortensii* aseară, starea lui Hélène este staționară. Chiar așa a spus: „staționară“. Eu am înțeles: „stațiune balneară“.

Când m-am întors acasă, muzica din genericul *Cinema la miezul nopții* urla în sufragerie și m-am grăbit să ajung la televizor. N-am văzut niciodată ceva mai frumos ca acest generic, cu toate chipurile de actori în alb-negru apărând și dispărând.

M-am întins pe canapea, în partea opusă față de bunicul, care abia m-a remarcat, și am strigat când am văzut genericul filmului care urma: *Micuța provincială* cu Janet Gaynor.

Bunicul a ridicat ochii spre mine.

— Ce te-a apucat?

— Nimic. Doar că o cunosc bine pe Janet Gaynor.

S-a uitat lung la mine înainte de a se întoarce în regatul lui în alb-negru. După o jumătate de oră, dormea. Mi-am zis că el se uita la filme vechi doar pentru a visa mai bine, ca să ajungă unde voia el.

Nu mi-am putut dezlipi ochii de televizor, întrebându-mă dacă Hélène și Lucien apucaseră să vadă la cinema un film cu Janet Gaynor.

Am dormit prost. Știu că nu va dura mult până ce telefonul va suna. Curând mă va anunța că Hélène a murit.

În Franța este un cuvânt sensibil, iar în căminul *La Hortensii* nu avem voie să-l folosim. Rezidenții amintesc mereu de moarte cu cinism: cineva s-a prăpădit, a dat ortul popii, a crăpat, a mierlit-o, a ieșit cu picioarele înainte, este oale și ulcele, stă mai aproape de Sfântul Petre decât de Saint-Tropez. Personalul de îngrijire trebuie să folosească denumiri de bun-simț: a dispărea, a pleca, a se stinge, a părăsi, a adormi fără să sufere.

Așa cum îi stă în fire, Hélène face totul în mod discret. Nu-i place să atragă atenția asupra ei. N-ar fi putut muri cu mult zgomot. Se retrage încet, în vârful picioarelor.

Bunica mă așteaptă în bucătărie cu bigudiurile pregătite. Bunicul abia a plecat să caute filtre la magazinul lui moș Prost. Cutia cu filtre de cafea era aproape goală. Nu suportă să fie goale cutiile. În casa noastră, totul este la dublu: cafeaua, zahărul, uleiul, oțetul, muștarul, sarea, săpunul, pasta de dinți, șamponul, țigările, untul, făina. Totul se ia în cantități duble. Nu trebuie să lipsească nimic. Are el o obsesie.

Îi pun bunicii bigudiurile. Îmi observă pandantivul. Îmi spune că este drăguț. Mă întreabă cine mi l-a oferit.

— Nu-mi-mai-amintesc-cum.

— Ai putea să te străduiești și tu puțin, îmi răspunde.

Remarca ei mă face să zâmbesc. Îi prind părul moale cu peria și îl întorc pe bigudiuri multicolore. Mi-e greu să mă concentrez. N-am putut să-l sun pe Nu-mi-mai-amintesc-cum și să-i mulțumesc măcar. După ce am ascultat toate mesajele, am apăsat tasta 2, Sună înapoi, și la al doilea apel am închis. Sunt terorizată de ideea că plac eu cuiva. Și, la urma urmei, dacă l-aș suna, ar fi ca și cum aș oficializa ceva.

Bunica m-a smuls în mod brutal din gândurile mele. „În mod brutal“ este puțin spus.

— Ieri, în timp ce-ți făceam curățenie în cameră, am găsit un bilet de avion pentru Stockholm, pe numele tău.

Am simțit că roșesc, că am mâinile moi. Mă străduiesc să-i întorc părul pe bigudiuri. Ar fi

trebuit să ard în șemineu rahatul de bilet imediat ce m-am întors acasă. În loc să fac asta, l-am ascuns în camera mea. Iar ea, cu obiceiurile ei de curățenie, nu lasă nici o șansă să ai locuri secrete sau o iluzie de intimitate.

— L-am aruncat. Bănuiesc că nu voiai să-l păstrez.

— Nu.

— Dacă Jules ar fi dat de el, îți dai seama ce-ar fi fost?

— Da.

— Te-ai întâlnit cu ei?

— Da.

— Cu amândoi?

— Da.

Tăcere.

— Ai grijă, mă tragi de păr.

— Scuze.

Iar tăcere. O pauză foarte mare fără nici un cuvânt. Am terminat de pus bigudiurile. Îi pun plasa pe cap. Un bigudiu cade pe gresia imaculată. Îl iau și îi răsucesc o ultimă șuviță. Mă duc să iau casca de păr, la căldura căreia ea adoarme de obicei. Dar presimt că în această dimineață nu o va mai ajuta să doarmă. Am senzația că mă analizează. I-ar plăcea să știe ce mi-au spus Magnus și Ada în legătură cu Annette sau cu Jules. Îi simt ochii ațintiți asupra mea.

Nu-i pot spune nimic. Pentru că nu știu dacă și cât știe ea.

Cine și-ar putea imagina, dintre cei ce trec prin fața casei noastre și se uită la grădina de legume din curte, la chioșcul din lemn și la gardul din ciment, ce secrete ascunde ea sub aparența sărăcăcioasă?

Pornesc termostatul și stabilesc timpul de pauză. Douăzeci și cinci de minute sub cască. Ce

bine! Am douăzeci și cinci minute răgaz ca să inventez o minciună credibilă. Nu găsesc nici una. Sunt la a treia ceașcă de cafea când soneria mă anunță că timpul de pauză s-a terminat. Tresar. Am bănuit bine: nu doarme. De obicei, când scot casca, sforăie ușor, cu capul căzut în față și gura întredeschisă. Dar, de data aceasta, mă întreabă din priviri. Îi scot plasa și bigudiurile, unul câte unul. Pe urmă, plec să-i aduc peria cu păr de mistreț și o pieptăn cum pot, în tăcere. Dar ea insistă:

— Jules seamănă cu Magnus, nu?

— Da, ca două picături de apă... M-am dus să-i văd și să-i liniștesc. Să le spun că Jules este fericit cu noi. Că o să-și dea bacalaureatul și o să plece la Paris la anul. Știu că s-a prins că mint. Așa că încerc altceva: Jules mi-a spus că vrea să facă o școală foarte scumpă de arhitectură. M-am dus să le cer bani.

Bunica se schimbă la față și devine roșie ca racul.

— Te-ai dus să ceri de pomană suedezilor!

— N-am cerut pomană, îi vreau binele lui Jules, atât.

Bunicul intră în cameră. Tăcere mormântală. Eu o rog pe bunica să închidă discuția, iar ea la fel. De data aceasta m-a crezut. Îi citesc pe față că m-a crezut. Toate filtrele de cafea din lume n-ar fi de ajuns pentru a ascunde reproșurile ei aruncate din priviri spre mine. Sper să nu se ducă să-și pună capăt zilelor.

Bunicul ne observă, adulmecă mirosurile din bucătărie, aranjează filtrele de cafea și bea un pahar de apă de la robinet.

— Ți-am spus deja de o sută de ori să nu mai bei apă de la robinet: este plină de mizerii, îi aruncă bunica.

Bunicul o privește și se pregătește să-i spună ceva, dar se abține imediat. Câte cuvinte și-o fi înghițit în toți acești ani? S-a întors cu spatele și a ieșit din cameră.

Nu-i mai dau ocazia bunicii să-mi arunce și mie ceva. Fac ca bunicul și o șterg de acolo, spunându-i că voi întârzia la lucru.

Am aproape o oră la dispoziție. Trec pe la cimitir. Mă aflu în fața mormântului copilăriei mele. Cred că nu voi mai veni niciodată pe aici. Până la urmă, Jules are dreptate, nu mai am nimic de făcut în acest loc.

Telefonul îmi vibrează în buzunar. Îmi închipui că este Nu-mi-mai-amintesc-cum. Iar eu nu am avut nici măcar delicatețea de a-i mulțumi pentru pandantiv. Din punctul de vedere al sentimentelor pozitive sunt o infirmă! Doar lucrurile care nu vor putea exista vreodată mă atrag.

Mă hotărăsc să-i răspund, pentru că, în acest moment, la douăzeci și unu de ani ai mei și aflată în fața mormântului părinților, îmi ofer în sfârșit dreptul de a fi potențial fericită cu o persoană în carne și oase, de aproape treizeci de ani. Dar pe ecran nu se afișează numărul lui Nu-mi-mai-amintesc-cum, ci numărul fix de acasă.

— Alo?

— Da, eu sunt.

— Bunica?

64

Noaptea de 5 spre 6 octombrie 1996

Eugénie s-a trezit cu gura uscată. Cu o seară înainte, a scăpat mâna în sare, a pus de două ori în cușcuș. În ziua aceea fusese supărată pentru că i se stricase mașina de spălat. Trebuise să deschidă hubloul cu forța apa se revărsase pe gresie și să stoarcă toate piesele de lenjerie în chiuvetă, una câte una. Mecanicul nu a mai putut face nimic: mașina se stricase. Așa că, în toată nebunia aceasta, sărase prea mult sosul pentru cușcuș. Nu i se mai întâmplase așa ceva în ultimii cincisprezece ani.

Nu se mai trezea noaptea. Dar, de când cei doi fii și nepoții veniseră pentru a petrece weekendul împreună, îl auzise pe Jules plângând de două ori. Își pierduse suzeta. Ei nu-i plăcea prea mult ideea de a da suzetă unui bebeluș. Nu le dăduse niciodată copiilor ei așa ceva. Christian își sugea degetul mare, iar Alain, vârful unei urechi a iepurașului său din pluș. A aruncat jucăria când băieții împliniseră trei ani. Alain a căutat-o peste tot. Așa că i-a spus că Ursulică a trebuit dus în pădure, la mama lui. Puțea deja, în ciuda spălărilor dese, și era momentul ca mezinul să se învețe să doarmă fără un înlocuitor. A ambalat jucăria într-o pungă de plastic și a aruncat-o în pubela vecinului într-o noapte, înainte de a se duce la culcare. Ar fi vrut să se ducă după el în toiul nopții, să-l recupereze, dar Armand îi strângea ușor vârful sânului stâng, ceea ce însemna că dorea să își îndeplinească datoria conjugală. Ea a adormit, cu răsuflarea lui Armand în ceafă, până pe la ora 5 dimineața, când a auzit camionul de gunoi. Prea târziu: Ursulică plecase.

Timpul trecuse prea repede. Moartă de oboseală în primii ani, când unul se culca, iar celălalt se trezea pentru a suge, trebuia să mai facă și piața, menajul, să spele, să pregătească de

mâncare. Bolile copilăriei veneau de două ori la interval de câteva zile. Când unul avea varicelă, celălalt o căpăta și el după două zile. Au fost doar câteva duminici de vară când fusese mai liniștită. Iar băieții crescuseră la fel ca acei pomi fructiferi plantați de Armand în ziua când s-au născut copiii.

Le-a oferit toată atenția și s-a îngrijit de ai cum se cuvine, ținând cont de tot ceea ce au nevoie doi prunci. Cu excepția tandreței. N-a învățat niciodată să sărute, să mângâie, să folosească vorbe dulci. N-a știut niciodată cum să se manifeste cu afecțiune. Nici să iubească, să pună un strop de dragoste în gesturi, așa cum punea sarea în bucate… Uneori prea multă. Și totuși, când se întorceau serile de la școală, morți de foame, ar fi vrut să-i strângă în brațe gata să-i sufoce, să-i înghită cu totul, dar n-a făcut-o niciodată. A reținut-o dorința de a-și ascunde gesturile sub masca de mamă rece, cerebrală, ea, fată de la țară, cea mai mare dintre cei șapte frați. „Singurul băiat al familiei“, cum îi spunea tatăl. Omul bun la toate, care știa să facă totul: să gătească, să facă menajul, să se ocupe de frații și surorile mai mici, de aparate de tot felul, de animale. Știa să facă totul, mai puțin să iubească.

Nu a reușit niciodată să-și iubească băieții. Inima i-a fost mereu rece. Dar la nașterea nepoților, ceva legat de iubire se stârnise în ea, o anume magie apăruse. I-ar fi mângâiat din orice.

Ea nu l-a auzit respirând. A întins mâna: perna lui Armand era neatinsă. A deschis ochii în întuneric. A aprins lampa de veghe. S-a frecat la ochi. Ceasul arăta ora 1.

Și-a pus șosetele. Întotdeauna îi era groază să meargă cu picioarele goale. A coborât în bucătărie să bea un pahar cu apă. Nu de la robinet, îi era întotdeauna greață de la clor. A turnat apă minerală într-un pahar. Nu a băut niciodată apă direct din sticlă. Făcea parte dintre acele femei care-și șterg paharul cu dosul palmei când nu mănâncă la ele

acasă ceea ce se i se întâmpla o dată pe an, la masa festivă de Revelion de la uzina la care lucra Armand.

Înainte de a ieși din bucătărie, a aruncat o privire mustrătoare mașinii de spălat.

Îl întâlnise pe Armand la un bal. O invitase la dans. Când s-a apropiat, s-a gândit că era o greșeală. Era exclus ca bărbatul acela să dorească să o strângă în brațe tocmai pe ea. Purta o rochie oferită de taică-său când împlinise douăzeci de ani. Prima ei rochie: roșie cu buline albe. Ideea de feminitate îi era complet străină. Mai ales cea din afara ușii propriei case. Încercase uneori să se machieze, dar pielea îi respinsese culorile, transformând fardurile în șanțuri vulgare. Știuse dintotdeauna că nu arăta așa bine ca Armand. Era mai prejos decât el, dar nu în toate privințele: el era frumos, ea șteарsă; el inteligent, ea fără școală; dar lui nu-i plăcea să mestereasсă nimic, ea știa să repare tot, el nu era amabil, ea era un aluat bun. Dar a înțeles până la urmă că o alesese la bal pentru că făcea parte din categoria fetelor care nu pun multe întrebări. Din cele gata să se retragă în tăcere dintr-o relație, fără să creeze probleme bărbaților.

În ziua nunții, a fost mândră să se afișeze la brațul lui. Aproape că îi părea rău că nu avea niște prietene pe care să le facă invidioase. Dar noaptea nunții fusese brutală, nu o pregătise nimeni pentru așa ceva, habar n-avea ce urma să i se întâmple. Văzuse cum se reproduc animalele, dar n-a simțit și durerea lor. Maică-sa nu i-a spus nimic, doar i-a precizat că, dacă vrea să fie o soție bună, trebuie să facă tot ce-i va cere soțul. În noaptea aceea, Armand i-a sfâșiat pântecul. A luat-o de la capăt în fiecare noapte, până ce sexul ei, mușchii coapselor și pântecul s-au obișnuit și nu au mai durut-o.

S-a gândit de multe ori la expresia: „Frumusețea nu se mănâncă pe pâine“.

Nașterea băieților fusese atât de dureroasă, încât și-a promis să nu mai rămână niciodată însărcinată. Și nici n-a mai încercat vreodată să aibă copii. Adevărul este că nu i-a plăcut să fie mamă.

Pe urmă, de la televizor și din revistele pentru femei, învățase că poți ajunge la extaz făcând dragoste. Și-a spus că astfel de lucruri erau pentru altele, mai drăguțe. Până în clipa în care a descoperit masturbarea, citind *Povestea lui O*[43], o carte împrumutată de la vecina ei, alături de alte romane. Ajunsese chiar să iubească să-și petreacă nopțile lângă soț.

Nu avea decât o singură prietenă, Fatiha Hasbellaoui. O întâlnise pe când lucra la medicul satului, în vremea când gemenii erau adolescenți. Fatiha era bucătăreasă și călcătoreasă. Locuia în aceeași casă unde lucra și avea propria cameră deasupra sălii de consultație. Ea a învățat-o să facă un cușcuș cu fructe de mare atât de bun. Și tot de la ea s-a obișnuit să râdă în hohote, savurând cornulețe umplute și ascultând povești ce o duceau cu gândul la Algeria. Tot de acolo, de la mare depărtare, veneau și amintirile lui Eugénie: cei mai frumoși trei ani din viața ei fuseseră cei când a făcut menajul în casa medicului, mai ales dimineața, cât serveau ceaiul la masa din bucătărie, iar Fatiha îi vorbea despre bărbați, despre femei, despre viața de acolo, mimând dansul din buric. Avusese cu Fatiha și conversații mai intime, cum nu se întâmplase niciodată la școală cu celelalte fete, pentru că ea se comporta ca un băiețoi. Fatiha i-a vorbit fără nici o reținere despre iubire, sex, frică, mijloace de contracepție, sentimente, libertate.

Numai că medicul, iubind soarele mai mult ca orice, se mutase cu totul în sudul Franței, luând-o și pe Fatiha cu el. Eugénie ar fi mers cu dragă inimă. Doctorul îi propusese, ea l-a întrebat pe

Armand, iar el i-a râs în nas: „Și o să trăim cu toții acolo doar cu salariul tău de slugă?“

Plecarea patronului și a singurei prietene adevărate din viața ei a aruncat-o multă vreme în disperare și în singurătate. Nu a mai găsit apoi ceva de lucru. Uzina de textile nu mai angaja de multă vreme. Era suficient să vezi toate etichetele „Made în Taiwan“ pe dosul hainelor.

Fatiha o suna în fiecare an de revelion. Când auzea urarea *La mulți ani*, Nini, răspundea cu voioșie. Dar, până la nașterea nepoților, fiecare dimineață, zi, săptămână, lună, an treceau fără nici o diferență. De la o zi la alta, nu era decât un singur lucru pe care-l schimba, hainele purtate.

Ea urcă scările și alunecă. Pune prea multă ceară pe obiectele din lemn. Armand spune că toată casa este un adevărat patinoar.

Aude zgomot din camera lui Alain și a lui Annette. Poate că tânăra mămică s-a trezit să se ocupe de Jules. Să-i dea copilului suzeta aia nenorocită.

Când deschide ușa, tresare: Alain este așezat pe pat. Bărbatul rămâne neclintit. Ultima oară când l-a găsit în camera lui probabil că avea doisprezece sau treisprezece ani. Avea oreion și suferea ca un martir. Plângea și ardea din cauza febrei. Mama n-a știut să-și găsească gesturile tandre și să-i ofere liniștea de care el avea nevoie.

— Ce faci aici, uriașule?
Ce s-a întâmplat?

Alain nu răspunde. Privirea îi este goală. Fixează multă vreme peretele din față, unde sunt agățate fotografiile de familie.

Femeia aprinde plafoniera. Îl întreabă dacă vrea să bea ceva. Este alb ca o coală de hârtie. Șade așezat la marginea patului, ca pe marginea unei prăpastii. Nu și-a văzut niciodată fiul într-o astfel de stare. Dintre cei doi băieți, Alain este cel mai vesel, mai entuziast, mai vorbăreț. Alain este feblețea ei, soarele ei, cel care o face să danseze în

brațele lui când îi trece pragul. Armand îl preferă pe Christian, mai închis în sine, mai calm, mai puțin expansiv. Alain este fratele mai mare dintre cei doi. Armand spune că a știut să negocieze cu frate-său cine vine primul pe lume.

Eugénie se apropie, îi pune mâna pe frunte, îi atinge mâinile. Sunt ca de gheață. Îi acoperă umerii cu un șal. Interesantă imagine. Alain, fiul ei cel mare, purtând un tricou inscripționat cu Nirvana, sub fotografia unui tânăr blond și cu niște pantaloni scurți din material reiat, plus un șal roșu cu flori pus pe umeri. Pare complet pierdut. De parcă tocmai văzuse o fantomă. Se ridică apoi exact ca un automat. Înainte de a închide ușa în urma lui, se întoarce spre mamă și șoptește:

— N-ai văzut nimic, mamă?

Ea nu înțelege nimic. Să vadă ce?

Se duce după el pe hol. Îl vede intrând în camera lui și închizând ușa în urmă. Femeia rămâne ca o stană de piatră în fața ușii închise. Nu îndrăznește să bată. Nu are curaj să intre. Până la urmă, Jules și Annette dorm înăuntru, nu trebuie să-i trezească.

Dar unde este Armand? Cred că a plecat să se plimbe, din cauza insomniei. I se întâmplă din ce în ce mai des. Are insomnii și depresie.

Femeia se duce din nou la culcare, dar nu o mai ia somnul. Își revede fiul, așezat pe pat, cu ochii pierduți. Și totuși, aseară părea că-i merge totul bine. I-a făcut să râdă. L-a luat pe Jules pe genunchi. Oare are probleme la serviciu? Îi pare rău că i-a cedat fratelui său jumătatea lui din magazinul de muzică, pentru a putea pleca în Suedia? Își face griji că se desparte pentru prima dată de frate-său?

— „N-ai văzut nimic, mamă?“

Nu. Ea nu-și pune întrebările potrivite. Nu știe să lege lucrurile cap la cap. Nu te frământi așa

pentru grijile legate de serviciu sau de mutare. A văzut ceva ce nu trebuia să vadă.

— „N-ai văzut nimic, mamă?“

Armand se întoarce în cameră la ora 4 dimineața. Ce a făcut de la 1 la 4? Eugénie închide ochii, rămâne neclintită, își ține respirația. Se lungește lângă ea. Corpul îi este fierbinte. Nu vine de afară, deci.

— Unde ai fost?

Armand nu răspunde. Se întoarce cu spatele. Ea aprinde lampa de veghe și îl privește. Poartă o cămașă, nu pijamaua. Una dintre cămășile cele bune, purtate doar duminica. Dar ce face în toiul nopții îmbrăcat așa?

Armand rămâne tot nemișcat. Nu scoate nici o vorbă. Soția s-a obișnuit cu tăcerile lui, ce voiau să-i spună dintotdeauna: îți sunt superior.

De fapt, singura dată când s-a uitat la ea a fost în ziua balului. Ziua când a ales-o. A fost mereu o femeie de ținut în casă, nu una de scos în lume.

Armand nu s-a putut plânge niciodată că-i lipsește ceva sau că nu-i bine tratat. A avut mereu lenjeria călcată și împachetată la dungă în dulap. S-a întors întotdeauna de la serviciu într-o casă strălucind de curățenie și a găsit masa pusă. Nu i-a adresat niciodată soției nici măcar un mulțumesc. Nu au stat niciodată de vorbă cu adevărat, în afară de câteva comentarii despre fapte politice de duzină, despre un jurnalist de sport, un cântăreț sau un prezentator de televiziune. S-a comportat mereu de parcă ei nu formau un cuplu. A trăit tot timpul ca și cum ar fi fost singur. Iar ea a fost nevoită să facă veșnic primul pas către el, să-i fie alături.

Se uită la spatele lui puternic. Și, pentru prima dată, Eugénie face un lucru neașteptat, ridică brusc pătura. El poartă un slip. Nu pantaloni de pijama. Se întoarce spre ea cu ochii plini de ură și de jenă deopotrivă. N-a lovit-o niciodată. Cu

toate acestea, mereu i-a fost frică de el, fără să vrea.

Cămașa îi este întredeschisă. Îi privește trupul plin de mușchi.

Întotdeauna au făcut dragoste în întuneric. Îi cunoaște corpul după atingere, după miros. Să facă dragoste. Iar el tocmai a făcut-o, miroase a sex. Fața, părul, mâinile, privirea duhnesc a sexul alteia. Și totuși, nu a plecat. Nu a ieșit din casă. Îl privește oripilată.

— „N-ai văzut nimic, mamă?“

65

Ajung la căminul *La Hortensii*. Jo este acolo, pe picior de plecare. A lucrat de noapte. Este trasă la față. Mă pune imediat la curent cu noutățile legate de Hélène. Lucrurile i-au fost deja strânse, iar un alt rezident va intra în camera ei, la numărul 19, începând cu ora 14. Îi cer să văd ce a mai rămas de la Hélène. Totul este consemnat pe fișe în biroul doamnei Le Camus. Va veni fata bătrânei după-amiază să le ia.

— La tine cum e? Ai vești? mă întreabă Jo.

— Am fost ieri la spital. Este tot în comă, cred că trupul ei o să cedeze.

— Justine, are nouăzeci și șase ani, nu trebuie să te aștepți la miracole.

— Ce mă poți enerva cu ideea asta legată de vârstă! Hélène va avea mereu aceiași ani pe care-i avea când l-a întâlnit pe Lucien în biserică!

Jo mă întreabă dacă totul este în regulă cu mine. Cică nu arăt prea bine. Îi răspund că n-am nimic, că am vorbit la telefon timp de o oră cu bunica și că mi-a mărturisit niște chestii. Și cum nu mi-a povestit niciodată nimic în toată viața ei, nici măcar despre Albă-ca-Zăpada, am fost șocată.

Jo îmi propune să bem împreună o cafea și să-mi descarc sufletul. Îmi vine să-i răspund că, pentru prima dată, în sufletul meu nu sunt povești siropoase, ci unele mult mai ciudate decât telenovelele urmărite de rezidenții noștri la televizor. În loc de asta, o strâng în brațe și o întreb cum a făcut ca să-l iubească pe Patrick o viață întreagă. Îmi răspunde că n-a făcut nimic, doar are noroc.

Înainte de a merge la vestiar, urc la ultimul etaj: pescărușul a plecat pur și simplu. Pentru prima dată îmi vine să o iau și eu din loc. Să renunț la slujbă, la casă, să ies din viața asta și să intru într-o alta.

În timp ce cobor, trec prin fața camerei domnului Paul. Ușa este deschisă. Nu mai sunt de câteva luni apeluri ale cioclului către familiile celor uitați aici.

Observ pe cineva de la spate, aplecat asupra lui, vorbindu-i la ureche. Îmi dau seama că este o anume delicatețe în modul în care vizitatorul îi ține mâna domnului Paul. Închid ușa foarte ușor.

Mă duc la vestiar să-mi iau bluza. Îmi dezinfectez mâinile. Mă întâlnesc cu Maria.

— Ce faci de Revelion? mă întreabă.

— Ce Revelion?

— Hei, Justine, trezește-te, la noapte se schimbă anul.

Nu-mi pasă mie de înnoirea anului. Și, în plus, noaptea următoare nici nu o voi simți deloc.

— Maria, este cineva în camera domnului Paul. Știi cine e?

— Nepotul lui. Vine des.

— A, da? Nu l-am văzut niciodată. Credeam că domnul Paul nu are vizitatori.

— Eu îl văd mereu pe aici. În general, vine dimineața devreme.

— A, da? Iată prima veste.

Am intrat în sala infirmierilor. În timp ce-mi pregăteam căruciorul, m-am gândit la Roman, la iubirea tristă, la iubirea pierdută și la cea care nu există. Când am ajuns în primul hol, la primele

suferințe, la primii rezidenți uitați de familii, la primele insulte, la primele povești de viață, la primii pamperși, îmi venea să mor în locul lui Hélène. Dar știam că ea va câștiga. Avea un mare avans față de mine.

66

Lucien și Hélène și-au inventat data de aniversare a nunții. În prima zi a anului. Cea a promisiunilor. Pe 31 decembrie închideau cafeneaua ca să plece în voiaj de nuntă.

Era singura zi din an când Lucien și Hélène împărțeau aceeași cameră. Chiar după ce au cumpărat tonomatul și după ce Rose a plecat, a avut fiecare camera lui.

Cea a lui Hélène nu s-a schimbat deloc în patruzeci de ani. Un pat din fier forjat vopsit în alb. O comodă, un dulap, o oglindă cu picior, pereți de un albastru-deschis, perdele din voal și dantelă la cele două ferestre, una dând spre spatele cafenelei, cealaltă spre Piața Bisericii.

Pe măsură ce Rose a crescut, au apărut noi fotografii în noi rame. La fiecare zece ani, Lucien a văruit camera în aceeași culoare.

Pe 31 decembrie, la ora 13, Lucien punea valiza albastră pe parchetul din camera lui Hélène și refăceau aceeași croazieră ca în vara anului 1936. În fiecare an își schimbau destinația, dar de fiecare dată Lucien voia să viziteze țări calde. Datorită soarelui. Țări cu deschidere la mare. Datorită mării.

În fiecare an, Lucien era căpitanul călătoriei. Destinația lui preferată era Egiptul. Marea Roșie. Se arunca în așternuturi cu ochii închiși, povestindu-i lui Hélène că vedea sirene, iar una avea o privire albastră ca pereții camerei.

La miezul nopții își urau „La mulți ani!“ pentru falsa lor căsătorie.

Pe data de 2 ianuarie, dimineața, deschideau cafeneaua la ora 6.30, cu pielea arsă de soarele pe care și-l închipuiseră și de momentele de pasiune. Trebuie mereu să pui un strop de adevăr în visuri, sau poate că nu.

67

Duminică, 6 octombrie 1996

— „N-ai văzut nimic, mamă?“

Ba da. O singură dată văzuse. Modul cum se evitau. Eugénie credea că lui Armand nu-i plăcea prea mult Annette sau că măcar îi era indiferentă. Era mai apropiat de Sandrine. Apoi, în urmă cu doi ani, cu puțin înainte de nașterea lui Jules, îi surprinsese pe Armand și pe Annette stând de vorbă pe îndelete. Eugénie fusese uimită de acea apropiere bruscă între cei doi. De complicitatea lor. A celor care abia se privesc, într-atât de mult se cunosc. Cam ca Fatiha și ea, când beau împreună ceaiul la doctorul care le angajase. Doar că Armand părea extaziat de ea, își trăia clipa. Eugénie nu mai văzuse niciodată chipul soțului din această perspectivă. Ai fi zis că avea proiectoare ațintite asupra lui. Ca pe scena pe care îl văzuse pe Salvatore Adamo cântând „Laisse tes mains sur mes hanches“[44] din Mâcon. Trăsăturile lui, de obicei dure, ferme, erau parcă topite de apropierea lui Annette. Eugénie descoperise chipul frumos și surâzător al unui bărbat aflat sub acoperișul casei sale, dar un necunoscut. Soțul ei.

N-a îndrăznit să-i deranjeze. Se dusese să verifice cuptorul, dacă era la temperatura potrivită pentru tarta ei cu mere.

Eugénie, Alain, Annette sunt așezați cu toții în jurul mesei din bucătărie. Sandrine și Christian n-au coborât încă pentru micul dejun.

Eugénie nu o privește pe Annette. Alain nu se uită la Annette. Eugénie și fiul său se privesc continuu.

Alain insistă să-l ia și pe Jules la botez. Dar Eugénie nici nu vrea să audă, Jules va rămâne acasă cu ea. Copilul are febră, trebuie supravegheat cu atenție. Doar o să se întoarcă spre seară, nu?

Alain este încă în pijama. Annette poartă un halat de casă din mătase neagră. Degetele sale mângâie nervos fața de masă. Eugénie este deja schimbată de hainele de noapte. Nu s-a schimbat niciodată de haine în fața copiilor și nici nu a apărut vreodată în pijamale în fața lor.
Christian vine și el în bucătărie. Alain se dă la o parte, să-i facă loc fratelui. Observă bolul de lapte al lui Annette, lingura folosită ca să dea spuma la o parte și să o pună pe mușama. „În această dimineață“ se gândește Eugénie „fiii mei nu mai seamănă unul cu altul. Alain are o paloare de speriat. Repetă fără încetare că îl vor lua pe Jules cu ei. Annette este tăcută, aproape la fel de palidă ca Alain.“

— N-o să vă las să-l luați pe Jules.

O frază care nu lasă loc de comentarii. Eugénie, cea fără nici o autoritate, ce nu a impus niciodată nimic celor trei bărbați din viața ei, nu-și va schimba părerea. Christian se uită la ea, surprins. Nu și-a auzit niciodată mama rostind măcar un cuvânt mai sus decât altul, dar de această dată fraza ei a căzut ca o sentință. Alain se ridică de la masă și urcă în camera lui. Annette se duce după el.

Christian își înmoaie o tartină în cafeaua cu lapte și își întreabă mama dacă s-a întâmplat ceva.

— Ai grijă la Alain, să nu-l ia în mașină pe Jules.

Christian simte că nu este în regulă ceva. Tensiunea este palpabilă. Taică-său poate să nu scoată nici un cuvânt dacă este contrariat, dar maică-sa reacționa întotdeauna la fel.

Armand s-a dus la magazia din grădină. A vrut să plece, să fugă cât mai departe de casă, dar are pană la mașină. O gaură de cel puțin doi centimetri în roată. Oare Alain a vrut să se răzbune distrugându-i roata, în loc să-l distrugă pe el? Era

singurul lucru pe care l-ar merita. Ca fiu-său să-i facă felul!

După-amiază, Armand se va spânzura. O va face în pod. Eugénie va primi o pensie de văduvă, are o asigurare bună la uzină, iar Alain va pleca să trăiască în Suedia, împreună cu Annette și Jules. Nimic nu va mai exista. Nu mai simte nimic de când Eugénie l-a insultat în această dimineață. L-a jignit pe șoptite. Nu știa că era posibil să murmuri cuvântul gunoi. Se gândea că se putea rosti doar urlând cu putere. I-a spus că niciodată nu-l va ierta și că nici nu-l va lăsa să plece. Că era soțul ei și că vor rămâne împreună. După modul cum i-a spus-o, cu acea ură care o desfigura, semăna mai mult ca un scuipat plin de dragoste. Da, este ca și cum l-a scuipat drept în față spunându-i „Te iubesc“.

Când Armand s-a întâlnit adineauri cu Alain pe scări, a primit un pumn imaginar în față. Dar Alain doar a aruncat de fapt o privire la încălțămintea tatălui. Armand i-a văzut căutătura.

Când Alain era mic, avea obiceiul de a se încălța cu pantofii tatălui. Venea de la școală și își pune o pereche. Nici nu erau prea multe: una de iarnă, alta de vară. Și deseori părintele nici nu-și schimba încălțămintea mai mulți ani. Alain făcea paradă ore întregi, imitându-și tatăl. Chiar și temele și le făcea în pantofii cei mari. De câte ori nu i-a căutat Armand la ora 4 dimineața, înainte de a pleca la muncă, și i-a găsit lângă patul fiului său care dormea buștean?

Alain a făcut multă vreme așa. Dar pe la paisprezece ani începuse să intre mai greu în pantofi. La cincisprezece, s-a terminat: gata cu joaca. Pantofii părintelui deveniseră prea mici. Crescuse cu două numere pe an, iar acum Alain era mai interesat de prieteni și de fete. Dar Armand a simțit că primește o lovitură în moalele capului. Nu se mai gândea decât la acest lucru: „Fiul meu nu mai încape în pantofii mei“. Era sfârșitul a ceva, un final trist.

Armand aude pe cineva împingând poarta, intrând în grădină și sunând la ușă.

A venit Marcel, colegul lui, înarmat cu trusa lui de scule.

— Salut, Malcel!

Marcel este omul bun la toate, chemat imediat ce nu mai funcționează ceva în casă. Să meșterească, să repare orice. Aseară a venit să repare mașina de spălat, iar dimineață are să o ducă la deșeuri reciclabile. Dar înainte, vrea să verifice o piesă de la motor care se strică mereu. Uitase aseară să se uite și la ea...

— Dacă ai ști câte mașini de spălat sunt trimise la fier vechi din cauza acestei nenorocite de piese!

Eugénie încălzește cafeaua în timp ce Marcel scotocește prin măruntaiele mașinii. Armand se foiește prin preajmă și îi răspunde prin onomatopee când i se vorbește de pompa de golire, de electrovană, de presostat de nivel și de rezistența de încălzire... Trebuie să verifice și colectorul de obiecte. Armand nici nu știa că mașinile de spălat aveau astfel de colectoare.

Christian a urcat în camera lui să se pregătească. Annette se întoarce în bucătărie, cu Jules în brațe. Marcel ridică din cap, iar privirea i se schimbă când o vede pe Annette. La naiba, ce frumoasă este!

— A crăpat cu totul, nu mai este nimic de făcut, declară Marcel.

Armand și Marcel vor să debranșeze țeava de evacuare și să închidă alimentarea cu apă, dar cineva a făcut-o deja. Armand aruncă automat o privire spre Eugénie, fără să se gândească nici măcar o secundă că tocmai ea s-a ocupat de tot. Cei doi bărbați ridică împreună mașina. Doamne, Dumnezeule, cântărește o tonă!

În acea clipă, Annette îl încredințează pe Jules lui Eugénie. Aceasta îl ia pe copil în brațe, îl strânge la piept, dar nu-l îmbrățișează. Cele două femei nu se privesc.

În timp ce târâie mașina de spălat împreună cu Marcel, Armand aude voci din camere și pe unul dintre gemeni coborând pe scară. Să fie Alain sau Christian? Armand nu are curajul să ridice privirea. Nu vor vrea, fără îndoială, să întârzie la botez. Iar diseară, când se vor întoarce, îl vor găsi spânzurat. Annette nu i-o va ierta, dar până la urmă n-ar fi așa de grav. Iar viața va continua, așa cum continuă mereu. Ea, viața, nu are nevoie de el. Ce să facă ea cu o persoană ca el?

Armand și Marcel ies din casă gâfâind din răsputeri: mașina de spălat este foarte grea, ce-i drept. Afară este frig. Armand îl ajută pe Marcel să o încarce în camionetă și să o prindă bine cu o coardă. Aude un motor demarând, se întoarce și zărește Clio-ul plecând în trombă. Băieții sunt în față. Sandrine și-a sprijinit capul pe geamul din spate. Preț de o clipă, Armand zărește părul blond al lui Annette, ultima lui imagine din această lume.

Ea venea de trei ori pe an în vizită: trei zile de Crăciun, trei de Paște și weekendul din 15 august. Fusese de ajuns încă o zi în octombrie pentru ca totul să se năruie. O vedea puțin și totuși îi ocupa întreg spațiul. Nu-i mai rămânea nimic, nici o firimitură, nici un minut care să-i aparțină. Fusese golit de orice gând, în afară de cele cu ea. Zi și noapte.

În cele câteva zile când se întâlniseră la etaj, în magazie, acest cimitir al jucăriilor aruncate într-un colț și unde plafoniera nu mai funcționează, își simțise viața trecând în a ei.

Noaptea trecută, nici el și nici Annette nu l-au auzit pe Alain urcând scara. Au văzut doar ușa deschizându-se. Alain a strigat-o pe Annette. De mai multe ori. Annette s-a prins strâns de Armand. A simțit cum unghiile ei i-au intrat în piele. Le

venea să intre în pământ, terorizați, copleșiți de rușine că au fost descoperiți. Alain s-a apropiat, ca atras de răsuflarea lor. Lumina din hol pătrundea destul în cameră încât să-i descopere ca două animale prinse în capcană, două biete siluete lipite una de alta pe podea, între două cutii cu veselă.

Paralizat, Alain a încercat să spună ceva, dar nici un sunet nu i-a ieșit din gură. Apoi, după o eternitate, a dat înapoi și a închis ușa în urma lui fără să facă zgomot, ca și cum ar fi șters ceea ce tocmai descoperise.

Pe Armand îl cuprinde amețeala. Marcel îl întreabă dacă totul este în regulă îi spune că nu se simte în apele lui.

— Gata, am terminat. Mă duc să pregătesc ceva.

Armand i-a băgat câteva monede de 10 franci în buzunar, drept mulțumire pentru ajutor.

— Pentlu puștii tăi, spune Armand.

Celălalt izbucnește în râs.

— N-am avut niciodată copii.

Ești un norocos, își zice Armand.

Cu Jules în brațe, Eugénie îi observă din bucătărie, ascunsă în spatele ferestrei.

Armand se gândește că trebuie să termine repede ce și-a propus. Nu va mai putea suporta încă o zi de noi reproșuri.

— Salut, Malcel, pe culând!

Dimineața se scurge încet, se comportă ca și cum va continua să trăiască. Plantează în grădina lui de legume varză de primăvară și salată de iarnă. Un vechi obicei de octombrie. Pământul este înghețat. Iarna este timpurie. Toată dimineața îi simte privirea lui Eugénie în ceafă.

La prânz, găsește o farfurie, a lui, pe masa din bucătărie. Resturile de cușcuș prea sărat din ajun. Ezită să se așeze, dar își zice că este mai bine să

facă la fel ca în fiecare zi, ca să nu trezească bănuieli. De când s-a căsătorit, este prima dată când mănâncă singur duminica la prânz. Observă locul gol al mașinii de spălat și își spune că, atunci când el nu va mai fi, nu va lăsa nici un gol.

Nu se mai aude nici un zgomot în casă. Ea trebuie să fie la etaj, cu nepoții. Mâncându-și cușcușul, își pune întrebarea de ce a insistat atât Eugénie să rămână Jules acasă. Se mai întreabă și dacă ar trebui să-i lase o scrisoare de adio lui Annette. Nu, mai bine nu. Să-i spună ce? Te iubesc? Ea o știe. Nu-i va scrie nici soției și nici copiilor.

Noaptea trecută, înainte ca Alain să-i descopere, a simțit lacrimile tinerei soții curgând pe gâtul lui în timp ce vorbea despre chipul unei Fecioare Maria restaurat de ea lângă Reims. În timp ce-i descria albastrul cobalt, îi simțea gura tremurând lângă urechea lui.

Ea plânge din ce în ce mai des, din ce în ce mai îndelung. Trebuie neapărat să termine cu tot.

În timp ce-și înghite cușcușul, se gândește la pielea lui Annette, devenită mai fragilă din cauza frigului din catedrale și biserici, la rănile făcute la mâini și la antebrațe prin manipularea sticlei colorate. Se gândește la încheieturile mâinilor ei, fine ca niște bijuterii. Imaginea mâinilor de muncitor pe pielea ei albă i-a apărut ca o nălucă, dar niciodată în realitate. Jules l-a trezit la realitate.

Ziua nașterii nepotului a fost cea mai frumoasă și cea mai rea din viața lui. Până noaptea trecută, când a fost cel mai rău.

Când s-a aplecat la maternitate asupra leagănului, să-l ia în brațe, Eugénie i-a arătat mesajul scris deasupra copilului, pe un carton: Acest bebeluș este fragil, doar mângâierile tatălui și ale mamei lui sunt permise.

La fel ca în seara când o îmbrățișase pe Annette pentru prima dată, lui Armand îi venea să ia puiul de om și să-l salveze, să-l ascundă și să

dispară. Dar, ca în seara când o îmbrățișase pe Annette pentru prima dată, n-a făcut nimic și s-a întors acasă.

Își spală farfuria, tacâmurile și paharul, le așază pe marginea chiuvetei. Oricum va face Eugénie curățenie în urma lui. Nu-i place felul lui de a spăla obiectele. Îi spune mereu că nu sunt nici curate, nici murdare.

A hotărât să se spânzure în camera unde Alain i-a surprins noaptea trecută. Plafonul este înalt și este singurul loc care se poate închide cu cheia prin interior. Măcar de această dată nu va mai uita. Nu ca noaptea trecută. Pe lângă faptul că va închide cu cheia, va lipi și un bilețel cu două vorbe, pentru ca nimeni să nu intre înainte de a anunța poliția.

În magazia din grădină este o coardă înfășurată în jurul scării verzi celei mai mari. Iese să o aducă. Se preface mai întâi că se uită la răsaduri. Se întoarce puțin. Este sigur că Eugénie îl urmărește din una dintre camerele de la etaj. În magazie nu are curaj să se uite la bicicleta lui, ca atunci când treci pe lângă cineva tare drag odinioară. Desface coarda, o bagă într-un sac menajer și o ascunde sub haina lui de iarnă.

Deschide ușa magaziei. Își aprinde lanterna și îndreaptă raza de lumină către șarpantă. De pe scăunel, balansează coarda de mai multe ori până când se înfășoară în jurul bârnei principale și o potrivește să fie o legătură solidă. Începe să facă nodul spânzurătorii, încearcă de mai multe ori. Între timp, își amintește că, atunci când gemenii erau copii, făceau trucuri de magie și noduri false cu fularele. Niciodată nu i-au spus cum se face. Acum nu știe decât noduri adevărate.

Coboară la parter, nu mai are mult timp, Eugénie și copiii au ațipit pe canapea în fața televizorului. Armand vede pe ecran cum trece vânzătorul de nisip. Copiii vor întotdeauna să privească aceeași casetă. Ridică butelia de gaz de

sub chiuvetă și caută șuvița de păr a lui Annette, ascunsă bine în fundul dulapului, în interiorul unui plic de la Finanțele Publice. Îl deschide și strecoară în buzunar firele de păr.

Scrie câteva vorbe de atenționare în carnețelul folosit de obicei pentru a nota lista de cumpărături: Nu intrați. Sunați la Poliție. Desface puțin scotch și îl rupe cu dinții. Se pregătește să urce când vede o mașină de poliție oprind în fața casei. Lui Armand nu-i vine să-și creadă ochilor. Cum se poate să fie deja aici? Visează poate? Îi urmărește cum împing poarta și intră în grădină.

La naiba, ce dracu' mai vor și ăștia pe aici? În plus, par cam supărați. Armand îl știe din vedere pe unul dintre ei. Un flăcău din sat, pe nume Bonneton. Celălalt, puțin mai tânăr decât el. Cei doi se pregătesc să sune la ușă. Nu. Nu trebuie s-o facă! Dacă sună, îi vor trezi pe Eugénie și pe copii.

Strânge bilețelul și îl bagă în buzunar înainte de a coborî să deschidă ușa. Dă nas în nas cu ei.

Plutonierul Bonneton face un salut militar către Armand și începe:

— Bună ziua. Sunteți domnul Neige?

Bărbatul este surprins de întrebare. Bonneton știe foarte bine cine este.

— Da.

— Fiii dumneavoastră Christian și Alain Neige sunt proprietarii unui vehicul marca Renault, cu numărul de înmatriculare 2408 ZM 69?

68

După moartea lui Lucien, Hélène nu s-a mai întors niciodată în cafeneaua lui moș Louis. N-ar mai fi fost în stare să o facă. După treizeci de ani, când a revenit în Milly ca să-și trăiască ultimii ani așa cum și-a dorit, nu a avut nici un chef să treacă prin fața fostei sale cafenele. A rugat-o pe Rose să o ducă direct la căminul La Hortensii.

Lucien și Hélène ar fi putut vinde cu ușurință cafeneaua lor dragă, atât de demodată la sfârșitul anilor șaptezeci, cu vechiul ei tonomat, cu mobilierul din anii cincizeci, cu parchetul închis la culoare și cu geamurile colorate. Dar căutau mereu un pretext ca să nu se despartă de ea și de Claude.

În anii șaptezeci se deschiseseră mai multe localuri, mai moderne. Braserii cu geamuri mari, cu gresie albă, cu scaune din plastic și cu jocuri video cu manete care atrag tinerii. Braserii pline de fum, unde puteai asculta grupuri anglo-saxone cântând la chitară electrică, și nu pe Brel și pe Brassens, în monoloage lungi toată ziua, sau pe Lucien, „cel întors", fumând țigară după țigară în spatele barului.

Claude a ținut cafeneaua lui moș Louis până în anul 1986. În ultimul timp, doar câțiva bătrâni mai veneau să mai bea un pahar de vin înainte de ora 10 dimineața.

Cafeneaua a fost apoi transformată în cabinet medical, iar un medic generalist a lucrat acolo timp de câțiva ani. Primea pacienții la parter și renovase apartamentul de la etaj, unde și locuia, singur, precum și pe celălalt, ocupat de o angajată.

Lui Hélène i-a plăcut ideea ca prăvălia ei a fost înlocuită cu o sală de consultație a unui medic. În opinia ei, nu era nici o diferență: „Că intri într-o cafenea sau la un medic, vrei să fii vindecat de singurătate", spunea ea.

După plecarea medicului, nici un alt confrate nu i-a mai luat locul. Claude, îndrăgostit de angajata acestuia, a urmat-o când ea a plecat din Milly.

Clădirea a fost demolată la începutul anilor optzeci, pentru a se construi acolo locuințe sociale ce n-au mai fost niciodată ridicate.

*

În octombrie 1986, după vânzarea cafenelei către medic, Claude a vizitat-o pe Hélène ca să-i aducă unele lucruri personale într-o cutie de carton. Ea trăia la Paris, avea șaizeci și nouă de ani. Fusese croitoreasă zece ani la Franck & Fils, pe rue de Passy.

Erau treisprezece lucrătoare la etajul șapte al marelui magazin, într-un atelier luminos, unde vederea asupra străzii Passy și a pescărușului era uimitoare. Făceau retușuri hainelor de zi cu zi sau de lux, apoi le călcau, înainte de a le ambala în hârtie fină. Erau toate așezate în jurul unei mese mari și coseau fie la mașină, fie manual, în funcție de retușurile ce trebuiau făcute.

Hélène era fericită acolo și refuzase multă vreme să iasă la pensie. Șeful de personal îi dăduse voie să rămână până la vârsta de șaizeci și opt de ani. Trăia în arondismentul XVI, la doi pași de magazinul la care mergea destul de des să-și salute fostele colege.

Apartamentul ei îi fusese pus la dispoziție de o contesă ce locuia pe rue de la Pompe. În locul chiriei, Hélène le oferea contesei și celor trei fiice ale ei câteva rochii cusute la mână. Ele își alegeau stofele și decupau din reviste modelele dorite, iar Hélène le realiza.

Ea locuia la al treilea etaj. Claude nu a luat liftul. A bătut la ușă, cu o cutie de carton sub braț și cu inima bătându-i puternic atât din cauza celor trei etaje urcate, cât mai ales pentru că urma să o revadă pe Hélène.

Când i-a deschis uşa, a simţit un miros plăcut de lumânări parfumate şi de hârtie. Nimic nu se schimbase la chipul ei, în afară de faptul că purta ochelari şi pantaloni. Era pentru prima dată când o vedea în altceva decât în rochie. Părul îi albise. S-au strâns multă vreme în braţe.

Claude i-a vorbit despre Fatiha, angajata din casa doctorului, care cumpărase cafeneaua lui moş Louis. O algeriancă frumoasă, cu o calitate esenţială: râdea mult. Hélène i-a spus că Fatiha suna ca un titlu de cântec.

Toată după-amiaza, cu ceşti de ceai în faţă, umplute de Hélène la fiecare zece minute, i-a citit lui Claude fragmente din cărţi. Nu erau scrise în Braille. Alegea la întâmplare din biblioteca ei modestă, le deschidea la o pagină oarecare şi îi spunea: „Ascultă, acum este rândul tău să asculţi“.

Numeroasele şedinţe la un logoped i-au corectat dislexia. Vorbea prea tare şi ar fi fost imposibil să nu înţelegi ceea ce citea, aşa de bine articula cuvintele. Văzând-o atât de mândră, ca o şcolăriţă, aşa cum n-a putut să fie în copilărie, lui Claude i-au dat lacrimile.

Hélène i-a spus că ardea de nerăbdare să-şi întâlnească părinţii şi pe Lucien în lumea de dincolo, să le facă o surpriză.

69

În fiecare an, pe 6 octombrie, bunica depune o coroană de flori la baza copacului care i-a ucis fiii. În ajunul zilei respective comandă crini albi și trandafiri roșii. Florăria cea mai apropiată este la 20 de kilometri, iar dacă în urmă cu niște ani suna ca să-i trimită, acum îi cere lui Jules să îi comande pe internet. Este de-ajuns să apese pe „Livrare flori pentru comemorări“ și să aleagă între „buchete de flori pentru înmormântare“, „jerbe de flori pentru ceremonii“ sau „coș funerar“.

În fiecare an, pe 6 octombrie, pleacă din casă la ora 8 dimineața, cu florile și cu bastonul de mână. Merge clătindu-se până la copac timp de trei sferturi de oră, își depune coroana, o înconjoară cu o panglică brodată și se întoarce acasă.

Bunicul n-a vrut niciodată să o însoțească sau să o ducă acolo, la copac, cu mașina, a urât întotdeauna acest ritual.

Bunica a refuzat mereu ca eu sau Jules să o însoțim. Puteam și noi să murim atunci, dar ea ne-a salvat. Dacă cineva oprește mașina în dreptul ei ca să-i propună să o conducă, bunica refuză.

În fiecare sâmbătă, când nu sunt de gardă, eu și Jules trecem prin fața coroanei de flori în drum spre *Paradis*. În primele două săptămâni, florile mai rezistă de bine, de rău, dar spre sfârșitul lunii își pierd orice culoare. În noiembrie, coroana arată ca o grămadă maronie, pe care o poți confunda din viteza mașinii cu un animal sau cu o haină aruncată în șanț.

După primele zăpezi, vine cineva și o ia. Ne-am gândit multă vreme că era cineva de la salubrizare, dar când Jules avea vreo cincisprezece ani a aflat din întâmplare că bunicul o făcea.

Iarna trecută, bunicul a lăsat coroana să putrezească. În primăvară, nu mai rămăsese decât panglica pe care puteai citi aceste cuvinte abia lizibile: *Iertați-ne*.

70

Hélène a murit spre seară.

A plecat lăsând în urmă legenda ei: sunt tot atâtea păsări pe lume câte ființe umane. Iar iubirea este atunci când două persoane împart aceeași soartă.

*

Rose l-a întrebat pe Claude dacă dorea o amintire de la ea: o rochie, un fular sau altceva. El a răspuns: „Fotografia lui Janet Gaynor“.

71

Duminică, 6 octombrie 1996

Între orele 5 și 6 dimineața, când ticălosul de lângă ea se prefăcea că doarme, în patul lor, pe ea o luaseră toate gândurile.

După ce l-a jignit, în timp ce inima nu-i mai bătuse niciodată așa de tare, nici măcar la nașterea gemenilor, lui Eugénie îi trecuse prin cap să-i tragă un glonț în genunchi în timpul somnului, ca să rămână imobilizat într-un scaun cu rotile. Dar durerea nu era suficient de puternică. Ar fi continuat să înfulece, să bea, să doarmă ca înainte. Ar fi trecut în ochii celorlalți drept o victimă. Nu, nimic nu trebuia să rămână ca înainte. În plus, nici ea n-ar fi suportat să meargă la închisoare. Nimeni n-ar sili-o să plece din casă, și mai cu seamă nu el, gunoiul care și-o trăgea cu noră-sa, mizeria de om pentru care și-a sacrificat viața. Nenorocitul care o umilise în cel mai josnic mod, culcându-se cu soția fiului său, a băiatului lor.

Trebuia să găsească o modalitate de a-i provoca multe coșmaruri în acest pat, până ce-și dădea duhul. Atunci se decisese să-l elimine de pe fața pământului. Nu fizic. Nu brusc: trebuia să sufere. Să moară rapid ar fi fost prea simplu, trebuia să-l tortureze până crăpa. Trebuia găsit ceva ca să piară încet, perpelit la foc mic, într-o agonie prelungită la infinit. Să-i pregătească infernul. Unul doar pentru el. Să-l închidă de viu între acești pereți invizibili, pereții rușinii, ai vinovăției.

Citise că naziștii experimentaseră durerea fizică și morală pe prizonieri, torturându-le un părinte sau o ființă dragă. Citise că, pentru a face rău cuiva, un mare rău, insuportabil, nu trebuia să i-l faci în mod direct persoanei, ci cui îi este cel mai tare drag pe lume. Așa s-a născut în mintea ei ideea de a face rău. Originea răului.

Să-i facă rău lui Annette ca să-l distrugă pe el.

Ceasul a bătut ora 6 dimineața. Trebuia să acționeze repede.

Eugénie a ieșit în stradă. Era rece și întuneric. Purta capotul din mohair pe care gunoiul ei i-l oferise cu un an în urmă, de Crăciun. Mașina lui Armand era parcată pe trotuarul din față, ca de obicei.

A scos o roată în câteva minute. Se pricepea bine la mecanică. La fermă, ea schimba uleiul la tractor. Nici un vehicul n-avea secrete pentru ea. Taică-său o învățase totul. Nu știa nici Armand, iar ei îi convenea ca nimeni să nu afle că fusese ca un băiat. A început să frece furtunul de frână cu un răzuitor, cuțitașul de curățat legumele pe care l-a folosit pe toată perioada de creștere a gemenilor ca să curețe cartofii de coajă. Nu gătise niciodată din cartofi congelați. Doar cartofi din soiul Charlotte, aleși cu grijă, curățați și tăiați în bucăți lungi și subțiri. În timp ce freca prima bucată de cauciuc, s-a gândit la corpul lui Armand când s-a întors în pat, la corpul cu mirosul de sex al alteia.

Trupul acesta care o deflorase. Căruia îi oferise viața ei și doi copii. Trupul acesta îi provocase teamă, suferință, iar ea sfârșise prin a-l adora. O strivea, se freca de el, fremăta la atingerea lui de mai bine de treizeci de ani. Parfumul impregnat în cămășile lui, inhalat de ea cu dragoste înainte de a le spăla. Îi îngrijise bătăturile, îi pusese pansamente pe răni, îi pilise unghiile, îi răsese părul de pe ceafă, îi pusese cremă caldă pe zonele dureroase, îi administrase sirop de tuse.

Transpira în timp ce distrugea frânele, iar ura ieșea la suprafață. Mâinile nu-i tremurau. Viața îi era terminată. Exact ca mașina de spălat. Știa că mașina se stricase cu totul chiar înainte ca Marcel să facă „o ultimă verificare“. Iar când viața îți este pe sfârșite, nu tremuri, nu plângi. Doar urăști.

A strâns piulițele celei de-a doua roți, a strâns cricul și l-a pus la locul lui, în magazia din

grădină, laolaltă cu celelalte scule și produse de tot felul. Erbicid, aracet, bormașină, filetantă, ciocan, mașină de șlefuit, chei franceze de diferite mărimi, șurubelnițe. Scule pe care se prefăcuse că nu le cunoaște în timp ce pe furiș reparase totul în casă, până și la toaleta care refula mereu pentru că țeava de scurgere era prea subțire.

Ăla nu-și pusese niciodată întrebări când se întorcea lihnit de la uzină. N-a curățat niciodată un sifon înfundat, n-a uns o balama de ușă ce scârțâia, n-a bătut un cui, n-a lipit nici un colț dezlipit de tapet, n-a montat mobilă, n-a curățat mucegaiul, n-a văruit, n-a schimbat în viața lui un bec, n-a reparat un boiler, n-a fixat o scândură, n-a strâns nici un șurub desfăcut, n-a reparat crăpăturile din pereți, n-a curățat petele de rugină abia apărute.

Femeia s-a întors în bucătărie. Toată treaba n-a durat decât cincisprezece minute. A spălat cuțitașul. Apa prea fierbinte i-a rănit degetele. L-a pus lângă celelalte tacâmuri.

Urcând în dormitor ca să se culce, i-a mulțumit lui Armand: simțea, în sfârșit, ceva puternic în ea. Era condusă de un sentiment definitoriu, chiar dacă era ură. Citise undeva că între dragoste și ură nu este decât un pas.

72

Lucien a ajuns spre seară la plajă, ca să înoate. A ieșit din Mediterana suflând din greu.

Era încă lume pe nisip și în apă. Soarele se pregătea deja să asfințească, dar era tot zăpușeală. Nisipul plin de urme era călduț. În aer plutea miros de zahăr de pe gogoși și de sare de la chioșcurile unde se vindeau cartofi prăjiți, iar vântul ducea spre cer râsetele și țipetele de bucurie, o simfonie pe care doar marea știe să o provoace copiilor într-o seară de vacanță.

Hélène era întinsă pe un prosop, sub o umbrelă. Citea un roman și purta un costum de plajă din două piese, portocaliu. El s-a lungit lângă femeie, pe prosop, alături de hainele lui uscate, rulate de treizeci și cinci de ani ca o minge. S-a șters de apă, apoi și-a pus cămașa șifonată. Ea i-a zâmbit. Avea nisip în buric, iar el i l-a scos cu vârful degetelor. Pielea îi era caldă și puțin lipicioasă, un amestec de ulei de plajă și de transpirație. A fremătat de plăcere și i-a spus:

— Știu să citesc acum, ia ascultă!

— Bine, te ascult, după care plecăm.

Ea a dat din cap că este de acord. Și-a înmuiat degetul, a întors mai multe pagini, a ales un fragment de roman și a început să citească.

73

Duminică, 6 octombrie 1996

Pe la 7 dimineața, Annette ar fi trebuit să coboare de la etaj foarte încet, ca să nu facă zgomot și să nu-i trezească pe ceilalți. Și-ar fi încălzit puțin lapte, l-ar fi băut din bolul inscripționat cu numele ei – un cadou oferit de Eugénie la ziua ei de naștere pe vremea când îl vizita pe Alain. A vizita era cuvântul folosit în familia Eugéniei pentru a defini un cuplu înainte de căsătorie.

Annette și-ar fi pus geaca, și-ar fi încălțat bascheții, ar fi luat cheile mașinii lui Armand din suportul de la intrare, ar fi ieșit din casă, ar fi demarat, ar fi mers nouă kilometri spre capela cea veche de pe muntele Chavanes un loc aflat parcă în Canada, în realitate în plină regiune Bourgogne ca să-și facă ședința de alergare.

În fiecare zi urma același ritual. Când ajungea acolo, parca în pantă, urca până la micuța capelă unde poarta stătea mereu deschisă, ca să admire răsăritul printr-un vitraliu datând din secolul al XVI-lea, reprezentând așezarea în mormânt a Mariei Magdalena.

Fără lumânări, fără bănci, doar pereții, solul plin de praf și vitraliul conservat în mod miraculos. Acesta din urmă o fascina pe suedeză.

S-ar fi întors acasă o oră mai târziu, ar fi făcut un duș, l-ar fi hrănit pe Jules și s-ar fi gândit la Maria Magdalena. Femeia despre care nu se știe dacă a fost amanta lui Iisus, mama copiilor lui sau doar o prietenă fidelă. O curvă oarecum, exact ca ea. O curvă, curvă, curvă, curvă, curvă, curvă, curvă, curvă, curvă. Eugénie nu rostea niciodată cuvinte urâte, doar le gândea.

După calculele lui Eugénie, Annette ar fi trebuit să treacă de prima intersecție fără să frâneze, pentru că la acea oră matinală nu era nimeni, ar fi trebuit să conducă de-a lungul râului până la trecerea peste nivel, la doi kilometri de

casă, acolo unde un viraj strâns ar fi obligat-o să frâneze, iar atunci buuuum! Gurița ei dulce ar fi dispărut în neant.

Eugénie arunca din când în când câte o privire în direcția ăluia, care se prefăcea în continuare că doarme, cu spatele la ea. Lungită în pat, a revăzut de zeci de ori traseul lui Annette de acasă la capelă, cu ochii lipiți de tavanul în dungi din cauza reflectării luminii prin jaluzele.

S-o fi trezit să pregătească micul dejun pentru copii? Annette desfigurată, Annette grav rănită, Annette moartă, Annette ajunsă din nou țărână. Ei, și ce-i cu asta? O să i se organizeze o înmormântare frumoasă, printre vitralii somptuoase. O să i se pună trandafiri albi pe sicriu. Armand nu-și va mai reveni din durere. Alain își va reface viața, iar între timp ea, Eugénie, va avea grijă de Jules. Nici vorbă ca Jules să plece la suedezii ăia ghinioniști.

Când Annette a intrat în bucătărie, cu Jules în brațe, palidă ca moartea și cu ochii înroșiți, Eugénie a lăsat doar privirea în podea, fără să spună nimic. Nici măcar un salut. Annette a pregătit biberonul copilului și a ieșit.

Era pentru prima dată când Annette nu pleca să-și facă alergarea într-o duminică dimineață cu mașina lui Armand. Nu lua niciodată mașina gemenilor să se ducă până la capelă. Mașina lui Armand trăgea mai bine pe drumurile înalte de coastă, până în vârf. Așa credea ea până noaptea trecută. Dar tocmai a înțeles că lui Annette îi plăcea mașina lui Armand doar pentru că era a lui Armand. Chiar și în zilele cu ploaie sau cu ninsoare se ducea la alergat, de parcă o mână invizibilă o forța.

Eugénie a privit pe fereastră: mașina nu se mișcase. A mai băgat de seamă că mașinile familiei erau parcate una în spatele celeilalte. Peugeotul lui Armand și Renaultul gemenilor. Nu se mai întâmplase niciodată așa ceva. Băieții își

parcau mereu Clio-ul pe spațiul din dreptul trotuarului, construit de Armand pentru ei, chiar în fața grădinii. Un spațiu rămas întotdeauna neocupat dacă gemenii nu veneau în vizită. Chiar dacă Eugénie trebuia să rupă buruienile crescute prin crăpăturile betonului când ei lipseau mai mult timp. Pentru că mașina lor nu mai făcea umbră trotuarului. Ceva i-a împiedicat aseară să parcheze în același loc.

Eugénie și-a amintit de camioneta lui Marcel… Băuse aperitivul după ce încercase în zadar să repare mașina de spălat. A ieșit în stradă și a spart cauciucul din stânga față al Peugeotului lui Armand, pentru ca nimeni să nu-l mai poată folosi azi. Și-a spus că o să repare mâine furtunurile de frână.

S-a întors foarte repede în casă: voia să se asigure că Annette și Alain nu-l vor lua pe Jules la botez. Îi era teribil de frică să nu izbucnească o ceartă între ei.

Pe urmă, la un botez, se pot întâmpla tot felul de lucruri.

74

Roman mi-a zis:

— Urăsc duminicile.

— Ați putea veni să mă vedeți.

Am spus-o cu privirea țintită către picioarele mele, pentru că în această dimineață îmi era din nou imposibil să mă uit în ochii lui. Moartea lui Hélène mă adusese din nou la începuturi, când nu puteam să-i caut privirea.

— Rămâneți în zonă?

— Unde aș putea să mă duc?

— Ei bine, am un cadou pentru dumneavoastră.

A spus-o berii pe care se pregătea să o bea. Pentru că aveam și eu ceva imposibil de privit.

Eram în holul rece și impersonal al gării pentru TGV-uri, o clădire aflată la patruzeci de minute cu mașina de Milly. Câteva mese de bistro fuseseră puse acolo, într-un colț, lângă o tejghea pe care trei călători stăteau sprijiniți și beau o cafea. Ne-am așezat aproape de o ușă automată care se deschidea și se închidea spre exterior fără ca nimeni să treacă. Din când în când. conversația ne era întreruptă de șuieratul furios al vreunui tren cu plecare spre Lyon, Marseille sau Paris.

În acea dimineață, Roman îmi telefonase la *Hortensii* să-mi spună că voia să mă vadă, dar nu acolo. La cămin îmi era deocamdată imposibil să mai pun piciorul. Mi-a întins un plic. Unul mare.

— Îl veți deschide după ce voi pleca.

A spus-o privindu-mă, pentru că, de această dată, ne-am uitat unul în ochii altuia. În același timp.

— Bine. Și eu am ceva pentru dumneavoastră.

M-am aplecat spre poșeta mea așezată pe jos. Jo spune mereu că nu trebuie să lași poșeta pe podea pentru că aduce ghinion și că nu vei avea niciodată parte de bani dacă faci așa ceva. Întinzându-i lui Roman carnețelul albastru, m-am gândit la iubirea lui Jo pentru Patrick.

— Aici este povestea bunicilor dumneavoastră. Am terminat de scris la ea.

— Mulțumesc.

A mângâiat coperta carnețelului albastru de parcă era pielea fină a unei femei. Și, fără să se uite la mine, inspirând la întâmplare câteva pagini, a șoptit:

— În ziua în care v-am cerut să scrieți povestea lui Hélène aveați o geană pe obraz. V-am rugat atunci să vă puneți o dorință.

— Da, îmi amintesc.

— Și? V-ați pus dorința?

— Da. Este aici. I-am arătat carnețelul albastru. Dorința mea a fost să-l scriu până la capăt, să nu-l abandonez pe parcurs.

S-a lăsat un lung moment de liniște, o grevă generală, nici un TGV preț de mai multe minute. El a băut o gură de bere. A mângâiat coperta albastră cu degetele lui gingașe, ca de fată. Pe urmă a spus:

— Are un titlu foarte frumos: *Doamna de pe plajă*.

— Unde este cenușa lui Hélène? l-am întrebat.

— Mama a aruncat-o în Mediterana.

— Hélène o numea valiza ei albastră.

A terminat berea.

— Și Edna?

— Edna locuiește acum la Londra, la fata ei cea mică. Va împlini nouăzeci și șase de ani luna viitoare. A mai avut doi copii după… Rose.

— Vă mai întâlniți cu ea?

— Uneori.

Vocea unei femei a ajuns până la masa noastră, cea care anunța plecarea lui iminentă. S-a ridicat, mi-a luat mâinile, le-a sărutat și s-a îndreptat spre peron.

Plecarea lui m-a lăsat complet pierdută.

Am făcut la fel ca în filme, am comandat un whisky. Genul de alcool pe care-l detest, dar nu prea mai aveam chef să fiu în filmul altuia. Mi-am băut whisky-ul până la fund. Mi-a ars măruntaiele. Am început să mă amețesc puțin. M-am gândit la Hélène și la Lucien. I-am văzut pe amândoi, în spatele barului. Își schimbaseră bistroul. Am văzut-o chiar și pe Lupoaica, dormind în rumeguș.

M-am gândit la Mediterana. La pescăruș. La ce s-a mai întâmplat după aceea, la bunicul și la Annette.

Plicul pe care mi l-a dat Roman era tot pe masă. Era unul rezistent, așa că trebuia să conțină mai mult decât o carte poștală. L-am deschis. În interior erau documente. Din cele cât se poate de serioase. Genul de hârtii pe care le aranjezi toată viața într-un sertar ca să nu le pierzi. Era un act de proprietate.

Am recitit de mai multe ori, pentru că era numele meu peste tot, dar n-am înțeles imediat despre ce era vorba. Totul era redactat în limba italiană.

Am fost nevoită să mai comand un whisky, când am văzut un alt plic, mai mic și alb, între acte. Avea scris Justine cu cerneală, la fel de frumos ca pe romanul *Calculi renali*.

În plic am găsit câteva cuvinte. Era tot scrisul lui Roman: *Justine, casa din Sardinia este a ta. Eu și familia mea ți-o oferim*.

M-am uitat în jurul meu. M-am pișcat de braț. M-am ridicat.

Mă pregăteam să ies din holul gării când barmanul m-a prins de braț. Același de care tocmai mă pișcasem.

— Domnișoară, ați uitat ceva.

Și mi-a arătat cu degetul un pachet imens, sprijinit de grilajul coborât al unui chioșc de ziare.

— Nu-i pentru mine.

— Ba da. Domnul care era cu dumneavoastră mi-a spus să vi-l dau. Chiar dacă are o tonă, nu alta.

Pe pachet, același Justine scris cu cerneală albastră.

I-am cerut barmanului o foarfecă. Nu avea. Dar a scos din buzunar un cuțitaș. A tăiat legăturile solide, repetând de trei ori.

— După părerea mea, trebuie să fie ceva valoros.

Este adevărat că semăna cu un tablou abia ieșit dintr-un muzeu și ambalat cu grijă. Un tablou pe care n-aș putea să-l duc singură, așa de greu și de mare era. Nu o să intre niciodată în mașina bunicului.

În timp ce barmanul despacheta obiectul misterios, eu mă uitam întruna în poșetă, să mă asigur că plicurile acelea două erau încă acolo. Că nu mi le furase cineva. Că nu era un vis. Chiar dacă era unul. Eu, Justine Neige, orfană, douăzeci și unu de ani, în curând douăzeci și doi, eram

proprietara unei case doar pentru că ascultasem o femeie spunându-mi povestea ei de viață.

Călătorii sprijiniți de bar s-au apropiat de noi. Când barmanul a terminat de scos mulțimea de cartoane și de hârtii care protejau obiectul, am descoperit că nu era vorba despre un tablou, ci despre o fotografie imensă, alb-negru, așezată într-o ramă cu sticlă.

Am dat o clipă timpul înapoi. Cineva mă urmărise fără ca eu să-mi dau seama.

În fotografie, pescărușul lui Hélène era în prim-plan. Sunt sigură că el era, l-aș recunoaște dintr-o mie. Zbura în spatele meu, cu spatele la lumină, pe strada unde am hrănit pisoiul cel gras.

Fotografia era de o frumusețe copleșitoare.

Călătorii au șoptit că era magnifică. Barmanul nu reușea să-și dezlipească ochii. A întors fotografia. Pe spate era semnată de mâna lui Roman și avea un nume și o dată: *Justine și pasărea*, 19 ianuarie 2014.

La trei zile de la moartea lui Hélène, pescărușul venise să-mi spună la revedere. Iar Roman imortalizase acest moment.

75

Noul rezident din camera 19 se numește Yvan Géant. Are optzeci și doi de ani și o fractură de femur. Este un bărbat cu o privire blândă, iubit de tot personalul de îngrijire. Din când în când, își șterge în tăcere o lacrimă cu podul palmei. Nu suportă să trăiască aici. Îmi spune adesea:

— Justine, nu mi-am imaginat niciodată că o să-mi sfârșesc viața într-un astfel de loc.

Ca să-l ajut să-și schimbe ideile, și eu pe ale mele, îl provoc la discuții. Cum începe să-mi povestească, fața i se luminează. Voiam să pot continua să scriu. Totuși, domnul Géant nu avea nepoți cu ochi albaștri.

M-am dus la moș Prost să cumpăr un carnețel nou.

Îmi notez în el ce îmi povestește domnul Géant. Câteodată, îi citesc ce-am scris. Îl face să râdă chestia aceasta. Îmi spune că este ca și cum ar asculta povestea altuia, că vorbele mele sunt mai dulci decât viața lui. Cum mi se spune adesea că, de fiecare dată când un bătrân moare, arde o bibliotecă, încerc să salvez ceva din cenușă.

După ce-mi termin ziua de lucru, domnul Géant îmi vorbește, iar eu notez:

Aveam șase ani când m-am dus pentru prima dată să petrec o lună la mătușa Aline și la unchiul Gabriel. Era iarnă. Îmi rupsesem mâna, iar părinții, care munceau toată ziua la tăbăcărie, nu voiau să mă lase singur acasă. Aline și Gabriel aveau o fermă cam izolată în munții Vosges, dincolo de Thillot.

Dormeam cu mătușa, iar unchiul, puțin mai departe, într-o altă cameră. Noaptea se făcea așa de frig, încât stăteam cu căciula pe cap. Îmi plăcea tare mult frigul care ne copleșea. M-am îndrăgostit de mătușa mea și de viața de acolo. Am

tot venit la ei până când am împlinit cincisprezece ani, în toate vacanțele mele și în fiecare duminică.

Aline era ca o a doua mamă pentru mine. Nu a avut niciodată copii, nu știu de ce. Noi eram patru frați, iar părinții nu aveau timp să se ocupe de noi. La mătușa, deveneam unicul fiu.

Unchiul Gabriel avea un băiat din prima căsătorie, pe nume Adrien, dar era cu douăzeci și unu de ani mai mare decât mine. Cu siguranță, era de-o vârstă cu mătușa Aline, dar pe-atunci nu-mi dădeam eu seama. Când ești mic, toți cei mari sunt bătrâni.

Acolo îmi petreceam viața la munte. Nu munceam niciodată pentru ei. Singurul lucru pe care mi-l cereau era să bag fânul în șură la sfârșitul verii. Luam două fețe de masă mari, le legam la colțuri și puneam fânul înăuntru. Mirosea bine.

Aline era un înger. De la ea mi-a rămas un miros anume: al ramurilor de brad pe care le ardeam în sobă. Toată viața mea am binecuvântat ziua când mi-am rupt mâna.

76

6 octombrie 1996

Ora 22. Armand tocmai s-a întors de la morgă însoțit de jandarmi. S-a prefăcut că recunoaște cadavrele, dar s-a întors cu spatele la medicul legist și a închis ochii.

A spus doar:

— Ei sunt.

A identificat numai perechea de pantofi purtată de Alain.

Armand nu i-a spus nimic lui Eugénie, dar din tăcerea lui a înțeles că ei erau. Că se terminase totul. Că erau morți. Toți patru.

Eugénie Martin, căsătorită Neige, s-a prăbușit pe canapea. Nu este în stare nici măcar să-și plângă fiii, să urle, să se dea cu capul de pereți, să leșine, să moară. Un singur gând o obsedează, îi devorează durerea, o paralizează, îi împiedică orice gest de doliu: se întreabă dacă nu cumva a greșit mașina când a tăiat frânele.

Reface mintal tot traseul: iese pe strada rece și întunecată, înfofolită în capotul din mohair, ținând cricul în mână. Se așază lângă mașină, ridică roata, scoate cuțitașul din buzunar și răzuiește furtunurile de frână, simțind încă mirosul nurorii pe degetele soțului ei.

Dar dacă ura și graba au condus-o la o greșeală fatală, aceea de a confunda cele două mașini negre, un Peugeot 206 și un Renault Clio? Nu, nu, este doar o coincidență, fără îndoială. Una monstruoasă: ea a stricat Peugeotul, iar ei au murit în Renault.

Este un accident, doar un accident. Și totuși, de fiecare dată când reface gesturile de dimineață, nu mai este la fel de sigură. Câteodată scoate roata Peugeotului, alteori pe cea a Renaultului. Ar fi de-ajuns să iasă în stradă și să se aplece ca să se convingă. Ar fi de-ajuns.

Nu s-a întâmplat niciodată ca Alain și Christian să nu parcheze la locul lor obișnuit. Niciodată. Locurile, în familia lor, reprezentau ceva sacru. Fiecare avea locul lui la cuier, la masa din bucătărie, la masa din sufragerie, pe canapea, în pat și pentru a-și parca mașina. Fiecare avea locul lui.

De ce și-a parcat Marcel camioneta acolo unde gemenii își așezau întotdeauna mașina? Din ziua când și-au luat permisul de conducere. De ce s-a stricat mașina de spălat? De ce nu s-a mai dus să o vadă pe Maria Magdalena, pe muntele Chavanes?

Ar fi de ajuns…

*

6 octombrie 1996

Ora 23. Sunt morți. Toți patru. De actualizat livretul de familie, fruntea lipită de geam, ochii în noapte, în bezna nopții, picioarele lipite de calorifer, inima friptă, lacrimi acide, miros de mort pe cămașă, mintea blocată. O vede pe Eugénie ieșind în stradă, transfigurată de frig, aproape frântă, distrusă ca o rablă de mașină, bălăngănindu-se, confuză, sprijinită de un copac. Silueta ei, a lui Eugénie. Durerea profundă, care te face să îți pierzi mințile și îți deformează percepțiile. Imposibil. Este imposibil, silueta soției lui pe trotuar. Imposibil, ca o hoață. Ereditate, sicrie, plăci mortuare, înmormântare. Nevasta lui în stradă. Regrete. Lumina palidă de la stâlpii de iluminat reflectată în părul ei. Pompe funebre, primărie, declarația de deces, mâine-dimineață, bancă, închiderea conturilor, halucinație, asigurare de viață. În picioare în fața mașinii, soția lui în picioare în fața mașinii, mai mult timp, o fantomă. Înhumare, schimbarea adresei. Ea se apleacă și caută ceva. Prea dur ce s-a întâmplat. Scoate capacul cu o mână fermă. Cântece, ceremonia religioasă. Piulițele, învârtirea brațului de cric în sensul acelor de ceasornic, soția lui lucrând ca un

bărbat. Păr blond. Finanțe publice. Mașina în aer, mașina ei, mașina mea. O roată în mâinile ei. Soția lui, soția mea. O roată. Nu se mai clintește din loc acum. De închis contoarele, de anunțat furnizorii de energie, apă, gaz. Ea, în genunchi, se întoarce, își ridică ușor capul spre fereastră. Condoleanțe. Mă privește. Fioroasă. Privirea ei fioroasă, o tortură. Vitraliile, pielea lui Annette, ei sunt, pantofii. Demontare în sens opus acelor de ceasornic, sens opus. Defuncți, întors acasă, spălarea corpurilor. Soția lui în stradă. Necrologul. Acum a venit și ea acasă, a venit acasă, roata, înlocuiește roata înainte de a intra. Acte de deces, declararea veniturilor defuncților în anul decesului, arderea celor doi pomi fructiferi. De ce soția lui, de ce era Eugénie în stradă, în genunchi în fața mașinii lui, mașina, mașina mea, cauciucul explodat dimineață, în această dimineață. Marcel, mașina de spălat stricată.

77

Fac parte din categoria celor ce vor să rămână în sat. Dintre cei care nu-și fac planuri să plece. Ceilalți, fete și băieți din clasa mea, se vor întoarce o dată pe an în văgăuna lor să-și viziteze părinții, mă vor vedea și îmi vor spune:

— Justine, ai rămas neschimbată.

Fac parte din categoria celor pe care trecerea anilor nu-i schimbă deloc, ca niște statui, figuri cunoscute din piețele unor biserici sau ale unor primării și despre care nu-ți mai amintești ce anume reprezintă.

Dintre cei care își renovează casa copilăriei lor ca să facă din ea casa vârstei lor adulte.

Nu voi pleca niciodată din Milly să trăiesc în altă parte.

Nu voi trăi niciodată foarte departe de bunicii mei și nici de mormântul părinților.

Încă îi pun bunicii bigudiurile o dată pe săptămână. Iar când o ating ca să-i desfac șuvițele cu pieptănul, evit să mă gândesc la originea răului.

Bunicul este așezat lângă noi. Ne privește, citește *Paris Match*, face unele comentarii, ceea ce nu făcea niciodată înainte. Adică înainte de a fi împreună, noi doi, în mașină, în Ajunul Crăciunului. Înainte de a-mi spune „ea mă iubea“.

N-am mai vorbit niciodată cu el despre Annette. Și nici nu o să mai deschid subiectul vreodată. Cu bunica n-am mai vorbit niciodată despre 6 octombrie. Și nici nu o să mai deschid subiectul vreodată.

Am sentimentul unui copil ce descoperă că unul din părinții lui este un criminal de război și păstrează tăcerea. O păstrez și eu, de dragul lui Jules.

El a luat bacalaureatul fără note strălucite. Pe data de 27 august a plecat din Milly să trăiască la Paris. La început, când treceam prin fața ușii

camerei lui întunecate, aveam senzația că este mort. Acum m-am obișnuit. Jules nu se va întoarce niciodată în Milly. Doar pentru Crăciun, Paște și în weekendul din preajma zilei de 15 august.

În timpul vacanțelor, Jules se va duce la casa mea din Sardinia. I-am dat cheile.

Vara trecută, eram cu Jules când am băgat cheia în broasca ușii de la casa mea. El m-a ținut de mână când am plâns de fericire. Primele mele lacrimi de bucurie. Nu reușeam nici măcar să văd marea prin fereastră.

Jules s-a îndrăgostit nebunește de oamenii din Muravera, mai ales de fetele brunete. Insula este așa de frumoasă, încât ai spune că te afli pe o altă planetă. De altfel, acolo marea se numește Marea Tireniană.

Casa este între alte două, construite la fel. Vecinele, Silvana și Arna, sunt două surori, văduve, semănând cu bunica Milenei Agus, autoarea volumului *Calculi renali*. Părul lor lung și ondulat este alb.

Când Jules se află acolo, Silvana și Arna au grijă de el. Îl răsfață cu specialități culinare mediteraneene și cu turte din aluat. Jules este pentru ele fiul pe care nu l-au avut niciodată. Jules este fiul multora. Crede în continuare că trăiește grație moștenirii unchiului Alain, ce continuă să zâmbească, alături de soția lui, pe piatra lui de mormânt. Vreau să-l las să o creadă. Pentru că persoanele care cred în ceva sunt mai puternice decât celelalte. Așa mi-a zis preotul de la *Hortensii*.

După episodul din gara de TGV, Roman mi-a trimis o carte poștală la cămin. Starsky mi-a adus-o și am înțeles că a citit-o după modul cum m-a privit. Parcă era un viol al ochilor lui asupra cuvintelor lui Roman.

Scumpă Justine,

Vă trimit un gând bun din Corsica.

Carneţelul albastru citit şi răscitit stă în puloverul meu.

Dacă l-aş fi citit înainte, nu v-aş fi oferit doar o casă, ci imperiul păsărilor.

Cu drag,

Roman.

P.S. Continuaţi să scrieţi.

Cunosc pe de rost textul. 74 de silabe, 76 de vocale și 97 de consoane. L-am agățat sub una dintre ferestrele casei mele din Muravera. Ca să deschid o altfel de fereastră.

Mă gândesc adesea la Hélène, la Lucien, la pescărușul lor. Îmi lipsesc. Povestea lor de dragoste îmi lipsește. Câteodată îmi spun că Roman mi-a oferit casa de la Muravera ca să-i văd pe ei cum înoată.

La Hortensii am avut o victorie: o corcitură cu numele ridicol de Titi. Cântărește cinci kilograme, vine de la SPA[45], toți rezidenții sunt înnebuniți după el, cu mine în frunte. Titi i-a schimbat viața lui Yvan Géant, domnul de la camera 19. Nu are în minte decât un singur lucru, să-l plimbe pe Titi în parcul căminului. Până la urmă, câinii sunt ca și timpul frumos, schimbă starea de spirit.

Cioclul a revenit. Au fost trei apeluri săptămâna trecută de la camera 29. Personalul este sub supraveghere. În afară de Starsky și de Hutch, evenimentul n-a mai interesat nici ziarele și nici televiziunea. Despre bătrâni se vorbește în perioadele de caniculă, după care sunt uitați.

Starsky și Hutch vor să iasă curând la pensie, iar clădirea Serviciului municipal și spațiu public este pe punctul de a se închide. Toată arhiva a fost deja dusă la Mâcon, inclusiv dosarul despre accidentul părinților mei.

Peste câțiva ani, Starsky și Hutch vor veni poate ca rezidenți la *Hortensii*. Oare cioclul pe care nu-l vor aresta niciodată le va suna și lor familiile dacă nu vor fi vizitați de cei dragi?

Am cedat. I-am arătat lui Jo liniile mâinii mele. Într-o seară când am luat cina la ea împreună cu Maria. Patrick nu era acasă. Am băut destul și, până la urmă, i-am întins mâna. Mi-a spus că voi avea o viață frumoasă și doi copii. Un băiat și o fată.

Am o șansă din două să nu ajung și eu o ființă nedorită la bătrânețe.

78

Aseară am descoperit cine era cioclul.

Toți rezidenții dormeau. Până și doamna Gentil, pe care a trebuit să o țin de mână pentru că era teribil de speriată din cauza „bombardamentelor“.

Înainte de a adormi, doamna Gentil mi-a povestit același lucru povestit nouă, lui Jo, Mariei și mie, de luni întregi. Mereu aceeași istorie: s-a născut în anul 1941, familia ei locuia în pivnița casei, ca să se apere de bombardamente. Auzea sirenele și avioanele când treceau pe deasupra. Într-o dimineață s-a trezit într-o cameră necunoscută. Erau tapiserii cu flori și ferestre mari, pe unde pătrundea soarele. S-a gândit că murise și că era în rai. În realitate, războiul se terminase, iar părinții o duseseră la etajul casei în timp ce dormea.

Eram deci la oficiu, să fi fost ora 23. Nici un zgomot, dacă nu-l punem la socoteală pe Titi care sforăia în coșul lui. Cineva a acționat butonul de alarmă din camera domnului Paul. Am sărit ca arsă, pentru că asistenta era la etajul al treilea.

Între oficiu și camera 29 m-am gândit la cioclu. Mi-am imaginat tot felul de lucruri despre identitatea lui. Ca în *Les Choses de la vie*[46], filmul lui Claude Sautet, am revăzut chipurile bunicului, bunicii, ale lui Jules, Roman, Maria, Jo, Patrick, Starsky, Rose, al doamnei Le Camus, al preotului, al kinetoterapeutului, al meu.

Am împins ușa camerei 29 și mi-am văzut reflexia în oglindă. Dublul meu. Sora mea geamănă. Și dacă aveam o geamănă malefică? Dat fiind că descoperisem atâtea lucruri despre familia mea, nimic nu mă mai putea uimi. Sau poate că aveam dublă personalitate, iar una avea un ascendent foarte puternic asupra celeilalte.

Domnul Paul dormea liniștit, totul era în regulă. Am dezactivat butonul de alarmă.

Alături de reflexia mea, cioclul stătea în picioare, lângă pat. Stătea tacticos de vorbă cu fiul doamnei Gentil, biata doamnă Gentil, pe care a trebuit să o liniștesc cu douăzeci și cinci de minute mai devreme din cauza bombardamentelor.

— Bună seara, domnule. Vă sun de la Căminul *La Hortensii*, în Milly. Îmi pare rău să vă anunț decesul doamnei Léonore Gentil. Da. Nu. Tocmai s-a stins. A făcut un stop cardiac. Nu a suferit. Nu, nu acum, morga este închisă. Veniți mâine-dimineață la biroul de primire, la ora 8. Da. Îmi pare sincer rău. Întreaga echipă de îngrijire de la *Hortensii* mi se alătură pentru a vă prezenta sincerele noastre condoleanțe. O seară bună, domnule!

M-am așezat pe pat. Nu mă mai țineau picioarele. Cioclul acționase butonul de alarmă pentru că știa că eu eram la oficiu. Pentru că știa că lucram de noapte. Pentru că era sigur că eu ar trebui să vin la camera 29 fix când l-ar suna pe fiul doamnei Gentil. Voia să știu cine este.

Cioclul a luat modificatorul de voce așezat pe aparat și a închis.

S-a apropiat de mine. I-am mângâiat chipul ca și cum îl vedeam pentru prima dată. De altfel, îl și vedeam pentru prima oară. Îl vedeam așa cum era în realitate și nu cum voiam eu să fie. A zâmbit. Mi-am pus degetele în gropițele din obrajii lui.

Când îi povesteam despre cei neglijați de familii, nu mă gândeam că era atent la ceea ce spuneam. Credeam că doar mă auzea. În plus, era

după *Paradis*. Eram beată, iar a doua zi de dimineață nu-mi mai aminteam mare lucru. Doar niște frânturi de fraze. Și-a amintit el și pentru mine.

N-a scos nici un cuvânt. Eu nici atât.

Purta un pulover reiat care nu se potrivea deloc cu pantalonul lui din stofă Prince de Galles[47]. Ca de obicei. M-am gândit că va trebui să-l învăț să se asorteze.

Era pentru prima dată când îmi făceam un plan cu gândul la cineva care există cu adevărat.

A prins între degete pandantivul cu pescăruș și m-a sărutat pe păr. Ca în ziua când m-a condus la aeroportul Saint-Exupéry.

— De mult timp o faci pe cioclul?

A zâmbit.

— De când te cunosc.

— Și ne cunoaștem de multă vreme?

Nu mi-a mai răspuns. A mângâiat obrazul domnului Paul și a șoptit:

— Este bunicul meu.

Am închis ochii și l-am întrebat:

— Cum te numești?

Mulțumiri

Mulțumesc bunicilor mei, Lucien Perrin, Marie Géant, Hugues Foppa și Marthe Hel.

Mulțumesc lui Eloïse Cardine, infirmieră de geriatrie, care mi-a dat TOTUL.

Mulțumesc comitetului meu de lectură personal, esențial, vital, prețios: Arlette, Catherine, mama, tata, Pauline, Salomé, Sarah, Vincent, Tess, Yannick.

Mulțumesc lui Maëlle Guillaud.

În sfârșit, toată recunoștința mea lui Claude Lelouch, pentru o mie de motive.

Notes

[←1]

Berghain – club de noapte, situat în Berlin, cu o reputație îndoielnică, specializat în muzică techno

[←2]

AVC – Atac vascular cerebral

[←3]

În mediul școlar, o căciulă prevăzută cu două urechi lungi, ca de măgar, pe care elevii obraznici trebuiau să o poarte ca pedeapsă

[←4]

Albatrosul, traducere de Al. Philippide, în Charles Baudelaire, Les Fleurs du mal. Florile răului. Ediție alcătuită de Geo Dumitrescu, Editura pentru Literatură Universală, București, 1967, p. 19

[←5]

Starsky & Hutch film polițist de comedie, reluat cu mai multe distribuții, datorită succesului obținut cu prima serie, din anii 1975–1979.

[←6]

Cocktail franțuzesc din vin alb și lichior de coacăze

[←7]

Celebru jurnalist de radio și televiziune francez, prezentator de talk-show-uri și producător

[←8]

Cântec de succes, interpretat de unul dintre cei mai mari actori și cântăreți francezi, Bourvil, în anii 1960

[←9]

Roman al scriitoarei italiene Milena Agus, apărut în anul 2005, tradus în numeroase limbi.

[←10]

Roman de mici dimensiuni al scriitorului belgian Georges Simenon, apărut în anul 1933

[←11]

Fragment din Victor Hugo, Mizerabilii, vol. II, traducere de Lucia Demetrius și Tudor Măinescu, București, Editura Univers, 1985, p. 406

[←12]

Albastru de Berlin sau albastru de Prusia – pigment de un albastru intens

[←13]

O formă de uniune pentru cei care doresc să fie declarați oficial logodnici și care nu vor sau nu se pot căsători. Refrenul melodiei lui George Brassens „La non-demande en mariage“ a devenit jurământul unei astfel de ceremonii: Am onoarea să nu-ți cer mâna/Nu ne gravăm numele în josul unui document.

[←14]

Invitație la călătorie, traducere de Virgil Teodorescu, în Charles Baudelaire, Les Fleurs du mal. Florile răului. Ediție alcătuită de Geo Dumitrescu, Editura pentru Literatură Universală, București, 1967, p. 71

[←15]

Vin aperitiv aromatizat cu diferite plante, în special cu scorțișoară

[←16]

Aperitiv pe bază de plante aromatice

[←17]

Aperitiv pe bază de mandarine

[←18]

Aperitiv distilat din vin și aromatizat cu ierburi

[←19]

Băutură alcoolică distilată, pe bază de rădăcini de gențiană

[←20]

Guy de Maupassant – *O viață*, în *Opere*, vol. 1, traducere de Otilia Cazimir, București, Editura pentru Literatură Universală, 1966, p. 70

[←21]

Idem, pp. 97-98

[←22]

Pe 3 septembrie 1939, Franța și Marea Britanie au declarat război Germaniei, după invadarea Poloniei. Cu toate acestea, până pe 10 mai 1940 nu a avut loc nici o bătălie majoră. Această perioadă este numită „războiul ciudat“.

[←23]

Diminutiv de la Lucien

[←24]

Diminutiv de la Émile

[←25]

Diminutiv de la André

[←26]

14 Iulie este Ziua Națională a Franței.

[←27]

Actor american, celebru mai ales pentru rolul comisarului Columbo

[←28]

Ziua Tuturor Sfinților (în original, Toussaint) – sărbătoare catolică celebrată pe data de 1 noiembrie

[←29]

Joc de cuvinte. În franceză, fou înseamnă nebun, dar și familia de păsări de mare numite Sulidae.

[←30]

4L mașina Renault 4, foarte populară, construită între anii 1961–1992

[←31]

Comedie franțuzească, nominalizată la Premiul Oscar la mai multe categorii

[←32]

Lagăr de concentrare situat în nordul Franței, în orașul Compiègne, unde erau trimiși membri ai Rezistenței franceze

[←33]

O.P.J. – ofițer de poliție judiciară

[←34]

A.P.J. – agent de poliție judiciară

[←35]

Departament în vestul Franței, în regiunea Bretania

[←36]

Joc cu pietre joc în care jucătorii trebuie să arunce o piatră în aer, în timp ce încearcă să ia pietre de pe pământ

[←37]

Joc de cuvinte: À vendre de vânzare și À vendredi pe vineri

[←38]

Străinul. În: Charles Baudelaire, *Mici poeme în proză*. Traducere de G. Georgescu, București, Editura Univers, 1971, p. 13

[←39]

Marcă franțuzească de lichior de gențiană, aperitiv amărui, de culoare aurie

[←40]

Cursă hipică, considerată cea mai importantă din lume, desfășurată în prima duminică din octombrie pe hipodromul Longchamp din Paris

[←41]

Pikachu – personaj din desene animate, jocuri video, benzi desenate, asemănător cu Pokemonii

[←42]

Lanț de magazine foarte răspândit în Franța, specializat în vânzarea de bunuri culturale (cărți, DVD-uri, CD-uri), papetărie și electronice

[←43]

Povestea lui O (*Histoire d'O*, în original) – roman erotic scris de Pauline Réage, apărut în anul 1954. A stârnit numeroase polemici în epocă, mai ales fiindcă avea elemente considerate de violență sexuală (sado-masochism).

[←44]

„Lasă-ți mâinile pe șoldurile mele“

[←45]

SPA – Société Protectrice des Animaux (Societatea de Protecție a Animalelor)

[←46]

Les choses de la vie (Întâmplările vieții) – film de dragoste, apărut în anul 1970

[←47]

Țesătură moale, preponderent din lână, cu model în carouri

Table of Contents

70

Table of Contents

70 315